

N. IORGA

Profesor la Universitatea din București

SCRISORÎ ȘI INSCRIPTIÎ ARDELENE

ȘI MARAMUREȘENE

I.

SCRISORÎ DIN ARCHIVA GRECILOR SIBIULUI,
DIN ARCHIVA PROTOPOPIEI NEUNITE A FĂGĂRAȘULUI
ȘI DIN ALTE LOCURI

(FORMÎND VOLUMUL XII DIN „STUDIÎ ȘI DOCUMENTE CU PRIVIRE LA ISTORIA ROMÎNILOR“.)

BUCUREȘTI

Atelierele grafice SOCEC & Comp., Societate anonimă

59, STRADA BERZEI, 59

1906.

www.dacoromanica.ro

I.

DESPRE COMPANIA GRECILOR SIBIULUȚ.

I.

Din cele mai vechi timpuri negustorii răsăriteni au pătruns până în văile Ardealului. Săpăturile întâmplătoare scot la iveală monede ale orașelor grecești ale anticității, ale Împărăției bizantine, care arată locuri îndepărtate. După venirea Turcilor pentru a lua în stăpânire Balcanii și Mările Levantului, acest schimb nu s'a oprit, căci ar fi o foarte mare greșeală să se creadă că Sultanii osmanlii ar fi adus cu dinșii o desăvârșită barbarie, că ei ar fi osîndit la moarte, din neînțelegere, fanatism și sălbătăcie, o întreagă civilizație înfloritoare. Din potrivă, încă din al XV^lea veac, până și negustorii musulmani veniau în Ungaria, cu toate luptele necontente dintre Unguri și Turci. Arhiva Bibliotecii Academiei din Pesta păstrează astfel o poruncă a lui Matiaș Corvinul către ofițerii și căpitanii cetății sale Belgradul sîrbesc, ca să îngăduie negustorului Rostan sau Rustem («Ruztham») a aduce din țara lui, «regnum Turcie», și a duce acolo mărfuri de tot felul, «oi și altele» («pecora videlicet et alia») (11 Maiu 1478)¹.

Îndată ce Grecii se ridicară din ruina și toropeala în care-i aruncase căderea Împărăției lor, ei luară firește asupra-și întreg acest negoț pe care-l puteau face mai bine decît oricari alții. Pe la începutul veacului al XVI-lea e ade-vărat că cele mai multe mărfuri de «spîțerie», de mătasă, de bumbac se aduceau de Sașii inșiși sau erau cărate la trecători de Armeni din Moldova, de Romîni din tîrgurile

¹ Cutia X

și târgușoarele celui alt principat¹. Dar peste vre-o jumătate de veac Grecii începură să prindă rădăcină în Țara-Românească, și li fu astfel mai ușor să mijlocească negoțul dintre ai lor de acasă și Ardeal. Această sarcină și-o puteau lua cu atât mai mult, cu cât puterea de inițiativă, vioiciunea și hărnicia Sașilor erau într'o vădită și răpede scădere.

O greutate o formă însă privilegiul Brașovului și Sibiiului de a nu se putea duce aiurea mărfurile străine ce sosiau în aceste orașe; ele trebuiau vândute orașenilor, cu prețurile pe care aceștia găsiu cu cale să le dea. Întîlnim odată, la 1571, pe un Italian din Răsărit, Marco Giliatti, care, voind să treacă la Bălgrad, e oprit de Brașoveni, cu piperul și mirodeniile din carăle sale, și silit să facă întâiu vînzarea acolo, în cetatea lor².

Giliatti acesta avea rude în Bălgrad, și ele-i căpătaseră de la principele ardelean Ștefan Báthory dreptul de a-și putea duce marfa în oricare locuri ale țerii. Era deci încă înainte de 1600 obiceiul ca Răsăriteni, Levantini sau Greci, ba chiar Romîni din Țara-Românească, oameni cu avere, cu legături și rost de negustori, să se așeze prin orașele ardeleni, pentru cîștig, și obiceiul ca ei să ceară privilegiu speciale de la cîrmuitorii țerii.

¹ *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt*, I, Brașov, 1886, p. 1 și urm.

² «1571, adì 23 de settembre, in Brassovia. Si dichiara per la presente come, con lo nome di Dio essendo venuto qui in Brassovia io Marchus Giliatti con una summa di pevere et spiciaria, dove non potendolla vendere qui, dapoy in Alba-Iulia l'j mia parentj hebbero gratia dallo mag-co et ill-mo signor Stephano Woievodae ut posso portare la deta mia merze de qui dove voglio. Hora, havendome detto il signor iudice, con altri signori de questa città di Brasovia, che hano li loro privilegy che non si pol portar, che non si pono portar le marchanzie in altro logo, sed venderla qui, però io Marchus son contento di venderla qui, per non ronpere l'j lor privilegj. Con questa condizione, se per caso non potterò vender le altre spiciarie de qui, che le posso portare dove voglio, overo in Chrachovia et in Polonia, per la via qual a me piacerà. Et questo schriss'io alli sopra detti signori, per la loro cauttella. Dio di mal guardi. Ego Marchus Giliatti.

(Arch. Brașovului, col. Schnell, II, n° 185.)

Se putea prevedea deci vremea cînd acești străini, supuși turci de limbă deosebite și, cu toată această deosebire de limbă, «negustori greci», se vor înțelege între sine și vor ceré un privilegiu general, care să-i organizeze în Companie de negoț, menită să întretie legăturile cu Răsăritul turcesc. Cineva-mi spunea despre un asemenea privilegiu dat încă în veacul al XVI-lea și publicat într'o revistă ungurească de la începutul veacului al XIX-lea pe care n'o am la îndămină. Siguranța deplină o pot avea deci numai în ceia ce privește privilegiul pe care l-a dat Grecilor un principe ardelean în bune legături cu Turcii, suzeraniil săi, Gheorghe Rákóczy cel d'intăiū.

II.

În archiva Companiei Grecilor din Sibiiū, una din ramurile cele mai însemnate ale marii Companii grecești ardelenene, se aflaū două cărți, care ni s'aū păstrat până astăzi. Una, din 1652, se chiamă Βήβλιον ήπομνηματοισμοū μνιμονέθοντα έν τó έμó κριτηρήóπραχθέντα, όνομαζόμενον κόνδικας și cuprinde, supt acest titlu barbar, scris într'o astfel de ortografie, cele d'intăiū procese-verbale de judecată ale Sibiienilor companiști¹. Această «condică» a fost copiată apoi, cu multă îngrijire, în veacul al XVIII-lea și, într'o ortografie mai bună, dar cu un amestec mare de cuvinte străine, i s'a dat acest titlu: Κώδηξ έπερ μνημονέθει άραδικώς τούς άρχηγέτας και προεστούς, τούς τε ώμοσμένους πολγάριδες και καπιτάνους και χαρατζάριδες και τούς πνευματικούς έφημέριους, έπου έστάθησαν εις την ήμετέραν Κομπάνιαν, adecă: «Condică ce pomenește în șir pe căpeteniile și județii și pe pîrgariil jurați și pe căpitanil și hărăgeril (strîngătoril de haraciū, de bir) și pe preoții ce aū fost la Campania noastră».

Și într'una și în cealaltă se cuprind, în expunere și în text, privilegiile cele vechi rákóczyene, actul de naștere al așezămîntului acestuia de negoț.

Cel d'intăiū e din 8 Iulie 1636, iar al doilea din 29 De-

¹ Registrul e scris de Panos Ioannu din Arvanitochori lingă Tîrnova (v. vol. XI, p. 115 și urm.), fiind căpitan al Companiei Duca din Melenic.

cembre 1641. Prin ele «Grecii», de neam sau de negoț, capătă dreptul de a se judeca între sine printr'un tribunal alcătuit dintr'un județ sau staroste și din doisprezece asesorii sau pîrgari jurați, aleși de negustorii în deplină libertate. Prin *haragerii* lor ei vor putea strînge birul ce datoresc Craiului, bir pe care-l vor putea împărți cum înțeleg între ai lor, dar care e statornicit pentru comunitatea întregă la o anumită sumă. În schimb, ei se îndatoraū a merge pe drumul mare, a nu se furișa de vamă și a nu săvirși acte de trădare în paguba principatului ¹.

Alegerea cîrmuitoților-judecători se făcu în luna lui Ianuar 1639. Persoanele care ieșiră sînt acestea: Eustatie Placico (Πλάτζικου), un Sîrb sau Bulgar, de loc din Arvanitochori, de unde erau mulți negustorii de aceștia, fu președinte, iar jurați ai săi Duca și Stogios (adecă Stoie, alt Bulgar sau un Aromîn) din Melenic, Nikos Papa, Zotos Nikokyritzi, Christu Datibaî (Ντατιμπάη), Gheorghe din Filipopol, Gheorghe Hagiul, Curtis Stephu, Costas Zotu, Isar Χότου, Caloiani Sisco (Bulgar: Σήσκου), Haragerii fură aleși și ei, în număr de doi. Între alegătorii vor fi fost încă de pe atunci și celelalte două nații: a Romînilor și a Armenilor.

Încă din ziua de 5 Iulie 1640, Compania își avea un *εφημέριος*, un preot, adus anume pentru ei din Răsăritul grecesc. La această dată se dă o asigurare acestui preot, Serafim din Ivir (de bună samă de la Atos), de către «negustorii din Țara Turcească, cîți neguțează în locul Ardealului» (πραγματευτάδες της Τουρκίας ί ωσι πραγματευόντε οίς της Έρδελίας τόν τόπον).

III.

- Compania era așezată întăiu numai în Sibiiu. Peste puțin însă, se alcătuiră și altele. Companiștii din Inedoara clădesc acolo frumoasa biserică în care se face astăzi slujba unită. În Bălgrad, în Orăștie, se alcătuesc comunități întocmai ca cea din Sibiiu, în strînsă legătură cu bisericile ortodoxe din partea

¹ Se citează și *Approbatæ constitutiones*, partea a III-a, tit. 52, §. 3.

locului. La 4 Novembre 1678 «Grecii» din Brașov capătă și ei un privilegiu, care li statornicește birul la suma de 300 de taleri pe an. În 1667 încă, un alt privilegiu fusese dat Grecilor cari făceau negoț în Ungaria de sus, — la Tokaj și prin alte părți. Negustorii «turcești» din Tokaj mergeau până în Silesia la bîlciuri, și, la 13 Decembre 1743, regele prusian Frederic al II-lea, noul stăpîn al provinciei, li dădea voie să și facă o biserică ortodoxă în Breslau, capitala Silesiei. Unii din căpeteniile lor ajunseră la o mare trecere și înrînire, ca birăul sibiian ales în 1672, Pater Ianoș, sau, cu numele său grecesc întreg: *ὁ κὸρ Καλογιάνης Πάτερ, ὁ καὶ Πάτερ Γιανὸς καλοῦμενος*. Se știe că acest om a fost amestecat foarte mult în împrejurările provocate de Unirea Romînilor din Ardeal cu Biserica romană¹.

IV.

Casa de Austria, luînd în stăpînire Ardealul, avu, neapărat, grija de a păstra acest bun izvor de venit care era pentru fisc Compania grecească. Privilegiile negustorilor de marfă răsăriteană, sudiiți turcești, fură deci întărite. Ei fură supuși de-a dreptul Camerei și Tesaurariatului imperial, că- rora aveau să li răspundă o mie de florini renani pe an. Erau scutiți de orice alte sarcini fiscale și de ajutorul de oaste. Erau îndatoriți însă a nu scoate bani sau metale din țară — după ideile de economie politică ale veacului — și li se impunea apelul de la Scaunul lor de judecată la jurisdicția camerală și tesaurarială (12 Septembrie 1701). Aceasta e «diploma leopoldină», pe care de acuma Grecii o aduseră înaintea în toate reclamațiile lor.

Cunoaștem încă întărirea din 15 Mart 1718 pentru cei din Brașov, din 31 August 1742 pentru Sibienii. Aceștia din urmă nu erau mulțămiiți cu atîta, și în 1747 ei cereau să li se dea voie a vinde și cu cotul, a lua parte la bîlciuri, a-și putea face slujba, nu numai la Bungard, unde, cu ajutorul Domniței Maria, a lui Aga Constantin Bălăceanu, își cum-

¹ Lăpădatu, în *Prinosul Sturdza*, p. 301 și urm. Cf. și mai departe, cap. III.

păraseră pământ de la țeranî, încă de la 1690, și-și făcuseră biserică de zid și cimitir pentru morții lor, ci la Sibiiu chiar, într'o «casă cu chirie» («în domo conducta»). Aceasta li se învoi, ca și cererea de a nu se îngădui nobililor cari s'ar amesteca în Companie de a invoca la judecăți privilegiile lor nobiliare.

Trebuie să se spuie că și Turcii, din partea lor, făcură concesiî negustorilor, dîndu-li un firman de ocrotire în Februar 1763. Scrisorî de ale Domnilor și boierilor noștri sînt destul de dese în corespondența Companiei, și le tipărim în documentele ce urmează.

Din aceiași arhivă a Companiei din Sibiiu știm și cari erau negustorii înscriși la dînsa în Ianuar 1710. Grecii predominesc încă, dar nu lipsesc și Romîni, veniți din Țara-Românească sau strînși din Ardeal chiar. Ei ar fi aceștia : Coman Ocneanul (sau Ocnariul), Iangî (Γιαντζής) Făgărășanul, Tanase Tatarul (Τάταρης), Ion Poplăceanul, din Poplaca, Iovan Făgărășeanul, Gheorghe Cucul, Dimitrie Moldovanul, Ioan Cazimir (Καζιμηήρης), Gheorghie Giurgiuvanul (Τζουρτζουβάνος), Manțu (Μάντζος) Cîmpulungeanul, Matei Beligrădeanul, Iordachi Brașoveanul, Nițu Paplomagiul sau Plăpumarul, Duca Beligrădeanul, Antonie din Rîmnic. Mai de demult aflăm și pe un Palcu Florea.

Între scrisorî sînt unele din Făgăraș, unde erau mulți Companiști, cari aduseră întemeierea prin anii 1780-90 a bisericii de acolo, altele din Brașov, destule, din Bălgrad, din Aiud chiar, din Banatul Timișoarei. Vor fi fost și de la Cluj, cari mergeau la biserica din satul vecin al Someșfalăului, unde se cetesc și până astăzi nume de-ale lor¹ pe pietrele de mormînt. Deva, Hațegul, Blajul, cînd s'a făcut tîrg, au căpătat și ele «Greci». Paterii erau de loc din Sas-Sebeș, unde iarăși Companiștii contribuie la clădirea celei d'întăiu biserici ortodoxe din oraș. Gelepciî, cumpărătorii de vite pentru Constantinopol străbăteau părțile dunărene ale Un-

¹ V. vol. XIII, care va cuprinde inscripții din bisericile Ardealului și părțile vecine.

gariel, și ei erau bine întemeiați în Caransebeș. Am găsit și un răvaș din Arad, încă din 1716. Și la Beiuș stau până astăzi în biserica ortodoxă cărțile Grecilor, edițiile venețiene, pe care le întrebuița «ephemeriu», preotul grec adus din Turcia. În cele mai mari centre erau și dascăli, tocmiți de prin București, cari învățau elinește pe Greci, dar și pe Români și pe Armeni. În Secuime, Vașarheiul avea de mult Companiști, în legătură cu Tîrgul Ocnei moldovenesc, plin de Armeni,

V.

Timpu de înflorire al Companiei a fost mai ales anii de la 1716 la 1739, cît timp Oltenia vecină a fost supt stăpînire austriacă. Atunci Rîmnicul, Craiova, s'a umplut de Companiști, mai mult Bulgări catolici, cu cari negustorii «turcești» din Ardeal stăteau în legături de fiecare zi. În pădurile Vîlcei aceștia din urmă își îngrășau porcii, pe cari-i vindeau apoi pe preț mare la bîlciurile din țara lor. Trezirea Banatului oltean înapoi supt Turci fu, fără îndoială, o lovitură adusă comunităților grecești de peste munte.

Prin aceste multe afaceri cu Oltenii, prin strămutări, prin chemarea la viață economică a unor strate de Romîni din Ardeal, Compania ajungea tot mai mult românească. Numai slujba în biserică se făcea grecește, de preotul adus din «patrie» și protocoalele de judecată se țineau în limba de datină. Încolo, zapisele, înscrisurile, socotelile se așterneau tot mai mult în limba celor mai mulți, în limba de care Companiștii erau încunjurați din toate părțile. De aici vin bogatele materiale de limbă românească din care se alcătuieste în cea mai mare parte acest volum. Până la sfîrșit însă, Grecii se împotriviră încercării de a-i supune pe care o făcea noua ierarhie neunită a Romînilor din Ardeal, întemeiată prin anii 1760.

Cu timpul numărul Companiștilor scăzu foarte mult, și afacerile se concentrară după 1750-60, cînd fură staroști sau birăi, —pe rînd, Ioan Marco, Toma Vilară și Ioan Cincu,—în minile urmașului acestora în stărostie, Gheorghe Manicati Saffranos,

om bogat, activ și cu foarte multe legături, care mergeau până la Constantinopol și la porturile Germaniei de Nord, cu care schimba regulat sumedenie de scrisori. La 1798, Casa Manicati, în care se contopise aproape Compania, lua o altă formă: bătrînul Gheorghe își asocia pe fiii săi Gheorghită, Constantin, Manuil și Iosif. Urmașul lui adevărat fu Constantin, care luase în căsătorie, la 1793 încă, pe fiica altui puternic și bogat Grec sibiian, Hagi Constantin Pop, a cărui arhivă românească, și ea de un mare bielsug, va da volumul al XIV-lea din această culegere. Dar la 1811 Gheorghită era factotumul, și, cînd el se duse la Viena pe cîtva timp, în 1811, i se scria de la Sibiiu că toate cele ce merg rîu în lipsa lui¹.

Dintr'o însemnare în Almanahul comercial austriac («Allgemeiner Handlungs-Gremial-Almanach für den oesterreichischen Kaiserstaat, Jahrgang 1838, von Franz B. Fray, Wien») aflăm care era situația Companiei după dispariția dinastiei «Manicateștilor», Judele era în 1838 Popovici, iar ca membri ai Companiei erau priviți: văduva N. Benne, N. Guma, D. G. Cosma, Emanuil Manoilovici, N. G. Marinovici, fiul unui Bulgar, factor al Casei Manicati, Grigore Matei, văduva lui Zamfir Preda, N. Rizu, Dim. C. Stephani, Gh. Panaiot Steriu, moștenitorii lui Panaiot Steriu, mostenitorii lui Panaiot I. Steriu, Panaiot N. Steriu, Nicolae Vilară, urmașul birăului de pe la 1760, Gheorghe Zaharia și Mihaî Ziguri.

Compania, acum iarăși în cea mai mare parte grecească, se apropia de sfîrșit. Ultimul ei birău fu un Român, născut în Tirgoviște în 1809 și așezat la Sibiiu abia pe vremea tulburărilor din 1821, Grigorie Matheiu. Îi era lăsat unui Român decî să scrie în românește însemnarea despre sfîrșitul, în 1854, al Companiei vestite odinioară. «La 1854», spune el, «aū eșit Compania grecească din dreptu ei, venind drepturi de o potrivă. Până aci am fost eu birău aceștii Companii grecești, și azi sîntu și *companistu cel din urmă* și comerțiantu cel mai bătrîn în Sibiiu».

¹ Documente, p. 167, n^o CCCLVI.

Capela Grecilor fu luată în stăpînire de Mitropolitul român Șaguna; actele Grecilor fură depuse în Archiva proto-popiei românești.

VI.

La un loc cu aceste acte sînt și unele cărți de la Companie, a căror înșirare nu poate fi fără interes și folos.

La 1738, un inventariu al averii bisericii grecești din Sibiiu pomenește o *Pravilă* munteană. Cartea s'a păstrat: e Pravila cea Mare, și pe dînsa sînt însemnate aceste notițe din veacul al XVII-lea:

«Să să știe cîndu aŭ murit preoteasa popi lu Sănubotin hagiului ot Drăstor, în zilele lu Șearban-Vod[ă] snă Costandin, al Șeităneștilor, Vel Postalnic, în luua lu Deche[m]vrie dni 20, Sănbătă searia spre Duminecă, vă leat ot Hvo 1677.

Să să știe cîndu aŭ purces Dumitru de s'aŭ dus la Erusalimŭ împreun cu Hağ[i] Gheorghî și cu Tedradi snă pop Lesteriŭ înŭ lona lu Iiuni dni 27, ot rojdestvo Hvo 1681, vă dui Ion Șearŭban Voivod, snă Costanŭdinŭ Șeităneștilar. Fečorul popiŭ Sănubotinŭ Hagiului.

Scris-am eŭ Chira Petroviciŭ Rămničanu [1774].

Cartea a fost dată Companiei numai la 26 Mart 1733 de Hagi Stoia, fiind «efimeriu» Leonțiu de la Vatoped.

Compania avea *Mărgăritarul* grecesc, după care s'a făcut cunoscuta traducere românească a fraților Greceni: *Μαργαρίται ήτοι λόγοι διάφοροι του έν άγίοις πατρὸς ήμῶν 'Ιωάννου άρχ. Κωνσταντινουπόλεως του χροσοστόμου*, Veneția, 1675.

Pe protocolul din 1691, se înseamnă sosirea la 11 August a lui Tököly la Bran, lupta de la Zîrnești, moartea lui Bălăceanu, sosirea lui Tököly la Sibiiu, în ziua de 2 Septembrie, și a markgrafului de Baden, la 26.

Între cărțile Companiei se află mai departe Acolutia Maicii Domnului, tipărită la 1692 de Șerban Greceanu: *'Ακολουθία της τε όσίας μητρὸς ήμῶν Παρασκευής της νέας και του όσίου πατρὸς ήμῶν Γρηγορίου του δεκαπολίτου*, București, 1692, Iunie, lucrată de Antim.

Dedicația către Domnul e iscălită, în București, la Iunie 1692, de Σερμπάνος, ὁ δεύτερος Λογοθέτης ¹.

Patriarchul de Ierusalim, Hrisant, trimete multe scrisori, pentru eleimosină, conaționalilor săi sibieni. El li dădu în schimb vestita sa Istorie a patriarchilor de Ierusalim, dar o altă carte a lui, Τόμος χαρᾶς, n'a fost căpătată de la dînsul, căci în josul ei e scris: Ἐκ τῶν τοῦ κυρίου Πασχαλίου Σάββα Βέλτζου Παμουκτζῆ ἐκ Τζερβενβοδά, εἰς χρῆσιν αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ. Deci cartea a fost întâiu a lui Pascal Sava Velciu Pamucgi, din Cervenavoda, în Bulgaria.

Tot prin biblioteca Grecilor se cunoaște o ediție din dicționarul lui Varina: Βαρίνου τὸ μέγα Λεξικόν, dedicată lui Constantin Brîncoveanu, și tipărită la Veneția în 1712. Prefața laudă pe Domn. La urmă se adaugă: ἐπιστοσίᾳ Γεωργίου Τραπεζουντίου [ἱατρο]φιλοσόφου], τοῦ Ὑπομενᾶ, κατὰ τὸ Ε' ².

Firește că negustorii, cari copiaseră tarifa vamală munteană (v. n° xx), aveau pe cea austriacă: «Vectigal transylvanicum hungarico-germanicum», 1714, Barth și Heltzdörffer, Sibiiu.

Cel mai vechiu manual de gramatică e al lui Alexandru Mavrocordat Exaporitul, pregătit de Alexandru Amira, cronicarul ³: Γραμματικὴ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ Ἀπορήτων καὶ ἑτέρα Μιχαὴλ Συγγέλου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, închinată lui Io Constantin Mavrocordat, Domn muntean, ἐπιμελείᾳ καὶ διορθώσει Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου τοῦ ἱατροφιλοσόφου, Veneția, 1745. Prefața, de N. Glykys, e îndreptată către Domn.

Un al doilea tarif vamal austriac, de supt Iosif al II-lea: «Vectigal universarum hungaricarum haereditariarum ditio-num», se adaugă la cel d'întăiu.

Ioan Manicati, unul din frații lui Gheorghe, doctor în medicină ⁴, primia între alte scrisori bucureștene, și una, din 15

¹ V. Bianu și Hodoș, *Bibliografia romîna*, I, pp. 326-7.

² Asupra lui Hypomenas, v. *Istoria lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, tabla.

³ V. vol. IX, unde se dă o operă italiană a lui Amira.

⁴ V. p. 102, n° cxv; pp. 107-8, n° ccviii; pp. 108-9, n° ccix-ccxi. Cf. p. 101, n° cxci.

Iulie 1781, de la «Polychronius Demetrius, medicinae doctor orphanotroph: m. o.», care studiasse la Lipsca (pecetea lui roșie are literele: Π. Α. Ο. Δ. Μ.). Și tot acela scrie încă din Lipsca, la 24/13 Ianuar 1778.

Tesa lui nu e cunoscută, dar am găsit o coală din prefață, cu o dedicație lui Alexandru-Vodă Ipsilanti, ca unul ce este «κηδεμών ἡμῶν ἄριστος, γένους τε ἑλληνικοῦ εὐεργέτα κήδιστος . Ea e datată «ἐν Λειψία, 1778, Σεπτεμ. 25» și iscălită de Polychronios Dimitriu, ca «τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης δότορος».

Se mai află și o a doua gramatică, după a lui Teodor Gazi, vestită, copiată în 1799, la dascălul Damaschin, de elevul Zamfirachi Pop, același ca și Zenobie, fiul lui Costandin Pop și pe urmă vestit bancher în Viena și unul din directorii Băncii Imperiale de acolo¹.

Mai aflăm Geografia lui Nichifor Theotokis, vestitul dascăl: Στοιχειὰ γεωγραφίας ἐρρανισθέντα ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκου, πλείστοις δὲ σημειώμασι καὶ σχήμασι πλουτισθέντα ὑπὸ Ἀνθίμου Γαζῆ (tipărită de frații Zosima, la Viena, Vendoti, 1804). Prefața e de călugărul Ionas din mănăstirea Clement a Olimpului. Cartea e împodobită cu chipul unui călugăr, supt care e scris:

Ὅψεῖ ὄψιν ἔχεις κραδίης σὲ φέροντος ἔσωθεν,

Σκαρλάτου Στούρτζα, κύδιμε Θεωτόκη.

Ἡ εἰκὼν ἐγράφη

ἐν Ἰασίῳ σχολαρχοῦντος.

Ἐχαράχθη ὑπὸ

Κ. Σχίνδεσμαῦερ

ἐν Βιέννῃ.

Adecă:

«Cu ochii ai vederea celui ce te poartă în inima lui, a lui Scarlat Sturza, vestite Theotokis. Icoana s'a zugrăvit [de Sturza] în Iași, fiind [Theotokis] dascăl. S'a săpat de C. Schindelmayer în Viena.»

Theotokis fusese adus de Grigore Ghica pentru creșterea copiilor săi. Alexandru Sturza, care luă pe Sultana, fata lui Constantin Moruzi, urmașul, în 1775, al lui Ghica, era pe

¹ V. vol. V, pp. 111-3.

atunci Comis, și ca unul din epitropii școlilor trebuie să fi auzit și el lecțiile învățatului Grec. Pe urmă, Scarlat urmă cursurile Universității din Lipsca, doi ani de zile. După Genealogia familiei Sturza, Scarlat sau Scarlatachi era fiul lui Dimitrie și nepotul lui Sandu Sturza de la începutul veacului al XVIII-lea. Soarta era să reunească în aceeași țară pe cei doi cunoscuți, căci Theotokis ajunsese Mitropolit la Cazan și Sturza era cavaler, general rus, încă din 1798; era să fie guvernator al Basarabiei după 1812. *V. Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, la aceste două nume; *Doc. Callimachi*, tabla.

O altă tipăritură grecească în legătură cu țerile noastre e *Στοιχεῖα τῆς λογικῆς*, din 1804, dedicată lui Constantin-Vodă Ipsilanti de către traducător, Grigore ierodiaconul Constantă, Miliotul.

Într-o a treia gramatică: 'Η κατ' ἐπιτομὴν γραμματικὴ τερψιθέα ὑπὸ Νεοφύτου Δοῦκα, ed. 3-a, Viena, tip. Schraembl, 1812, se află la p. 53: 'Ἐπιστολαὶ ἀμοιβαῖαι περὶ γλώσσης, τοῦ ἄρχοντος Κλοτζίερ Δημητρίου Καταρτζῆ καὶ Λάμπρου τοῦ Φωτιάδου, τοῦ ἐν Βουκορεστίῳ διδασκάλου [1789], — o ciudată discuție gramaticală între Lambru Photiade, un mai vechiu dascăl decît Neofit Dica, autorul, și Clucerul Dimitrie Cargiu, care arată să fi fost decî un boier învățat. Photiade, care a predat de la 1795 pînă la 1805, a fost și dascălul lui Zenovie Pop și al lui Grigore Brîncoveanu (*Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II, p. 40).

VII.

Asupra Companiei grecești din Sibiiu, n'am găsit știri românești aiurea, decît între actele, păstrate la Pesta, în Arch. Țerii, ale păstoriei episcopului neunit Dionisie Novacovicî.

Acolo se află hîrțiile privitoare la procesul de stricare de logodnă dintre Dimitrie Pană, Companist brașovean, și Mariuța, fata lui Andrei Gheorghe Dabija, «juratul Companii grecești de la Sibiiu» (1762). Pană se logodise a doua oară cu «Pauna, fiica jup. Chira [Iovipale] Rîmniceanul», dar cu-

nunia fusese oprită de episcop. Ioachim, protopopul de Veștem, e pus să cerceteze, dar Pană se cunună, și e pedepsit pentru aceasta, «cu opreliștea de la biserică». Cununia pare a fi fost făcută, nu de *efemeriul* grecesc Iacob din Olimp, «Olympiota», «popa Iacov de la Cumpanie», ci de «un preotă călugăr de la Brașov».

Andreii său Andreia arăta «cheltuiala coconii Mariuți, fecioari jupăn Andreia, pricinuită în judecata cu Dimitrie Pana», și cerea o sută de galbeni, «pentru cheltuială, și pentru treapăd, și pentru rămasul neguțtoriei». Judecata o face un sobor de preoți: «eu protop[op] Iochim, popa Ion din Maeri Sibiului, popa Thoma, popa Ion din Veștim, popa Ilie din Maeri Săbiului», care osindește pe Pană numai la «globa soborului, flo[rin]ț 24»¹.

---

¹ Cf. și *Sate și preoți*, p. 308.

II.

DESPRE COMUNITATEA ORTODOXĂ A ROMÎNILOR DIN FĂGĂRAȘ.

I.

Pe timpul cînd Gheorghe Rákóczy I-iu dădea negustorilor greci de marfă turcească din Ardeal dreptul de a se alcătui în Companie deosebită, el îngăduia și întemeierea în Făgăraș a unei bresle, unui *țehiū* al Romînilor din Făgăraș, oraș cu o bogată poporație de neamul nostru. Și până astăzi se păstrează tabla, bucata de lemn în formă de stemă, care poartă de o parte anul de alcătuire 1643, iar de alta chipurile a doi meșteri cu plete lungi, cari rad pieile pe o masă. Țehiul se zicea al pielarilor său, cu un cuvînt unguresc, al *timarilor* făgărășeni.

Maî mult pentru acești meșteri a făcut mărinimosul ctitor, Constantin-Vodă Brîncoveanu, în «ulița chivărarilor», frumoasa biserică al cărei pridvor pe stîlpi, al cărei turnuleț gîngăș se ridică în marginea orașului de astăzi, în care s'au schimbat multe lucruri, fără a primejdui însă ființa breslei său a zgudui temeliile sfîntului așezămînt brîncovenesc.

D. N. Densușianu a publicat maî de mult, în ale sale «Monumente pentru istoria țerii Făgărașului»¹, statutele tăbăcarilor, așa cum ele aū fost votate la 28 Mart 1643. Aceste statute, imitate după ale tăbăcarilor din Bălgrad, asigură membrilor țehiului monopolul timăriei, în schimbul unui număr de piei ce vor lucra în fiecare an pentru castel. Numai

¹ Extras din *Columna lui Traian*, București, 1885. V. p. 122 și urm.

la târguri se vor putea aduce piei lucrute alurea. Meșterii vor trebui să se căsătorească până la un an de zile de la intrarea lor în breaslă. La primire, oricine va da un ospăt, afară de anumite casuri când ajunge numai jumătate. Calfele, *inașiș*, plătesc cu un florin dreptul de a intra în atelierul unui maestru; ei se vor îndatori a rămînea statornicî timp de trei ani de zile. La boală, la moarte, *țehiul* va cheltui, dacă va fi de nevoie, pentru membrii săi. Cîrmuirea o are un *țehmeșter* și, supt el, un *latameșter*, pe lîngă care se întîmpină mai târziu și un *latameșter* mic; un număr de jurați bătrîni îi încunjură: ei juraș să se ție de *articulușurî*. Acest Sfat păzia lada, trimetea tăblița pentru convocări, judeca, putînd să osîndească până la o gloabă de doi florinî, și băga de samă să nu se facă turburări și necuviințe, nicî măcar cu petreceri la care s'ar aduce Țiganî și s'ar bea prea mult.

II.

Unirea aduse luarea în stăpînire a bisericii de către cei ce primiseră legea sprijinită de Împărăție. Mai îndărătnicî printre acei cari nu voiaș să se plece la învoirea cu Roma erau negustorii de Companie, dintre cari uniș, ca Dridifi, Arpași, nu erau decît «boierî de Făgăraș» trecuți la negustorie. Ei mergeau la biserica din satul Beclean, apoi la cea din Galați, peste apa Oltului¹. Împrejurările erau așa de grele pentru dînșii, încît își petreceau morții la groapă «între furci de fier, între măcaue și între muierî încărcate cu pietre». Generalul Buccow ridică furcile în piață și impune Grecilor cerbicoși ca pedeapsă o gloabă de 180 de florinî.

Numai după întemeierea episcopiei pentru Romîniî neuniți, după chemarea în Ardeal a Vlădicăi sîrb Dionisie Novacovicî, Făgărășeniî de legea veche căpătară voia de a-sî ținea între dînșii un preot, și chiar de a face cu dînsul slujba Duminecilor și serbătorilor la Beclean și apoi Galați, unde fusese până atunci numai un biet popă de sat, cu puțină

¹ Cf. și N. Aron, *Monografia comunității Galați, Sibiuș*, 1905.

știință de carte. La 1772, un fiu al orașului, Gheorghe, fiul negustorului, «jupînului» Ioan Petrașcu, cerea să fie ales preot orășenesc, cu toate că, sfințit de Dionisie, el trecuse la cellalt episcop, la unitul «Vlădică al Făgărașului».¹ Deocamdată însă rămase în Făgăraș ca singur preot ortodox protopopul Bucur fiul unui ieromonah Ștefan, dintre acei călugări de către munte, cari fuseseră goniți de curînd din chiliile lor.

La 1783 se ajunsese în sfîrșit la cea de mult dorită ridicare a bisericii. Protopop era încă bătrînul Bucur, dascăl al negustorilor greci, cari-și făcuseră «școala normalicească», «boierul de Făgăraș» Andrei al lui Șovăilă, zis sirbește Șovăilovicî, din satul de militarî al Mărginenilor. Ca gocișmanî ai comunității se înseamnă bătrînul Arpași, Ienachi, Ioan Oncia, cei doi Nyerges, Pană și Vasilache, amîndoi șelari, apoi «Grecul» cu numele unguresc de Korodi, «arîndaș», și Iordachi Petru, care purta titlul de curator. La 24 August, Gheorghe Petrașcu era numit, după vechea sa dorință, al doilea preot.

Se alege locul familiei Borșoș, și aceasta adevărat românească, cu tot numele ei. Chir Pană Borșoș, negustor, care mergea până și în Banat, n'avea decît o nepoată de soră, fică a Nastichii și a lui Achim Bădălachie, — Bălășica. Acesteia îi făgăduise el casa și locul. Pentru a o despăgubi, se dădu în schimb locul de peste uliță a lui Gheorghe Korodi și se mai adăuseră trei sute de florini, din cari o sută se plătiră îndată, iar cealaltă jumătate rămase ca împrumutată bisericii. Korodi mai împrumută la fondul de clădire alți 200 de florini, ce rămîneau să se plătească la măritiș unei «nepoate fiastre» a lui, Sanda lui Vasilachi Breazul. Pană Nyerges, Nicolae Harompotor — «Treî-Banî» — înnădiră alte bucăți de loc, din curțile și grădinile lor. Grecul Nicolae Fitochi, care și iscălia în grecește, neamul «Sarloeștilor», ba chiar Domnul Țerî-Romănești, «Fiurștul din București» se înscriaseră între dăruitorî și ajutătorî. Piatra, lemnele, fură

¹ Vol. de față, p. 185 și urm.

aduse de unul și de altul. Astfel biserica se ridică răpede din cărămidă, și se putură tocmi meșterii zugravii și săpători: Johann Müller, «maler de zid», și Ioniță Isaia, bun Romîn, care făcu catapeteazma saă, cum se zice mai frumos și mai curat pe acolo, «tîmpla altariului»¹.

Lucrul la turn se începu numai în 1791, după moartea protopopului Bucur, care, răposînd în 1790, «s'a îngropat în biserică, de a dreapta parte, lîngă strana dreaptă, de a căruia lipsire tot norodul s'a întristat, fiind om prea bun și dulce la cuvînt»². Gheorghe Pătrașcu îi urmă, și el se îngriji de zidirea cea nouă, care se făcu din bani strînși de la toți parochienii bisericii, a căror listă s'a păstrat³. Noul gocîman, Vasilachi Nyerges, dădu tot fierul. «Malerul» de lemn fu Sasul Martin, iar cel de «blehî», de tinichea, Andreas Markelinda, amîndoi Brașoveni. Korodi și Nyerges cel tînăr, cumnați unul cu altul, dăruiră clopotele, cite de șese și de patru măji, care se atîrnară atunci. Și «trihțărariul a ridicat crucea la 22 Iulie 1791»⁴.

În anul următor se alegea cel de-al doilea preot al comunității, pe lîngă noul protopop Gheorghe Petrașcu. Și îndată Ianachi Fogorași, dintre «nemeși», ajunge gocîman. Supt el se tocmi și un al doilea dascăl, pe lîngă Andrei Șovăilovici, Ioan Fogorași, o rudă a gocîmanului, «nemeși Ioan Pop Fogorași».

Cronica parohiei mai înseamnă lupta credincioșilor în 1804 cu preotul Vasile Harompotor, care se purta aspru cu ei, după moartea protopopului Petrașcu, moartea dascălului Andrei și alegerea în 1807 a unui ajutor al nemeșului Ioan Fogorași, anume Simion Jinariu, din Jina Sibiului, care Simion trecu apoi la Sibiu. La 1808, Toma Banciul ajunge preot orășenesc în locul urgisitului Harompotor. În 1820, preotul era Jinariu, fostul dascăl, și-l vedem aducîndu-și aminte de

¹ Proces-verbal închis în turn, publicat, nu fără greșeli, de archimandritul Pușcariu, în *Documente pentru limbă și istorie*, II, Sibiu, 1897, p. 342 și urm.

² *L. c.*, p. 348.

³ Acest volum, p. 189, n° XIII.

⁴ Procesul-verbal, pp. 346, 348.

vechiul său meșteșug și trimetînd dascălilor din Ținut o «instrucție»¹.

De la Gheorghe Petrașcu și de la Jinariu Simion mai ales, s'a păstrat o întreagă arhivă a comunității și a protopopiei, din care alegem aici extrasele de acte care au un interes ca istorie, limbă și obiceiuri.

---

¹ În acest volum, la aceste date.

III.

STĂPÎNIREA ÎN ȚARA-ROMĂNEASCĂ A UNOR HĂȚEGANȚI.

Încă de la începutul veacului al XVI-lea un boier din Țara Făgărașului, «Făgăraș Ișfan» sau Fogorasi István, luase în Banatul oltean o moșie în Jupănești de la vre-unul din boierinașii Gorjului. De la el cumpără această stăpînire un nemeș din Hațeg, firește la început Român de neam, Nicolae Bărbat sau, pe nemeșește, Bărbat Miclăuș din satul Rîul-Bărbat. În Răchitova, Mujna, Sătcele și Rîul-lui-Bărbat erau vechi neamuri de nemeși romîni, care se întîlnesc în hotarnica de munte de supt Neagoe Basarab¹ și în vechile acte latinești ale țerii. Bărbat plătise o sumă de bani și Postelnicului Hamza Bengescu din Cărbunestî, pe cînd acesta se afla pribeag în Ardeal, în acea pribegie care aduse Domnia lui Matei Basarab².

De la Miclăuș, moșia trecu la fiul acestuia Mateiaș, care stăruia în 1638 ca oamenii din Jupănești să nu fie îngreuiatî cu un bir mai mare decît un taler, pe care rămînea să-l împartă între ei³. Mateiaș sau «Matîia» locuia chiar la Jupănești, unde-și făcuse case și fintînă «cu țevile de aramă galbenă», cum nu se prea obișnuia pe la noi⁴.

De la neamul Bărbat moșia trecu în mîna altor nemeși din Hațeg, din neamul Buda, sau, cu adausul nobiliar, Budaî. Doi membri ai acestei familii, Andraș și Miclăuș, țineaî Jupăneștii lui Bărbat în timpul Domniei lui Constantin-Vodă

¹ Vol. V, pp. 473-5.

² Acest volum, pp. 220, 222; pp. 281-2, n° IX (aici se îndreaptă unele nume date greșit de copia de act de la p. 220, n^o I).

³ *Ibid.*, p. 342; cf. p. 219, n° 1.

⁴ Vol. de față, p. 220, n° IV.

Brîncoveanu, care li îngăduie în 1706 să-și aibă zece oameni străini scutiți de orice biruri și dăjdi ¹.

Ceva mai târziu, proprietarul era Buda Ianăș. El avea de vecin, tot în Jupănești, pe puternicul boier Banul Cornea Brăiloiul. Soacra lui Cornea stătea la moșie, și ea se gândi să facă un schit de pomenire. Îi trebuia un loc de la nemeș, care, întrebat, răspunse însă că «are bani destui» și că nu vinde ².

Dar în 1722 întâlnim ca domn de pământ și pe alt Buda, Lațco, fiul lui Miclăuș de supt Brîncoveanu, care acest Lațco purtase judecăți și pe vremea «Domnilor», adecă înainte de 1716 ³.

Cei doi vor fi fost frați său, mai degrabă, veri. Ei aveau în hotar pe un Nicola Voinigescul, din Voinigești, căruia i se mai zicea, pentru micimea situației lui boierești, Ciocoilul. Ianuș său Iancul poartă proces cu acest Nicola în 1732, când Oltenia era în mâna Austriacilor. Stăpînirea Brăiloiilor, represintată acum de boierii Radu, fiul Barbului, și Ioan, se păstra încă în Jupănești, și aceste două rudenii stăteau și ele la judecată peste doi ani ⁴.

La 1786 era în viață numai văduva lui Lațco Buda. Ea ținea încă moșia, și mai trăia încă și vecinul Radu Brăiloiu. Acesta era represintat la Jupănești de Fota Vlădoianul, un boier tînăr, ginerele său ⁵.

Pe o vreme cînd boierimea noastră se întrecea cu Domni în cumpărarea de moșii de asigurare peste munți ⁶, Cornea Brăiloiu, fratele lui Radu, le moșteni, și la moartea lui ele rămaseră în sama Aniței, văduva lui Ștefan. Aceasta mărită pe nepoată-sa Anița cu căpitanul de nemeși Hortobágy. Și un alt căpitan, Andraș Zăicul, din nemeșii de la Zăicani, în

¹ Vol. IV, pp. 342-3.

² Acest volum, p. 220, n° IV.

³ *Ibid.*, p. 221, n^o V.

⁴ Acest volum, la acești ani; cf. vol. VI, p. 491, n° 168.

⁵ Acest volum, pp. 225-6.

⁶ V. vol. X, p. 233 și urm.

același Ținut al Hațegului, avea legături cu noi, și Nicola Voinigescul îi scria la 1730¹.

Jupăneștii erau o moșie mare, și în cuprinsul ei își făceau, în veacul al XVIII-lea, un loc tot mai mare coborâtorii unor vechi stăpîni, Crăsnarii, rude ale Bibeștilor².

*

Stăpînirea acestor Hățegani la noi, un interesant capitol din istoria legăturilor noastre cu Ardealul, nu e fără păreche. Și alți Ardeleni, mai ales dintre Romîni, mai mult sau mai puțin unguriți, sau dintre Grecii mai mult sau mai puțin romanizați, ajungeau moșieri la noi. Astfel, între anii 1682 și 1701, Perișanii din Argeș erau ai «prietenui» domnesc Pater Ianoș, despre care a fost vorba în altă parte. El avea scutirea pentru o mie de oi nesupuse obișnuitului oierit și nu plătia *oluc-hacul* pentru treizeci de capete de vită. În vecinătate avea moșie Toader pisarul Corbea, din Brașov³.

Familia Budaș, astăzi Unguri curați, e așezată în Deva. La dînsa am putut vedea actele care mi-au dat extrasele publicate pe pp. 219-26. Astăzi scrisorile se află în Archiva «Museului Ardelean» din Cluj.

*

Cele cîtiva acte adause se află în Archiva vicariatului unit al Hațegului. Ele fac parte dintr'un foarte întins dosar privitor la vicariul Chiril Țopa, care, pe dreptate sau fără dreptate, a avut să îndure multe pe vremea lui.

---

¹ Acest volum, p. 221, n° VI; p. 226, n° XIII.

² Ștefulescu, *Gorjul istoric și pitoresc*, Tîrgu-Jiuului, 1904, pp. 62-5, 337-8.

³ Vol. V, p. 126, n° 42; pp. 128-9 n-le 48, 54.

IV.

DESPRE ACTELE RĂȘINĂRENE.

În anul 1735 satul Rășinarilor începu un proces cu magistratul sibiian de care atârna, cu privire la niște hotare multă vreme dezbătute. Procesul urmă și în 1776.

Pentru nevoile lui se alcătui o așa zisă diplomă a Craiului Matiaș Corvinul pentru întinderea moșiei Rășinarilor, întărind-o și cu numele preoților, judeului-cneaz sau sindic și ale «bătrînilor jurați». Neapărat că actul e plăzmuț în forma lui de astăzi, dar e foarte cu puțință că el să fi fost alcătuit pe temeiul unui adevărat privilegiu al lui Matiaș.

Aceiași hîrtie cu scrisoare din veacul al XVIII-lea care-l cuprinde, dă apoi un extras de act de danie, care ar veni de la «Radu-Vodă Negru», «marele-herțeg, Domn». Felul cum el arată hotarele unei moșii, care trebuie să fie prin Făgăraș, închinarea daniei către o biserică, a Sfintei Paraschive, cea mai veche din Rășinari, în sfîrșit data de 1383, care se potrivește foarte bine cu anii în cari a putut domni Radu fiul lui Vladislav și tatăl lui Mircea, despre care se spune în acele cîteva rînduri că a întregit dania de pămînt, ne fac să credem că avem înaintea într'adevăr rînduri autentice. Spre aceeași încheiere ne duc și cuvintele slavone presărate și pe care cu greu le-ar fi putut născoci astfel un dascăl de sat ardelean din veacul al XVIII-lea. Avem deci înaintea în traducere o parte din cel mai vechiu hrisov muntean dat în limba slavonă, a afacerilor interne.

Cu privire la Rășinari, trebuie să mai amintesc petrecerea aici în a doua jumătate a veacului al XVIII-lea a fugarului Apostol, fiul Banului muntean Hrizea și al soției lui Gherghina, care se căsătorii de două ori, — a doua, cu o pribeagă, Dumitrana, făcînd nunta în casa preotului Manea

Izdrailă — și care a murit la Cluj, lăsînd o fată Eva, care se mărită cu dascălul Aliman Galea. În 1783-4, dregătorii romîni ai Rășinarului dădeau dascălului Aliman mărturiile și adevărurile de nevoie pentru a reclama în «țară» moșiile ce se cuveniau dăscăliței Eva ¹.

---

¹ V. revista *Literatură și arta romînă*, 1^Ń (1899-900), p. 401 și urm.

V.

**DESPRE CÎTEVA ACTE MARAMUREȘENE.
ISTORIA BISERICII ROMÎNILOR DIN MARAMUREȘ.**

Istoria bisericii Romînilor din Maramureş.

I.

E foarte mic numărul probelor de limbă românească ce ni-a păstrat acel Maramureş din care a plecat însă începutul scrisului românesc¹. Ici şi colo însă, zapise româneşti trebuie să fie amestecate prin deosebitele archive ale ţerii, unde cercetarea e mai lesnicioasă, din toate punctele de vedere, pentru un localnic.

D. Ioan Mihályi din Sighet a scăpat astfel de peire cîteva zapise şi răvaşe. În ale sale «*Diploame maramureşene*», d. Mihályi a tipărit şi un act românesc, din 24 Maiu 1593, prin care se împart nişte pămînturi rămase de la popa Lazăr din Budeşti². Originalul e scris foarte urît, pe o bucată de hîrtie sărăcăcioasă.

Din acelaşi timp sînt trei scrisori ale membrilor familiilor Pogan şi Bilţ, vechi neamuri maramureşene, către birăul Bistriţei de la sfîrşitul veacului al XVI-lea. Una vine de la şpanul Iurg şi de la juratul Toma, pentru a da ştiri despre trecerea Tatarilor prin pasuri, în Iulie 1594: ea e datată dintr'o ascunzătoare a acestor dregători fugari, satul Seliştei. A doua porneşte pentru o reclamaţie de la un Isac Pogan, care prin Moldova îşi va fi cîştigat titlul de fost Vornic de Poartă. Iar a treia e a lui Toma Bilţ, juratul vidicului de sus, şi priveşte iarăşi neajunsuri mărunte³.

¹ V. a mea *Istorie a literaturii religioase*, Bucureşti 1904.

² Pp. 638-9.

³ V. ale mele *Documente româneşti din arch. Bistriţei*, I, Bucureşti, 1899, pp. 1-2, n° II-III; p. 24, n° XXXI.

După acele acte vin acestea care se publică acum, așa cum le-am putut copia în grabă, într'o singură sară.

Nº I e o adeverință din satul Ieud, dese ori pomenit în «Diplomele» d-lui Mihály. Al doilea e din Desești. Nº VIII e o scrisoare particulară, cu vești de la Curte, către boierii din Apșa,—care ar merita să fie tipărită întregă. Nº IX vine din Brașov, de la preotul Dimitrie Duma, care era «namesnic» al «Cutiei Sfintului Mormînt» și în 1756¹. Nº XII e o mărturie de la satul Săpînța. Iar n¹ ultim e o «testimonie» din Borșa, lângă pasul Rodnei.

Alte acte aŭ o însemnătate mai mare, ca unele ce privesc ierarchia românească a Maramureșului.

II.

Se cunoștea de mult, într'o formă latinească, pe care a tipărit-o Petru Maior, în *Istoria bisericească*, p. 14 și urm.², privilegiul de stavropighie și exarhie dat de Antonje, patriarhul de Constantinopol, la 1391, mănăstirii Sf. Mihail de la Perî din Maramureș. Mitropolitul moldovenesc Dosoftei (1671-86) a avut în mînă originalul grecesc al privilegiului, pe care l-a copiat la sfîrșitul cărții *Νέα σύνοψις* a lui Maței Cigala, legată împreună cu o altă tipăritură venețiană, nouă pe atunci. Mihail Kogălnițeanu a cunoscut această carte pe cînd ea se afla la Banul Pascu din Iași și a tipărit-o, destul de rău, într'a sa *Archivă românească*, I (pp. 11-3 din ed. a II-a). După un copiariu de acte patriarhale din veacurile al XIV-lea și al XV-lea s'a dat apoi altă ediție de Miklosich și Müller, în *Acta patriarchatus constantinopolitani*, II, pp. 156-7. Între cele două ediții e o singură deosebire: cea d'întăiu cuprinde privilegiul în forma care s'a dat mănăstirii, iar cea de-a doua pe aceia în care s'a încredințat citorilor.

¹ Stinghe, *Doc. privitoare la trecutul Romînilor din Șcheș*, II, Brașov, 1902, pp. 335-6.

² De atunci s'a reprodus în Basilovits, *Brevis notitia foundationis Theodori Koriathovics*, Cașovia, 1799—1804, 5 părți, în Dulisçovicî, *Историческія черты угро-русскыхъ*, Ungvár, 1874, 3 vol.; în *Magazinul istoric* III, 173 și în Mihályi, *o. c.*, pp. 109-10.

Din actul acesta se vede că Voevodul Baliță (Balc)¹ și Drag, fratele său, fruntașii Romîniî din Maramureș, pe un timp cînd acesta era un Ținut de graniță abia stăpînit de regiî ungurî, aveaî o mănăstire a Sf. Mihail arhanghelul, zidită de «părinții» lor (ἀπὸ γονικότητος). Baliță însă era fiul Voevodului Sas sau, mai bine, Sasul, care întemeiase o Țară a Moldovei supusă întru toate Ungurilor. Sas murise, și Baliță nu putuse să-și păstreze moștenirea, așa încît el rămase cu titlul de Voevod și cu recunoștința regelui său, care-i dădu moșii și-l făcu comite al Maramureșului, domn în cetățile Chioara de la Apusul țerii, Hust din miazănoapte, Sighet din miazăzi și Rodna de la pasul acela care ducea la Moldova noului Voevod neatîrnat al Moldovei, Bogdan. El era un fel de markgraf al Ungariei în aceste părți și juca acum rolul ce se dăduse cu cîtva timp înnainte, prin aniî 1360, ducelui ruten Teodor Koryatowicz, așezat cu coloniștii săi în cellalt castel din aceste părți, al Muncaciului².

Baliță veni la Constantinopol însuși, ca «să se închine moaștelor», și cu acest prilej el ceru patriarhului, a cărui autoritate era în creștere și care primi în acest timp, pe rînd, supunerea Bisericii vidineană, dobrogeană, galițiană, moldovenească și munteană, să facă din egumenul de la Perî, în marginea Sighetului, lîngă reședința fiilor lui Sasul Voevod, un *exarh* al său, stăpînind o *stavropighie*. Stavropighie se chiamă mănăstirea care, fără legătură cu vre-o episcopie, atîrnă de-a dreptul de patriarhie, iar un exarh patriarhal are dreptul de a îndeplini toate funcțiile episcopale: cu pregătirea preoților, cu hirotonisirea lor, cu judecata lor, cu cercetarea parohiilor, cu sfințirea în sfîrșit a bisericilor. Mitropolia munteană, întemeiată cu patruzeci de ani în urmă, nu fusese și ea altceva decît o exarchie, căreia i se adăugise titlul metropolitan fiindcă în Argeș stătea un Domn neatîrnat. În Sighet păzia însă numai un foarte puternic dregător ungur și aici nu se putea așeza, în însăși

¹ E un diminutiv de la Bale, Balea.

² *Sate și preoți din Ardeal*, p. 131 și urm.

țara regelui catolic, un episcop sau un Mitropolit ortodox, cu putere de la Constantinopol, fără o cerere de la regele însuși, ca aceia pe care Casimir a Poloniei o făcuse pentru Rușii din Haliciu. .

În special erau supuse mănăstirii Ținuturile (χώραι), care, și până acum își luaseră preoții din mîna egumenilor de la Perii: al Sălagiului (Σελατζίου), al Arvei (Ἀρτούντιν, Ἀρτοκύντιν), al Ugocei (Ὀγγότζα), al Beregului (Ἰουμπερέκιν), al Ciceului (Τζιτζόβιν), al Ungurașului (Μπαλανέτζιν = Balványos), al Bistrei (Ἰίστραν). Aceasta alcătuia o diecesă destul de întinsă. Ardealul dădea la această diecesă partea sa nord-estică, de către Moldova, aceia care atîrna de castelania Rodnei sau era în legătură cu dînsa. Cealaltă parte a țerii n'avea nimic a face cu *magister* Balc și putea fi socotită la Constantinopol ca făcînd parte din sfera de activitate a Mitropolitului muntean, exarh al plaiurilor de peste Carpați.

Astfel diecesa egumenului-exarh Pahomie al stavropighiei de la Perii Sighetului pornia de la Apusul Maramureșului, unde avea trei comitate în sus și unul (al Sălagiului) în jos, cuprindea, firește, toate satele maramureșene, pătrundea în Ardeal cu domeniul de patruzeci de sate al Ciceului¹ și cu cîta moșie se ținea de cetatea, mai mică, a Ungurașului. Cît privește țara Bistrei, ea n'are nimic a face cu Ardealul, ci e valea rîului Bistra (ung. Sebespatak), care curge pe lîngă Petrova, unde a fost mai tîrziu reședință de episcop maramureșean.

De la această mănăstire cu un egumen care se putea socoti episcop și căruia lumea îi și zicea Vlădică, s'a luat deci obiceiul organizării în Ardeal a episcopiilor de mănăstire, cum a fost a Vadului, a Geoagiului și a Silvașului.

Aceste împrejurări maramureșene nu sînt, de alminterea, fără analogie în alte părți românești, precum în Moldova. Astfel cînd Alexandru-cel-Bun făcu cea d'întăiu biserică de zid la Rădăuți, cea d'întăiu mănăstire domnească, el îi supuse nu mai puțin decît patruzeci de sate, și aceasta nu

¹ Bunea, *Vechile episcopii*, Blaj, 1902, pp. 18-19.

numai în ce privește «dajdea, poclonul (preoților) și cu veniturile toate», ci și cu «alte lucruri toate», între care trebuie să se înțeleagă și o legătură de ierarhie, un drept de alegere, de supraveghere, de globire și de pedeapsă. În aceleași condiții alte sate, «cu popii», erau închinat mănăstirilor, Putnei de pildă ¹.

În 1721 însă a ieșit la iveală o formă latină a actului patriarhal din 1391. Cercetîndu-l, vom afla în el multe și mari deosebiri față de originalul grecesc. Mănăstirii i se zice și biserică; călătoria lui Baliță la Constantinopol e pusă în legătură cu starea primejdioasă în care s'au fi aflat împărăția grecească (*infelici et urgente Imperii constantinopolitani statu*), pe cînd știm bine că în Iulie-Octombrie 1391 cadiul turcesc, primit în Constantinopol pentru judecățile coreligionarilor săi, își căuta în liniște de chemarea sa ². Se spune că Voievodul din Maramureș ar fi închinat «biserică» sa către Patriarhie, ceea ce n'are înțeles pentru acel timp și nu se atinge cîtuși de puțin în forma grecească, precum n'are rost, nici nu e atinsă binecuvîntarea lui Baliță de către patriarh. În loc să se definească legăturile Patriarhiei cu stavropighiile și să arăte calitatea de exarch a egumenului față de anumite Ținuturi (*χώραι*), se hotărăște numai atîta că egumenul va avea dreptul de a strînge veniturile sale, de a îndrepta și a judeca față de *toți* locuitorii, clericii și *mireni*, din anumite «pertinentiae» ale mănăstirii, între care se pun, foarte ciudat, la un loc țeri ca Sălăgiul și Ugocia cu castelele Ciceului și Ungurașului, înțelese într'un chip foarte restrîns, și cu sate care nu se pot identifica decît căutîndu-le pînă în comitatul Sătmarului său în Bihor: «Megyesalja», «Berzava» (pentru Bereg), «Almazigy» (pentru Bistra l). Se mai adaugă o clausă care n'are nici-o explicație în împrejurările de la 1391; anume că orice adevărat Vlădică, «archiepiscop sau episcop», ar sta în mănăstire, va

¹ *Uvicariul*, XVIII, p. 58 și urm.

² Iorga, *Notes et extraits pour servir à l'histoire des croisades*, I, pp. 46-7.

trebui să se supuie egumenului. În sfârşit, neînţelegându-se ce e o indicţie, se pune, în loc de August, 6899 din indicţia a 14-a, 14 August 6989.

Se vede prin urmare că aceasta e o traducere *greşită* şi o traducere *prefăcută* cu anumite scopuri. Acuma nu se mai putea vorbi de o autoritate bisericească întinsă peste o întreagă diecesă, şi egumenii voiau să aibă măcar drepturi depline, *ca domni de pământ*, în şapte sate. Ei se temeau pe acest timp, în veacul al XV-lea, când răsăriau Vlădicii româneşti sau «greceşti» uniţi, pe cari-i sprijinia Cîrmuirea ¹.

Forma latină se lămureşte prin porunca din 17 Iunie 1438 de a se face din nou hotărnicia satului Perî care se ţine, spune actul, de «mănăstirea Sf. Arhanghel Mihail din comitatul Maramureşului, clădită după ritul grecesc» (*ad modum Grecorum*), cuvinte care nu se potrivesc cu strălucita situaţie de odinioară, pierdută după moartea Meşterului ctitor ². Tot așa se lămureşte prin actele din 1456-7, care arată că «popa Simion, călugărul de la mănăstirea Sf. Mihail Arhanghelul lângă Apşa», împreună cu zece oameni cărora nu li se dă titlul de călugări, de şi locuia în mănăstirea cea mare şi într'o alta adausă pe lângă dînsa — chiar cuvîntul de «mănăstiri» e lămurit ca în actul latin de la 1391 prin «sau biserici» — suferiseră încălcări de spre partea oraşenilor din foarte apropiatul Cîmpulung, care se vede la picioarele dîmbului de lut al mănăstirii ³. Tot așa şi într'o poruncă din 1458, privitoare la aceiaşi neînţelegere, precum şi într'un al patrulea act, citat în scrierea lui Dulişcoviçi, apare numai Simion, Simion Sălăgeanul, ca adevărat călugăr: «religiosus frater Symon Kalugyr», i se zice odată ⁴. Pe cînd mănăstirea noastră ajungea în acest hal, se ridica la o mare însemnătate *remeşia* catolicilor de la Sîntă-Măria lângă oraşul Teceu ⁵. În 1479, preoţii romîni din Maramureş erau

¹ V. *Sate şi preoţi*, p. 11 şi urm., p. 316 şi urm.

² Mihályi, *l. c.*, pp. 306-7.

³ *Ibid.*, pp. 377-8, 393-5.

⁴ *Ibid.*, pp. 406-7.

⁵ *Ibid.*, pp. 429, 469.

scutiți de anumite sarcini după cererea pribeagului episcop sîrbesc de Belgrad, — dacă actul ce s'a adus înainte, abia la 1721, e autentic¹.

La 1494, Maramureșul avea un episcop de lege grecească, luat dintre călugării fundației lui Koryatowicz (1360) — deci iarăși un egumen Vlădică² — la Muncaciū, pe de altă parte, Ștefan-cel-Mare, ajungînd Domn la Ciceu, făcuse episcopie românească la Vad, în vechea diecesă a egumenului din Perî. Acum înțelegem de ce se temeau călugării de aici ca nu cumva unul din cei doi Vlădici să li iea mănăstirea ca să-și facă dintr'însa, măcar un timp din an, reședința.

Aceasta se și întîmplă de altminterea cu «Vlădica Rușilor». El se așează la Perî, ca în casa sa, și căpătă poruncă de la rege, în 1491, ca să i se dea veniturile episcopale de *toți* «preoții rusești» și de *toți* «țeranii de lege grecească»³.

Pentru a dobîndi acest privilegiu, el se învoise de bună samă la Unire.

La această încercare de usurpație, urmașul lui Simion Sălăgeanul, Ilarie, «de la mănăstirea bisericii Sf. Mihail din Maramureș», «egumen» (*prior*), și nu episcop, își pregăti o «traducere» cum îi venia la socoteală, după vechiul privilegiu patriarhal și-l aduse înaintea regelui Vladislav cînd acesta se coborî, în 1494, până în părțile Cașoviei. El aducea cu sine și originalul grecesc, «pe pergament, cu slove grecești și cu pecete de plumb», dar despre acela putea fi sigur că nu-l va ceti nimeni. În privilegiul «tradus din cuvînt în cuvînt» se mai prevedea că stareții vor fi aleși de preoți și de locuitorii la un loc, cum se obișnuia a se face astfel de alegeri prin vechile noastre biserici și mănăstiri de peste munți. Regele primi să întărească decîi clausele, astfel prefăcute și îngustate, ale actului patriarhal. El puse însă lui Ilarie, care și el se va fi arătat cu aplecare către legea stăpînitoare, condiția îndoită, și foarte firească, de a *respecta*

¹ V. *Sate și preoți*, p. 14. Cf. Mihályi, pp. 536-7.

² *Ibid.*, p. 601, nota 1.

³ *Ibid.*, pp. 600-1. Pentru un înaintaș al său în 1485, «popa rusesc Luca», v. Basilovits, I, pp. 16-7. V. și *ibid.*, pp. 19-20.

pe Vlădica de Muncaciū, ca pe un mai mare călugăr (*sui Ordinis reverentiam*) și a asculta (*veluti superioribus suis*) pe arhiepiscopii ardeleni, pe episcopii ardeleni în însușirea lor de arhiepiscopi¹.

Vlădica de Muncaciū nu se lăsă însă cu atîta. Luîndu-și vechile scrisori de învoire, el veni în 1497 să strîngă veniturii și în satele maramureșene ale Perilor. La plîngerea lui Ilarie, regele-i chemă pe amîndoi la Buda, dar Rusul nu se încumetă să se înfățișeze, și astfel pentru a doua oară egumenul de Peri rămase biruitor².

III.

Dar lupta între Rusul de la Muncaciū și Romînul din Peri nu era cu puteri de o potrivă: astfel acesta din urmă trebui să rămîie învins. Veacul al XVI-lea nu cunoaște decît un episcop de Muncaciū pentru tot Maramureșul³. La 1552 începu să se clădească din nou mănăstirea Sf. Nicolae, care se dărîmase; egumen era pe atunci Ilarion, care căpătă și scutiri de taxe pentru preoțimea sa⁴.

În 1582, Împăratul, stăpîn al Maramureșului, supunea Vlădicăi de Muncaciū «și pe Rutenii ce se mai zic Romîni»⁵. Și la 1597 vedem pe episcopul Vladislav, întorcîndu-se de la Curte⁶.

Acest episcop era, neapărat ori, un Rus. Mihaî Viteazul, ajungînd stăpîn al Ardealului și rîvnitor al comitatelor unite cu el, între care și Maramureșul, nu putea îngădui aceasta. La 2 Iunie 1600, lua parte la sinodul din Iași Petronie, epis-

¹ Mihályi, p. 607.

² *Ibid.*, pp. 624-5. Venirea episcopului rusesc la Peri s'ar putea lămuri prin prădăciunile pe care prin 1490 le făcură ostașii lui Ștefan-cel-Mare în Maramureș, arzînd «multe moșii și orașe» (*ibid.*, pp. 628-30). De alminterea, mănăstirea de la Muncaciū era de lemn, iar cea din Peri, de zid.

³ Seria episcopilor de Muncaciū o-dă Mondok, în al său *Schematismus dioecesis munkácsiensis*, apărut în 1876, pe care nu l-am avut la îndămină. Dar el se razimă de Dulișcovicî, prescurtîndu-l.

⁴ Basilovits, I, pp. urm., 27 și 32-3.

⁵ Dulișcovicî, I, p. 117, nota 3: «Rutheni quos et Valachos vocant».

⁶ Basilovits, I, pp. 38-40, 40 z.

cop de Muncaciū, care nu pare a fi fost nici el un Român¹. Trebuie să se amintească însă că la Muncaciū erau ostași împărătești și vameș împărătesc și că nici-odată Mihaï nu și-a pus aicea pîrcălabii. Decî episcopul de Muncaciū pus de dînsul a trebuit, ca să fie neconținut în ascultarea lui, să locuiască aiurea de cît în acea cetate. N'am greși spuind că el a trebuit să șadă decî în mănăstirea de la Peri.

Două documente muntene din veacul al XVII-lea pomenesc pe «părintele arhimandritul Serghie de aiç de la Tismana, [pe care Mihaï-Vodă] l-au pus episcop în sfînta episcopie ce să chiamă Muncaciū, în Țeara-Ungurească», de «igumenul părintele arhieru Sîrghie carele au fost arhieru la Muncaciū și la Maramureș, așezat de răposatul Mihail Voevod, cînd au fost Domn în pămîntul Ardealului»². El a trebuit să fie adus de la Tismana, unde cîrmuia încă de la 1588, după data de Iunie 1600 cînd întîlnim pe Petronie, decî în cele din urmă săptămîni ale stăpînirii ardelene a lui Mihaï.

În 1601, după căderea lui, în 1606 chiar, el primia întăriri de la urmașii Voevodului în aceste locuri³. Sîrghie trebuise să meargă la 1603 la Chiev, pentru sfințirea acolo⁴. Dar el stătea în legături și cu Moldova, și Simion-Vodă Movilă făcu să i se dea înapoi de orașeni de la Hust averile ce se luaseră mănăstirii unde-și avea reședința⁵. Ea fu golită de acei ce se încuibaseră într'însa și intră astfel iarăși în stăpînirea «episcopului românesc», precum fusese a înnaintașilor săi. Porunca în această privință o dădu din Hust, la 9 Mart 1607, comitele Valentin Homonnay, candidatul căzut la alegerea unui nou rege al Ungariei⁶.

¹ *Studii și documente*, IX, p. 31

² *Convorbiri literare* pe 1901, p. 811; Arch. Statului, Tismana, pachetul 7 din *Netrebnice*, n° 6 (ed. Tocilescu, în *Columna lui Traian* pe 1874, pp. 237-8).

³ Mihályi, p. 394, nota 1.

⁴ Dulîșcovicî, II, p. 79, nota 2.

⁵ Basilovits, I, pp. 42-3, 45-6, 46-7.

⁶ Mihályi, p. 394, nota. Cf. *Studii și doc.*, IV, pp. LXI-III.

Dar alt Homonnay, Gheorghe, se hotărî să facă Unirea cu Roma a Maramureșului, și chemă pentru aceasta în 1614 pe Atanasie Krupeski, din Przemyśl, în Polonia¹. Aceste împrejurări siliră pe Sîrghie să fugă în Polonia. Fuga aceasta a trebuit să se întîmple însă destul de târziu, supt Gabriel Bethlen, principele cel nou al țerii, pentru că episcopul, care n'a putut sta mult timp în această pribegie, a fost chemat de Radu Mihnea, ca Domn al Moldovei, și trimis în Țara-Românească, pentru a-l face egumen de Tismana, fiului lui Radu, Alexandru-Vodă Coconul, decî între anii 1622 și 1625. «Apoi răposatul părintele Domniei Mele», scrie Alexandru în April 1626 — data numirii —, «Io Radu Voevod, Domnul țerii Moldovei, l-aŭ adus din pămîntul leșesc la Domnia Sa, apoi l-aŭ trimes la Domnia Mea ca să-l am întru cinste, cu socotintă și cu bună căutare de cătră Domnia Mea»².

De mai mult timp, Spiridon, episcopul Vadului, prietenul calvinismului, pe care îl ajutaŭ unii principî ardeleni, luase titlul de Vlădică al Ardealului și al Maramureșului și căpătase chiar de la Gavril Báthory, încă din April 1608, puterea sufletească asupra Maramureșenilor³. După moartea lui se găsi un episcop ardelean, un Mitropolit, Simon Ștefan, care să ajute planurile de calvinizare ale Rákóczeștilor, și astfel și el purtă titlul de Vlădică al Maramureșului, unde locul lui Sîrghie nu fu luat de nimeni. Titlul maramureșean rămase apoi în intitularea Mitropoliților, dar Scaunul de episcop de Muncaciŭ găsi totdeauna printre Ruși cine să-l ocupe.

Astfel, urmașul lui Serghie fu, în 1618, un Eftimie, apoi, în 1623, Petronie, de bună samă cel ce mai păstorise odată⁴. În locul lor vine în 1627 Ioan Grigorovici, apoi Vasile Tarasovici, care fu sfințit în Moldova, de marele Mitropolit Var-

¹ Dulișcovicî, II, p. 81, nota 1.

² *Col. I. Traian, I. c.*

³ Bunea, p. 76, nota 1; Iorga, *Doc. Bistriței*, II, pp. 94-5, n^{le} CCCLII, CCCLIV. V. și actul 29 al Ac. Rom. (semnalat de d. Al. Lăpădatu).

⁴ Basilovits, I, pp. 47-9 (era numit și pentru comitatele vecine); Dulișcovicî, II, p. 81 și urm. un Porfirie, înainte de Petronie, *ibid.*, III, p. 127.

laam, la 1633, în toamnă, și abdică la 1642, în urma suferințelor la care-l supuseră dregătorii domnului din Muncaciū, principele ardelean Rákóczy I-ū, pentru că mergea la Cășovia ca să încheie Unirea cu catolicii. Și unul și altul erau «episcopi de Muncaciū și de Maramureș», deci și ai Românilor, adăugându-li-se explicit dreptul de a supraveghia «mănăstirile, egumenii și arhimandriții», deci și mănăstirea din Perî¹.

În locul lui Vasile fu ales acuma de partida catolică, odată cu declarația de Unire de la Ungvár (1649), alt Rutean, Petru saū, călugărește, Partenie Rotosinschi, care rămase unit cu Biserica Romei, pe cînd cei doisprezece preoți ruși trecuți la calvinism, în posesiunile de la Muncaciū ale văduvei lui Gheorghe I-ū Rákóczy, ridicău din mijlocul lor pe episcopul Porfirie Ardan, un Grec. Numărul preoților ce urmau pe Partenie era de 370, dintre cari de sigur destui Romîni. De și unit, noul episcop merse la Mitropolitul neunit al Ardealului și fu sfințit acolo, în 1651—se zice cu ajutorul a doi egumeni din Moldova (ceia ce e foarte greu de crezut însă)². Dar principesa nu-l primi nici după aceasta în mănăstirea de lemn de la Muncaciū pe care o ocupase, luîndu-i și toate veniturile. Totuși consacrarea lui fu recunoscută de ierarchia catolică la 1655 și i se supuseră chiar, la 1660, de arhiepiscopul de Strigonia toți uniții din Ungaria. I se dăduse un adăpost în mănăstirea Krasnobroda, la Ungvár³.

Mănăstirea de la Muncaciū adăpostia pe atunci, încă diu 1658, alt episcop, acesta însă, nu calvin, ci ortodox, Ioanichie Zăican, poate Romîn de loc, de la mănăstirea Miszticze, în comitatul Bereg. Se întîmplă că fugarul Domn muntean Constantin Basarab, după neizbînda încercării sale de cucerire a Moldovei, fugi în Polonia și de aici în aceste părți ale

¹ Basilovits I, p. 50 și urm., p. 54 și urm., 57-8, 60 (confirmat la 1644), 62 și urm., 66-7, 69 și urm., 78, 80-3, 92 și urm., nota. Vicariul lui Vasile era protopopul Ioan Marinici.

² «Episcopul de Bistra» poate fi un protopop de Bistra. Cellalt, «episcopul moldovenesc», vre-un arhieru pibeag. V. Dulîșcovici, I, p. 97, nota.

³ Nilles, *Syniologia ad illustrandam historiam Ecclesiae*, etc, II, p. 824 și urm.; Basilovits, II, p. 88, r. 94 și urm.

Muncaciului, unde se afla mama aliatului său, al doilea Gheorghe Rákóczy ¹. Evlavia-l făcu să zidească din piatră biserica de lemn a lui Koryatowicz, și inscripția pomenește că el a mîntuit-o întru amintirea soției sale moarte, Doamna Balașa, la 13 Maiu din acest an 1661 ². El trăia încă la 1684 ³.

Nici Ioanichie nu plăcea însă de la o vreme stăpînitorilor cetății Muncaciului, și astfel întîlnim pe rînd pe acolo episcopii fără trăinicie, precum Iosif Voloșinovschi (1670-5), care se întîlnește de trei ori în trei sate deosebite, arhimandritul Mihail Serbin, așezat în Muncaciū chiar (Decembre 1675), ca și Grecul Teofan Mavrocordat din 1677 și Ieronim Lipnițchi din 1685-8. Biserica latină încearcă și ea cîțiva administratori, și în 1684 ea trimete pe un P. Kaminszky, care știa zece limbi și cunoștea foarte bine țara. Protopopii din Sătmar ajunseseră acum aproape neatîrnați ⁴.

Urmașul lui Ioanichie la biserica lui Constantin Vodă fu un Metodie Racovețchi, venit de la Tökölianî din Cașovia, care păstoriă la 1688, luîndu-și titlul de «episcop de Muncaciū, Machowicza, de Zips, de Krasnobroda, Maramureș și prin toată Țara Ungurească». El avea fii și o fată, trăia larg și nu știa carte: îl sfințise un pribeag. Lipnițchi i se făcu vicariū. Catolicii cercaseră în zadar să-l ducă la Sîrbii din Erlau, ca să rămîie acolo ⁵.

Pe atunci însă Partenie aflase un dibaciū și luminat continuator în Grecul din Chios, mai mult italianisat, Iosif de Camilli, care purta titlul de «episcop de Sivas [în Asia], de Muncaciū, de Maramureș, de Machow, de Zips, de Komárom, *vicariū apostolic al poporului de rit grecesc în toată Ungaria și sfetnic al Împăratului*», care era acum stăpînul desăvîrșit al acestor părți. Încă de la 1690, el ținea un sinod la Sătmar. De frica lui și Metodie se declară gata, în 1689,

¹ Vol. IV, pp. CCCIX-X.

² Basilovits, I, pp. 100-1.

³ *Ibid.*, p. 102. Cf. Dulșcovicî, III, p. 69 nota, 70 nota, 71 nota.

⁴ Basilovits, I, p. 103; Dulșcovicî, II, p. 123 și urm. Cf. *ibid.*, III, pp. 127-8.

⁵ Dulșcovicî, II, p. 137, nota.

să primească Unirea, care venia astfel din Maramureșul câștigat asupra Ardealului¹. Camilli tipări și un *catechism* pentru Rcmîni, pe cari-i cuprindea însă în numirea de «neamul rusesc», chiar cînd scria pe limba lor; o a doua ediție, cu titlul neschimbat, ieși douăzeci de ani după moartea lui, în Sîmbăta Mare, la 1726².

II.

Prin aceste mijloace și prin altele, el căpătă în 1693 Crasna românească și în 1699, Unirea preoțimii românești chiar și din alte părți ungurene³.

Totuși Romîniî din Maramureș își păstraū dorința lor de a trăi bisericește deosebit de Ruteni. În 1635, se prevedeau în dieta comitatului, veniturile «Vlădicăi romănesc». El era atunci (1635-7) popa Dimitrie, care nu rezida însă la Perî, unde se va fi dărimat mănăstirea, ci în mănăstirea cea nouă de la Moiseiū, din Răsărit, închinată Putnei din Moldova⁴. El fu prigonit un timp de vice-comite, pîrît de preotul din Borșa, ca trădător, dar rămase, poate până pe la 1640-50, cînd nu știm cine-i va fi urmat în Maramureșul romănesc. N'are o deosebită însemnătate faptul că vedem pe Tarașovici primit de adunarea țerii supt anumite îndatoriri din partea lui.

Încă de la începutul negocierilor pentru Unire, se găsi cine să gîndească și la Romîniî din Maramureș. Un anume Isaia, grec de la Atos, fost paroh în Careiū, apoi (1692) în Debreșin, trecut la Unire cu toți preuții «din Ținutul Orăzii și comitatul Bihorului, până la Gelmariū», se îndatori față de Camilli «că-i va aduce pe toți la Unire chiar și fără voia lor»⁵. În Ianuar 1694, el era numit vicariū unguresc peste

¹ Dulișcovicî, II, p. 27.

² Nilles, *l. c.*; *Bibl. rom.*: II, p. 27, n 190; vol. XIII, cap. 1.

³ Dulișcovicî, II, p. 15, nota; Basilovits, II, p. 93.

⁴ Tit Budu, *Disertațiune despre episcopii și vicariî romîniî din Maramureș* Gherla, 1891, p. 19; Bunea, pp. 82-4.

⁵ *Sate și preoți*, pp. 197-8.

Romîni (*in partibus Hungariae super Valachos*). Se așază în Țara Oașului, la mănăstirea din Bicsad, în 1700, și de acolo mergea cu alaiu de cîte paisprezece oameni, prin sate, impovărînd pe preoți, cari se plîng peste un an, în frunte cu protopopul Băii-Marî, Pantaleon. În 1701 încă, Atanasie, Vlădica ardelean, căpătase apoî de la Împăratul părțile Orăzii și Bihorului pentru sine. Isaia fu ucis la 15 Maiu, în mănăstire, de un hoț, și se dădu vina pe Romîni¹. Camilli trebui să aleagă în 1705, pentru Bihoreni măcar, un vicariu deosebit, pe protopopul Sătmarului, Bizanție, care fu apoî episcop².

Ca urmaș al lui Isaia, trebuie să se socotească Iosif Stoica. Unii înnaintași ai acestuia fuseseră poate sfințiți, ca și Partenie de la Muncaciû, în Ardeal, a căruî episcopie fusese ajutată de principii calvinî în tendințele sale ierarchice. Iosif, numit de principele Apaffy, își căută de sigur consacrarea în Moldova, ca și acel înnaintaș al său care aduse, prin anii 1670-80, Mitropolituluî Dosoftei actul patriarchal din 1391. Departe de a se supune Ardealuluî, el nu recunoscua episcopia, întărită de Calvinî, a lui Teofil (ales în 1692), ci deșteptînd, în puterea privilegiuluî patriarchal, vechiul titlu de exarch al unei stavropighii, luă titlu de administrator ortodox al Bisericii Ardealuluî³.

Acest titlu îl luăm din antimisul de la 1693, al acestuî episcop, antimis tipărit probabil în Moldova, și care, lucrat de călugăruî Nicodim, poartă supt icoana cea mare, obișnuită, a Cinei celei de taină, un chip al Sf. Mihail, — ceia ce înseamnă iarăși legătura cu vechea mănăstire din Perî. El nu stătu însă totdeauna acolo, căci pe la începutul veaculuî al XVIII-lea i se zicea «Vlădica din Hust». În 1690, Stoica ținea un «parțialeș săbor», cu protopopi de-ai săi, la Budăști, în Ținutul maramureșean sud-vestic al Cosăuluî, și

¹ Basilovits, II, p. 90 și urm.; Dulișcovicî, III, pp. 17-8, nota.

² Dulișcovicî, III, p. 29, nota 1.

³ V. antimisul său din 1693, în acest volum, p. 298, n^o v. Cf. tipărirea luî cu litere latine și lipsurî în Nilles, p. 268, nota 3.

judeca o afacere de moșie, de «iosag» preoțesc¹. La 13 Maiu 1695, el dădea o singhelie, pecetluind-o cu o pecete mare care cuprinde chipul Sf. Mihail; el stătea atunci «la mănăstirea Gîuleștilor, unde este hramu S[fe]ți Mihail A[r-ha]n[gh]e[le]». O altă singhelie, din 31 Mart 1696, e pecetluită cu o a doua pecete, purtînd coroana, semnele pastorale și un ostaș călare, semn că Stoica se coboria dintr'un neam de nobil². La 17 April 1698, Stoica stătea totuși la judecată în Sighet, spre a hotărî în cearta dintre «jupîn Steț Lupu» și «jupîneasa Codrea Axinia», care trăsese de păr în biserică pe Măriuța lui Steț. Hotărîrea pleacă de la «săborul mare din Sighet, pre Scaunul părintelui Vlădica Iosif Stoica, fiind Sfinția Sa de față și protopopii din erașul de sus: protopopul Grigorie din Vișăul-de-jos, popa Gheorghie din Săcel, popa Ionașco din Vișăul-de-mijloc, protopop Lupu din Giulești ierașul Cosăului, popa Lupu din Berbești, protopop Ioan din Jalova ierașului de Sighet, popa Ștefan din Trapșa-de-jos, popii din Slatina, — toți asesori săborului mare, — Jupîn Dan Laslo din Biserica-Albă, Jupîn Nan Iuon din Slatina, asesorii, fruntașii oarmeghieî»³. Cele mai multe din aceste sate, curat românești, se află pe valea Vișăului și în părțile de pe lîngă Sighet ale Tisei. Și în Iunie Stoica era la Sighet. În ziua de 1-iu Ianuar a anului 1699 «Vlădica românesc al Maramureșului» era, cu astfel de trebî de sobor, la Drăguiești⁴. Un act pe care-l tipărim în acest volum, ni-l arată dînd, la 23 Ianuar 1700, o singhelie unui preot din Comorzana, în colțul apusean al țerii, — din Cîmălești⁵. Peste doi ani, acest ortodox neînduplecat, care luptă și cu scrisul împotriva Unirii, mergea la Sibiu să dea la Guvern lămuriri în privința purtării sale, și era lăsat să se întorcă acasă⁶.

¹ Budu, pp. 59-61.

² Dulîșcovicî, III, p. 27, p. 28, nota 1.

³ Budu, pp. 56-8.

⁴ *Ibid.*, p. 61.

⁵ Acest volum, p. 234, n° IV.

⁶ După *Memoriile* lui Nicolae Bethlen, în I. Pușcariu, *An. Ac. Rom.*, XXIII, p. 7; cf. Bunea, pp. 103-4.

Acte de ale lui se mai întimpină la datele de 1704, 1707, ba chiar o carte de iertare pentru niște bigamii e datată din Sighet, în 1711. Îi mersese așa de bine în aceste ultime timpuri de păstorie, încît la 1708 se cerea, de frica lui, numirea fără zăbavă a unui episcop unit, în locul lăsat liber de moartea lui Camilli¹. Îl chema și egumenul Petronie de la Muncaciū, prin doi protopopi trimeși de dînsul².

În 1702 însă, unul din concurenții lui Atanasie Anghel, la alegerea de episcop ardelean, Ioan Țircă, om «învățat în limba ungurească și latinească», era prins de Iesuitii și ținut în lanțuri. De răul catolicilor, el se dădu cu calvinii, cari-l furară din temnița de la Bălgrad, îl ascuseră la Aiud, în vestitul lor Colegiu, și-l numiră protopop al Inidoarei, unde stătu mult. De aici el trecu în Maramureș, unde, din posesiunile sale moștenite, Francisc Rákóczy ducea lupta împotriva Casei de Austria, cu acele cete de *curuși*, care erau alcătuite în mare parte din Romîni. Înnainte de moartea lui Stoica, Rákóczy, care pregăti Maramureșului, în 1707, și un nou episcop unit, cu sfințire de la Chiev³, numi pe Țircă episcop, dar nu al Maramureșului ci «al Ardealului», cu Maramureșul, firește, împreună. Noul Vlădică fu silit însă a trece în Moldova. Cînd, în vara anului 1706, lucrurile se aplecău spre o pace între Împărat și Craiul Curușilor, el scrie din ascunzătoarea sa aceluși cu voia căruia era episcop, rugîndu-se să nu fie uitat⁴. Cererea i se îndeplini și, cînd, în 1707, Curușii intrară biruitoři în Ardeal, Țircă era cu dînșii, și el sili pe Atanasie unitul să fugă la Sibiiu, unde era Guvernul⁵. Un noroc așa de trecător ca și al armelor rákóczyene. Poate că mai dăinui un timp prin Maramureș, sfințind preoți și în Ardealul-de-sus⁶.

¹ Dulișcovic, III, p. 35, nota 1.

² *Ibid.*, p. 36, nota.

³ Nilles, II, pp. 864-7.

⁴ Șinca, III, pp. 331-2; *Studii și doc.*, IV, p. 72, n° LXVII. Cf. Bunea, art. Circa în «Enciclopedia romină».

⁵ Cf. Nilles, I, pp. 372-3.

⁶ Bunea, *Ioan Inocențiu Klein*, pp. 313-4. 349.

Pe o carte bisericească de la Sătcel se înseamnă, în 1700, pe lângă numele Vlădicăi Iosif Stoica, și al «protopopului Ștefan Petrovan din Petrova»¹. El înlocuise acuma pe Stoica și pe Țircă în toamna anului 1711, când era sfințit în Moldova și făcea făgăduieli de Unire, din Alba-Iulia, unde-l adusesese teologul episcopiei unite. El se gândia la «imunitatea eclesiastică» ce ar fi să-i dea pentru aceasta Împăratul, iar catolicii discutaū asupra chipului cum i s'ar putea așeza și lui un teolog în coastă². În 1712 el era înapoi la Petrova și scria intitulându-se «popa Stefan alias Serafim, episcopul celor de legea grecească din varmeghea Maramureșului». În 1714 acolo-l bătea un dregător străin, de la care cutezase a-și cere veniturile³. Aceiași era și în 1715 reședința lui⁴. Mai știm că el sfințiă preoți și prin părțile de sus ale Ardealului⁵. Sfirșitul lui e cu totul necunoscut.

Ca urmaș al lui se întîmpină un Dosoftei, căruia i se zice Dosoftei Teodorovicî. El se intitula «arhimandrit și administrator episcopiei Maramureșului»⁶. Mănăstirea Perilor era de sigur în ruină pe atunci, — pricina pentru care Serafim stătu în vechea lui protopopie de la Petrova. Dosofteiu a putut fi însă arhimandrit într'o altă mănăstire, înfloritoare tocmai pe atunci, Moiseiul, închinată de ctitorii săi la mănăstirea moldovenească a Putnei⁷. Acolo va fi și stat noul episcop. Despre dînsul se mai știe că sfințiă, ca și Țircă și Serafim, preoți și în Ardeal, lucru care se opri în 1728, pentru a nu se jigni interesele Unirii⁸.

¹ V. vol. următor.

² Acest volum, pp. 282-5.

³ Marki, în *Ungaria*, II, p. 423, citat la Bunea, *Vechile episcopiî*, p. 105.

⁴ Acest volum, p. 234, n^o V.

⁵ Bunea, *Ioan Inocențiu Klein*, p. 314 (satele Dumbrava și Răpedea-de-jos). Trebuie să se cetească: «Petrovanu Serafim», nu «Petrovan, nu Serafim». Cf. *Vechile episcopiî*, p. 105.—În călătoria mea prin Maramureș, am trecut pe lângă Petrova, care e în calea de la Vișău spre Sighet, dar nu m'am putut opri. În biserica de acolo ar trebui să se cerceteze însemnările din cărți.

⁶ Budu, p. 59. Adausul lui Dosoftei e firește ulterior documentului.

⁷ Acest volum, pp. 234-5, n° VI; p. 237, n° XI.

⁸ Nilles, I, p. 494; cf. Bunea, *I. Inocențiu Klein*, p. 3.

La 1723 încă se împrăștiau și prin bisericile românești din Maramureș antimise de la Gheorghe Ghenadie Bizanție (Bizánczy), episcopul rusesc unit al Muncaciului, care purta titlurile lui Camilli. El avea un vicariu pentru Maramureș în special, iarăși un Rus, din Zips, Procopie Hodermarski, frate al episcopului de mai înainte, Iosif ¹. Ghenadie izbutise a goni pe Dosoftei și a strînge un sobor de Unire la 1716. Un decret împărătesc înlătură la 22 August 1720 pe schismatic. Dar la moartea biruitorului său, la 1733, el se ivește iarăși, și vicariul Olszawski se plînge de uneltirile acestui bătrîn aproape orb, care a început iarăși a sfinți preoți în mănăstirea de la Uglea, unde stă; el propunea ca Dionisie să fie prins și închis în vre-o mănăstire de lângă Muncaciū ².

În ultimele timpuri, Bizanție avuse de lucru și cu episcopul blăjean, Ioan Inochentie Klein. Acesta fusese totuși preotit în mănăstirea Sf. Nicolae, unde venise ca tînăr student și-și făcuse noviciatul. Acolo trimesese el, pentru același scop, trei clerici ai săi, dintre cari doi erau să fie și episcopi: Atanasie Rednic, Silvestru Caliani și Grigorie Maier (1738). Totuși Klein căută cu tot dinadinsul să cuprindă supt cirja sa Maramureșul românesc ³.

De aici rezultă că același Klein nu veni să sfințească la Poci, cum i se cerea, pe urmașul lui Bizanție, Blajovschi, care nu voiă să vie la Blaj ⁴. Noul episcop trebui decî să meargă la mănăstirea Uniev, în Polonia.

Încă de la 1725 de altfel, s'ar fi luat o hotărîre definitivă, prin care orice legătură bisericească cu Ardealul era ruptă

¹ V. cap. *Antimise*.

² Dulișcovicî, III, p. 100, nota: «In comitatu Marmoros delitescit etiamnum notus ille unus senecio iam coecus, Dosotheus Theodorovics dictus, in monasterio uglensî, dictus episcopus... Reassumsit temerarius decrepitas vires suas». Cf. pp. 65 nota, 76 nota, 118 nota.

³ Basilovics, II, pp. 174-6 (cf. Bunea, *I. Inocențiu Klein*, p. 7); Dulișcovicî, III, p. 118, nota.

⁴ *Ibid.*, p. 115, nota 1.

și episcopul de Muncaciū căpăta toate drepturile asupra țerii ¹. În 1736 țara trecu și politicește la Ungaria ².

Romîniî se ținură de acum înnainte de acel Scaun străin, căruia i se împotriviseră patru veacuri. Dar episcopiî rutenî numiau, pe lingă un vicariū general de neamul lor, și cite un «vicariuș a sfîntuluî sobor a Maramureșuluî», dintre Romîni. Astfel a fost supt Vlădica Blajovschi (1738-42), protopopul Văsilie din Gîulești. În circularele către Romîni se întrebuița limba românească. Totuși Romîniî nu erau mulțamiți cu atîta, ci, unind conștiința națională cu conștiința ortodoxă, ei dădură ascultare lui Sinesie, episcopul de Arad, care avea legături cu Rîmnicul, unde tipăria și cărți ³. Cînd episcopia se duse la Ungvár, rostul vicariuluî pentru «districtele românești mai depărtate», vicariul plătit din veniturile Bisericii bogate a Orăzii-Mari, ajunse și mai însemnat (1776) ⁴. Cite unul dintre acești vicari, ca Gheorghe Köszeghy, care era din Banatul Timișoarei și căruia Romîniî îi ziceau Chiseghî, știa chiar foarte bine limba noastră ⁵.

Abia în 1856 însă vre-o sută de parochiî rămase în mîna Romînilor se uniră cu diecesa unită ardeleană de sus a Gherlei, înființată în 1853. Aceasta dă puțință unei oarecare mișcări culturale românești în această țară românească, mai nenorocită decît celelalte, a Maramureșuluî.

Adaus.

În satul Giulești am găsit singura *metrică* veche maramureșeană ce se știe a se fi păstrat. Într'un caiet de hirtie tare, în 8° mic, un șir de preoți din vechiul sat al Giuleștilor — a căruî istorie, fără nici un interes, de alminterea, se poate urmări după *Diploamele maramureșene* ale d-luș

¹ Budu, p. 24.

² Acest volum, p. 235, n° VII.

³ V. vol. IV, p. 88; Mangra, *Slujba sfințirii bisericii*, Arad, 1905. Cf. Budu, p. 31.

⁴ Budu, p. 31.

⁵ Budu, p. 32 și în acest volum, p. 239 și urm.

Mihályi — înseamnă, întâi în latinește, apoi în românește, botezurile, cununile și îngropările din satul lor. Scrisoarea e de cele mai multe ori cu totul neajutată. Reproducem aici tot registrul în transcriere fonetică, îngrijită, lăsînd numai la o parte semnul *č* pentru *ч* (înlocuit cu *cz*), din neîndestularea materialului tipografic.

Vechiul urbariu al Beiușului.

În proprietatea mea se află, într'un caiet lunguieț, din anul 1600, urbariul domeniului Beiușului, care se ține astăzi de episcopia românească unită a Orăzii-Mari. A-l reproduce în întregime, cu condițiile agrare, nu mi s'a părut de nevoie. Chiar din nume n'am reprodus, de la un loc, decît pe acelea care pot să ofere un interes de limbă. Din nenorocire, ele sînt foarte vițiate și pe lîngă aceasta, de tot rău scrise.

VI.

DOCUMENTE AMESTECATE.

I.

Acest act al lui Ludovic-cel-Mare înfățișează un interes deosebit pentru că din el se vede că în ultima luptă a regelui cu Vlaicu-Vodă al Țerii-Românești *el și-a câpătat în-napoi Severinul*. D. Hasdeu l-a văzut în 1874, pe cînd actul era în stăpînirea d-lui Carol Szabó, și a dat un bun resumat în *Col. lui Traian* pe 1874, p. 126. Romîni aceștia sînt de sigur fiii unui Raicu, de și odată numele acestuia se află scris «Wayk». Cf., pentru împrejurări, articolul meu *Luptele pentru stăpînirea Vidinului*, din «Convorbirile literare» pe 1900.

II.

Un act de la Vlad Dracul nu poate să fie fără interes. Acela pe care-l dăm aici într'o traducere din veacul al XVIII-lea, are, de sigur, o formă neobișnuită. Ea vine însă, nu dintr'o falsificare, ci din neînțelegerea traducătorului din slavonește, care și-a permis și adăugiri. Căci unele formule sînt foarte bine păstrate, și nu e unul din boierii citați care să nu se întîmpine în alte acte de la Vlad însuși sau de la cei mai apropiați urmași ai săi. Vezi I. Bogdan, *Relațiile Țării-Românești cu Brașovul și cu Țara-Ungurească*, I, București, 1905, p. 72 și aiurea.

III.

Despre protopopiatul Inidoarei.

Încă din vechi, tîrgul Inidoarei, care se ținea de cetatea Hunyazilor, aveau o biserică de lemn. Atît Ladislas, cît

și Matiaș, fiul lui Ioan Corvinul, încuviințează facerea ei din nou.

Peste cincizeci de ani de la această învoire, Beatricea, văduva tânărului Ioan Corvin, fiul natural al lui Matiaș, folosindu-se de drepturile pe care le avea ctitorii, numește protopop la biserica înnoită în 1456 pe un anume Petru, preotul de la «Zoczath». Pe același timp întâlnim un protopop la Șebești, în părțile Beiușului¹. Sînt cei mai vechi protopopi ardeleni. Ei se întîlesc înainte de biruința calvinismului, și prin urmare așezămîntul trebuie să fie de obîrșie greco-slavă, adus prin principatele noastre; cu toate că actele cele mai vechi nu cuprind aici nici-o mențiune de protopop, trebuie să se amintească de prezența în Moldova la sfîrșitul veacului al XIV-lea a unui protopop grec trimis de la Constantinopol pentru ca să împace cetele bisericesti din această țară². Într'un fel, ei îndeplineau și sarcina de episcopi.

La 12 August 1582 abia, găsim o nouă numire de protopop, pe care o face comitele perpetuu al castelului, Ioan Török, urmaș al lui Valentin Török, care cel d'întăiu avuse acest loc. Data aceasta, protopopul se chiamă Moise, și i se dau drepturi întinse, de supraveghere și strîngere a veniturilor³.

Ghenadie, Mitropolitul ardelean de la începutul veacului al XVII-lea, întărește printr'un act românesc pe protopopul de Inidoara Ianăș, și acesta se mai bucură de două întăriri, a lui Ștefan Simionovici și a lui Sava Brancovici. Pe vremea

¹ Vol. XIII, la Șebești.

² Iorga, *Geschichte des rumanischen Volkes*, I, p. 296. Cf. A. Grama, *Instituțiunile calvinești în biserica românească din Ardeal*, Blaj, 1895, p. 207 și urm.

³ Acest volum, pp. 278-80. N-1 V e și în Cipariu, *Acte și fragmente*, p. 72; același, *Arhivul*, p. 611. N° VIII, în *Acte și fragm.*, pp. 253-4, n^o X, *ibid.*, pp. 254-5 (trebuie a se îndrepta la mine: «spășască» pentru «stăniască» și «parfie» pentru «partie»). Din n° XI, Cipariu are apoi o formă tipărită, cu un adaus la urmă: «drept aceea, fiule, și ție și se cadese fii treaz, nebețiv, nesfădnic, neubitorii de argint, ce blînd, smerit, cu învățatură bună, ca se te spășești si pre tine și pre cei ce te vor asculta».

acestor din urmă ierarhii erau alcătuite în protopopiate după moda calvină Ținuturile din jurul localităților Alămor, Orăștie, Hațeg, Hunedoara, Ilia Murășului, Beiușul sau Șegheștii, precum și Țara Făgărașului, unde se rînduiseră trei protopopi ¹.

Moise avu ca urmaș pe Nicolae, iar în locul acestuia fu numit administrator, la 1696, de Vlădica Teofil, începătorul Unirii cu Roma, un preot Ioan, din oraș chiar. La 1715 iscălește într'un act popa Moise din Inidoară, lângă mai mulți nemeși de acolo și fără să se dea numele protopopului ².

Cu aceasta se încheie șirul actelor ce se păstrează încă în archiva bisericii din Inidoara.

Celelalte documente din acest capitol sînt singheliî și scrisori episcopale care n'au nevoie de lămuriri. Cu privire la n^{le} xv-vi, se poate adăuga că alte scrisori ale lui Pataki s'au dat în Nilles, pp. 32-3, 406 și urm.

---

¹ Petru Maior, *Ist. bisericăscă*, p. 72 sau Cipariu, *Arhivă*, p. 629.

² Acest volum, p. 282, n^o x, pp. 386-7, n^o xvii

VII.

DESPRE ANTIMISE.

Antimis se numește mărâma de pînză, rare ori de mătasă care, cuprinzînd moaște de sfinți cusute într'însa, se așterne pe masa altarului, pe care se face sfînta slujbă. Pe antimis se înfățișează cina cea de taină une ori, iar de regulă punerea în Mormînt. Une ori se adaugă dedesupt vre-un sfînt ocrotitor. În cele patru colțuri sînt evangheliști. Se mai vede crucea, uneltele răsstignirii, inițiale¹. O inscripție încunjură margenile, o alta se află supt scena din mijloc. Ele amintesc pe arhierul care a sfințit antimisul.

Timpul, cu schimbările ce le aduce, ca și obiceiul, observat pe alocurea, de a se da antimisuri nouă de fiecare arhieru ce se urmă în Scaun, a adus peirea multor sute și miș de astfel de prețioase documente de istorie și artă.

Aceasta s'a întîmplat mai ales la noi dincoace de Carpați, unde nu e nimic mai rar decît să găsești un antimis vechiu. Romîni de dincolo, și în acest domeniu, aș păstrat mai bine. La expoziția din 1905 de la Sibiiu, ca și prin deosebite parohii am putut strînge astfel o mulțime de tipuri de antimise. Atunci nu mă gîndiam să le dau unul după altul, așa încît la unele am lăsat, în grabă, la o parte formulele.

Cele mai vechi antimise ale noastre erau de sigur slavone, Din Țara-Românească însă, nu s'a păstrat nici-unul cu inscripția în această limbă. Tot așa nici din Ardeal, care a urmat în viața sa bisericească mai ales exemplul principatului ce era mai mult în hotar cu Romîni ardeleni. Din Moldova avem însă un antimis slavon, de și nu e mai vechiu

¹ Pe antimisul lui Iosif Stoica ele sînt: ИН. УІ. НН. КД. ММ. РБ.

decît începutul veacului al XVIII-lea, dar la cuvintele în vechea limbă bisericească care pomenesc pe Pahomie de Roman (1707-14), urmaşul Ghedeon (1737-43) a adus o notiţă românească. Slavone sînt antimisele episcopilor de Muncaciù, chiar pentru bisericile româneşti care-î recunoşteaù, şi tot slavon e şi acela al episcopului român din Perî, de la sfîrşitul veacului al XVII-lea, Iosif Stoica.

Antimise greceşti încep a se răspîndi prin călătoria şi petrecerea îndelungată a patriarhilor Răsăritului, mai ales a celor de Ierusalim, în principate, precum şi prin daruri de ale negustorilor greci aşezaţi de la un timp în monarchia vecină. Un patriarh de Antiochia, Silvestru¹, împarte antimisuri greco-romîne (1748).

Desemnul şi formulele sînt deosebite de la o ţară la alta. Dar Ardealul se ţine destul de strîns de Ţara-Românească, pe cînd o asămănare se vede între Moldova şi Maramureş.

Cel mai vechiù antimis al Mitropoliei muntene e de la Teodosie, din vremea lui Constantin-Vodă Brîncoveanu. Cunoaştem apoi pe acelea ale lui Mitrofan, Neofit şi Grigorie I-iù, şi în sfîrşit pe al lui Ignatie Grecul², din veacul al XIX-lea. De la Rîmnic se cunoaşte un antimis al lui Climent, altul al lui Grigorie şi un al treilea al lui Filaret. N'am găsit nici-un antimis buzoian.

Din Moldova avem antimisul de Roman, citat, şi unul ale Mitropoliei, supt Gavriil Calimah.

Din Maramureş, un antimis din 1723 al lui Gheorghie Ghenadie Bizanţie, se adauge la acela, iarăşi analizat mai sus, al lui Iosif Stoica.

Un antimis, mai vechiù, de la Vasile Tarasovicî are acest cuprins, în traducere latină (Dulişcovicî, III, p. 70, nota):

«Gratia S. et vivificantis Spiritus, opera d. Basilli Tarasovics, episcopi Munkacs. ac Marmaros. ac totius Hungariae orthodoxae s. cath. Ecclesiae et ap. consecratum an-

¹ V. tabla la *Ist. lit. rom. în sec. al XVIII-lea.*

² V. ale mele *Inscripţii din bisericile Româniilor*, I, p. 288.

timisium, hoc est portatile altare magni domini Dei salvatoris nostri Ihesu Christi ad celebranda divina liturgiae mysteria ad [ecclesiam S. Ioannis Baptistae et praecursoris Domini in possessione Nereszvicza, mense iunii 20], 1648».

Se pomenește și antimisul din 1666 a lui Ioanichie (*ibid.*, p. 68, nota).

În Ardeal antimisele încep cu Iosif Budai. Până la scisiunea religioasă, ele urmează cu Varlaam, Teofil și Atanasie, care a pecetluit Unirea.

De aici înainte, avem măcar câte un antimis, de la fiecare episcop unit. Când Curtea austriacă trimete și episcopi neuniți, începînd cu Dionisie Novacovicî, avem și întreg șirul antimiselor de la aceștia.

De la Oradea-Mare însemnăm antimisele lui Darabant și Erdélyi, — acesta cu litere latine.

DOCUMENTE.

I.

[C. 1680.] † Dat am scrisore mè la mâna jup[î]nului Gligorie precum să să ştie că m'am rugat de dumnealui de mi-au făcut bine cu lei 300, să abū aibă (*sic*) a-î da dumnealui la Paşti, cu zečuiala lor, fără nice-o gălūciav[ă], şi m'am iscălit eū mai jos, ca s[ă] să creaz[ă]. Eū Ivan platnic, Iul. 10.

II.

După 12 Ianuar 1630. «Nos infrascripti Christe Bulieb, George Gaal, Opre Modiran, Ilyie Szerbul et Thomas Mikul, seniores et iurati regii pagi Bongard», acordă Grecilor din Sibiiū voie de a clădi biserica lor, îndatorindu-se a da bisericii săseşti 100 de fl. ungureşti.

Copie.

III.

Sibiiū, 18 Iunie 1691. «Vlad Puschkaschul, nunc in praedio Ampl. et Prud.domini Ioh. Stentzel», arată că a vîndut pămîntul ce avea în Bungard, «postquam autem mercatores graeci templum eo aedificare cœperunt».

Maî târziū, Compania arată că făcuse biserica, «respective pro suorum decedentium humatione».

IV.

Bucureşti, 3 Iunie 1692. Dosofteiu, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

V.

Iași, 11 Novembre 1692. Dosofteiū de Ierusalim către Com-
panie, pentru eleimosină.

VI.

București, 17 Mart 1693. Dosofteiū de Ierusalim către
Companie, pentru eleimosină.

VII.

† Adec[ă] eū Ghiorghie Lazăru den satu den Bungar,
înpreună cu fâmeaia mia Ana și cu feçorii mieī Oprea i
Ghiorghie, scriem și mărturisim cu acestu al nostru zăpisu
ca să fie de bună credință la cinstită mâna Mării Sale
Doamniī Marii Bălăcanca ¹, precum să s[ă] știe că am
vândutu Mării Sale un loc în hotarul Voichiței, care loc
iaste în lungu stănj. 70 și latul stănj. 7, cum merge lungul,
alătura pre den jos cu locul besearcii; care loc aū fostu
datu sf[i]nței besearcī de Manea Țăranul, și iar cum merge
locul în lungu, pre den jos, alătura cu Toma Mic; și l-am
vândutu dreptu ban[i] gata florinți 7, și ne aū datu toț
baniī deplin în mâinile noastre. Și am vândutu cu știrea tu-
[tu]ror bătrănilor den sat și a vecinilor noștri, care aū fostu
mărturiī de faț[ă], anum[e]: Ion Bobeșu, i Oprea Inbăruș, i
Toma Inbărușu, i Gheorghie Inbărușu, i Radu Vlad, i Toma
Mic goțmanul, și alți carei vor mai iscăli mai jos mărt[urii]. Și
pentru ca s[ă] crează, ne am pus măi jos și deagetele în loc de
peceț. Și am scris eū Ion păr[călabul], și mărturisescu. Mart
13 dn., lt 7202 [1694].

Toma Mic goțman, mărt[urie]. Eū Gheorghie Lazăru. Ana,
fâmeaia lui Ghiorghie. Ion Bobeș mărt. Oprea Inbăruș mărt.
Oprea feçorū lui Ghiorghie. Ghiorghie Inbăruș mărt. Toma
In[b]ăruș mărt. Ghiorghi.

I Radu Vlad, snă Gheorghie Lazăr.

† Radul Log[o]făt] Glineanul snă Iacov vt Vor[nic], mărt.

¹ Fiica lui Șerban-Vodă Cantacuzino și văduța Agăi Constantin Bălăceanu.
V. între altele vol. III, pp. 27-9.

VIII.

Izvodü.

† Adec[ă] eü Radul Vladu de în satu de în Bungaar, înpreun[ă] cu fámiia më Soora și cu fiulu nostru anum[e] Bančulu, dat-am zapisul nostru la m[i]nele dumnelui jupunului chirie Banu oluh. (*sic*) ca s[ă] fie de b[an]ă credență precum să s[ă] știi că, fiendu dumnelui ispravne cu Cumpanii neguțitorilor ot Sibiiü, i-am vândutu un locu ci s[ă] cheam[ă] a[i]ce într'această țear[ă] erdașu, de aice de în satu de în Bungaar, ca s[ă] fii pre seama sf[i]nte[i] bes[e]reaci ceï de peatră, caar[e] iast[e] aice în Bungaar, făcut[ă] de neguțtor[i] de Companie Sibiiului; car[e] locu iaste în hota rul, la Rupturii, și iaste locul în latu stănj. 13 și în lungu stănj. 70. Și l-am vândutu de a noastră bun[ă] voe și [cu] șter[ea] vecinilor noștri, și de în sus și de în jos, și cu șter[ea] tuturor sătenilor, și l-am vândut dreptu ban[i] gata frornuți 12 și am luotu toți ban[i] în mânele nostre. Și iaste acestü erdașü pre den sus în rāzor cu Ilie Sārbul, și alătur[e] pre de în jos iaste Mihaiü Buzudighinah ¹, și în capu de spre amez, zih să lovește cu locul car[e] l-a cumpăreat Domna Mariia Băl[ă]ceanca, iar pre simah sveintei bis[ea]ricii, iar în capul de spri meaznopti să lovește cu Bančul Comaan, — ca s[ă] fii sv[i]nteï bis[e]recii stătător în veci, și dumnelor pomaan[ă] în veci. Iar cen[e] s'aar scula cu vre o păr[ă] saü cu vre o gălcevă, or[i] de în noi, or[i] de în nemul nostru, or[i] de în vecine, saü de în sătenii, să fii închinat flornuți 100, să-i dè domnului județului ot Sibii și sv[i]nte[i] bis[e]recii să dè flornuț 100, atun[cea] să s[ă] apu[ce] de păr[ă]. Și, cându am luotu ban[i] și am făcutü acestu zapis, fost-aü mărturii: Linahrto cruitoriul, ot Sibiiü, fiöorul lui Linartu, ca[re] iaste caasah în Cornu, în potreva casii Sfatului, și jupunul Dumitru Plașcu i Panaitu Ghiorma și Ianea Grevaču și popa Iaon ot Boiț[ă] și popa Ianea ot Porcești și Toma Badul ot Bungaar și Ion Bobeșu ot tam, Ilie Sārbul ot tam, Opre Co-

¹ Buzdughină.

maan ot tam, Gheorghii Lazăr. Și pentru credința ne'm pus
mai jos degetele și iscălitur[i]e, ca s[ă] și crez[ă].

Eū Radul Log[o]ff[ăt] Giinenul, cu vo[ia] lor. Ap. 16 dn.,
let 7202 [1694].

Δημήτρης Θεωδορανοῦ μάρτυρος. † Παναγιώτης Γγίονκος μαρτυρῶ
ὄς ἄνοθεν. Eū Toma mări[urie]. A[z] Badulu. Eū Ion mărt. Bo-
beșu. Eū Elii mărt. Sărbul. Eū Oprea mărt. Coman. Az
popa Ianea mărturiū. Gheorghii Imbărușu mărtur[ie] Ghiorghii
mări[urie]. Lazăr.

Γιάνης Γριβάκις μάρτυρας.

[Și copie.]

IX.

Circumspecte domine iudex mercatorum.

Hac mea praesenti notifico Suae Dominationi quod literas
Constantinopoli a domino Davia acceperim, ad manus eius
pervenisse 300 florenos germanicales in 80 ducatis turcicis;
quod volui insinuare Suae Dominationi pro sua cautela. Cui
omnia praecor, et maneo Suae Circumspectae Dominationis...

Albae, 23 Iulii 1694.

Comes Veterani.

[V^o.] Circumspecto domino Demetrio, Graecorum merca-
torum iudici, mihi honorando, Cibinium.

[Pecete roșie cu vulturul.]

X.

1-iū Februar 1695. «Matthe Benne, Thome Mikul, Thome
Imbrus et Kirste Bosse, Opre Barb et Opre Imbrus, omnes
incolae regii pagi Bongardt», împrumută 48 de fl. r. de la
judele grecesc Dimitrie.

XI.

Ecc^{mo} sig^r, sig^{ie} et patron mio Col^{mo},

La gratiosissima di Vostra Eccellenza mi è capitata ai 15
del corrente coi 500 ungari d'oro, dal latore della presente,
e la ringratio infinitamente. Con altra occasione scriverò al

signor Scalvirosi, e la mandarò a Vostra Eccellenza per farglila capitare. Del resto, mi rimetto al latore, et io resto per sempre.

Di Vostra Eccellenza

Humilissimo, obsequiosissimo

et observandissimo servitore : *I. Porfiriti*¹.

Adrianop[o]li, 16 giugno 1695.

[Adresa :] Alla Sua Eccellenza il signor F. Conte Veterani, generalissimo nella Transylvania nelle armi di S. M. Cesarea, mio padrone Colendissimo.

[Pecete roșie cu caduceu.]

XII.

† Adecă eū Ionū Imbarușū de în satū de în Bungaar, înpreun[ă] cu famiia miah Anah și cu feçori noștri anum[e] Opre i Stana, screim și mărüturim cu acesta al nostru zapis ca s[ă] fii de bun[ă] credență la cinstită mână Mării Sale Domni Marii Băl[ă]ciancăi, precum să s[ă] știi că am vândutu Mării Sal[e] de în locul meū de caas[ă] pre jum[ă] tate și cu caasa, și locul iaste lungul stănj. 25 și în latū stănj. 8, car[e] locu iaste al[ă]tur[i] cu bes[e]rica, și locul l-am vândutū în flornūți 20. Și casah în flornūți 14; și ne'ū datū tooți bani gaatah în mână noastră. Și am vândutū de a noastră bun[ă] voi și cu șter[e] Mării Sal[e] domnului județului-maar[e] și a cistetului Svatu și cu șter[e] sătenilor noștri, și a Sasilor, și a Rumănelor, pentru c'aū voitū și aū lăsatū domniū și s[ă]tenii că va să fii acestū locū pre sîama bis[e]recii de poman[ă]. Și l-am vândut ca s[ă] fii stăt[ă]tor in viacii. Și aū fost mărüturii de față, anum[e] Crăstea Boziașu Șchiaulū i Mateiū Benea fâlnoğul i Toma Micul i Ioan Bobeșu și Ilii Sărbul i Toma Imberușu i Gheorghii Lazărū i Opre Imbaruș. Și pentru adevărată credență ne am pus mai jos degiteli. Și am scris eū Radul Logf. Glinianulū cu voia loor. Iulea 15 dn., let 7203 [1695]. Eū Ionū. Eū Ana. Eū Crăstea mărt. Boziașu, Șchiaul. Eū Mateiū Benea fâlnoğul mărt. Eū Toma Micul mărüturii. I Ioan Bobeșu

¹ E cunoscutul Mare-Dragoman Ienachi Porphyrita. Cf. vol. III, pp. 96-8.

măruturii. Ilii Sărbul mărūtru. Eū Toma Imberu mărt. Eū Ghiorghî Laz[ă]rū. Eū Opre Imbăruș mărti.

XIII.

Scrisorî de la patriarchul Dosofteiū de Ierusalim, pentru pomenî trimese prin κβριον Πάλλκου Φλώρια, dateate Adrianopol, 1698 (?), București, Ianuar 1698.

XIV.

București, 16 Mart [1698]. Dosofteiū, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

XV.

† Adec[ă] eū Șarban Brașoveanul dat-am zăpisul mieū la măna jupînului Gligorie din cetate' Sibiiū, precum să s[ă] știe că mi-aū făcut bine cu lei 75, ca s[ă] aibu a plini ceștî banî păn în 2 aī, să dăm întru an lei 37 p¹ și, al doilea an deca să va plin[i], iar să dau t¹ 37 p¹, ca să plinescu eū aceștî ban[i] ce scrie maī sus, t¹ 75. Iar, nepurtând eū grij[ă] să plinescu aceștî ban[i] la zi și la soroc pecum m'am legat și m'am așăzat cu dumnealui, să aibu a le da dobānda acestor ban[i], de zeč[e] doī; nič măcar niscar[e] marfă să nu-ī dau, saū niscar[e] unelte, numaī ci să-ī dau ban[i] gata, precum m'am așă(ja)zat cu dumnealui. Iar, când să va plini anul, precum scrie maī sus, să ī dau t¹ 37 p¹, să aibu a trimite la dumnealui baniī la soroc și la zi. Iar, netrimitând baniī la zi, și ar veni dumnealui cu vre o cheltuiel[ă], saū niscar[i] oamen[i] domnești cu niscar[e] zečuial[ă] saū trepede, să fie tot de la min[e]. Iar, de să va prinde oar[e] cum vre o moarte mie, să fie volnic dumnealui să apuč[e] pre fāmeia mea, să plătească tot ce scrie în zăpis. Așijderea, prinzāndu-s[ă] vre o moarte fāmeiī meale, să apuč[e] pe copiii miei să plătească tot. Și, când am făcut acest zăpis, fost-aū mulți oamen[i] bun[i] și neguțător[i] mărturie, anum[e] car[e] vor iscāli maī jos. Și pintru maī adevărat[ă] credință mi-am pus deagetul și iscālitura maī jos, ca s[ă]

creaz[ă]. Și am scris eu Radul Brașoveanul cu zisă lui Șărbăban. Lr 7207 [1698], Dichevrie.

† Și, deca să va plin[i] acești ban[i] ce scrie la zăpis, să aibu a da eu Șărbăban lei 5, iar, nedând acest[i] lei 5, să dau dobânda ce scrie mai sus.

Eu Șărbăban.

Și sânt eu Radul chezaș pe Șărbăban și platni[c] pentru aceștea ban[i], să poarte grija să-i plătească aceștea ban[i].

† Eu Dimitru. † Duumitru sud[itul], martur. † Eu Dima Leaful, martur. † Radulū sin Alecsi, mar[tur].

[Tot așa la Decembre 7207 [1698], pentru Radul Brașoveanul.]

XVI.

[C. 1700.] Cu fericită viață, pace, sănătate, spăseniia sufletească, D[u]mnezău sfântulū să vă dăruiască. Ne închinăm și noi cu pleacăune, mai mică fină și de bine voitorū d[u]mnialorvoastră, anume jupăne birō al cinstiti și al pravoslavnici Companii neguțători Sibiiulū. Iarăș caz la fața dumnalorvoastră, și mă rog iarăș cu pleacăune cum, de ni să vo cădē ceva ceva (*sic*) di la rămășița jupănului bačul Coman Băcanul, în chipul mieū ieū punū pe jupănulū fratele și eu Hriza, poșta al țări, să fie cu știința sa, d[u]mnealū iară ce mi s'a veni mia, potă să stē suptū mīna jupănului birăulū, până oi putē da ieū față cu dumnealū. Că iacă și de acăsta fac în știre dumitale, jupăne biroū și jupăne nănaș, cum iată părintele Cuzmauū, în viața jupănului socru, anume fratele dumnalū Ioon Ognan, întâmplāndu-să și dānd de orece pagubă, s'a pus mașterea găzdoi mele și aū cerutū di la părintele o sută de florințū, și i-aū dat îndată, și d[u]mneaei i-aū pus casa și bolta zalog din Bălgrad, că atunča nu era călugăr, și aū prins bucuros pă acēle să dē, și atunča dumnalū aū zās de cumnată, de(t) dat voi da bucuros, dară pintru frate-mieū nu voi cere camătă. ce, când viți putē, să mi-i dați. După aceia văzānd dumnalū[i] că aū muritū găzdoia jupănului socru, D[u]mnezău să-lū hodiească, și d[u]mnealū i-aū venit vreme de s'aū călugăritū, s'aū pus de aū îndemnat pe jupănulū socrul,

unde au știut că are la dumnalui aca sută de florinț, și s'au adus ce au avut di pe sufletu mai bun, tot, la dumnalui[i], și bani, și argintulū, și contoșul cel de anglie roșu, de l-au dat soru-sa jupănesi Opreni, și fata, adecă găzdoia mē, au rămas plină de obidă și au eșit di la dumnalui cu ochi plin[i] de lacrămī. De-aatunç nice n'au mai dat față cu părintele, că au văzut ce milă au avut, că ne-au arsu și focul de doă orī și încă s'au pus dumnalui de au luat camătă după frate mortū, trei-zăci de florințū; încă au zās că i-arū face cinzăci, și găzdoia mē, de câte orī ai vine aminte, de-atāte orī plānge. Acum jupānulū bačul Comanū iacā până trăia dumnalui tot ne au făgăduit că după morte încă ne vo lāsa ce s'a cādē, și așa cum ne spun omeni bunī că ar fi lāsāt ce ar fi lāsatu, darā că amū socoti că au fostū frate bun, și jupānul socru ca și părintele călugārulū, darā ahasta nu socotescu că de trei frați și o sor n'au rămas mai mulți nepoț, nice nu va rămānē cine să-i mai pomenascā, că li să stānge. Ieū slugă mai mică jup[ānu]l birò: *Hriza Frenți*.

[Pecete mică, roșie, ștearsă.]

[Adresa:] La marele jupānul birāulū cinstiti Compani Grecilorū, anume jupānul nașul Horvatū Ghiorghī ot Sibiiū.

XVII.

† Să să știe precumū au venit Gheorghie Lambovič ot Rămnicū, fratele Chiriī Lamūbovičū, și au tocmitū niște boī de la mine, chira Pateriul ot Sas-Sebeșū, și au luat boī 58, fār de răaș (*sic*), fār de armiția, într'o mie și optū sute și cinzeci de florinți, florin[ul] câte trei mariiașū, și mi-au dat florinți o mie și șase sute și patrozeč și noao, și mi-au mai rămas neplătīt florinūți doao sute și unul. La acește au fost mărturie jupān Toader gelepciul de la Căvrānsebeș și jupān Ion gelepciul ot Chitidā și Stoica gelepciul ot Radūnā și Iancica hortariul a jupānului Ghiurī Ūolacul ot Sibiiū; cariī vor mărturisi cu sufletul lor. Și pāntru mai adāvārat[ă] credință s'au pus și iscāliturele mai jos, ca să s[ă] creaază. Și amū scris eū, Ștefan.

XVIII.

Anul Dom. 1703, Mai 8 dn. † Noi toți neguștorii greci [și armeanî; *șters*] ai Companiei Sibiului, împreună și cu toată Compania Armenilor, cari pre unde să află șăzătorî, și cu alții cari să află la Făgăraș, la Brașov, la Vașarheaî, Grec neguștoriei aici în Ardealu, dăm legătura noastră supt mărturie credințoasă unii la alți, precum să știi că, văzând noi reale întâmplări ce s'au întâmplat la Chizdi-Vașarheaî și în alte locuri, de-au ars neguștorii, socotitu-ne-am cu toți, după venirea noastră aici la cinstitul oraș al Aiudului, cum ca să cearem voe de la cinstitul Sfat să ne dea voe să facem șetrele afară, unde au fost ș'altă dată, și nu doar ca să le stricăm obiceiul, ci ca să ne putem păzi de vr'o rea întâmplare și primejdie. Și așa, mergând noi toți supt un sfat și într'o voe, am cerșit voe să ne dea să facem cum scrie mai sus, și, cinstitul Sfat stând în potrivă acestui lucru, zicându-ne, de ne iaste voia să facem înlăuntru, noi să facem, și, de feleluit, de să va întâmpla vr'o primejdie, dumnealor nu felelescă, iar, afară, pre locul doilea nu ne vor lăsa, ci să mergem unde știm. Drept aceia, văzând noi împotrivirea cinstitului Sfat și temându-ne a face șătri înlăuntru, ne-am învoit cu toții cum scriem mai sus, cum, de vreme ce nu ne lasă să facem afară, mai bine să ne lipsim de târgu, și cari din noi, au Grec, au Armean, au ce fealiu de om va fi în rândul și breasla neguștorii, și măcar verî de unde va fi, și ar face șătră să tînză să vînză, stricând tocmeala ce am legat, cu toți, să fie supt gloabă Mării Sale dumnealui Tejaurășului Apor, legat a da galbină 100; și ne punem chiezaș dintre noi, ai fieice breasle cari șăntem mai de frunte, de s'ar tîmpla să strice cineva tocmeala, măcar care ar fi mai mic, să plătim noi. Și pentru mai adevărată credință ne-am pus numele și pecețile ca să crează Dat în Aiud, anul și luna scrisă mai sus.

Πολλεψηολσου (!)

μετά βοῶλλαν ὀλλις τις Κουπανίας.

Νηκ. Τζηνηγγκουρα ό εδρισκόμενος εις τó Βασαρχήε στραίγο τά
όπησθεν θάνοις τή θούλα μου.

[Iscăliturī armenestī.]

Μανώλης του Γεώργι στεργο τά άνοθεν.

[Alte iscăliturī armenestī.]

XIX.

Άπό Κωνσταντινουπόλεως, αψδ', Φευρουαρίου 8τη. Dosofteiu,
patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru salutări. Έχο-
μεν κατά νυν νά έλθωμεν τώρα τó άγιον πάσχα εις τó Γιάσι.

Pecete cu stele și linii, cu data de 1669, pe ceară roșie.

XX.

Διατεταγμένον θάμα τής Κηνιενίου, τι τυχαίνει νά πέρνουν οί
θαμσιδεις εις καθελογής πράμματος τó φόρτομα, τó όποϊον εΰγαλεν
ό κϋρ Θανάσης Βενετιανός από την βιστιαρήαν. Φευρουαρίου 30,
έτη 1705.

Τό φόρτομα τó άτζέμικο μπάνηα βλαχικά 266.

Τό φόρτομα τó σαφράνη	1000
Τό φόρτομα τής Πόλης	250
Τό φόρτομα τής Άνδρανόπολης	250
Τής Μπρούσας	266
Τής Σοφίας	140
Του Τουρνόθου	166
Τό πιπέρη	333
Τά σαχιάνηα	165
Τά μησίνια	120
Τό καλό τó βούχο ή άγγλια	333
Τό κατότερο	266
Τά συντζάπηα	333
Τό θαμπάκη	140
Μήα κορόπκα σαμούρια	1.600
Τά λεμόνια	80
Τό ρήζη	80
Τά σίκα	80
Ταις κήβεραις	133
Τό μαλή τó καλό	50

Τὸ λινάρη	25
Τὴν σφόρα	33
Ταῖς στραματούραις	166
Διὰ ἓνα σίδερο φαρθή	2
Τὸ στάρη τὸ φόρτομα	6
Τὸ κεχρή	4
Τὸ φόρτομα τὸ κρασή	12
Διὰ ἓνα ἄλογο ἀγωρασμένο	25
Διὰ ἓνα τρανὸ βοῖδη	6
Διὰ μῆαν ἀγελάδα	4
Διὰ ἓνα πρόβατο	2
Καὶ χάρη τοὺς θαμειδαῖς στὰ 1000	1
Διὰ ἓνα γουρούνη, ὠντα τὰ δισόχουν νὰ τὰ θρέψουν	4
Διὰ ἓνα γουρούνη τρανὸ θρεμένο	6
καὶ χάρη στὰ 100 ἓνα	1
Τὸ φόρτομα ταῖς κάπαις	60
τὴν μάζαρη	6
τὰ στράγγουρα	25
τὰ ἀρνιακά	200
Διὰ ἓναν ἄνθρωπον καθαλάρη	2
Διὰ ἓναν ἄνθρωπον πεζόν	1
Τὸ φόρτομα τῆς Βενετίας	333
τὸ νίμα	168
τὸ ρουμελιότικο	168
ταῖς οὐθιαῖς	120
Διὰ μῆαν ἀλουποῦ, διὰ ἓνα ἀζόερα	6
(Τὸ φόρτομα τὸ διάρρηρο	333
(τὸ μολήθη	120
τὸ λάδη	150
Διὰ μῆαν ὠκὰν βράκι	2
Διὰ μῆαν ὠκὰν ὀλέη	1
Διὰ ἓναν λήκον	4
Διὰ ἓνα φόρτομα ἱατρικά διὰ ἀποθεκάριον	140
τὰ ξιλοκέρατα	80
τὸ τζηλήκη	50
τὸ σαπούνι	40
τὸ τηρή	40

τὸ τουτοῦνη καὶ λουλάδες	80
τὰ ἀμπάδια	133
ταῖς γούναις	200
τὸ κεχρημπάρη	266
ταῖς σταφίδες	80
τῆς σκουμπίας	12
τὸ μέλη	30
Τὸ βαγένη τὸ κρασή	80
Διὰ μῆαν κόσαν	1
Τὸ φόρτομα τῆς θυμιάμας.	266
Τὰ λιανόματα	50
τὸ ψάρη	20
Διὰ μία κάπα καλή	20
Διὰ ἕναν ῥήσον	40
Ἔνα τουρκικὸ ἄλογο	133
τὰ μαχαίρηα	120
τὴν βαφίγν	80
τὸ ἀνασώνη.	53
Διὰ μῆαν ὠκὰν ἀγιοκέρη	2
Τὸ φόρτομα τὸ ξούνγη	40
Τὸ φέρδελο τὸ στάρη	1
Διὰ μῆαν ἐθήδραν	2
Διὰ 2 δρεπάνηα	1
Διὰ δύο διχόρια	10
[V ^o .:] Τὰ θεκτηγάλη τῆς Βλαχίας διὰ τὸ κομέρκω, ἐκδοθὲν εἰς τὸς 1705.	

[Traducere:] Orînduita vamă a Cinenilor, ce se cuvîne să iea vameșii de la povara de orice fel de lucru, ce a luat-o domnul Tănase Venețianul de la Vistierie; 30 Fevruarie, anul 1705
Povara de Agem (de Persia) bani romănesti 266.

Povara de șofran	1000
Povara de Țarigrad	250
« de Adrianopol	250
« de Brusa	266
« de Sofia	140
« de Tîrnova	166

Povara de piper	333
« de săftian.	165
« de meșină	120
x de postav bun sau anglie	335
« de cel mai de jos	266
« de sîngeap	333
« de bumbac	140
O coropcă de samur	1600
Alămiiile	80
Orezul	80
Smochinele	80
Chiveretele	133
Lina bună	50
Inul	25
Sfoara	33
Destrămăturile	166
Pentru un fier de plug	2
Pentru o povară de grîu	6
Meiul	4
Povara de vin	12
Pentru un cal cumpărat	25
Pentru un boi mare	6
Pentru o vacă	4
Pentru o oaie	2
Și dar vameșilor, la mie	1
Pentru un porc, cînd îi mîna de-î hrănesc	4
Pentru un porc mare hrănit	6
Și dar, la o sută unul	1
Povara de procovețe	60
Mazăre	6
Ștreanguri	25
Piei de miel	200
Pentru un om călare	2
Pentru un om pe jos	1
Povara de Veneția	333
Ața (arnici)	168
Povara de Rumelia	168

Betele	120
Pentru o vulpe, pentru un jder	6
Povara de argint viū	333
Povara de plumb	120
Povara de untdelemu	150
Pentru o ocă de rachiū	2
Pentru o ocă de uleiū	1
Pentru un lup	4
Pentru o povară de doftorîi de spițer.	140
Coarne-de-mari (roșcove)	80
Ōțelul.	50
Șăpunul	40
Brînza	40
Tutunul și lulelele	80
Abalele	133
Blănurile	200
Chihlimbarul	266
Stafidele.	80
Scumpia.	12
Mierea	30
Butoiul de vin	80
Pentru o coasă	1
Povara de tămîie	266
Lînăriile	50
Peștele	20
Pentru un procov bun	20
Pentru un rîs	40
Un cal turcesc	133
Cuțitele	120
Văpșeala	80
Anisonul	53
Pentru o ocă de ceară de biserica	2
Povara de osînză	40
Ferdela de grîū	1
Pentru o vidră	2
Pentru două seceri	1
Pentru doi dihorî	10

Vama Țerii-Românești, scoasă la anul 1705¹.

XXI.

1712. Patriarchul Chiril de Constantinopol către Mitropolitul Țerii-Românești, pentru bani unu călugăr din Șumla. 'Εν μηνί Μαρτίῳ, ἰνδ. ε'.

XXII.

Θ[εός]. 'Εντιμότατοι καὶ χρησιμώτατοι πραγματευταὶ τῆς ἐρδελικῆς Κομπανίας, τὴν ἐντιμότητά σας φιλικῶς χαιρετῶ. Δεύτερον ἤδη γράμμα τῆς ἐντιμότητός σου ἔλαβον, εἰς τὸ ὁποῖον σημειοῖτε ἡμῖν διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Χατζῆ Γκιούρκου, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ θαυμάζω καὶ λυποῦμαι. Θαυμάζω πῶς ὁ Χατζῆ Γκιούρκος οὕτως ἀδίκως καὶ παραλόγως, καὶ ἔξω κάθε χριστιανικῆς δικαιοσύνης, σᾶς συγχίζει. Λυποῦμαι πῶς ἡ Κομπανία σας ἀδικεῖται. 'Εγὼ, ὡς καθῶς καὶ ἐκ στόματος θέλει σᾶς τὸ εἶπε ὁ γραμματοκομιστής, τὸν Χατζῆ Γκιούρκον ὡσάν ὁποῦ ἦλθε καὶ μὲ ἐπαρακάλεσε, φιλικῶς ἐπάσχισα νὰ τὸν ὑπερασπισθῶ εἰς τὸ δίκαιον, εἰς δὴ τὸ ἄδικον, ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν θέλει βοηθήσει; Ὁθεν ὅσον δύναμαι βοηθεῖν, καὶ θέλω ὑπερασπισθῆ καὶ τὴν κοινότητα. Διὰ τοῦτο ἰδοῦ ὁποῦ ἔγραψα τὸν ἄρχον Μπνίρο Σαμουήλ, ὡσάν ὁποῦ εἶναι γνώριμος καὶ φίλος μου, παρακαλῶντας τὸν νὰ ὑπερασπισθῆ τὴν κοινότητα τῶν πραγματευτῶν, στοχαζόμενος τὸ δίκαιον ὥστε νὰ μὴν ἀδικῆ παρανόμως τὴν Κομπανίαν ὁ Γκιούρκος. Καὶ ἐλπίζω εἰς Θεὸν πῶς θέλει σᾶς δικαιῶσει χωρὶς ἄλλο, εἰς τόσον ὁποῦ νὰ μὴ σας ταραττῆ πλέον. Καὶ πάλιν, ἄμποτες ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος νὰ μὲ ἀξιώσῃ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ σας δουλεύσω φιλικῶς εἰς τὰ κατὰ δύναμιν. Ταῦτα κατὰ τὸ παρόν οἱ δὲ χρόνοι σας θεόθεν πολλοὶ καὶ εὐτυχεῖς. 1712, Νοεμβρίου 13.

Τῆς ἐντιμότητος σας καλοθελῆς φίλος

Κωνσταντῖνος Καντακουζηνός, Στόλνικος.

[V^o.] † Τοῖς ἐντιμωτάτοις καὶ χρησιμωτάτοις πραγματευταῖς τῆς ἐρδελικῆς Κομπανίας ὑγιῶς καὶ πανευτυχῶς, εἰς Συμπίνην

[Pecete neagră cu vulturul împărătesc și K. T. K. T.]

¹ În românește, cu data de 1691, același tarif aproape, în vol. V, pp. 364-7.

[Traducere :] Cu Dumnezeu. Prea-cinstiți și de folos negustori ai Companiei ardelene, mă închin prietenește către cinstiți d-voastre. Am primit și cea de-a doua scrisoare a d-voastre, în care-mi dați de știre pentru gândul lui Hagi-Ghiurcu: pentru care mă mir și mă și întristez. Mă mir cum Hagi-Ghiurcu vă supără așa de fără dreptate și fără de noimă și fără orice dreptate creștinească. Mă întristez cum de Compania d-voastre e nedreptățită. Eă, precum și din gură vă va spune aducătorul scri sorii, m'am sîrguit prietenește să îndrept spre dreptate pe Hagi-Ghiurcu, cum a venit și m'a rugat; ci spre nedreptate cine e acela care l-ar ajuta? Decî, cît pot ajuta, voi și sprijini Compania. Pentru care iată că am scris d-sale lui Samuel Biró, ca unul ce este cunoscut și prieten al mieu, rugîndu-l să sprijine Compania negustorilor, gîndindu-se după cum se cuvine să nu nedreptățească împotriva legilor pe Companie Ghiurcu. Și nădăjduiesc în Dumnezeu că vă va judeca fără altă cerere, într-o atîta cît să nu vă mai tulbure. Și iarăși să mă învrednicească Dumnezeu sfîntul și de acum înaintea să vă ajut prietenește, după puterea mea. Aceasta pentru astăzi, iar anii tăi să fie de la Dumnezeu mulți și fericiți. 1712, 15 Novembre.

Binevoitorul prieten al cinstit dumitale :

Constantin Cantacuzino Stolnicul.

[V°:] † Prea-cinstiților și de folos negustori ai Companiei ardelene, cu cinste și cu toată fericirea, la Sibiu.

XXIII.

Ἀπὸ Τριγύβιστον, 1713, Ὀκτωβρίου 15. Patriarchul Hrisant de Ierusalim către Companie, pentru eleimosină. Pecete pe ceară roșie, ca a lui Dosofteiu, cu data de 1707 și literele χπια.

XXIV.

1713. Chiril de Constantinopol către Mitropolitul Țerii Românești și episcopul de Cerven, pentru un negustor. Ἐν μνηι Δεκεμβριῶ, ἰνδ. ζ'. Iscălește și Ὁ Οὐγκροδλαχίας Ἄνθιμος.

XXV.

La Arad, Iulie 2 dn., l^t 1716.

- † Eü Toader gelepciul mart.
 † Eü Ion gelepciul mart. »
 † Eü Stoica gelepč. mart. »
 † Eü Iancica » mart. »

Și noi acește mai sus scrise mărturii mărturisim cu sufletele noastre, păn n'aũ dat bani, aũ spart zapisul acel cu datorie.

Și amũ numărat eü Toader gelepciul acești bani, o mie șase sute patro zeci și noao.

[Întărire ungurească din Arad, 15 Iulie 1716.]

XXVI.

† La al nostru ca un fiũ sufletescũ jup[a]n Hrisant starostea și Sfinții Sal[e] părintelui duhovnicul, multă săn[ă]tate și tot binel[e] pohtim de la Dumnezăũ să v[ă] dăruiască. Iar de la noi metanie. Alta, vă pohtim pe dumneavoastră să ziceț lui Anastasie și să-ı porunciț într'alt chip să nu facă, ci s[ă] de samorăi (*sic*)¹ ce aũ rămas la el, care aũ luat: din patru câte unul și jumătate și din patru câte unul; care fac de toț samor (*sic*) 10. Ce aceia să-ı dea în măn[a] părintelui egumenul de la Tisman[a]. când va veni acolò, iar, nedându-ı toț, ce va mai ascunde și nu va spune dreptũ, să știe că, pe cum aũ murit Ananiia și Samfira, când aũ ascuns unii (bani?) de n'aũ vrut să spue dreptũ cătră S[fe]tăi Petru, așa și Anastasie va muri. Și, dup[ă] aceaia, daac[ă] vor merge la S[fe]tagora, voi să-ı trimiț cartea patriarhului și atot soboruı s[făn]c[ă]i măn[ă]stir[i] de afurisanie, de-l voi procleți și afurisi cu tot sãborul, iar, de va spune cu frica lui Dumnezăũ dreptu și va da samărăi toț, toț, atuncea îl vom ierta și bl[ago]s[lo]vi. Cu ačasta săvărșind, Domnu Hristo[s] să [vã] păzască. Dech. 12 [1716].

Al dumneavoastră de bin[e] voitor:

¹ Σαμόρια, blăniile de samur.

Всесоусерни Богомаць Макаріе архимандрить стые гори лѳонскен монастыра Хиландара. . .

† Datu-mi-aŭ părintel[e] Matei ermonah și jup. Hrisa[n]t staroste și jup. Anastasie samor[i]ș, 9 pol: răvaș[ul] să fie de sam[ă]. Ghen. 4, l' 7225 [1717]. † Nicodim eg[umen] ot Tismana. † Inochentie ermonah, clisear ot Tismana, martor.

[V^o:] Cinstitului dumnealui jupăn Hrisant, starostea de ne-
guțător[i] în Sibiiu, cu metanie și cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete cu trei sfinți și legenda ruptă.]

XXVII.

București, 6 Iunie 1717. Patriarchul Hrisant de Ierusalim către Companie, mulțămind pentru eleimosină. Frumoasă pecete roșă cu Învierea, din 1707.

XXVIII.

† Cinstite dumneata jupăneasă, cu plerădune sărut cinstită mână dumitale. Mă rog dumital[e] să-mă cu[m]peri o căma[ș]ă de cele nemutăștă, să mi-o aducă omul acesta, și-ț vo[î] plăti-u domnealui jup[ă]nului]. Eŭ *Sion slug[a]*. Ghen. 13 dn., 7226 1718].

XXIX.

'Απὸ Βλαχίας, 1719, 'Ιουλίου 4. Patriarchul Hrisant de Ierusalim către Companie, pentru eleimosină. Pecetea cunoscută.

XXX.

† Săn[ă]tate și tot binele poftim dumital[e], gupănea birău alŭ Grecilor de la Sibiiu. De ačasta scriemu dumital[er]. pintru morte lui Petru, cumu aŭ fostŭ cāndu aŭ murit: eŭ popa Șandru amu mersu de l-am cumene-catŭ, și, cāndu l-amŭ întreatŭ, la ispovedanie, ialŭ cu mine n'aŭ pututŭ grăi, ci l-aŭ întreat iaste ci las[ă] de pomān[ă]. Cu ialŭ aŭ grăit Ciuputtu (*sic*), că n'aŭ vrut să ne

cheme Miliu Sasu (*sic*), că i-aŭ fost voia așe; că aŭ zis că'ŭ lăsat lui totŭ, lui, iară, decă aŭ muritŭ, aŭ chematŭ pre domni în-nainte, și aŭ scos târğașul înnainte tot, și ni-aŭ întreat domni, ci omŭ ce[r]e de u[n] sārindariŭ. Noi preoți amŭ cerut 16 florinți; ei aŭ zis că-i multŭ, că n'are sārindariŭ mai multŭ de 12 flori[n]ți. Iară, cădu aŭ fostŭ mai apoi, aŭ zis domni: «Fa[č]eți cum vi-i lege, că vom plăti». Iară, c[ă]n]du aŭ fostŭ pe hrănit, ni aŭ lăpădatŭ 12 flori[n]ți, cu mare nevoe, precumu ar fi dat de la el, iară cheltuiala și ostănia noastră nu s'aŭ plătitŭ, precum Dumnează știe. Ci dumneta vii socoti cu tot[ă] Copania dumeat[ale], precum iasi[e] lege nostră, pre[cu]mu știț unde să îngropă omul, ci să cad[e] a lăsa besereci, precum sintu și alte mănci (*sic*). Șțiț cum nu ne mestecămu noi în lege lor, așe și iaș s[ă] nu s[ă] fia mestecat în niamul nostru, că știți bine cătu-i de săracă bes[e]reca nostră, și ne rugămu și noi preoți printru sufletulu acestu mortu, și dumniavostă viți avea pomian[ă], de veț da pintru sufletul lui. Cu atăta săvărșindu, să vă spășiț toț de la Domnul H[risto]s. Amin. Șts. Ili. (*sic*). Dech[emvrie] zil[e], ani Domn. 1720.

[V^o.] În ci[nsti]tă mână a birăuluț Grecilor de la Sibiiŭ, să (*sic*) s[ă] dè cu sănătate.

[Pecete roșă, cu puncte și linii.]

XXXI.

Ribnik, 14 septembris a. 1721. Argyesiensis Vaszilyie all Popi, sub[ditus] tur[cicus], educit ex Caesarea Vall[achia] per Arxaviam in Tran[sylva]niam mille occas lanae tonsoriae val[oris] r. f. ducentorum quinquaginta, de qua Sacratissimae Suae Maiestatis telonio in tribus pro cento satisfecit florenis rhen. septem, xgris triginta. Investigatus itaque. D. P. Ribnicii, die decima quarta septembris, anni millesimi septingentesimi vigesimi primi.

Petrus Dobra, tultor ibidem¹.

¹ Fiscalul Petru Dobra e cunoscut prin traducerea în latinește a Pravilei muntene. V. *Ist. lit. române în sec. XVIII-lea*, I, p. 518. Cf. și vol. următor din această culegere, cap. *Zlagna*.

Pariata in caesareo telonio arxaviensi die 16^a septembris anno 1721 per me Georgium Szabo, tel[o]n[earium] arxa-[viensem]. Visa in caesarea Rubrae Turris tricesima die 17^a septembris, anno 721, per Iosephum Bebeny, tricesimatorem Rubrae Turris. Visa et p. d. in caesarea tricesima cibiniensi die 18^a septembris, anno 721. Ioannes Nagy, tricesimator cibiniensis.

XXXII.

București, 2 Iulie 1723. Patriarchul Partenie de Ierusalim către Companie, pentru eleimosină.

XXXIII.

Cinstitului și al nostru bun voitoriu, dumneata chir Costachi Duma, Domnul H[risto]s rog și poftescu ca să dăruiască dum[ile] tale întreagă săn[ă]tate.

Lângă ačasta întâi viu a cerceta de a dumitale fericită sănătate, ca, înțelegând, să ne putem bucura. A doao, îndrăznescu cu un al mieu bun priaten de daū supărare dumitale. Iată că trimisăi pe fiul mieu Ioniță la învățatură, și, fiindcă nu iaste cu putință a maī șădea cu paterii¹ la un locu, poftescu pă dumneata ca să fii ostenitori a-ī găsi o gazdă unde ar fi bună socoteala dumitale, la nescaī neguțitori dă ai noștri aū la alt cineva den cetăcenī, unde ar fi un om dă omenie, ca să poarte grija copilului dă toate ce ar trebui: de mănăcare, dă spălat, dă altele care știi dumneata că sânt trebuinčoașă; în zi de post să-ī dea bucate de post, — că știi dumneata că pe tot dulcele nostru tot avem post Vinerea, Miercurea, ci, precum zic dumitale, să iaī ačastă osteneală să-ī găsăști o gazdă și să tocmești dumneata precum va fi cu dreptate, și să-m scrii cât ai tocmīt dumneata într'un an, ca să-ī trimiț banii jumătate acum, nainte, măcar că și noi socotim, dănd Dumnezeu săn[ă]tate, că nu vom zăbovi cu venirea într'acolò, și, împreunându-ne Dumnezău săn[ă]toș, foarte voi mulțami dragosteī dum[ile] tale care o veī

¹ Franciscaniī.

arăta dumneata cătră mine, și voi rămănea datorî a sluji dumitale.

Pentru nește postav i alte târguiale care s'aũ fost luat dă la jupănul Stama, veî și dumneata că am trimis baniî dă astă toarnă, și iară poftescu pă dumneata, ca pe un bun și cinstic priiaten, pentru fiul mieũ Ioniță, ca să-l înveț, și să-l cerți cu cuvăital când îl veî vedea că face lucruri ne-trebuincoasă. Ačasta, și iarăș rog pe acel puternic Dumnezăũ ca să te păzască pe dumneata p[u]rura.

Dech[emvrie] 17, l' 7232 [1723] Al dumnital[e] purure de bin[e] voitor, gat[a] spre slujbă: *Staiico Bengescul*.

[V^o:] Cinstitului al nostru bun priiatin și de tot binele voitoriu dumnialui starosteî dă neguțitorî chir chir Costachi Sibiiianul, cu multă fericită săn[ă]tate să să dea, la Sibiu.

[Pecete roșie, cu blason șters, ținut de două paserî și literele: G. T. E. G]

XXXIV.

† Adecă eũ Costandin Său, împreun[ă] cu Rad[u] Piel[e], împreună cu Vasile Bușcul, dat-am acest al nostru zapis la mână dumnealui jupănu[lu] Grigorie, precum să s[ă] știe că ne am tocmit cu dumnealui ca să-î lucrăm piei de capră 320, însă piialea pă tl. 15 p^l, și piele să fie toat[ă] gata la Rusaliî, iară care din noi nu a lucra piele bine, aũ le ar schimba, să avem a le plăti pielea câte t^l 1. Și pentru credința ne am pus iscăliturile mai jos, ca să să crează.

Mart 22 d., l' 7232 [1724]. Și s'aũ dat peile în am mă (*sic*) lui Costandin Său, și Costandin Său să-î dè în vreme dumnului jup[ă]nului Glig[or]ie, precum scrie și zapisu mai sus, și, dă să va schimba vr'o pele, să poarte Costandin Să[u] griji.

† Eũ Costandin Săul. Eũ Radul Pielea. Eũ Vasile Bușcul. † Și s'aũ dat dãn ban[i] peilor t^l 4, c, și, cândũ va v[e]ni ziha și să vor ridica marfa, să vor da și ceelațũ ban[i], car[e] fac t^l 12.

Să să știea că aũ dat jupănul Gligorie jupănului Costă Șafarica tal. 13 ca să plătescă măștarilor care aũ lucrat

păilă, și să fie dumnealui volnic să aducă dumisale păilă la mână jupânului Gligorie.

XXXV.

† Cu această scrisoare a mea adevereză înaintea tut[ur]or celor ce li să cuvine a ști și mărturisescă eū Costandin feçorul popei Barbului den Buc[ure]ște că, slujându eū jupânului Gligorie anî 16, acum ne pohtindu dumnealui ca să mă mai ție, nici eū neputându să-î mai sluj[e]scă dumnealui, i-am cerutū plata pentru slujba mea, care naintea a multî oameni vreadnici de cinste, carei să vor iscăli mai jos, mi-eaū dat al mieū ce-aū fostū cu dreptatea și ce-aū găsit acești neguțtorî mai jos scriș că è cu cale, tot deplin, în mâinile meale. De la care de acum înaintea nimic n'am să mai cer, nici să iaū de la mai susul pomenitul jupânul Gligorie, niç într'astă țar[ă], nici într'altă țar[ă], și, orî-unde și la ce judecată laș trage, să n'aib credin[ță] înaintea judec[ă]torilor,— pentru că am luatū plata mea precum scrie mai sus, și am datū această carte iscălită de mână mea și cu mai sus pomenitele mărturiî pre carele i-am rugatū de s'aū iscălit mărturiî cumū că de acum înaintea n'am eū a mai ceare nimic de la dânsul, niç multū, nici puțin. Pentru care amū datū această carte a mea la mână jupânului Gligorie; care, verî-unde s'ar arăta, să fie de credință. Și am scriisu eū dascălul Dumbrav[ă] cu zisa lui Costandin, în Sibiiū, Iule 8 dn., 1724.

Διονύσιος ἱερομόναχος παρόν.

† Στάμος Κόστα ἐπίτροπος
τοῦ προεστοῦ μας ἐξ ὀφικι...
μαρτιρὸ τὰ ἄνωθεν.

† Eū Dumitru Moldovan marturu.

Radul Căm[inarul], mărturie.

Ἄνδρέας Γρηγορίου μαρτοειρῶ τὰ ἄνωθεν.

Eū Costandin feçor popii Barbului den București întărescu ce scriia mai sus, și pun și peceatea.

Însă dup[ă] moartea mea, care s'ar scula să-î dea ce aū

luat fr'uniî nemeniî ai lui, să fie afurisit, căcă că nu m'aŭ slujăt și n'am avut nicî cu el, nicî cu părinții lui.

Pentru aceeaia nu i-am lăsat nimic, iar ce i-am dat, i-am dat pentru Dumnezeu.

XXXVI.

Craiova, 30 August 1724. Νικόλαος Πάτερ¹ recomandă Companiei pe episcopul de Polyane Calinic, din Mitropolia Salonicului, care călătorește pentru eleimosină.

XXXVII.

† Scrisorea mea la mâna dumnealor căm[ă]rașilor ot Slănic, pecum să s[a] știi că, dându eu banî la domnelui boerul Portari, pecum să s[ă] știi că am fostu dat eŭ la dumnealui Portarul pentru sare ca s[ă] iaŭ de la Slănic or[ă] 71.000, și domnelui Portarul aŭ scris cămăraș[ilor] de la Slănic pecum n'am dat eŭ acolo tl. 10, ci să m oprescă sare pentru acei ban[i], și, văzându eŭ așa, le'm dat scrisore mea, că, de nu vor fi baniî daț la Portaru, și va f[i] lipsă, să aibu a dare iar eŭ dumnelor, ca să s[ă] plenească ace[i] ban[i]. Ačasta scriu ca să creaz[ă]. Noem[vrie] 4, 1^t 7233 [1724].

[Iscălitură evreiască.]

[V°:] Ὁμολογία τοῦ Λεουρνέζου (?) Ἑβραίου ἀπὸ Σουλίστρα διὰ ἀσλ[άν]ι[α] 10 [= zapisul Evreului Leurnez din Silistra pentru lei 10].

XXXVIII.

Adecă eŭ Costan[din] Său, împreun[ă] cu Radul Voichiță i Vasile Bușcor, dat-am zapis[ul] nostru la mâna dum. jupăn[u]lui Gligore pecum să s[ă] știe că, având noi mare pricină cu dumnealui pentru nește piei ce le am lucrat dumnealui, șă eșind vr'o câteva piei nelucrate, și dum. lăpădindu-ne toat[ă] marfa ca să i-o plătım, — decî, având și judecat[ă] înnaintea boiarilor, apoi ne am împăcat cu dumnealui ca să ne în-

¹ Poate o rudă a lui Pater Ianoș, pentru care v. notița d-lui Lăpădatu, în «Prinos Sturdza».

toarcă dumnealui piei 7, și să i le plătim dumnealui, piial[ea] câte t¹ [1] p¹, ce să face pă 30 de piei t¹ 45, și am pus zi ca să dăm acești bani la S[fea]tăi Petru, fără d[e] nici-un cuvânt, iar, nedând ban[ă] la zi după cum scrie zapis[ul], să fie dumnealui volnică a ne apuca cu strănsoare ca să dăm acești t¹ 45 ce scriu mai sus. Și, de să ară face vr'o chieltuia[ă], să fie tot de la noi, iar dum. să aibă a ne trimite dumnealui încă piei 49. Și pentru credința ne am pus iscălitura mai jos, ca să să crează. Însă piial[ea] car[e] nu i va plăcea, aceia să ne o întoarcă.

† Oc[tomvrie] 27, t¹ 7234 [= 7233 = 1724] Din suma acestui zapis ce scrie mai sus, t¹ 45, au dat Costandin Său t¹ 10, i Radul Voichiță au dat t¹ 10, i Vasile Bușcur t¹ 10; și au rămas să mai dăm t¹ 15. Dech[emvrie] 27, t¹ 7233 [1724]. Eū Radul Voichița. Eū Vasile Bușcul. Eū Costandin Său

XXXIX.

[29 Novembre] 17[24].

† Dat-amă această carute a noastră noi neguțtori greci de la Sibii pentru bun[ă] și adevărată credință ca să s[ă] știe că, de multe ori întâmplându-ni se de amă venit noi și unii de'i noștri, cu negoț și fără de negoț, în Căineni, și, precum au fost porăncă să facem lazaret, amă făcut și amă plinit în Căineni, încă ne-au dat și niște sămăntă de o'mă [= o amă] și afumată jupănul Filip [șters: Mihai], și, plinind zilele lazaretului, nu ne au slobozit până ni-unul până n'amă adus carute de la vameș de la Căineni și de la sătenii, cu măruturisanie. Așșūderia știm și mărturisim că nici-unul din Cumūpaniia noastră n'au trecut fără ca s[ă] nu fac[ă] lazaret, și nici cu un fel de lucru nu ne au supărat, nici cu sila să ne hie luotă ceva, nu ne au luotă, pentru pricina lazaretului, și nici-un rău n'amă văzut de dumnealui, și pentru aceste, pentru toate, putem și mărturisim cu toți, cu suflet curat, care ne vomă iscăli din jos.

[Și altă formă, și forma definitivă, datată.]

XL.

† Jupăne Grigorie, sănătate și toată binele îți potescă dum[ni]tale de la milostivul Dumnezeu ca să dăruiască dum[i]tale multă sănătate și lină pace. Alta, iată că trimisei acestu omă anume Oprea, să-mă mai dai dumneata lei 30, că au venitū omenii de la care am cupăratū berbecii, să le plătescū; ci să-î dai în mână Oprei acestuia, care aduce răvașul la dumneata; ci să-î pecetuești dumneata și să-î dai în mână Oprei, să-î ducă la mine; și răvașul va fi în locū de zapisū la dumneata. Aăasta, și fii dumneata să-nătosū.

L¹ 7233 [1725], Ghenarie 25 dni. † Al dumitale de bine vo[i]tori: *Lăp[ă]dat de la Căneană*.

† Ș[i], vameși, veî ști dumneata iară, jupănu Nica au venitū.

[V^o:] Întru cinstită mână dumnealū jupănulū Grigorie, la Sibii, cu multă sănătate să să dea.

XLI.

† Daū de știre d[u]mn[ea]lor și deregătorilor cariī sântu suptū mână luminatului Înpărat cumu ne plângem noi ne-guțătorii cariī sămtemū de pe Criș, iaca ne piângem noi peîntu nește ne-guțătorii cariī vin din țar[ă] streină, vinū și târguescū pen toate satele, pe unde-î băișagū, și șed cu săpūtămăna, și noi nu putem târgui nimică, cariī slujim și dăm porții și nevoile toate petrecemū, — că ei vinū dinū țara Turcului și daū mai lesne decât noi. Și, de or șed[è] mult în varmeghie noastră, noi rămănem la nimică, că n'avem modru să vindemū nimică, de ei. Că ei nu vândū la ne-guțătorii, ce ei vând potorește¹, cine cum cere. Pe ceste cuvinte sântem: Grecū Toma dinū Bae, și Ion Fiiam din Rășculi[ă], Toader Gabăr din Brad, și Dănil[ă] și Luca și Avram Morariū, Ionū de la Hălmagiū, și Țeben² Ion, Ion și Ilie, noi ne plângem toț la d[u]mnevoastră deregătorilor cariī sântuț capul țară,

¹ Cu *potorul*, cu gologanul, — cu mărunțișul.

² De la Țebea.

să ne fițu dreptu, — că la d[u]mnevoastră aveț putere să-ı opriț să nu vin[ă] la tãrgurile nostre. 1725, m[esi]ța Iunie 29. La Hinidoră.

XLII.

† Dumitale jupăne Grigorie, bl[a]goslovenie.

Alta, pentru baniı cariı vorbisem cu dumneata ca să ı dai în măna jupănuı Zaharieı, veı ști dumneata că, fiind jupănuı Ioan la Cămpullung acum, l-aü apucat jupănuı Zahariia și i-aü dat toți baniı; ci, deaca va veni jupănuı Ioan acolò, saü va trimite pe alt om al dumnealü, văzând zăpisul dumitale, care l-ai dat la măna mea, să-ı dai aceı bani, t¹ 500, în măna celuı ce-ț va da zăpisul, ca să-ı dea jupănuı Ioan. Ca și zăpisul carele l-am făcut noi, când am tocmiț să aducă hărtiia la măna jupănuı Ion scrie, iar nu la a jupănuı Zaharieı. Ci dumneata făr nič-o îndoială să dai aceı bani. Și fiı blagoslovit. Iul[ie] 25 d., 7233 [1725]. Însă baniı să-ı dai cum scrie în zăpisul ce am dat la măna dumitale, adecă 3 zloți drept doi lei, și, după ce veı da baniı, să iaı scrisoare de la măna jupănuı Ioan, și să se iscălească într'ansa și jupănuı Dimitrie; și să mi-o trimiț la mine. De va veni jupănuı Dimitrie, pe dumnealü să trimiți acea scrisoare. Iul[ie] 25 dni, 7233 [1725]. B [= Șt.] ¹, episcop Rim[nicului].

[Pecete de ceară neagră, neînțeleasă (a doua, la închidere).]

[V^o:] Dumnealü jupănuı Grigorie cu bl[a]goslovenie să să dea, la Sibiiü.

XLIII.

Ἰωάννης Νικόλαος Ἀλεξάνδρου Βοεβόδας, ἐλέφ Θεοῦ αὐθέντης πάσης Οὐγγροβλαχίας.

† Ἐντιμότατε σάροστα καὶ λοιποὶ πραγματευταὶ τῆς ἐν Σιπινίφ κουμπανίας, τὴν ἐντιμότητά σας χαιρετοῦμεν, εἴητε ἐν ὕγειᾳ. Τὸ γράμμα σας ἐλάβομεν καὶ ἐκαταλάβομεν τὰ ὅσα μᾶς σημειώσατε, προσκλαιόμενοι ἀπὸ τοὺς Τιτεστάνοὺς. Ὅθεν ἄς εἶναι εἰς εἶδῃσιν σας ὅτι αὐθις ἐστειλάμεν νὰ φέρωμεν ἐδῶ μερικὸς, ἄν εἶναι πταίσι-

¹ Atunci era episcop de Rîmnic Ștefan de la Govora.

ται, γὰ παιδευθῶσιν. Τυχαίνει ὄμως καὶ ἐκ μέρους σας γὰ φυλάτ-
τωνται τὰ ὄρια καὶ ἡ ἀρχαίαις συνηθείαις. Ταῦτα μὲν εἰς ἀπό-
κρισὶν σας. Τὰ δὲ ἔτη σας πολλὰ καὶ ἀγαθὰ. ἀψκε'εψ. Αὐγ. γ'τη.

Io Nicolae Voevoda.

[V°:] † Τῷ ἐντιμοτάτῳ σάροστα καὶ τοῖς λοιποῖς πραγματευ-
ταῖς τῆς ἐν Σιπινίῳ κουμπανίας, ὑγιῶς.

Ἀπόκρισις ἀθηντικῆ τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου Βοεβόδα
Ὀὐγκροβλαχίας, διὰ τοὺς ἐνοχλοῦντας Τιτεστιάνους.

[Pecete octogonală cu coroana și cele două steme și I. N.
A. B. = Io Nicolae Alexandru Voevod; 1716.]

XLIV.

† Jupăne Gligorie, săn[ă]tate și tot fericitul bine poftim
de la prea-putearnicul Dumnezău ca să te păzească cu
mult[ă] și fericit[ă] săn[ă]tate întru mulți ani. Pricina
scrisori nu iaste de altă, fără cât întâi a cerceta de bună
săn[ă]tatia dumitale. Alta, vei ști că aū rămas dupe căruță
zeace zloț, ci iat[ă] că ți i-am trimis pe jup[ă]nul Ion, iar
după cafiă să-mi trimiț dumneata 20 de coț de postav al-
bastru închis, de care[e] aū luot și părintele Bistriceanul, și,
împreun[ă] cu bani postavului, voi trimite și bani după cafea
și după piper, fără zăbav[ă]. Ačasta, și mila lui Dumnezău să
te păzească, și a Sfântului Costandin. Sept[emvrie] 24 dni,
7234 [1725].

Al dumitale de bine voitor: *Ilarion ar[himandrit] Hu-
r[e]z[ului].*

XLV.

Sănătate dumitale, nașule. Poftescū de la milostivul Dum-
nezeū tot binele dumitale. Și, de vei avea a întreba de mine,
mă aflu din mila lui Dumnezeū sănătos. Altă, mă rog du-
mitale, ca la un părinte al mieū, și să mă ertī căce-ț fac bu-
șuluială, că am înteles precum ai avut întristare și bușuluială,
ca Dumnezeū să te bucure întru ceale bune. Și mă rog du-
mitale să faci atīta bine să ostenești, de va fi cu putință, la
ginerele județului hăluī mare, la doftor Feat, că iaste un

solear¹ de șade acolo, fecorul popi de la Cloaștăr, și m'i dator de astă primăvară aū trecut un anū, de cînd am fost în Țara Nemūțască, și i-am aus (*sic*) 50 de pungi de cărți mari, și n'am știut că sînt ale lui, că mi li-aū dat la Liptca fičorul popi din Saschiz. Și, cînd am venit la Saschiz, atunci li-am cumpănit acolo în curte la popa, înnainte popi, și aū venit 50 de punț nemțești, și am togmit puntul cîte 10 potor[i], cu fičorul popi din Saschiz, că el mi li-aū dat mie. Și li-amū lăsat la popa acolo în casă, și pe urmă mi-aū spus că nu sînt ale lui. Și acuma acela aū luat cărțile, și nu plâteaste, ci mă ține cu cuvinte. Și mă rog dumitale, nașule, să spui și la jup[ă]nul Zafir că mă închin cu sănătate d[u]mnealui întru toată cinstita casa dumnealui. Îr poftescū tot binele dumnealui. Alt, și mă rog dumnealui să facă atita bine pentru mine, că îi voi sluji dumnealui, să ostenească împreună cu nașul Dima la județul hăl mare, căce știū că are corospondeanțe cu județul cel mare, să-i spue aheastea, să vază ce va zice. Pentru aceia mă rog dumnealui, eū mai mic și plecat și de bine voitor al d[u]mnealui în toată vremea.

Alta, veī ști dumneata, nașule, că am cerut la Lațcu pipe-riul, și bani, cîț aū vîndut, și aū vrut să mi-i dea; și s'aū rugat să facă bine nașul Dima, să facă bine dumnealui să-l aștepți pîn[ă] la tîrgul Cohalmului, că va da mie. Și mă rog dumitale să facă bine să-i dai o jumătate de puntū de arbatei [=horbote?] la jup[ă]nul Stama; și mă închin cu sănătate dumisale. Alt, veī ști dumneata că-ți trimiți și țidula a Sasului din Sighișoră, pentru vulp[i], să-i iaī ban. Și-ț poftescū dumn[i]tale tot binele și totă sănătatea de la D[u]mnezeū. Eū mai mic și plecat al dumitale slugă în toată vremea. Și poftescū tîrg bun, să te văz sănătos; viață îndelungată să-ț dăruiască Dumnezeū.

Eū Nica Vasile.

1725, în luna lui Dechemvrie 27.

[Pecete roșie, cu cruce dublă.]

[V^o:] În cinstita mîna jup[ă]nului Dima Dutcă, cu sănătate să să dea, la Sibii.

¹ *Schuler*, școlar.

XLVI.

† Adecă eū Sterea daū zapisul meū la măn[a] jupăn Gli gorie să s[ă] ști că am vândut niște lână dumnisale dereptu 68 de măji și 40 ocă. Ce, cândū o va căntări, de va își liptă, să avem împlini.

1726. Fevrar 21 dn.

Eū Sterea ot Nicopoï.

Și cari am mai dat la Crăciun, ne-aū fostū tocmeală pentrū 22 de măji.

XLVII.

Scrisoarea mea la mâna jupănuului Gligorie din Sibir. cum să s[ă] știe că i-am trimis dumnealui lână, măj — de postav — și destrămăturī măj —. Deč într'ăcastă lână nu este pus și ban[i] dum., lei —; însă la lăna de postav, iar alți bani sânt ai miei toț. Deč m'am rugat dum. de mi i-aū făcut bine cu patru sute de zloțī, și i-am pus această[ă] lână zălog, când să va vinde, să-ș iă bani cu dobând[ă], pe un an zeace la unul, căt vor sta bani la mine: până să va vinde lăna, să umble ban[ī] cu dobând[ă]. Ačasta am scris.

Iun[ie] 12, l^o 7234 [1726].

Ilie Otetel[e]șanu, platnic.

[Pecete roșie mică, cu blason neînțeleș.]

[Pe V^o:]

† 1726, I[u]l[ie] 24.

† Să s[ă] știe c'am dat dumisal[e] jupăn Ilie Vornicu Otitilișanul zloț vechī 300, igon [ἄγγον=adecă] trei sute, pe zapisul dumisal[e], pecum scrie, cu dobândă. Eū Dumitru Moldovan, marturū.

XLVIII.

† Să s[ă] știe că am luat eū Radul sluga jupănuului Ilie Vornicu [Oteteleșanul] de la jăpănū Gligorie lei 22, pentru traba lăniū, de am plătit la vam[ă] și la cărăuș, pentru sac 18: să s[ă] prinză în sam[ă]. 1727, Ap[rilie] dni 23.

XLIX.

București, 23 Novembre 1727. Hrisant, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LI.

Precum să știe că eu popa Radu Team[pea] din Braș[ov]¹ am luat f[lo]r[in]tă patrusprăzece de la jupan Dima birăul neguțătorilor din Sibii; care a fost pentru un serindar ce am slujit noi preoții în Braș[ov] pentru jupan Petru al lui Todor. Foița să fie de samă.

În Sibii, l^t 1728, Ghen[arie] 1 dn.

Az iereî *Radul ot Braș[ov]* m. propria.

LII.

Sibii, 1-iu Ianuar 1728. Chitanță de eleimosină de la Παΐσιος πρωτοσύγκελλος, Σινάιτης.

LIII.

București, 8 Februar 1728. Hrisant, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LIV.

Iași, 11 Septembrie 1728. Hrisant, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LV.

Brașov, 25 April 1729. Μανολάκης Λαμπρινός, πρώην Μέγας Κλουτζάρης¹, «cînstitului și bun prietenului nostru dumisale jupan[u]lui Dimii, starostii neguțătorilor dăn Sibii, cu cînst și cu fericit[ă] săn[ă]tate să să dea, la Sibii». Recomandă doi călugări de la Atos.

Pecete pe ceară, cu palme, cu o coroană din care iese o palmă, altă coroană sus și «M. G.».

¹ Cf. tablele de la *Ist. lit. romîne în sec. XVIII-lea* și de la *Brașovul și Romînii*.

LVI.

† Adecă eü Costandin Malache dat-am zapisul mieü la mäna dumniului jup. biräului care sä aflä la Cumpaniia Sibiiului precum äü aflat neguțatori sä daü 40 flor. și, rugându-mă neguțatorilor, a făcut dumniilor bine. mi-äü ertat 20, și am sä daü 20, care sä slujescu un an, sä plätiască jupänul pentru mine. Și pentru mai mare credința am dat zapisul mieü în mäna dumniului jupänul Dimi biräului. 1729, Iulie 18.

Dumitru Moldovan. Γιάνης Λεοντίου παρόν. Adam Ilie, martär.

LVII.

† Adec[ă] eü Costandin feçoru lui Ene Malăcă, daü zapisul mieü naintea biräului Cumpaniiei Sibiiului de faptele mele, räutäțile care am făcut, oștile mele, care am făcut, și nu odat[ă], ci de 'do or[i] și de trei or[i], și dumnealui, vädänd räutäțile și faptele mele märturisitä, dumnealui m'äü pus în prinsore, și, rugându-mă la alți neguțatori care or fi iscälit de de supt, și mă rugai, și äü mersü la dumnealui biräu, și m'äü luat în chizășie, precum, dä s'ar afla sä fac de altä dat[ă] pagub[ă], macar de un flor[int], sä aibä fär de niç-o judecat[ă] chizași care vor fi, sä mä prinză, säü în Ța[ra]-Rumänească, säü în Țar[a] Turçască, säü în Țara Nemțască, säü unde s'ar afla, fär de niç-o judecat[ă] sä aibä sä m[ă] spänzure. Și pentră mai mare credința daü zapisul în mäinile dumnealui, și întäresc zapisul cu degetul mieü. 1729, Iulius dn. 18.

Eü *Costandin Malache* întärescü ce scriü (ce) mai sus: d'oï face mai multü, sä mä spänzure, färä niç o judecatä.

'Εγώ ό Γιάνης Λεοντίου παρακαλεστηκός, μ'ήξέβροντας ό κήρ Ζαφήρης Μανόλης Κεφήλης διά τόν άνοθεν άνθρωπον.

Eü Adam Ilie chizaș pentru omu care scrie mai sus.

Μάνης Λεοντίου παρόν.

LVIII.

[C. 1730.] † Ade[că] eü Bucșă bogasiiarlu ot Giurğuv.

† Să [sä] știe c'am dat la jupăneasa Ana, a jupänului Coman

băcană, un sac de lăn[ă] dintr'a lui Ilie Otilișanu, și aș tras măj 4, făr funți 14, și aș mai luat dumneaei un sac mai nainte, măj 4, punț 14, și am tocmit maja flor. 12, și peste tot fac f. 8. Suma — flor.

Și am dat la Ivan Brandicin un sac de lăn[ă], măj 4, funți 7, și am luat eă înapoi oc. 16, cu sac cu tot.

LIX.

Cîmpulung, 22 Iulie 1730. «Safta Bucur Gheorghii, văduva răposatului Sauli Ioan», cantorul Companiei, către proestosul acelei Companii. Cere milă pentru ea, într'un proces.

LX.

București, 16 Octombrie 1731. Meletie, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LXI.

București, 16 Novembre 1731. Meletie (?) patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru afaceri mărunte.

LXII.

București, 23 Decembrie 1731. Meletie, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LXIII.

1732. Patriarchul Ignatie (?) de Constantinopol către Mitropolitul Țerii-Românești, pentru hotărîrea ce luase τοῦ πωλεισθαι δηλονότι εἰς μίαν τινὰ διορισμένην τιμὴν τὰ ὀψωνιζόμενα καὶ πραγματευόμενα παρ' αὐτοῖς γυνικὰ καὶ λοιπὰ μεταξωτὰ διαφόρων εἰδῶν πράγματα, χωρὶς τοῦ ἔχειν ἄδειαν τινὰ ἐξ αὐτῶν πωλεῖν ἐκεῖνα παρὰ τὴν διορισθεῖσαν τιμὴν, καὶ διδόναι ὅλως ταῦτα βερεσιέν («de a vinde adecă cu un singur preț statornicit stoffele de rochi și celelalte lucruri de mătasă de orice fel, cumpărate și neguțate de ei, fără să aibă voie cineva dintre ei a le vinde peste prețul orînduit și de a da în genere acestea pe veresie»). Dezleagă pe cei ce n'au călcat însii învoiala

LXIV.

București, 16 Maiu 1732. Silvestru de Ierusalim către Companie, pentru afaceri mărunte.

LXV.

Dat-amă zapisul meu la mâna dumisal[e] jupun Gligori pentru mai mare credința, pentru că m'aŭ împrumutat dumnealui cu flor[in] nemțești 1000, igon o mie, cu ostinela banilor la 1000 într'on an 100, igon o sută, și pentru mai mare credința i-amă dată zapisul miŭ la mâna dumisale. Și am scris eŭ singur cu mâna mè, și mi am pus și pecete mè, ca să s[ă] creză hiește înnainte omîn[i] de omenie. 1733, Fevr[uarie] 1.

Eŭ *Dumitru Moldovan* întărescŭ ce scrie mai sus, și pun și pecete.

[Pecete roșie, fără semne.]

LXVI.

Craiova, 16 Februar 1733. Νικόλαος Πάτερ recomandă starostelui și negustorilor greci sibieni pe un călugăr de la Sf. Nicolae din Mira.

Pecete roșie, cu coroană și monogramă.

LXVII.

1734. Patriarchul Serafim de Constantinopol către Mitropolitul Țerii-Românești, pentru interesele unui negustor. Ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ, ἰνδ. ιβ'.

LXVIII.

București, 15 Mart 1736. Πανταζῆς πρόιν Μεδελεγετζιάρης către proestosul Companiei. Pentru Safta, văduva lui Sauli.

LXIX.

29 Iunie 1736, εἰς Καλαράτι. Scrisoare de la trei Greci către Μπάσια Στάμο Κώνστα, proestosul Companiei, pentru inventariul averii fratelui mort al unuia din ei.

LXX.

† Cinstite dumneata jup[ă]ne Gheorghie, de l[a] atot puternicul Dumnezeu rugăm dumitale mult[ă] și fericit[ă] săn[ă]tate, împreună cu toț cinsti[ț]i ai dumitale. Cu această înștiințezu pe dumneata că aici la Scaunul nostru al Rămnicului a venit jup[ă]nul Ion Marco și spuse cum că ar fi trimis dumnealui niște bani pe acest neguțător din Cupaniia noastră, anume Radul Eftemie, ca să-i duc[ă] la Craiova la jup[ă]n Năstase Bălaș, însă galbeni 103, zicand că dumnealui a socotit ca să fie plătit de acolo cu acei bani, și dând acei bani la jup[ă]n Năstase, să-i ia zapisul, să-l duc[ă] la dumnealui. Noi am chemat pe jup[ă]n Radul, fiind și jup[ă]n Ion față, ca să vedem [ce] răspunde jup[ă]n Radul. La care a răspunsu că acei bani s'aū dus toț pecetluit și i-aū dat la jup[ă]n Năstase, numai fiindcă aū fost zis jup[ă]n Ion jup[ă]nului Radul ca să dea niște lână la soacra jup[ă]nului Ion, pe seama jup[ă]nului Ion, și, neputând să scoat[ă] acei bani, și fiind jup[ă]n Radul părtaș cu jup[ă]n Năstase pe lână, când aū fost la număratul banilor, aū vorbit jup[ă]n Radul cu jup[ă]n Năstase, de aū oprit acei bani pentru lână, și i-aū luat iar jup[ă]n Năstase pân să va judeca cu jup[ă]n Ion. Iar jup[ă]n Ion îndată aū pus dreptate aici înaintea noastră și aū proteștuit cu galbeni 50, pecum că jup[ă]n Ion fălăluiaște pe jup[ă]n Radul de hoțu, pecum că i-aū spart peceatea și i-aū luat bani, și s'aū plătit de unde aū fost jup[ă]n Radul dator, și aici înaintea noastră i-aū strigat: hoțu, mincinos și înșălător, și să meargă la porc, iar nu la neguțătorie, și iar aū zis că numai un cuvânt va zice la Măriia Sa domnul Titrih, și va trimite de va duce pe jup[ă]n Radul în peante (*sic*) și cu răitari. Încă nu i-aū fost destul atât, ci a treia zi în uliță, fiind toț neguțătorii noștri strănși, i aū strigat: hoțu, înșălător, mincinos și unțufut, iar jup[ă]n Radul îndat[ă] aū plecat la Craiova, fiind acolo jup[ă]n Năstase, la care aū dat bani, și aū chemat să meargă și jup[ă]n Ion, fiindcă acolo iaste și Măriia Sa ișpectorul, și, de va fi așa pecum aū zis jup[ă]n Ion, acolo va fi închis și va da tot birșagul, aū să șază aici

la Râmnic pân va veni cu atestație de l[a] jup[ăn] Năstase. Și noi am ținut pe jup[ăn] Ion om de omenie, iar dumnealui numai ce aș ocărat omul din Cumpăniia noastră și s'aș dus, iar apoi aș venit jup[ăn] Radul cu atestație-î, care le veș vedea și dumneavoastră, și cu zapisul jup[ănu]lui Ion, care să veade când aș dat acei bani ce scriem mai sus, aș fost rămas dator încă flor[in]ți nemțești 594, crăițar[i] 50. Apoi în urmă aș adus jupăn Cărstea și alți bani, și punem și acea sută de flor[in]ți și tot vedem că mai rămâne dator jup[ăn] Ion, cu care să cunoaște că n'aș spus destul jup[ăn] Ion, ci numai ce aș vrut, ca să s'ripe pe jup[ăn] Radul. La care pricină noi acestu lucru nu lăsăm jos, ca să fie omul nostru ocărat de jup[ăn] Ion, că noi pân acum îl mărturisim de om bunu, neștiindu-l la nici-unile de care aș zis jup[ăn] Ion asupra jup[ănu]lui Radului, ci omul nostru are bună dreptate, precum și atestațiile îl adeverează, care oamenii din gură vor mărturisi, iar jup[ăn] Ion aș zis multe cuvinte de ocară, pecum am zis mai sus. Ci dumnealui jup[ăn] Ion, nevrând să stea la judecată aici unde aș protecștului, și fiind omul nostru drept, să caute să trimit[ă] acea protecștație cu care s'aș încărăt (*sic*), căci necinste aș adus la toată Cumpăniia noastră aceale cuvinte care le-aș zis jup[ăn] Ion asupra jup[ănu]lui Radului. Ci, nevrând cu bine, noi vom căuta cu dumnealui înlăuntru, la Cămară. Încă aș zis jupăn Ion, bătând cu mâna asupra jup[ănu]lui Radului, că, numai cât va veni jup[ăn] Radul la Sibii, îndat[ă] îl va pune la arești; care noi nu-l știm să aibă dumnealui atăta putere, iar, de să laudă dumnealui jup[ăn] Ion cu Măriia Sa domnul Titrih, noi încă vom scrie la Măriia Sa, că și noi avem pe Măriia Sa patron, și știm pe Măriia Sa stăpăn și făcătoriu de dreptate. Și la toate aceastea poftim pe dumniata să avem răspunsu. Și rămănem ai dum[i]tate de bine voitorî:

Marco Par . . . su . . .

Râmnic, Apr[ilie] 24 dn., 1737.

[V°:] † Cinstului dumnealui jup[ă]nu'ui Gheorghie Horvat, birăul al cinstitei Cumpăniî Grecilor din Sibii, cu fericit[ă] săn[ă]tate să s[ă] dea, la Sibii.

[Fără pecete.]

LXXI.

10 Ianuar 1738, Avereă bisericii grecești din Sibii. Τόμος ἀγάπης, Βιβλίον περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολόμοις πατριαρχευσάντων τοῦ Χρυσάνθου . . . Βιβλίον θλαχικόν, ἤγουν νόμος¹.

LXXII.

Dumitale chir Niculo, săn[ă]tate-ți poftescă de la milustivul Dumnezău.

Altă, acuma a trei ori scriu dumitale să-m răspunzi pentru cele ce am fost scris dum[i]tale că să fim frați la tovaroșie nișoșitoriei, și să-m răspunzi cum voești dumneata, și, voind, aș să ostenești singur, să târguim de cele ce va treboi pă samă bolții, aș să-m scrii ce să iaș, și să viu și eu aci. Socotescu că vei fi mulțămit cu mine, precum aș fost mulțămiți și alții. Ce mă rog să-m răspunzi mai curând. Și fi cu Dumnezău. Ot Brașov, 1738, Mai 29.

† Al dum[i]tale bun voitor: *Hristea Vasilie.*

[V^o:] Dum[i]sale lui chir Nicolae băcanul, la Târgul-Mic, cu săn[ă]tate să s[ă] dea, la Sibii.

[Pecete roșie.]

LXXIII.

† Dăm scrisorea noastră la mână dum. jup[ănu]lui Neculei Ion, precum să s[ă] știe că ne-aș făcut împrumut cu f. 45, ne-aș făcut bine, și noi care ne vom numi mai jos, să avem a-și da acești bani la mână dumnealui cu mulțămită, când ne vom înt[o]rce pe la Cluj, aș la Făgăraș; cine ne va aduce scrisorea, să avem a-și da bani aceștia. Pentru credința am iscălit, să s[ă] creaz[ă].

Avulumi Raspanacu (*sic!*). Av[gust] 9 d., 7246 [1738].

Eș Stan Bunghez, plat[ă]nic].

Νικόλαος Στάμο μάρτις.

Δημοίτριος Κοσταντίνου μαρταιρό.

Acești bani să-și dam pân la 1 lună, iar, de va mai trece și altă lun[ă], să-și dăm dobând[ă], — că așa ne-am legat.

¹ Cele d'intăiș sunt tipărituri muntene, cea din urmă — *Pravila.*

LXXIV.

20 Octombrie 1739. Compañia face mărturie pentru ó έν εὐγενέσειν ἄρχων καπετάν κὺρ Μανόλης ó ἐκ Χίου, care a fost καπετάνιος εἰς τὴν Βλαχίαν, βαλμένος ἀπὸ τοὺς αὐθεντάδες τῆς Βλαχίας. Cînd Nemții aũ venit în țară, el a făcut jurămînt militar Împăratului. Αὐθεντεύοντας τοῦ αὐθέντος Κωνσταντινοῦ Μαυροκορδάτου εἰς τὴν Βλαχίαν, ἐστάλησαν γράμματα τοῦ Ἰακώτζη εἰς τὸν αὐθέντην διὰ νὰ τὸ στείλῃ μὲ πιστὸν ἄνθρωπον ἐκεῖ, ὁποῦ ἔγραφαν ὁ οὖν αὐθέντης προρηθεῖς Κωνσταντῖνος, γνωρίζωντας τὸν ῥηθέντα Καπιτάν Μανόλην πιστὸν δοῦλον τῆς αὐθεντικῆς ὑπηρεσίας, μὴν ἔχωντας εἶδησιν διὰ τὸν ὄρκον ὁποῦ εἶχε δώσῃ ὁ προρηθεῖς Καπετάν Μανόλης εἰς τοὺς πρώτους τῶν καισαρικῶν στρατευμάτων, ἔδωσε τὰ γράμματα εἰς αὐτὸν διὰ νὰ τὰ στείλῃ μὲ πιστὸν ἄνθρωπον τοῦ ἐκεῖ ὁποῦ ἔγραφαν¹. În ele era vorba de venirea lui Rákóczy cu Tatarī asupra Ardealului și Ungariei. El le dă la generalul Brașovului. Aruncat la închisoare, scapă acum în Ardeal.

LXXV.

† Răducane, îț pohtim de la Dumnezeū mult[ă] sãn[ă]-tate. Scrisoarea-țî mi iaiũ venit, și toate scrisele am înțeles; la care nu lungescũ mai mult, cãci de la Sfinția Sa pãrintele popa Iordachie le veĩ înțeleage toate, și, precumũ veĩ socoti dinpreunã, așã sã faceți; însã, cea mai dintru toate, pentru pinzionul de anul trecut, munceaște prin mijlocirea grofũ Areosti, doar s'ar putea mai curãnd scoate. Sã știe Dumnezeū în cãtã nevoieñã mã aflu. Pentru arcũ și pentru sãgeți și pentru toate ce-mũ scrii, voi nevoi în totũ chipul, ca sã

¹ «Cel între boierĩ dumnealui Cãpitanul chir Manoli din Chios . . . , Cãpitan în Țara-Romãneascã, pus de Domnii Țerĩ-Romãnești . . . Fiind Domn Constantin Mavrocordat în Țara-Romãneascã, s'aũ trimes scrisori ale lui [Francisc] Rákóczy cãtre Domn, ca sã le trimeatã cu un om credincios la adresa lor. Decĩ Constantin-Vodã acela, șuind pe Cãpitan Manoh drept-credincios al Domniei și neavînd cunoștințã de jurãmîntul pe care-l făcuse acesta cãtre frunțașii oștilor împãrãtești, i-a dat lui scrisorile ca sã le trimeatã cu un om sigur la adresa lor.»

poci sluji dumnealui de acasta. Cu cine să va întâmpla acuma a merge mai curându în țară, nu voi lipsi a scrie și la dumnealui frate-mieū și la toț ceialalți ai mieī. Așijderea mă voi nevoi și pentru dumnealui Noianoș a-ī sluji la ceale ce m'aū pohtit de atăta vreamē, — numaī să faci dumneata bine să-ī zicī pentru grăul ce mi l-aū dat împrumutū. Că dumnealui îm scriia că mă va aștepta până la vară, ca din bucate noi să s[ă] plătească. Iar acuma veī vedea scrisoarea ce mi iaū trimis-o dumnealui provizerul, și veī nevoi ca să rămāe după cum s'aū făcut întâī. Pentru părinți dumitale, veī ști că ș'aū făcut Brâncoveanul pomană cu ei, de i aū luat și i-aū dus în țar[ă], că ajunsease foarte lipsiți de māncare; ci acolò, ce le va da Dumnezeū, — căci aicea să slăbisă amāndoī, de nu putia să umble pe piòoare; și o Țigancă ce avia, și aceaia fugis[e] de-ī năpustise: biata mumă-ta ajunsease de ia singură îș spāla cămășile. Cu acasta, și fiī cu H[risto]s. Dumnealui jup[ăn] Petrică ne închinām cu sãn[ă]tate. Din Braș[ov], Ghenar 4, 1741.

Princan (?).

[V°:] Dum. Răducanului Fienschii, cu sãn[ă]tate să s[ă] dea, la Sibii.

[Pecete neagră, ștearsă.]

XLVI.

† Având eū la răposatulū jupānulū Stan băcanū mai dānainte vreamē dă p[e] niște brochī (*sic*) oc. 67, ocao cāt[e] petacò 7, și la jup. Rizea, fratele dum., i-am dat ca să mea aduc[ă] un car zloț 5, și car l-aū luat iar jup. Stan, și am mai dat jup. Rizii zloț 2 : cu aceaste toate fac peste tot flor[in]ț[i] 72, banī 70. Și pentru aceaste avāndū ca să iaū acești banī dă la răposat jup. Stanū, am supărat pă dumnealui birău Cumpanie Sibiiului, că, vindū jup. Rizea și lu[ă]ndu ș partea dă la cine avea ca să-ș iā, cu aceasta am rugat pe dumnealui jup. birău ca să mi-ī oprească pān cāndū oi veni la dumnealui, — că acești banī am să-ī iaū fār de nice-o pricin[ă], cu bun[ă] dreptate, după cum mărturisescū mai josū.

Eū *Radul băcan*. Mart. 9 d, 1741.

[V°:] Această scrisoare am lăsat la dumnealui birău, păcum să să știe, pântru pricina dum. răposatul jup. Stanū.

LXXVII.

Milostive și preaosfințit ales Scaonului apostolicescū, d[o]m-nului Ioan Inochenentie (*sic*) Clain, liber baron de la Sad, V[ă] d[i]ca Făgărașului, și a toată Besearca cea unită din Ardealū și altor părți, de la D[o]mnul H[risto]s, pace s[u]fletească, viață norocită, sănătate trupească poftim Mării Tale, ca părintelui nostru în D[o]mnul H[risto]s.

Alta, vei avea înștiințare, Măriia Ta, pentru sf[ă]nta be-searec[ă] a noastră a Bungardului precum are venit de la neguțatoriī care să îngroapă aici la Bungard, la sf[ă]nta bi-searecă, și venitul îl țin neguțatoriī de la Cumpanie de la cetatia Sibiiului, și la sf[ă]nta besearcă nu vor să dea nimică. Iaste ca o mireasă frumoasă și neîmpodobită, așa iaste be-seareca noastră: nice n'are odăjdii, nice n'are cărți, nice nimica ce i să cuvine sf[i]nteī besearcē; neguțatoriī care știm numai noi care ce au lăsat sfintii biseareci: soacra lui Vasilie Ghelca florinți 20, Bunoae florinți 100, Caradon florințu 50, Du-mitru Cambura florinți 50, Hage Stoe florinți 50, și pentru aceia bani au datū o pravilă, și o țin neguțatoriī, și o am cerut noi preoții și nu or să o dea aicea la sf[ă]nta besearică; Făgîrășanulū florinți 200, afară din 200 de florinți, precum va mărturisī ar-hiemandritul Mării Sale, 6 sute de florințu. Precum am înțeles de ja alții, mai sînt: Grigorie, florințu 2 sute, și un rând de odăjdii, Brășcoveanul 40 de galben[i], Maniū Arnat florinți 30, cocoana am auzit că au lăsat, — dară nu știm cât. Și noao preoților nu ne trebue altă, numai să dea ce să cuvine sf[i]ntii besearci, — ca noao preoților ne-ī rușine, că sf[ă]nta besearcă e fru-moasă și n'are nimică ce să cuvine sf[i]nteī besearci. A do², D[oa]mna Elinca¹ au cumpărat nește moși, și noi nice le știm unde sântū, și cărțile sânt la ei. A triia, noi preoții, cum am fi spurcați, așa ne țin, pentru ce sîntem uniați: când vin de slujescū, câte o datī sfinta și d[u]mnezeiasc[a] leturghie facu

¹ De fapt, Maria (Bălăceanu).

întâi o sveștanie, apoi slujescu si[ă]nta let[u]rghie, și noi preoții nu avem nice o cinste de la ei, pentru ce săntem uniați.

Ai Mării Tale slugi plecați preoții de la Bungard :

Popa Gheorghie, popa Ion.

Scris m[e]s[ița] Apriilie, zile 9, leat 1741.

LXXVIII.

1742, Ὁ Απριλλίου 22, Μπλάζη (Blaj). Ἀρχιμανδρίτης Λεόντιος către Companie, pentru biserica din Armeni (Ἀρμένι).

Pecete neagră : Λεώντη. . . , 1731.

LXXIX.

București, 25 Iunie 1742. Patriarchul de Ierusalim către Companie, pentru eleimosină.

Pecete ca a lui Hrisant, cu data de 1738.

LXXX.

București, 31 Iulie 1742. Partenie, patriarchul de Ierusalim, către Companie, cu salutări.

LXXXI.

București, 4 August 1742. Scrisoare de afaceri de la Calinic al Mirelor.

Pecete neagră cu palme, cruce și ΚΑ. Ν. Κ.

LXXXII.

Ἀπὸ Γηραγιοθαν, ἀφμβ'τω, Αὐγούστου κς'τη. Patriarchul de Ierusalim către Companie, pentru salutări.

LXXXIII.

[București], 15 Decembre 1742. Μυρέων Καλλίνικος către Companie, pentru o afacere particulară a lui Ioan Marcu.

LXXXIV.

Iași, 5 Februar 1743. Patriarchul de Ierusalim către Companie, pentru popa Azaria de la Sibiu.

LXXXV.

București, 28 August 1743. Partenie, patriarh de Ierusalim, pentru salutări.

LXXXVI.

[1745.] Să s[ă] ști cum am târguit lâna Iamandi: am tocnit să-m plătească sămbriia mea lei 3, și nu mi i-aū dat, și i-am dat 4 lei, să-m aducă o hălie, și nu mi i-aū adus, nici ban[î] nu mi-aū dat; și iar am dat când aū trimis bani cu mine la Ūfut Iordache, lei 20, și iar nu mi-aū mai dat, și în lâna care scrie dincoace, am dat bani miei, 1.093 de lei, și am socotit toat[ă] cheltuiala până la Sibii, și i-am plătit-o, și bani care mi-a dat de la dumnelui, 200 galbi[ni], și care mi i-a luat de la Iordachie, i-am plătit toț, lei 20. Și eū am socotit, din socoteala mia mai rămăne dumnealui să-m dea lei 2.890, fără nici-o pricină, cu totul.

LXXXVII.

† Eū Alivaș, voinic strein și cu nevoe mare, carele mă aflu aici în Porumbacul-de-jos, la Țărūmonea, de 2 ani, având un pițor stricat foarte rău, și, putând dobândi doftorie de la Țărūmonea, pătimesc tocma ca vai de mine, pentru că, fiind eū voinic siriman de toate, păn acum tot am făcut cum am putut dintr'o zi păn într'alta, cu nevoe și cu chin, căt numai D[u]mnezeū poate ști, de streinătate și singurătate. Și am rămas dezbrăcat, și dintr'o zi păn într'alta încă fac tocmai ca vai de mine, pentru că, chielăugul sfărșindu-l, acum sănt și am rămas, căt mai moriū, și de goliciune și de foame. Pentru aceaia mă rog de dumneata, cinstite, de mare și bun neam jupăne birăū al Grecilor și de toată Companiia, să faceț milă și pomană cu mine ca să mă miluiț cu ce v'o îndura milostivul D[u]mnezeū, că-s de toate lipsit, pentru ca doară aș mai tăvăli și eū în lumea ačasta, căt va fi mila D[o]mnului H[risto]s, ca s[ă] nu mor pentru lipsa trupului, ci, când mă va chieama H[risto]s dintru ačastă lume, să-m[i] cunos sfărșitul mieiū cu alt fealiū de beteușug, nu cu foamea

și cu alte asemenea. De acestea mă rog să nu mă uitaț, ca și D[o]mnul nostru I[su]s H[risto]s să nu vă uite pre d[u]m-neavoastră, niț să vă lipsască de Împărăția sa cea făgăduită tuturor.

M[e]s[i]ța Ianuarie 1, leat 746.

Eū *Alivaș*, carele mă aflu la Țirmonea în Porumbacul-de-jos.

[V^o:] Aăastă carte să s[ă] dea la dumnealui jupănul birău al Grecilor de la Sibiiū și la dumnealui jupănul Alexie, cu mănile dumnealor amăndurora să s[ă] despecetluiască, la Sibiiū.

LXXXVIII.

București, 10 Ianuar 1746. Partenie, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LXXXIX.

† Ad[ecă] eū Guțul, dinpreună cu frate-nieū Anghel (?), dat-am scrisoarea noastră la mână dumnealui chir Costăndinū, pecum să să știe că ne-amū rugatū de dumnealui de ne-aū datū 2 diple hanșspt (*sic*), de acumū păn cand le va sfărși sfărșangulū, să avem a-i da dumnealui atuncea baniū cu mulțamită, făr nicī-o pricin[ă]. Iar, întâmplându-să a să face nescar[e] guvinte, sau f'o cheltuială, sau f'o zečuiială, să fie tot de la noi. Că cu bun[ă] voia noastră ne-am datū scrisoarea la mână dumnealui și ne-am legatū cu cuvântul nostru; și dăm scrisoare la mână dumnealui ca s[ă] să crează. Și ne iscălim mai jos.

1746, Nov. 17.

Eū *Guțul*, plat[nic]. Eū *Ampulū*, plat[nic]. Eū *Pan Gūr-ğū*..., martur.

[Pe margine:]

Prețul dip[le]lor așa ne-am tocmit... 10... 3... ug.

XC.

Catastifulū de deatorii de tărgurī de țeară; 1747.

... A. 1747, Avgust 4. Se știi dăn... cu cântarul și cu

numărul saculu, precum se'rată mai jos anume: ... Savul de la Deva aũ tãrguit la tãrgu Deveĩ... Aũ tãrguitũ jup[ã]nul Ilie de la Oroștie... Ionũ de la Hinidora... Iova de la Cavaransebeș... La tãrgũl Vințului... Pãtrul Sãrbul de la Vințu s'aũ rãmas de pe un pogasiũ, mariș 19... 1 ștuc tarlatan, 1/2 ștuc halbãraș... 1 ștuc pãnțoi de Brașov..., 3 coț pantlicã cu hir prostũ... 1 litrã arniç roșu... Iosif Jiduvul de la Teauș... La jup[ã]nul Ianachi herarul... 1 mãhram[ã] de damascũ... Un Jiduv de la Bãlgrad aũ tãrguit la tãrgul Aiudului negoțu... 1/2 l[itrã] vãpsalã mole... Ivan Calota aũ tãrguit... Costandin Ticul... Chir Sandul de la Hațeg... Chir Dum[i]trașco de la Bãlgrad... 8 oc[ã] mãrgele... 1 ștuc parhet, 1 ștuc poșachiũ... 1 ștuc surfachil, 1 ișlic de iltãs (*sic*)... 3 leg[ã]tur[i] cãrți de joc, 1 colãagu de samãr, 6 peptare ordina[r]e, 2 deto buna... 2 1/2 coț mușam[ã]... De la Lipova aũ tãrguit marfã la tãrgul Devii... Hristea aũ tãrguit la Cetat[ea]-de-Baltã, de la Dum[i]tru... 4 loț șofran turcescũ... 6 coț tupoltãc finet... Jup[ã]nul] Ilia de la Sebiș... 1 peptar de Beci... 1 leg. cheptin... Florea de la Zlagna... Andriș de la Bãnat, de la Pitriș... 1 ll. piatrã acrã... Ianuș de la Dobra... 1 ștuc postav, 3 pecetũ... Jup[ã]nul] Iene Calmuc... Jupãnul Stama Sãrbul de la Hațãg... 1 ștuc fachiol albũ, 1 rochia cu hir cusutũ, 1 ștuc postav vaismelirtũ anglie, 10 1/2 coț camilut negru..., 1 nãstrap[ã] care s'aũ spartũ, 3 potor la grãj (*sic*=glãji) care le-aũ spartũ... Jup[ã]nu Iane Theodoru de Deva... 1 ștuc golon lat... 1 șlofmiș... 1/2 tuț (*sic*) oglinzĩ... 27 1/2 loț bãș[i]cã..., 4 conțuri hãrtie... La Gorghe fratele Calmucului... 1 leg[ã]tur[ã] ața albã de Borosnov... 20 trandefle... 1 leg[ã]tur[ã] cãlãmãr[i]... Jup[ã]nul] Cristea ce. bãtrãn, Armeanu de la Gherla... 1 mãhram[ã] de Venel t[ra]... Jup[ã]nul] Sima Miclãuș... Chiriacu de la Blaj... Pãtrul de la Rãșnar... Aũ tãrguit socru-su... Panaiot feçorul dumnealũ jup[ã]nului] Milei de la Logojũ... Chir Bãdiceanul... Jup[ã]neasa Maria Popistãșița de la Deva... 10 leg[ã]tur[i] lubeniț[ã]... 4 oc[ã] mãrgeale de os... 3 leg[ã]tur[i] granat glat... 30 leg[ã]tur[i] pãișiri... 1 coț flis-

papir... Jup[ă]nul Iane Calmucul de la Horoștie... Chir Peia de la Oroștie... 11 maje robinur[i] neagre... Gheorghe de la Aroștie... La Coste Cicărdia... 1 vidră... Andriș de la Almaș... 52 coț bogacin..., 32 cose micī..., azivasonū..., pepūtenī de postăvar[i], pār[e]jchī 4, artarū, țimeșū, strămătur[ī], gur[ī], 14 bucățī....

XCI.

Porunca prea-înălțatei și prea-putearnicii Doamnei Inpără-teasi și Crăiasii Doamnei, Doamnei Marii Therezii, cu carea să opreaște petreacerea banilorū inpărătești și crăești în țările Porții Otomînicești supuse, scoasă de pre letinie în limba rumînească, și tipărită în Scaunulū arhierescū, în Blajū, anulū D[o]mnului 1747, în luna lui Avgustū, în 27 de zile, de Dimitrie Pandovičū tipografulū.

*Tipăritură*¹.

XCII.

1747, Septemvri 20. Am luat de la chir Petru Luca pentru dipla Guțului, f. 1,50.

1748, Iuni 7, me'ū datū Guțul f. 2,40.

Me'ū datū șu Hanpul ban[i] 90.

Am fostū la fonoğu, Mai 9, la Saș, 20.

[V^o:] Zapisul Guțului, frati-său den florī.

XCIII.

† Cinstite dumneata jupăne Ione, cu t[are] și fericită sănătate mă închin dumitale cu sănătate. Pentru u[n] răvășel al dumital[e] ce aū fo[s]tū la mine, l-am datū jupănului Anas-

¹ Aceasta e decī cea d'întăiū tipăritură blăjeană. Cf. *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II, pp. 70-1. Se știa că încă din 1746 se asigurase condițiile de nevoie nouă tipografii românești din Ardeal (Bunea, *Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisie Novacovič*, Blaj, 1902, p. 356 și urm.), dar se credea că tipăriturile sū început numai la 1750 (1753:), cu *Floarea Ade-vărului*.

tasiie, și dumneata să dai bani la trimisul dumnealui, și să iă răvașul dumatiale. Ačasta, și fił dumneata sănătos.

Costandin jude[țul].

Dech[emvrie] dn. 20, 7256 [1747].

XCIV.

1748, Fev[ruarie] 2.

† Adecă eū cel mai jos iscălit dat-am credinčos zapisul mieū la măn[a] dumnealui jupăn Costandin Șefran, precum să ș[ă] știe că m'am rugat de dumnealui de mi-aū făcut bin[e] cu u[n]gures[tî] f. 67,50. De acum păn într'o lun[ă] de zil[e] să aib a-i da dumnealui, cu mulțumită, făr de nič-un fel de pricin[ă], iar, nedănd ban[i] la zi, să a[i]b[ă] a umbla cu dobândă. Pentru aceasta am dat zapisul mieū la măn[a] dumnealui ca să fie de bun[ă] credință, și mi-am pus și degetul în loc de pecete.

Eū *Ion Ilea*, platnic.

XCv.

1748, Fev[ruarie] 4, în Sibii.

1mo. Venind de față acest mai în jos iscălit anum[e] chir Dumitru Voicul, și birturiseaște (*sic*) cu Dumnezeū și cu sufletul lui precum că, viind chir Pantasi Arpaș de la Făgăraș, și aū intrat chir Dumitru în boltă, și aū zis Pantasi cătră Dumitru: «vez mojicul, daca să boereaste, ce lucruri înceape?!». Și Dumitru aū întrebat: «ce lucru iaste acesta?». Iar Pantasi aū zis: «vez că Toma m'aū făcut că sânt un hunțfut și alte vorbe urâte, dară mă rog să-i spuī că iel iaste un hunțfut și om de nimic și iobagī; s'aū făcut om și împărțeaste peștī ca să aibă omenie, la unu și la altu».

2do. A doao mărturie mărturiseaște Vasile Băcanu că aū auzit din gura lui Pantasi Arpaș că aū zis cătră Dumitru Voicul să mergă să spie Tomi: «odată ce-m zice iel mie că sânt ieū un hunțfut și un blestemat, dară el iaste un topel¹ hunțfut și blestemat și un Măiera și obagī; și l-aū suduit

¹ *Doppelter*.

și de părinți, și i-au zis că cinstiaște pești ca să aibă omenie.

3to. Aă auzit chir Gligoraș Scriitoriul și mărturiseaște că așjidirea aă auzit aceale cuvinte care aă zis Pantasi Tomi ca să i le spuie.

748, Fev[ruarie] 4. Mărturiile care mărturisesc ce aă auzit de la Toma din gură.

1mo. S'aă scris chir Sanfir Chiriac de la Arvan[i]toroi (*sic*)¹, de anı 35, și mărturiseaște cu jurământ cuvintele ce aă auzit de la chir Toma, al Mării Sale Craibirău om de curte. Întăi, mărăgând chir Toma la sălașul lui chir Sanfirel, și find cu chefu, împreună aă fost și Gligoraș Scriitor și Vasile Băcanu, și chir Sanfir aă adus vin, și i-aă cinstit. Și asupra chefului s'aă întămplat și aă răs copii, și, văzând Toma că răd copii, i-aă părut cu greu, și i-aă întrebat copii: «cine răde», iar copii aă răspunsu ca: «copilu dumitale răde», adecă al lui chir Tomi. Și, chemând chir Toma copilu, i-aă zis să sărute mână la toți care să afla acii, și, aflându-să și copilul lui chir Pantasi acii de față, s'aă întorsu Toma și aă zis cătră copilul lui Pantasi, că: «și tu iești un blăstămat, și stăpănu-tău, și un hunțfut și tu și stăpănu-tău, și un om de nimic; și așa să i spuı că i-am spus ieu; și odată și de trei ori; și să-ș iă sama, că, de oi pune mână și pe tine și pă stăpănu-tău, dară v'oi învăța ieu pă voi». Și aă ieșit cu acel fel de vorbă strigând.

2do. Mărturiseaște și chir Pană Băcanu, om de 24 de anı, întămplându-să și el acii la chir Sanfirel la cină, mărturiseaște că iară cuvintele acealea, care aă mărturit chir Sanfir, aă auzit de la chir Toma că aă zis cătră copilul lui chir Pantasi, ca să-i spuie.

3^{uo}. Mărturiseaște și chir Vasile Băcanu, om de 32 de anı, cu jurământ înaintea lui Dumnezeu, că și el aă auzit acele cuvinte urăte, care au zis Toma cătră copilul lui chir Pantasi, ca să-i spuie.

4to. Mărturiseaște și chir Gligoraș Scriitor, om de 33 de anı, că aă auzit din gura Tomi zicând cătră copilul lui chir

¹ Arvanitochori. V. vol. XI, p. 114 și urm.

Pantasi : «hunțfut ; așa să spuî cătră stăpănu-tău, că, de oi pune mâna și pă tine și pă stăpănu-tău, dar v'oi învăta ieu».

1748, Fev[ruarie] 4, în Sibii.

Venind înaintea noastră celor din jos iscăliț, anume chir Toma omul Mării Sale domnului Craibirău valtităr, și având judecată cu chir Pantasi Arpaș, și nefiind chir Pantasi Arpaș aiăa, fiind dus la Făgăraș, s'aũ întâmplat și s'aũ dus chir Toma dinpreună și cu Vasile Băcanu și cu Gligorie Scriitoriul, precum mărturisescu mărturiile, anum[e] Sanfirel și Vasile Băcanu și Gligoraș scriitor, precum că Toma aũ fost cu chefu și asupra chefului să fie ocărăt pe Pantasi Arpaș, și, nefiind de față, i-aũ spus aceale cuvinte toate care mărturiile aũ mărturisit, precum i-aũ spus Toma că ie un hunțfut și un blăstămat, și s'aũ lăudat și cu bătaia, și aceste cuvinte aũ fost în sălașul lui chir Sanfirel, și, viind după acasta chir Pantasi de la Făgăraș, și spuindu-ı aceste vorbe care aũ zis Toma, și întâmplându-să la bolta lui chir Pantasi Dumitru Voicul, i-aũ spus, încă cam rugându-să : «să mergi să spuî Tomi îndoite vorbele care mi-aũ spus iel mie, că el iaste un hunțfut și un blăstămat și un Măieran și un iobagi și om de nimic, și umblă de cinsteaște pești ca să-ș facă omenie». Și, afară și fără de mărturiile care s'aũ scris mai sus, și înaintea noastră nu tăgăduiaște vorbele care i-aũ zis chir Pantasi. Iară Toma, fiind cu chefu, i-aũ spus acele cuvinte lui chir Pantasi : nu i-aũ spus în târgu, numai în sălașul lui chir Sanfirel i-aũ spus ; la care nu aũ făcut bine și aũ greșit. Iară chir Pantasi, fiind triazu, și după v'o câteva zile, i-aũ spus ; la care nu aũ făcut bine că i-aũ spus îndoite vorbele care i-aũ zis Toma. Numai s'ar fi căzut ca să-l caute întâi la iștanțuia lui, și ar fi trebuit chir Pantasi să întrebe pă Toma întâi : va să stea pă cuvintele acele care i-aũ spus, fiind cu chefu, aũ nu. Iară chir Pantasi nu i-aũ spus la v'un loc unde să fie săngur, numai mai vartos în târgu și cătră mai mulți l-aũ ocărăt. Care lucru, după decret, la partea secunda, titulo 36, a lui Mantian (*sic*), s'ar fi căzut să plătescă chir Pantasi f. 100 ;

iară numai, greșind Pantasi căce i-aū spus îndoite, la Ștatuta așa scrie, la al patrulea carte, titula 5, paragrafos 4. Și la aceste s'ar fi căzut să să biersăgăluiască amândoi; numai chir Pantasi, fiind trez, și în târgu spuindu-î mai multe vorbe, s'aū aflat vrednic să dea, după mintea prost[ă], f. 12. Și să fi de mărturii.

XCVI.

† Cinstite dumneata jup[ă]ne nașule, cu plecăcune și cu să-n[ă]tate mă închin dumitale. Așijderea și dumneaei nași și nașilorū celor mai mič. Rog pă milostivul Dumneazeū și pă maica Sfinții Sale, să păzască pă dumneavoastră cu mult[ă] fericire.

Plecat[ă] scrisoare nu iaste de alt[a], numai mi-aū zis soacră-mea să înștiințez pă dumneata pentru niște răspunsurī de la București, că dumnealūi unchiul totdeauna scrie la socră-mea și așteapt[ă] acele răspunsurī de la dumneata, ca [să] știe dumnealūi. Iar, de veī fi trimis dumneata v'o scrisoare cu cineva, scrie dumnealūi pecum nu i-aū mersū păn acum. Pentru acēle care aū fost înștiințat pă dumneata, că ș[i] acum, când am plecat de la Râmnic, ne-aū venit niște scrisorī de la dumnealūi, aș[ij]derea pentru niște mane (*sic*) de jederī,— supăru pă dumneata, ca să facă niște blane dup[ă] cum aū fost. Mai supăram pe dumnea[ta] și mai nainte, ci, de veī fi luat dumneata păn acum, bine va fi, iar, daca nu, așa să rog[ă] și socră-mea, să dai dumneata veste la țefi de coj[o]carī, unde să vor găsi, să s[ă] adune, să s[ă] facă treaba aceeaia,— că sănt foarte de trebuință. Ci, de s'ar putea apuca mai nainte, că apoī vine și Radul Voinescul, și-m iaste că le va apuca el și le va strânge, că le știe sama. Că aū venit și el aiča, la lăz[ă]ret, de sănt acuma 10 zile, și acum aū eșit înnaintea cailor cu čar[ă] și lăn[ă]. Dar nu știū cum va răzbi, că aū ni[n]s acum zăpad[ă], de care n'am pomenit așa. Și copilul Cărstica încă vine cu carăle. Pentru jup[ă]nul Cărstea, păn acum n'aū venit, nič copilul nu l-aū trimis. Și, când aū eșit jup[ă]nul Chera din lăz[ă]ret, mi-aū spus că aū zis comisauriulū ca să-m scrie la lăz[ă]ret. Și eū, dup[ă] cu-

vântul jup[ă]nului Chereî, am spus jup[ă]nă Cărsteî. Și eü, viind acum aiča la lăz[ă]ret, am întreat pe comisarul pentru jup[ă]nă Cărstea, scrisu-l-aü, și așa mi-aü spus că nu l-aü scris. Și acum m'am rugat destul de comisarul și de fălcerul, ca s[ă]-lă scrie de atunča, — măcar că eü am scrisü la dumnealü înapoi, precum nu l-aü scrie (*sic*) de atunča, — căci zic ș'aü uitat.

Mart, 9 (9) dn., 1748.

Ačast[a], și rămăi al dumatiale mic și plecat și de bine voitor :

Radul Băcanul ot Rămnic.

[V°:] † Întru cinsti[ă] mănă dumnealü jup[ă]nului Ion Marco, cu mult[ă] fericit[ă] săn[ă]tate să să dea, la Săbiü.

[Pecete roșie.]

XCVII.

Beligrad, în 22 Eanuar 1749.

Cinstitulü, alü mieü bun prieiaten și bireü a cinstiti Comüpaniü în Sibiü, dumnealü jupăn Ionü Marce.

De la Dumnezeü milostivul totü fericitul bin[e]le poftesc dumat[e], dinpreun[ă] și la cinstita jupănia[să] și coconășilor dumnoastra. Cu ačasta viü și fac încomodația dumat[e] și înștiințezü, ca pe unul d'intăi a cinstitei Comüpaniü, pentru că, tremeșintü în cește zile la târgul Sibiuluü, în traba negoșotorii mele, un fičorü al mieü anume Dumitru, acest fičorü, avântü ceva predenzia pentru nește pușinteü ban[ü] la jupăn Eaiani Dima, aü mersü la sălașul dumniuluü și a cerutü cu cinste și cu cuvinte bun[e] dintr' aceeaiaș. Dintr' aceeaie (*sic*) domniuluü nu știü ce i s'aü părutü, și s'aü sculatü și mi-aü bașocoritü fičorul cumü a știutü mai urätü, și mai pe urmă l-a trantaluitü și cu bătaeie. Ačasta nu ea-iaü fostü destul, că pe fečorul l-aü bașocoritü, ci și pe mine forte cu cuvinte uräte de sudalmă m'aü suduitü, și audü că păn acuma să totü laudă cătră unul și altul săngurü pentru bașocura ce aü facutü. Acestü lucru mie îm cate forte cu necinste, că, toc mă să-ü creșitü dumniuluü fičorul mieü ceva, dumniuluü știe bin[e] că eaieü încă nu săntü omü prostü, ci

sântu omü nemeş, şi cu rezedenţia aici în Beligrad, şi m'arü fi pututü cauta dumniului cu treptate, nu să-ş facă dumniului săngurü destul. Amü vrutü într'altü felü să cautü ruşi[nea] ačastă, pentru să eaia dumniului învăţatură, omul omului nemeş să nu mai başocoriască dumniului, tocmai pe vre[me] câtü eaeste cubernium, fără, aflându-l de un provezion, am gânditü să înştiinţezü întâi pe dumniata, ca pe un d'intăi a cinstitei Comüpanii, şi să mă rog dinpreună şi la toată cinstită Comüpanie ca să amü sădesfacţia pentru ruşin[ea] ačasta ce mi-aü făcutü şi îm face şi pân acumü pe la omen[i]. Că, nefăcându-mü dumneavostră sădesfacţia, sântü chitilian a da înştanţia më şi mai departe, şi a nu läsa ruşin[ea] më ačasta,— că eaieü nu ştiu acestü omü de omenie să-ı fi creşitü ceva v'o dată. Eaieü, avântü nădeşde bun[ă] la dumniavostră, şi gândintü că nice dumniavostră nu veţü pofti că să mergă acestü lucru mai departe, recomanduleasesc totü lucrul mieü acestü la cinstit jupănul bireü, dinpreun[ă] şi la toată cinstită Comüpanie, să aliagă lucrul acesta cumü va ştii mai bin[e], fintü şi omul Comüpanii. Cu care rămăi

Al dumital[e] prieaiaten şi de bin[e] voitorü :

Nicolae Ivaşco.

[Pe copertă:] Cinstitulüi, de bun niam dumniului jupănulü Ionü Marco, unul d'intăi şi cinstitü bireü a cinstită Comüpanii negoşitori[lor] din Sibii, cu plecăčun[e] să să dee, la Sibii.

[Pecete cu coroană, cu roşu.]

XCVIII.

Sibiiü, 12 Mart 1749. Cerere de sechestru de la «Elias Cathalenin, Bulgarus Al-Vinziensis».

XCIX.

Din lazaret, 12 Decembre 1749. De la ἐφημέριος ¹ Grigore Agioritul (de la Sf. Munte), care se apărä de învinuirea ce i

¹ Preotul Companiei.

se adusesse de la Guvern că ar agita contra Unirii și ar aduce pentru aceasta cărți muntene și grecești. Era închis acolo.

C.

[Pe la 1750.] Prea-cinstite dumniata, dumniata birău al cinstitei Companii grecești de la cetatia Sibiului, noao mare și mult milostivă stăpân.

Cu a noastră umilită și plecată scrisoare cătră prea-cinstită fața dum[i]tale cu umilință rugându-ne, venim ca prin grația dumitale cu amăruntul a ne lua sama plânsorii noastre.

Fiind și întâmplându-să acuma zece săptămâni trecute, ni i-au togmit pre noi, trei cară, ca să ducem aceastea trei cară vineție¹ pân la Craiova, și noi am încărcatū vineția, și am dus marfa pân la Căineanī. Și, sosându noi cu marfa pân la vama Căineanilor, și acolo am fostū opriți cu carăle cincī zile. Și, fiind noi opriți acolo, s'aū milostivit domnul directorul de la lăzăretul nostru, și aū trimis pe sluga sa aici la Sibii, la d. Măncate, și l-aū întreatū pentru ce staū carele oprite la Căineanī. Și destul că nice de la d. jupănul Măncatie n'aū adus nici-un răspunsū, și așa peste tot aū zăbovit carele noastre șaptesprăzece zile la Căineanī. Și dup[ă] aceaia s'aū întâmplat vremi greale, de n'amū pututū sosi pân la Craiova în trei săptămâni dup' aceaia. Și prin această nevoie ni s'aū întâmplat de amū rămas la mare sărăcie și nevoie; și noi acum amū pus carăle zălog pentru ca să ernăm cai noștri. Și prin această întâmplare amū rămas la mare sărăcie. De această noi săracii cărauși venim la mila preacistitei Frății dumi[i]tale, și ne rugăm cu lacrămi ca să ne stai într'ajutoriu, ca să ni să înp[l]iniască toată paguba și osteniala noastră. Că, de unde nu, vom fi siliți a căuta mai sus,—că de acolo de la Țara-Rum[ă]niască nu ne lasă vitele și carăle ca să iasă la Ardealū pân ce vomū plăti adetoria. Și, de nu să va încreade lucru acesta, noi vom arăta și cu tisturile de la lazăret. Și rămănem

¹ Marfă venețiană.

Ai dumitale mai mici plecați: *Radu Grancea, Banciu Simion, Nișu Pascu de la Măhă¹*, toți tovarăși cărăuși.

[V°:] La prea-cinstitul dumnealui birăul grecesc de la cinstită Compania grecească de la cetatea Sibiului, noao mare și mult milostiv stăpân, umilită rugăciune.

CI.

[C. 1750.] † Săn[ă]tate dumitale, cumnate. Mă rog pentru D[u]mnezău, venindă cartea mea, să mergi numai de cătu la Sibiū,—că dumneata ești om bătrân și știi totu neamulū mieū,—să spuī cu sufletul dumitale cel dir[ep]tū, că eu sântū fečorul Anghelini, și mumă-mea cu Stroe Mihu aū fostū frați, și eu Enachie cu Dumitru Stroe verī premarī, fičorii din frați; alte rude noi n'avemū. Pentru aceia cinstitul părintel[e], împreună cu cinstiți negoțitorū,—c'ași fiū venitū eu, ci D[u]mnezeū mă știe că de șase săptă[mă]ni n'am eșitū din casă afară, pentru beteșugu, și acumū și nevasta beteagă. Ci mă rogū la Sfinția Sa părintele, ce va fii rămasū din porunca lui Dumnezeū și după sufletele ce[le] dir[e]pte, să s[ă] dea la mănă dumitale, și eu le voi găsi la dumneata. Cu ačasta rămăiū plecatū Sf[i]nții Tale și la toț cinstiț negostorăi.

Eū *Enachie Băbincu.*

CII.

[C. 1750.] La jupănu Gheorghie Paicu, pe cercei, 5 părechī, și mi-aū plătit; și mai sânto să-m plătească pe verigī.

CIII.

[C. 1750.] Întăi, copiii căț să află la ișcola, nu-s plătiț nič-unul.

Jup[ănu] Petru Luca, pentru polele iconi de la bisearica . . . Pentru 2 icon[e] am plătit la astaluș.

La artofori am dat pentru dres, și l-am aurit.

Jupănu Tudoran pe 4 ai n'aū plătit. . . Și pentru aghiasma. Hera, Marica și Calara, pe 4 ai n'aū plătit.

¹ Mohu, sat lângă Sibiū.

Jupăn[ul] Oprea dela Oraștie, pe 3 ai.

Faturii care n'au plătit, săntu scriș la catastif.

Jupănu Nicolae, cu Jupănu Gheorghî din Bălgrad, doă case, afară din mănecare lui Ivănuș, ce va fi cu dreptul.

CIV.

[C. 1750] † Cinstite dumneata al nostru mai mare Jup[ăn] Ioane, și dumneavoastră, cinstiți jurați, mă rogū dumneavoastră să întrebați pă Jupănul Alecse, să spue cu sufletulū dumnelui dreptū, să nu mă încarce cu patru galbinī, că dăstulū săntū încărcatū: că amū socotit stafid[e]le, și am plătit tot ce aū fostū. Acumū i-am făcutū zapisū, și me-aū pusū și acei patru galbinī în socoteală. Și eū așa mărturisescū că am socotit tot ce aū fostū de atunci, și f. 8, car[e] săntū în zapisă la Gheorghîță, și aceia să-i plătescū dumnealui,—că au socotit la Gheorghîță cât aū ținutū dumnealui banii, și aū pusū optū flo[rin]ț u[n]gureșt[i] dobândă; și amū fostū fl. 92, și nu știū cât bani sîntū scriși la dumnealui. Ačasta foarte mă rogū dum[nea]voastră daca am vrutū să pățescū și eū ačasta.

Al dumneavoastră mai mică plecată [slugă] rămăi: *Pană Giurgiveanulū.*

Că știți dumneavoastră că eū fugū de cuvintele oamenilor, că zicū că mă va băga în prinsoare, de voi rămână dator. Și să nu gândiț dumneavoastră că am ceva bani,—că numai de cheltuială, n'am așa multū, numai f. 2.

CV.

[C. 1750.] † Sănătate dumitale, frate Vasăleia. Sa timeți v'o 8 sute de năramze și 50 și pat[ru] de protocale și 35 de lămăi. Și acele protoca[te], cene ț'o da doī mă[r]iași, să le dai, cine nu, să lași să stia; lămăile pă un măriiașū. Și săntū în ladă lucrurile acestea. Și, în ce čas va sosă, să le scoți la un locū, ca [să] nu unblă omeni; și năramzale să le dai cum vei ști dum[nea]ta: cu 5 potori, aū cu o dutcă, aū cu trei potori, până o veni nevasta mea. Că și eū măinepoimăine oi [e]și de la lăzăretū. Și aceia marfă să o dăs-

căruci la o casă, și, ce o fi chiria case, oi priti (*sic*) eă totu care este.

Eă *Velciu ot Făgărași*.

Cu sănătate să dea întru ci[n]s[ti]tă mâna lui jupân Vasile Băcanu de la Sibiu.

CVI.

[C. 1750.] † Pană, săn[ă]tate, dragul taicăi, și lu Dumitrică săn[ă]tate și totu binel[e] vă pohftescu de la milostivul Dumnezeu. Ce s[ă] trimiț pe Ion ; ci, taică, să-l iaă cu blândeate, până să va deprinde, că e copilu cam șubridu, și să-lu puă la slu[j]bă. Și trimițu cu elu pei de ursu 2 : a mică e luată cu zloț 6, ban[î] 5, și a neagră luată cu zloț 6 p¹, și vulupî 2 : sântu luată câte petaci 16 una. Ci, dacă le-î vinde, taică, și veî vrea să mai trimițe banî ca s[ă] mai [s]prijănescu, bine va fi. Și veî ștè, taică, că eă nu mai poču trăi aci, că mă mântuescu cu birul, că, de cându amu venitu aci, amu [d]atu în scrisu ce amu datu la birău, zloț 50, și acum m'au pu[s] la acestu șife[r]tu zloț 8. Ci să-mu scri unu răvășel, cumuu te'î pricepe mai curându. Ačasta, și fi mila lui Dumnezeu cu voi, taică.

CVII.

[C. 1750.] Cu plecăciune mă închin Sf[i]nții Tale, și mă rog să faci bine să erți că de multe ori țe-am făcut supărare. Adevărat, Sf[i]nția Ta n'ai nicio pagubă, dar eă am, că, de m'aș fi mai pripit, cu adevărat nu aș fi greșit,—că ceale ce mi s'au căzut, nu s'ar fi risipit. Ci cu plecăciune mă rog, ca unui cinstit, ce va fi rămas, să mi să dea ; mai virtos cartea de nemișug,—că trimiț mărturiseală cum că mie mi să cade. Iar cela ce va fi luat fără direptate, să dea singur seamă înaintea lui D[u]mnezeu, iar eă știu și mărturisească că am direptate. Și pentru aceeaia trimițu omu strain și neamiș, cât, ceale ce mi să vor da în m[i]na d[u]mnealui, mai virtos cartea, să să poată mărturisi precum [că] de la neamul mieu mi-au rămas dintru întâiaș dată în tabla Făgărașului. Pentru aceeaia am făcut mărturiseală cu deregătorii

oraşului, ca să aibă bună mărturie înaintea cinstitei table a Făgăraşului. Pentru această mă rog, precum şi mai sus, ca să faci ca un cinstit d[u]hovnic sufletesc ceale ce mi să vor cădea să mi să dea cu direptate, ca să poţi face veačnică pomenire pentru sufletul Sf[i]nţii Tale.

Eū *Enache Bobicu.*

[Pecete roşie, ruptă.]

[V^o.] Ačastă carte să dea în mîna cinstului părintelui pop[a] Grecilor din Sibii.

CVIII.

† Ἰωάννης Κωνσταντῖνος Μιχαήλ Ῥακοδίτζα Βοσδοδάς, ἐλέφ Θεοῦ ἀθθέντης καὶ ἡγεµῶν Μολδοβλαχίας.

† Ἐντιμώτατοι καὶ χρησιμώτατοι πραγματευταὶ Ῥωμαῖοι τῆς κομπανίας τοῦ Συμπινίου, τὴν ἐντιμότητα σας χαιρετοῦµεν εἶητε ὑγιαίνοντες ἐν εὐημερίᾳ. Γράμμα σας ἐλάβοµεν καὶ τὰ γραφόμενα ἐκαταλάβοµεν. Μᾶς γράφετε διὰ κάποιον πραγματευτὴν Ζαφειράκη Κυρίακη, ὁποῦ ἐδανείσθη ἀπὸ τοὺς αὐτόθι πραγματευτὰς τοῦ Συμπινίου, καὶ ἔφυγε· ὁ ὁποῖος, ἐρχόμενος ἐδῶ εἰς Γιασί, δίδοντας µας τὴν εἰδησιν ἕνας πραγματευτῆς ὁποῦ τὸν ἐζητοῦσεν, ἐπιάσθη, καὶ ἦτον κρατηµένος ἐδῶ διὰ προσταγῆς µας. Καί, ἐπειδὴ ἡ ἐντιμότης σας ἀποκαταστήσετε ἐπίτροπον ἐκ µέρους σας τὸν κὺρ Δημήτριον Βοίκουλα, καὶ τὸν ἐστείλατε ἐδῶ πρὸς ἡµᾶς, παρακαλῶντες µας διὰ νὰ ἐξετασθῇ ὁ ῥηθεις φεύγαςτος χρεωστής, καὶ, ἐὰν εὕρετοῦν κοντά του, ἤ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ εἶναι μαζί του, ἄσπρα ἢ πράγματα, νὰ δοθοῦν ἐγγράφως εἰς χεῖρας τοῦ εἰρηµένου ἐπιτρόπου σας κὺρ Δημητρίου, καί, λοιπὸν, κατὰ τὴν παρακάλειν σας, τὸν ἐρωτήσαμεν, τὸν ἐξετάσαμεν πολλάκις, καὶ µᾶς ἀπεκρίθη ὅτι ἄσπρα τελείως δὲν ἔχει κοντά του, λέγωντας καὶ τοῦτο ὅτι εἶχε μαζί του µίαν ποσότητα ἄσπρων, καὶ ἕνας ἄνθρωπος τοῦ ὁποῦ ἦτον κοντά του τάχα τὰ ἐκλεψε τὸ δισάκι του µὲ τὰ ἄσπρα του, καὶ νὰ ἔφυγε. Τέλος πάντων, µοναχός του ἐζήτησε καὶ ἐπαρακάλεσε τὸ νὰ τὸν στείλωµεν αὐτόθι εἰς τὴν ἐντιμότητα σας, διὰ νὰ κοιτάξῃ τοὺς λογαριασµούς του. Βίς αὐτὸ ἦτον καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἐπιτρόπου σας κὺρ Δημητρίου, καὶ ἔτι: µὲ τὴν οἰκιοβελῆ δήλησίν του καὶ µὲ τὴν γνώµην καὶ τοῦ ἐπιτρόπου ὁποῦ µᾶς ἐστείλετε, ἰδοῦ ὁποῦ τὸν στέλλοµεν αὐτόθι πρὸς τὴν ἐντιμότητά σας. Λοιπὸν, ἰδοῦ ὁποῦ σᾶς γρά-

φομεν μὲ τὸ παρόν, καὶ σὰς δίδομεν τὴν εἶδησιν ταύτην εἰς ἀπό-
κρησίν σας. Τὰ δὲ ἔτη σας πολλὰ καὶ εὐτυχῆ. αὐφν'τω, Φευρουα-
ρίου 15'τη.

† Τῆς ἐντιμότητός σας εὖνους: *Io Constantin Voevoda.*

[V°:] † Τοῖς ἐντιμοτάτοις καὶ χρησιμοτάτοις ῥωμαίοις πραγμα-
τευταῖς τῆς κομπανίας τοῦ Σιμπινίου, ὄγιως.

[Traducere:] † Io Constantin Mihail Racoviță Voevod, cu
mila lui Dumnezeu Domn al Moldovei.

† Prea-cinstiți și prea-folositori negustori grecești ai Com-
paniei Sibiului, vă salutăm, fiți sănătoși în fericire. Scrisoarea
voastră am primit-o, și cele scrise le-am înțeles. Îmi scrieți
pentru un oarecare negustor Zamfirachi Chiriachi, care s'a
împrumutat de la negustorii de aici din Sibiiu și a fugit.
Care, venind aici la Iași, dîndu-mi de știre un alt negustor,
care-l urmăria, a fost prins, și a fost închis aici din porunca
mea. Și, de oare ce dumneavoastră ați pus epitrop din
parte-vă pe dumnealui Dimitrie Voicul, și l-ați trimes aici
către mine, rugându-ne ca să se cerceteze acel datornic fugar
și, dacă se vor găsi la el sau la oamenii ce sînt cu el bani
orî lucruri, să se dea cu înscris în mîinile aceluî epitrop al
dumnevoastră, dumnealui Dimitrie,— decî, după rugăciunea
dumnevoastră, l-am întreat, l-am cercetat adesea, și ni-a
răspuns că n'are nici-un ban la sine, mai spuînd și aceia că
avuse cu el o cîtime de bani, dar un om al lui care era cu
dînsul, i-a furat iute desagul cu banii și că a fugit. La urma
urmei însuși a cerut și s'a rugat să-l trimetem acolo la
dumnevoastră ca să vedeți socotelile lui. Aceasta era și
părerea epitropului dumnevoastră, dumnealui Dimitrie. Și
astfel, cu declarația de bună voie a lui și cu părerea și a epitro-
pului d-voastră, iată că-l și trimetem acolo la dumnevoastră.
Altfel, iată că vă scriem cu aceasta și vă dăm această știre ca
răspuns. Să trăiți la mulți ani fericiți. 1750, Februar în 15.

Al dumnevoastră voitor de bine:

Io Constantin Voevoda.

[V°:] Prea-cinstiților și prea-folositorilor negustori greci ai
Companiei Sibiului, cu sănătate.

Pecete cu ceară roșie, octogonală, cu bourul supt coroană și literele: ΙΩ Κ. Ρ. Κ.; 17 —.]

CIX.

Siștov, 18 Mart 1750. Scrisoare de la ó πρωτοσύγκελλος τοῦ Ἀγίου Τάφου, Ματθαῖος.

CX.

1750, Sep[temvrie] 26; Sibii.

Însemnarea cheltuielilor pe sama[a] Tiț: anume ... pentru leacuri..., praf de la pântic, de o căit[ă] creditor, $\frac{3}{4}$ lot cipce de aur..., pentru făcut..., 1 păreche papuș, 1 glaj praf..., 1 șăr sacăzū..., 1 păreche ștrimf de iarnă..., $\frac{1}{4}$ ll. țară galbină, $\frac{1}{2}$ cot habatâlar vãn[ă]t, $\frac{1}{4}$ cot carton, 2 coț golod..., 1 cot mătat..., pentru midăr, căc l-au făcut. Pentru rețeta lu Ștubler..., $3\frac{1}{2}$ cot șunor alb, pentru sucnă..., $\frac{1}{4}$ cot canafat..., $\frac{1}{2}$ cot parhet..., $1\frac{1}{2}$ cot fachiul negru lat....

CXI.

Cu această atistație a noastră încredințăm la mâna dumnealor cinstiților neguțători a cinstitei Cumpăniî Sibiiului i la lada Cumpăniî, ca să fie de mare și adevărată credință pentru flor. fl. 2.208, ce mi-au fostū rămas de la dumnealui răposatul tată-mieū Stan Băcanul, care banî au fostū la lada cinstitei Cumpăniî. Și, căsătorindu-să dumneaî maică-mea după dumnealui fiastru-mieū (*sic*) jup[ănul] Gherghe Ioan, au fostū datū dumnealor neguțatoriî acești banî ai mieî la dumnealui taica Gherghe Ioan ca să-î fie cu dobândă, pe an la sută șasă, de la anul 1743, F[e]v[ruarie] 12, și să fiū și eū în casa dumnealui, să mă chivernisască cu ceale trebuincoase până mă va da la orânduită a mea casă. Acum, cu ajutoriul lui Dumnezeu căsătorindu-mă, și mergându la orânduitū soțul mieū, am eșitū înaintea dumnealor neguțatoriilor ai cinstitei Cumpăniî Craiovei, și ne-au făcutū dumnealor dreaptă socoteală de toțū banii, de capete

i de dobândă, că s'aŭ făcutu pe acești optu ani, luni șasă, însă de la anul cu leatul 1743, F[e]v[ruar] 12, până acum la anul 1751, Iul[ie] 21: numai aŭ scăzutŭ cheltuiala ce aŭ făcutŭ dumnealŭi la ceale ce mi i-aŭ fostŭ de trebuința mea, cât am fostŭ în casa dumnealŭi, și ceale trebuinçoase acum, la haine, i scule, i altele ce aŭ fostŭ de trebuință la nuntă. Și, ce aŭ 'rătatŭ, ni i-aŭ plătitŭ dumnealŭi de la un ban până la o mie, și de la o mie până la unul. Care, dup[ă] plinirea ce ne-aŭ împlinitŭ dumnealŭi toț banii, am luatŭ zăpisul dumnealŭi ce l-aŭ avutŭ la lada Cumpăniei și l-am datŭ. Și pentru aceia am datŭ această atistație a noastră la mâna dumnealor neguțătorilor ai cinstitei Cumpăniei Sibiuului că, ce am avutŭ bani rămași de la răposatul tatăl mieŭ Stan Băcanul, la lada Cumpăniei, și dumnealor neguțătorii i-aŭ fostŭ datŭ la dumnealŭi fiastrul mieŭ taica Gherghe Ioan, — i-am luat deplin, atăta capetele și dobânda, i altele ce aŭ fostŭ mai avutŭ scule. Am rămas mulțămiiți, atăta pentru creșterea mea, câtŭ și pentru chiverniseala banilor. Și de-acum înainte n'avem a căuta niț noi, niț copii noștri la cinstita Cumpănie niț-o socoteală, niț la dumnealŭi taica Gherghe, niț la copii dumnealŭi; că, ce am avut, ne-aŭ împlinitŭ totŭ până la unul. Iar, mai sculându-ne noi saŭ copii noștri a căuta de la cinstită Cumpănie, saŭ de la taica Gherghe, saŭ de la copii dumnealŭi, vre-o socoteală saŭ vre-un ban, ori la ce judecată va fi, să nu să crează, ci să fie rușinatŭ acela ce să va scula. Că noi, ce am avutŭ, am luatŭ totŭ, deplin. Și, pentru încredințare, am datŭ această adevărată atistație, iscălită de noi, și de mulți neguțătorŭ de cinste, ca să să crează. Craiov[a], 1751, Iul[ie].

Stana, soția jupănului Gherghie Ion, împreună cu fie-mea Maria, fata răposatului Stan Băcan[u], și, nefiind pecete, am pus degetele.

Vlad brat Milea întârescu [pecete].

Milea sin Hagi Duma, zet jup[ănului] Stan Băcan, întârescŭ [pecete cu M. A. A. M.].

... tan Rad[u] St., mart[ur]. Milco Stolniculŭ, mart[ur].

Și am iscălit eū popa Stoian, d[u]hovnicul dumnealor, cu zisa și învățătura dum[nealor].

Ioan Malache, starost[e], mart[ur].

Stan Jăanu, mart[ur].

Chira Iov[i]pale, [m]art[ur]. Ἰωαννὸν ὑπερομαρ πραι. (*sic*).

CXII.

Anno 751, Sep[temvrie] 22; Brașov.

† Cinstite și al nostru bun voitorī dumniata jup[ăne] Ioane, de la milostivul D[umne]zeū pohtescū dumitale tot fericitul binele, dinpreună cu toată a dumitale cinstită familie.

Cu a mea puțină scrisoarea fac dumitale înștiințare pentru că am înțeles că ai trimis dumniata pe jupănul Petru, de aū luat banii copiliī ce aū fost daț la jupănul Costia. De care lucru mi-aū părut bine, însă, înțelegând pecum să să vie iarăș la mână dumniavoastră, de care foarte mă rog bună-tății dumitale, după cum ai fost dumniata ca un părinte copiliī până acum, așa mă rog ca și acum să vez dumniata unde să vor rândui banii, să fie la loc sigurū, ca să fie copila mulțumită dumniavoastră, Iară, de nu veț pohti dum[nea]voastră Cumpaniia ca să țineți banii, eū așa am grăit cu nenia Enache, ca să-i iā dumnialuī asupră, și va da zapis sigor ca, oricând vom pohti, banii vor fi gata. Ce la ačasta mă rog dumitale ca să aibū răspunsul, să știū unde rămăn banii. Ačasta, și fiī dumniata sãn[ă]tos.

A dumitale bună voitore:

Maria Căpităneasa.

[Adresa:] Cinstitulū și al nostru de bine voitorī, dumnialuī dum. jupănuluī Ioan Marco, birăul cinstitei Cumpaniī a Sibiiuluī, cu întregă sănătate să se dea, la Sibii.

[Pecete neagră.]

CXIII.

† Adec[ă] eū Toma, împreună cu fămeaia mea Maria și fečori mei, anume Oprea, Iachim i Toma, de satu din Bungalow, scriem și mărturisimū cu acestū al nostru adevăratū zapis ca să fie de bună credință la cinstită mână Mării Sale

D[o]mniî Marii Bălăceanca precum să s[ă] ştie că de a noastră bună voe am vîndutū Mării Sale un loc de cîmpu dreptū banî gata, flor. 13, însă locul de pre dealul Lupului, unde iaste fîntina care merge în lungū, pre rozorul cel de sus, alătura cu Bančul Coman, pre rozorul cel de jos, cu Oprea Coman; care loc iaste lungul stînjiniî 60, și latu stînjiniî 13. Și am vîndutū de a noastră bună voe și cu ştirea a tuturor vecinilor noștri din satū; și am luoat toți bani deplin, în mîinile noastre. Și, cîndū am vîndutū acestū loc, fost-aū din Bungardū mărturiî, anume: Ilie Sîrbul, Ion Bobic, Gheorghe Lazar, Oprea Inbăruși i Toma Înăruși, Gheorghe Imbăruși, și alți care vorū iscăli mai jos. Și pentru mai adevarată credința ne-am pus mai jos și degetele, ca să să crează; și am scris eū Ion Păr: cu zis[a] Tomei Mic; și mărturisescu. Mart 6, an 7206 [1698]¹.

Eū *Toma Micul. Maria*, fămeaia Tomei.

† Az Oprea, fečorul Tomei, Iachim i Toma martor.

Eū Ilie Sîrbul, Ion Boboc, martor.

Gheorghe Lazăr.

Oprea Inbăruș.

Toma Inbăruș. Gheorghe Inbăruș.

Popi no-s mă[r]turie, de Bungardū.

† Radul Log[ofătul] Glinianul, snă Iacov v^t V[ornic], mart[ur].

CXIV.¹

† Adecă iaeū care mai jos mă voi iscăli, dat-am scrisore mè la mânia jupun[u]lui Costa Manoli Cichirdec de la Sibii, păcum să să ştie că, fiind amândoi tovaroș pă niște pei, am făcut totă socoteala, și i-am rămas iaeū dator cu u. f. 30, adecă treizeč; și aceștie ban[i] să aib a-î plăti încet, încet, pen (*sic*) să-m scoț zăpisul de la dumnelui; adecă tărminul, să-m scoț zăpisul cu mulțămită, de astăz în 8 lu[n]i, să să plătască toț bani.

Eū *Gheorghii Căprii*, platnic.

Brașov, 1752, Maj 22.

[Pecete roșie cu ancoră.]

¹ S'a pus din greșeală la acest loc. Cf. și mai sus, actele bungărdene, p. 4.

CXV.

Inventarium printru celi ci s'aũ aflat în casa călugăriții Nemfodorii din Sad, care lucruri căutându-să în lada d'intăi s'aũ aflat aceste: straiũ albũ, nou, zăbun mueresc negru de bogaciũ, val de pânzã d'è groasã, fațã de masã purtatã, pânzã de fațã de masã, chindeũ de pânzã vechiũ, pãreche de desajĩ de lãnã noi, Molitfenic rumãnesc..., straiũ nou albũ, mintie noaã de chețãlvan neblãnitã, blãniș vechiũ de mintie, icoane de lemnũ, tinjire cũ coperiș, bardã mare, fierãstrãu de o mãnã, pãreche de fiarã de cai..., zăbun vechiũ scurtũ, mintie veche, iarășĩ blãnitã, zăbun negru de cfinet, cheptariũ mueresc vechiũ, pãreche de cizme noaã muerești..., cãmeașe de lãnã călugãriascã, pãrechĩ de meși negri de piiale, propoialnic negro călugãresc, val de pânzã de fuior mai mic, niște dãraburĩ de pânzã mai groasã, cãmeși muerești, tulte de çarã, fațã de perinã de pânzã, pãreche de çoarecĩ muerești, ghemũ de lãnã, o foițã pintru datoriia de grãu la Sãdenĩ, un zapis de la Mihail Rõzler, di Sibiiũ, tisma (*sic*) de zeace florințũ..., Molitfenic rumãnesc nou..., crãtintã de lãnã, chischinea de pânzã, cãmeșe slabã, ștucurẽle de pânzã, cingãtorĩ de bumbac, cingãtorĩ de mãtasã, într'un sãculeț pãrale, pãrechĩ de mãtãniĩ, o scrisoare pintru o livadie a Tomiĩ din Veștem..., țundrã veche mueriascã, neagrã, șurțũ negru mueresc..., cisme vechĩ muerești, propodelnic negru nou, călugãresc..., sac vechiũ, pat de pae, çoarecĩ muerești pãreche, sãtã, tigae micã, șurțurĩ negre călugãrești, vãtraiũ, scaun de lemnũ de un om. Dupã moarte ei s'aũ aflat florințũ unguerești 82, și dintr'acește s'aũ cheltuit pe vin, carne, luminĩ la oameni care aũ pãzit-o pãnã aũ dus-o din Sibiiũ în Bungardũ. La doãã carã care aũ dus-o, pe luminĩ de çarã, la ñngrupãtorĩ, pintru copãrșeu și cruce, la muerile care aũ spãlat-o; pintru patru coțũ de roșe; osteniala popi. Șuma face florințũ unguerești 31, 98 banĩ. Numãrãndu-sã banii, s'aũ aflat banĩ unguerești[i] florințũ unguerești, 21, 22 banĩ. Bani turcești s'aũ fãcut florințũ unguerești 32, 98 banĩ. Suma banilor peste tot, flor[inți] unguerești

54, 8 bani. Și s'aŭ aflat cruci de argintŭ 2, părechî de bunbî de arjintŭ 2, care s'aŭ pecetluit într'un loc cu baniî.

Zice popa Grecilor că ar fi zis să-î slujască după moarte un sărindariu.

S'aŭ mai găsit o bășculă cu 3 zapisă și cu un testamentŭ al Hașiului Toma, și alte cărți, și s'aŭ pecetluit în tecșulă.

Aceste mai sus însămnate rămășiță ale răpăusatii călugărițiî Ninfodori de la Sad, care atunci la moarte ei li-aŭ fost luat birăul Grecilor, jupănul Diiamandi, suptŭ grija Cumpaniî, și pohtindu-le eŭ ca să le dè la conjiștorium, nefindŭ de judecata lor, precum s'aŭ însămnat mai sus li-aŭ dat, și li-am loat în sama și grija mea. Sibiiŭ, Septemvrie 9 zile, 1752.

Protopop Avram Dăianul,
no[tareș] s[ăborului] mare.

[Pecete cu coroană și inițiale.]

Și, când s'aŭ luat aceastea, am fost și eŭ față.

Protopop Nicolae din Sad.

CXVI.

A. 1753, Ap[rilie] 20; Sibii.

Ca zapisul, adecă care aŭ datŭ neguțtori de la Sibii, acei însurați, și s'aŭ rugatŭ la birăul și la jurațiî Cumpaniei ca să să rănduiască jupăneasele lor, cum să margă la biserică, când saŭ adecă când mergŭ la ivanghelie și la icoane și la anafură, ca să sărute, și care și cine să stea la foișor susŭ și care să stea josŭ, dupre cum am găsit noi cu D[umne]zeŭ și cu sufletele noaste, fără niç-o fățarie. Cu totŭdeuna aŭ fostŭ multă certare și sfadă între ele, și la biserică și afară aŭ fost de acel felî de cuvinte multe într'ele; și noi am găsitŭ așa, precum și care să meargă înnainte și cine mai înnapoî:

1mo Jupăneasa Horvătoia.

2mo Jupăneasa Bălașa.

3mo Jupăneasa Gioneasa.

4to Jup. Thodoran.

5. Jup. Vasilia.

6. Jup. Theodora, sora jup[ănului] Alexie.

7. Jup. Mariuța jup[ănului] Mancate.

8. Jup. Zafira Andreițoe.
9. Jup. jup[ănului] Gheorghe Făgărășanu : Marina.
11. Jup. Crușca.
12. Jup. a jup. Zamfirache.
13. Jup. a jup. Dimitru Fug.
14. Jup. a jup. Iane Mavrodin.
15. Jup. Marianca.
16. Jup. a răposatū Zamfir Chiriu.
17. Jup. Nastica a jup. Gheorghe.
18. Jup. Evuța a jup. Mitrea.
19. Jup. a jup. Marco Cojocariul.

Acestea sânt care plătescū bărbați lor la Cumpanie
Bătrănele care stă josū :

- 1mo Muma a jup. Mitri.
2. Jup. Opreana.
3. Jup. Anuța.
4. Jup. Poplecenoia.
5. Ghețoie jup.
6. Calara.
7. Fata Poplăcanului.

Acestea sântū care am găsitū noi cu sufletel[e] noastre, și care nu ar asculta saū s'ar pune înpotrivă, să fie gloabă cu 12 f., s'aibă ca să plătească ; și mai multū pe neguțtorī să nu-ī mai supere.

CXVII.

[Altă formă :]

1753, Ap[rilie] 20; Sibii.

Adecă zapisul care aū datū neguțtorīi acei însuraț de la Sibii, și s'aū rugatū la birăul și la jurații Cumpaniei ca să să rânduiască jupăneasele lorū cum să meargă la biserică când mergū la ev[an]gh[e]lie și la icoane și anafură, și carea și cine să stea în foisor sus, și care să stea josū, duple cum am găsit noi cu D[umne]zeū și cu sufletele noastre, fără niē-o fățarie, căc cā totūdeauna aū fostū multă certare și sfadă între iale, și la biserică și afară aū fostū multă de acel fel de cuvinte între iale, și noi găsim așa precum care să șade să meargă înainte și car[e] mai pe urmă.

- 1mo Jupăneasa Horvătoia.
2. Jupăneasa Bălașa.
3. Jupăneasa Gioneasa.
4. Jup. a jup. Thodoran.
5. Jup[ă]neasa Vasilca.
6. Jup. Thodora, sora jup[ănului] Alexie.
7. Jup. Mariuța a jup[ănului] Mancate.
8. Jup. Zafira Andrețoia.
9. Jup. Mariuța Adămoia.
10. Jup. Marinița.
11. Jup. Crișca.
12. Jup. a jup. Zamfirache.
13. Jup. a jup. Dumitru Făg[ă]rășanul.
14. Jup. a jup. Enea Mavrodî și soru-sa, să fa[c]ă amân-
doao între iale rând cum vor vrea.
15. Jup. Marianca.
16. Jup. a jup. Gheorghe Arnăutul.
17. Jup. a jup. Dumitru d^{to}.
18. Jup. a jup. răposatului Zamfir Chiriu.
19. Jup. a jup. Vasilie Bacanu.
20. Jup. a jup. Pascali.

Acestea sânt care plătesc bărbați lor la Cumpanie.

Aceste jup[ă]nease sânt care șed jos, car[e] nu plătesc
la Cumpanie.

- 1mo Jup. a jup[ănului] Tomei.
2. Muma a Mitrei băcanului.
3. Jup. Pipertoe.
4. Jup. Poplocenoe.
5. Jup. Ghețoe.
6. Calara.

Și fata Poploceniței.

Și aceste sânt care am găsit noi cu sufletele noastre ;
și care n'ar asculta sau s'ar pune înprotivă, să fie gloabă
cu 24 f., să aibă ca să plătească și mai mult pe neguțtor[i],
ca să nu aibă a-i supăra.

CXVIII.

10 Iulie 1753. Milco Stolnicul recomandă Companiei pe un călugăr de la Sf. Munte.

Pecete neagră, cu un cal.

CXIX.

2 Februar 1754. «Milco Stolnicu» către Companie. «Ότι είναι και φόβος μέγας εις τον δρόμον από κακούς ανθρώπους, και δέν ήμπορεί τινάς να κινήση μόνος χωρίς συντροφίαν («că e și teamă mare pe cale, de oameni răi, și nu poate să se miște cineva singur fără alaiu»).

CXX.

1754, Martiu 22, catastihul datorielor...

1 legătura inele cu blumin mare... 14 ll. văpseala tare... Rozol de cupa... 1 păr. mănș cusute cu aur fl, 2, 4 x..., 2 ll. pișcote, $\frac{1}{2}$ ll. turmizol, 1 sunător, 3 ll. confectur[i] de Vineție, 1 lotū badiar (?), 6 cremi, 12 coț pantlice, $17\frac{1}{2}$ coț păntlič, 1 lotū bătiač[e], 1 piepti[n] de fi[l]diș...

754, April 6, la jup[ăn] Mărcuț 4 ll. cără roșie de pecetluit... 1 pălăria...

La Văsilioia a jup[ănului] Vasilie 1 păr[eche] șuh glatū, 1 pă[reche] strimfi vineș, răi, 2 coț pată verde, 2 coț conți carton, 1 păr[eche] șuh cusute... $3\frac{1}{2}$ coț zomutū pată roșie, $3\frac{1}{4}$ cotū ainrah pată alba, 1 păr[eche] chindarșuh glot, 9 coț bogacin..., 7 ll. arpacaș fain..., 2 loț cuișorea, 1 lotū sofran; 1 lot țimeatū..., 4 loț nucșorea, 6 loț frunzișoră... La ferbăru cel nemțescū..., 10 ll. bunbac casaban-sasca..., 6 ll. 2 loț țucăr..., 2 ll. migdale...

La Bărtolomei... 754, Mai 10... înpromut la boeru cără aū venit de la Beč... 35 ținte galben[e]..., $\frac{1}{2}$ ll. cafè Hollandia..., $3\frac{1}{2}$ loț buretea..., 1 măhrama de măta[să] mare..., 1 legătur[ă] robinur[i], 1 ștuc golotă de ața îngustă..., 3 coț fachiol..., 2 ll. cositor..., 2 coț fachiol negru la copilul..., briceci micī la carti..., $\frac{1}{4}$ de cupe zama de lămăi..., 1 lot mătasa nagra sucita..., $3\frac{1}{2}$ coț șinor de aur..., 4 loț par-

mazan caș..., epur[i] negri..., 5¹/₄ còț mușulin fain..., 2 coț flănel, 1 cotu futuflănel..., 2 urçori cu coperiș..., 1/2 ll. tămăia..., 20 coț halbasandin..., 1 cutia de hărtia mar[e]..., 26¹/₄ ll. ștocfiș..., 10 oca d[r]oșdi de undelemn..., 1 cumpana de galben[i]..., 2 loț santamer [și săntămer] tabac..., 1 pār[eche] de ocălar[i] fai[n]..., 96 coț creditor verde..., 1/2 ll. căfea..., 2 loț camfor..., 1 ruda čara fain..., 1 pār[eche] mănuș de lână..., 2 solnițe de cositor..., o sarica..., 1 șlofmița de bumbac..., 1 bričag fain..., 1 cutia de terinbleh..., 1¹/₂... bumbi de ibal..., 1 mătringă fhir galpen... 39 oca smochine și 20 oc[ă] razăchì..., 1¹/₂ coț hal-tărcan..., 1¹/₂ cotu linți..., 5 ștrangurì de boi..., 2 ll. praf de mijloc..., 1 budel rozol..., 1 butel rozol....

CXXI.

Brașov, 18 Septembrie 1754. «Rugător de săn[ă]tatea dum[itale] protoprezviter Eustatie Vasilev[ic]i»,¹ către chir Diamandi, despre afaceri religioase (grecește).

Fără pecete.

CXXII.

23 Decembre 1754. Către Tesaurariat, contra pretențiilor episcopului unit. «Quod iudex (non certe parochus), duobus se comitantibus negociatoribus, accessioni Suae Reverendae Dominationis benevolenter aggratulatus sit, eo facto non probatur Compagniae causas eius iurisdictioni devovisse eumque pro capite agnovisse, sed morem exhibuisse honorificum, quo alios etiam magnates visitare consuevit; per id neque praedecessores Suae Reverentiae, d. l. b. Ioannes Pataki et l. b. Innocentius de Klein, ullam supra Graecos iurisdictionem usurpare tentaverunt, nec debuerunt.»

CXXIII.

† Dat-am cart[e] nostră de adeverință pentru acești negustori anum[e] Dum[i]tru Voicul, Dum[i]trul Cozma și la

¹ Tatăl lui Dimitrie Eustatievič, dascălul cunoscut. .

toț tovaroșii dumnealor, pentru un Ghiorghie Căpriț, ce aũ fost trecut pe aicia pe la noi, și aũ avut bun[ă] pace de cătră noi și de cătră toț negustorii ce sãnt numiț mai sus. Numaĩ dumnealũ jup[ãnul] Ghiorghie Căprițã, fiind Oltul închețat, n'aũ putut ca s[ă] triacã pin vad, ci aũ trecut pe ghiațã, și s'aũ întãmplat de s'aũ înnecat calul lui Ghiorghie în Olt. Derept acia daũ carte nost[rã] la mãna acestorũ negustor[i] ce sãnt numiț mai sus ca s[ă] aibã pace de cătrã Ghiorghie, cã ei ș'aũ pãzit negustoria lor și n'aũ nici-o vinã pentru nimic, iar eũ, fiind Cãp[i]t[an] de margine, lam întreat de unde vine și unde miarge, și i-am dat și eũ pace, și s'aũ dus und[e] aũ vrut. [I]ar acești negustorĩ n'aũ nici-un șialũ de pricinã, nimic, ci sã aibã pace. Și pentru ačasta am iscãlit ca [sã] aibã dreptata (*sic*). Iul[ie] 11, 1756.

Ian[e] Cãp[itãn] sa Lovi[ște].

Vãtaful Anghilũ, matrursicũ za Lovi[ște].

CXXIV.

[1758.]

Catastiful de datoria ce are pãrintele sã eã :

† La Pãtru de la Gheorghie Riniusu florinți ungurești, f. 50.

† La chir Coste Cecherdec aũ fãgãduit pentru ostianalã lei turcești 50.

† La Ianache de la boltã jupãnului Alecse, f. 19...

† La jup[ãnul] Deliiani.

CXXV.

† Mãrũturãturisim (*sic*) noi cei mai în jos iscãliț sãtenii, Rumãnii dinũ satulũ Bunũgarũdului, noi care ne afulãm acum, și dup[ă] noi și dãm de știre la cei care sã cade ca sã fie înũ știre deã acum în colo, la care scrisore arãtãm și mãrũturisim noi toț cu Dumnezãulũ nostru și cu sufletulũ nostru precum sã sã știe cã aceastã sfãntã bisericã care sã afulã în satul nostru Bunũgarũdũ adevãratũ este dinũ temeĩ ziditã și podobitã dinũ cĩnũstita Cumpania Grecilorũ de la Sibii,

de la anul 1689, precum arată conștraturile, precum să arată că s'au cumpăratu cu ba[ni] dumnealorū, și, acum venindū dumnealorū la acestū velatū 1758, la Mai înū 18, voiindū dumnealor ca să înūgrădească înprejuriulū bisericii, nu pă banī, ca nește titorī și stăpānī, cu ba[ni] dumnealorū acelū loc care l-au avutū dumnealorū cumpăratū mai de mulūtū, ne-am înūvoitū noi săteanī înūpreună și preotulū nostru care îlū avem noi înū satū, ca să aibā dumnealorū să înūgrădească cum vor vrea, loculū dumnealorū, și noi sātenī, creștinī să avem slobozenie fără nici-o pricinā de-a umbla la sfānūta bisericā fără nici-[o] opreliște de către noi; adec[ă] și cătū pentru îngroparea nostrā, să fim și noi slobozū ca să ne îngropām tot la unū loc, iarā nu osebitū. Și de acum ma[ī] înūcolea să n'avem noi să le stām în potriua dumnealorū, când vorū veni cu morūtulū, aū că[n]d vorū veni să lucreze ceva la sfīnūta bisericā, la nește titorī ai bisericii, nicī să avem să stricām ce vor drege dumnealorū între acestea: de s'arū afla orīcineva ca să strice ceva lucrulū de al bisericii, să fie dumnealor slobozū, adec[ă] titorīi negustorīi ai Companiei Sibiului, să ne caute cu dreptate. Și penūtru māi mare credinūță dām noi această scrisore la māna dumnealor, iscālind și cu pecețile nostre, întārind ca să fie de mare credinūță.

CXXVI.

Cinstite dum[neata] jup[ān] Ioan birāul al cin[stitei] Companii a Sibiului și la toată Companiia mā închin cu sān[ă]tate.

Cu prieteneasca scrisoare fac d[um]neavoastrā înștiințare că, viind jup[ān] Dumitru Arnāutul, frate luī Stavru, aiō, aū apucat pe sāraca preoteasa rāposatului pop Theodor, muma luī Gheorghie, care aū slujit la acest Arnāt, și o aū dus la judecatā pentru fiul sāu Gheorghie, zicānd că iaste ačastā sāracă chiezașe pentru fiū-sāu, și să fie și casa zālog. Și, luind acest Arnāt procator pe Poștea de aiō, o aū dus la giudecatā, ca să-ī vānzā casa, și, căț banī nu s'ar ajunge, să o prinzā. Dar ia sāraca, fiind cu dooa feate ale ei în

casă, D[umne]zeu ştie cum îş chivernisescă viaţa lor, muncind zioa şi noaptea, de-ş chivernisescă. Ci pentru această mă rog d[u]meavoastră ca să aib înştiinţare precum au fostă lucru, că, de au făcut fiul său Gheorghie pagubă stăpănu-său Arnăutului, el nu iaste mortă, trăiaşte încă, şi casa, deacă s'au pus zălog, rău o au pus, că, după ce au muritū pop Theodor, casa au fostă zălog, pen[tru] fl. 150, şi aceaste doao sărace de feate au muncit cu mănile lor şi o au răscumpărat, şi acum să le scoată din casă, mare păcat va fi. Că d[u]mnealui Arnăutul nu iaste om sărac şi să să bucure la aceaste sărace, să le vânză casa, ci poate mai aştepta pân va da D[umne]zeu să vie fiul său Gheorghie, auzind că acum au ajunsă stegar, şi paguba care i-au făcut, îi va plăti. Ci pentru această mă rog dumneavoastră să vă faceţ milă cu aceaste sărace, să ziceţ acestui Arnăut să nu le mai supere săracele plângând zioa şi noaptea, ci să mai aştiapte până îl va aduce D[umne]zeu pe Gheorghie şi îi va plăti, — că cine iaste datorî trebuie să plătească. Că iă săraca zice că de nevoe au pus casa zălog, fiind fiu-său la închisoare, şi iară zice că iă săraca nu s'au pus chiezaşe să plătească bani, ci pentru fiu-său, ca să muncească să plătească paguba, care îi va fi făcutū. Ci pentru această iar mă rog dumneavoastră să vă faceţi milă cu aceaste sărace, şi să aib răspunsu cum s'au făcutū lucru, că s'au pus termenul pân în trei săptămăni, şi apoi să-i vânză casa, şi, pentru căt nu s'ar ajunge bani, să pue la închisoare. Cu această rămăiū

Al dumneavoastră de totū binele voitorî:

Braş[ov], Iun[ie] 7, 759. *Căp[itanul] Ilie Birda.*

[Pecete roşie cu arme şi un vultur.]

[Pe copertă:] Cinstiţilor dumnealor jup[ănul] Ioan Zoan, birăul al cin[stitei] Companii Sibiului şi la toată Compania cu cinste să să dea. Sibiiū.

CXXVII.

[C. 1760.] [Socoteală.]

Ceva măruţişor ce a terchitū [= tîrguit] odată, f. 7, 79.

CXXVIII.

Sibiiu, 14 Februar 1760, «Dumitru Șufra» arată că a împrumutat «de la jup[ăn] Constă Manoli ungurești florinți 500». «Hristea Anton, martor.»

Copie.

CXXIX.

Adevereză cu scrisoarea mea pentru un boi Ț-am vândut în sus la Sibii acum la vl. 1757, că, adunându Pătru Luca de la Sibii niște boi în Țara-Rumânească, la pășune, cu număr o sută și patrușpece boi, și păscându aiĉa, ȃn Țara-Rumânească, 2 lun[i], și avându vechil pe Dumitru Ralion și un vătaf al lui anume Țurca, și fiind ieū venit de plaiū într'acē vreme, aū venit vechil[ul] lui și cu vāt[aful] lui, și vāt[aful] lui ș'aū cerut colac de la mine, și, zicându ieī c'aū nemerit acel boi de pripas ȃn boi lor, ieū am dat colac t^l. 2 ȃn mȃna lor. Dar, trecȃndu la mijloc 5, 6 lun[i], aū trimis dum. Pătru Luca alt vătaf ȃn locul celui alalt, anum[e] Ionaș. Și ade-vărat aū venit la mine ș'aū spus că bou iaste al lui, dar ieū i-am zis să aducă 5 mărturii să mărturisescă precum iaste bou al lui, și să-l daū; iel n'aū venit. Eū am ținut boul pȃn acum, l-am vȃcȃrit și, cu colac care am dat, s'aū făcut t^l. 9. Ș'am mai avut la Pătru Luca iar t^l. 7 p^l pentru vȃcȃrit, scriindu-m[i] ca să-i plȃtescu. Am plătīt, și aū rămas peste tot t^l. 16 p^l, ș'am zis lui Pătru Luca să-m dea acești bani, să-ș iȃ bou; iel n'aū vrut. Ieū nu l-am adus de acolò, ci cu boi lui aū venit, și oameni lui mi l-aū dat. Iel să dea sara. Așa mărturisescu cu sufletul mieū. Aĉasta adeverez.

Alexi C[a]p[i]tan. Ap[rilie] 16 dni, 1760.

[Copie.]

CXXX.

Prea-fericită sănătate de la Domnul H[risto]s poftescū dumitale eū popa Ioan de la Gurarȃului, jupȃne Ioane birȃul Cumpanii neguȃtorilor de la cetatea Sibiiului, ȃnpreună cu toatȃ casa dumitale.

Pricina scrisorii aceasta iaste : eü popa Ioan dumitale mă foarte rog cu mare plecăčune, ca unuï cinstitu și înțelept, pentru mare pricina și supărarea acestuï om anume Ioanü, ce are cu jupănu Pătru Luca. Că aü venit omul acesta la mine, de s'aü jeluit cum că aü avut multă supărare cu dumnealui ; și, nepătându-să lucru înderepta, aü venitü anul acesta la mine, și, jeluindu-să de toate, eü mă foarte rogü dumitale, ca unuï bunü stăpăn și patron, ca să i să isprăvească dereptatea. Că, neisprăvindu-i-să luï lucrul acesta, îi va căuta a merge și la domnu Județu-Mare,— că aü avutü și cheltuială și supărare foarte multă. Că eü mărturisescu cum că iaste un bun și drept. Pentru carelea rugându-mă întru aceasta, rămăi al dumitale :

De bine voitor : *Popa Ioan de la Gur[a-Rîului]*.

Septem[vrie], 10 zile. A. D. 1760.

CXXXI.

Cu această credințoasă scrisoare a mea adevere[z]ü cu că mai din jos numită și iscălit[ă] Maria Pana, dinpreună și cu nepotă-mea Safta, spre ăntărire și ănștiințarea celor ce să cade, atăta spre cea de acuma, căt și spre cei viitorï, precum, fiindu c'am avut judecăt și cuvinte multe aproape acum de 5 anï cu cinstita Cumpania Grecilor Sibiiului pentru nește negoț al nepotă-mea Safti, care voiam eü și munčam că să-l iă dumnealor cu judecat[ă], și neputându-să săvărși voie mea, am alesü mai spre folosul mieü a cere și a cădea cu dumnealor la păčuire. Pentru care lucru și dumnealor aü cuprins pača (fiinducă așa poruncește și iubește și Dumnezeü), și ne-am ănpăcat ănnaintea crăiasculuï Tezaurariat, dupe cum arată și cartea care s'aü făcut că de păčuire și de sulfă (*sic*), și ni s'aü dat de la Măririle Lor. Și ăntăi am priimit la mănă mea bani toț, căt s'aü fost vândut din negoț, suma ungurești t^l. 844, 42^{1/2} deplin. Am mai priimit și celalaltü tot negoțul care s'aü aflat nevândut ăn boltă, după cum l-am văzut și ăn catastif anume tot numit, de un. f. 793, 10; am mai priimit și un zăpis al dumnealor de un. f. 200, care banï sântü să să dea la 9 lunï. Și acești banï să daü de la dumnealor pentru

păciuire și pentru că așa au fost hotărârea Tezaurariatului. Și într'acest chip m'am desfăcut de tot și m'am lăsat de judecata ačasta jos, și să am ieū săngură de acum ănnainte a purta de grijă de negoț dupe cum voi putē; dar ănsă și dumnealor, cu cuvântul de ajutori, să stea cāndu s'ar afla cineva a l cumpăra, după cum s'au și făgăduit de bună voia dumnealor. Și de acuma ănnainte nič într'un chip să nu aibă a mai supăra pe niminea din Cumpanie, nič pe mic, nič pe mare, nice ieū, nice nepoată-mea Safta, nice ginere-mieū cel viitori, or[î]care ar fi rānduit de la Dumnezeū ca să iā pe nepotă-mea; nice fii-mea, nice ginere-mieū acesta de la care să trage ačastă pagubă, anume Pātru Tocor, nice alt cineva din neamul și familia nostră să nu aibă a găsi niminea nič-un fel de pricină, să amestece niscaī vorbe au alte roscole. Și ăncă, fiinducă am arātat copia a unei scrisori care au fost scris dumnealū cinstitul birăū dinpreună cu alți cățva jurat la jup[ăn] Ienache Vilarā pentru pricina banilor, ca să dea ača carte oriunde s'ar afla, adecă ča orighinal să aibă a nu să prinde ăn samă, nič să aibă nič-un fel de putere cu dānsa a ăncepe alte vorbe din nou. Și, oricine ar mai face vr'un fel de roscoală pentru ačastă pricină, să aibă să să pedepsască și să să rușineze, trăgāndu-și cheltuiala care s'ar face. Și, pentru ăncredințarea și ăntārirea celor din sus numite, mă iscălescu ănt'r'ăcastă a mea de sulfă (*sic*) scrisoare, și o ăntārescu și cu pecetea mea, să fie în tot locul și vremea și judecāți, de adeverință.

La Sibii, 1761, a 22 lunī luī Fevruarie.

Maria Pană, înpreun[ă] cu nepoata mea Safta, am voit; neștiind noi ca să le iscālim, am pus pe fiul mieū Zamfir de ni-au iscālit.

Și eū am fost martor: Zanfir Manicati.

Eū Enachie Arpași, martor.

Eū Costandin Arpași, martor.

CXXXII.

1761, Mart 29, Sibii.

† Scrisorea mea la mână dumnealū jupānului Manicati,

birăul al Cumpanii Sibiiului, precum să știe că mi-a dat la mână mea costande patruzeci, și grăunță de mărgăritar 12, și grăunțe de granat 12. Și pentru aastă[a] am dat scrisore mè la mână dumnealui, ca să crează.

Numit: eü *popa Gligorie* ot Sămbăta-de-sus.

CXXXIII.

13 April 1762. Către episcopul neunit, pentru «templum a maioribus seu parentibus nostris frequentatum, quod a pia memoriae principe Transalpinae Valachiae Constantino Brancovano pro iugi sua memoria extractum, aedificatum et reparatum». Cer Făgărășeniî neuniți a li se da înapoi, împreună cu trei clopote: unul de la Brîncoveanu, celelalte de la orășeni. «Pictura vero totius templi communi aere eorundem oppidanorum consummata 800 fere florenis constiterat.» Odăjdiî și vase erau, parte de la Domniî munteni, parte de la orășeni.

Concept în protocol.

CXXXIV.

«Sibiî, lt. 1762, Noember 5.»

Dumitru Stroe Mihai arată că a luat de la «jup[ă]nul Vasile Băcanul... ungurești f. 10... în triaba proșesul mieü, și, de cum mi sa va isprevi civa, de acest proșes al mieü, cât mai în grabă să am a-î da(m) dumnealui».

CXXXV.

Brașov, 762, 18 Noem[vrie].

Cinstite dumniata jupăne birău.

Am înțeles pentru banii copiliî Tițiî, f. 200, care era să-î dați dumniavoastă, precum la altă mână nu voiți a-î da, fără la mână mea, fiindcă zapisul scrie pe numele mieü. Pentru aăsta neîntâmplîndu-mă eü la Sibiî, și nefînd putere a veni pentru acest lucru, las în locul mieü plenepotențial pe nepotul mieü, anume Costandin Arpași, ca să iă bani. Pentru care eü poftescū ca să-î dați dumniavoastă la mână

dumniaului, și vor fi bunî dați, ca cînd i-aș priimi eă. Cu ačasta rămăi de tot binele voitoare :

Maria Capitan Marco.

[V°:] Cinstitului dumniaului jupănului Manole Șafranos, cinstitului birău al Cumpanii Grecilor Sibiului, cu cinste să să dia, la Sibii.

[Pecetea tăiată.]

CXXXVI.

An 1764, Oc[tomvrie] 23.

† Dumneavoastră cinstiț neguțător[i], care veț fi adunaț, ačasta fac adeverință precum că aă lăsat jupîn Dumitru o puțin[ă] de zamă de lămîe aică la mi[ne] în boltă, pă[n] la tîrgu Clujului. Dumnealui jupîn Hagiul aă venit mai nainte, și mi-aă zis dum[nealui] să caut căraăș să încarcă negoțul Nicolii, și să puț si puțin[a] jupînului Dimitru. Și s'aă încăr-cat tot, după zisa lui jupîn Hagiul. Pentru ačasta fac lu-minar[e].

Eă *Petcul ot Cluj.*

Eă Dimitrie am auzit și am fost de faț[ă] cînd s'aă scris ačasta.

CXXXVII.

Prea-cinstite, de bunū neam dumneata, dum[neata] jup[ine] birău, mie milostiv și patrone cu neuitare.

Cu ačasta facū dum[itale] înștiințare pentru ticăloasa viața mea, care o petrecū întru ačastă robie a țucta[us]ului, pentru debitoria țuctausului, — care sumă aă fostū florinț un-gurești u. f. 70. Decî, milostivindu-să Măria Sa domnulū Vi[ă]dica, m'aă ajutorat foarte bine. Asemene și alte suflete creștinești de neguțătorî de la al al (*sic*) mieū locū, adecă de la Brașovū, ajutorăndu-mă din darul care D[u]mnezeū le-aă dăruit, și așa, din mila dumnealorū, s'aă făcut până la u. fl. 55, și, mai rămăind reștanție u. fl. 15, zicāndu-m a-i face și aceia numiț banî, și a eși afară de la ačastă robie, și, neavānd într'altă parte nădejde, îndrăznit-am la prea-în-nalta înțelepciune a dumatiale, rugāndu-mă cu lacrămi neîn-

cetatü ca să te milostivești din darul care Dumnezeu Ț'au dăruit, a mă ajutora cu cătū te va lumina D[u]hul Sf[ă]nt, aflându întru lumina cea neînserată. Și, făcându acestū bine, platea de la Împăratul H[risto]s vei dobândi, că foarte de multă vreme de cândū robesc, 9¹/₂ lunī, și foarte tare mi s'au întristat sufletul întru această vreme.

Întru carele rugându pre milostivul D[u]mnezeū ca să îndelunge viața dumitale și a prea-cinstitei jupănesiei dum[i]-tale, cu tot coprinsul casii dum[i]tale, întru îndelungațū anii, cu toată fericirea rămăi.

765, Apr[ilie] 23 (latine).

Al dum[itale]

Cea mai nevrednicū rob, în Țuctaus, slugă plecat[ă] în toată vremea :

Ioannū Barūbolovič Padure, Braș[o]vean[u]l.

[V^o:] Prea-cinstitulū, de bunū neam, dum[nealui] dumnealū jupănului Thomei Vilara, birăulū cinstitei Companiei, cu cinsti în mâna dum[nealui] a să da, la Sibii.

[Pecete brună cu coroană.]

CXXXVIII.

Cinst[ite] dumneata jup[ăne] birăū, dinpreun[ă] cu cinst[i]-Ț[i] jurat[ī] ai cinstitei Cumpanii, mie mai mari patroni.

† Protoștuluiescū înaintea dumneavoastră ca să am dreptate cu jup[ănul] Ene Mavrod[i], că, mergându acumū un an la Țarigrad, m'au rugat ca să-ī aduc lămăi, și mi i-au dat lei 20. Și i-am adus lămăi 3.100, cu toată cheltuiala mea, pân în lăzeretū; de oca câte bani 8. Și butea așa s'au încărcat, 300 de oc[ă]; care face chiria, vama lei 20, și săntū cumpărate t¹ 18 și 24 parale. Care acești bani săntū ai miei, de mi-ī ține de un anū de zile, și au fostū dum[nealui] să-ș iă numai 2.000 de lămăi, iar o mie o sută au fostū ale mel[e]. Pă care mă rog ca să faceț să mi le plătească cu 6 galbin[i], pă cumu li-au plătit și alți, că putețū dumneavoastră cunoaște, 2.000 cu 20 de lei, ce poștește căștig mai multū? Și mie în ține bani de atăta vreme, și eū portū bani cu dobândă. Ci mă rog ca să-m plătească bani, cum veț socoti

dumneavoastră că va f[i] dreptu. Că și eū săntu voinic sărac, și mi-iaū rămas bani din cale. De această mă rog, și rămăi

Al dumneavoastră mai mic și plecat :

Dumitru Cozma.

Sibiū, Av[gust] 15, 1765.

[V°:] Cinstitulū, de bun neamū, dumnealūi jup[ănului] Tomiū Vilară, birăū, dinpreun[ă] și la cinst[i]ț[ă] juraț ai cinstitei Cumpăniei grecească, cu cinst[e] și cu căzuta plecăciune să să închine, la Sibiū.

[Pecete roșă cu înflorituri și literele... N.]

CXXXIX.

† Penūtru unū fičorū alū chirū Costei Gănăliu, care l-au trimesū la Timișoră, staū eū bunū penūtru elū, oricine ilū va căuta: anume Stanū de la Brașovu. 765, Av[gust] 23; Sibiū.

Hağ[i] Peatru Ghica.

CXL.

Lotrioară, 12 Ian[uarie] 1766.

Foaia de socoteala ce aū avut dumnealūi jupăn Hagi Pătru Luca cu dumnealūi chirū Dumitru Costandin, de la anu 1763 până astăz.

... Aū plătit la gazda de la Veneția dum[nealūi] jupăn Hagi iestimbū la 1765, Mai 21, 540 ducăț, 21 groș... La Triestū aū mai plătit... 33 rămătorī un. f. 152, 72 b. Dobănda ce aū cerutū și s'aū aruncatū la capitalul lu chirū Dumitru...

CXLI.

Cu această scrisoare a mea mărturisescū și adeverezū eū ceia ce mai jos mă voi iscăli, Zanfira Cosma, și soția rāposatului Vasilie Băcanul, precumū că, rāposandū soția mea, Vasilie Băcanul, carele aū rāposat cu moarte grabnic[ă], căzându-i cataroi, și așa aū murit, neputând a lăsa peniminea epitropu, nici aū putut face diată, să orânduiască după cum să cade,—la care lucru văzandū cinstita Cumpănie a noastră,

aŭ făcut bine de aŭ pus mâna și aŭ scris toată marfa prăvălii, împreună cu toate datoriile care le-aŭ lămurit, făcându-le sumă desăvârșit, precum adeverează catastișele ce s'aŭ scrisŭ de dumnealor cinstiții neguțătorŭ și jurați Cumpanii. Și așa s'aŭ făcut părți, toate după pravilă și după dreptate, atât pentru sufletul răposatului bărbatului mieŭ, cât și pentru copii mieŭ și a tului (*sic*). Și așa am luat partea mea toată, cât mi s'aŭ căzut, precum ieste scrisă și orânduită la condica cinstitei Cumpaniei, și așa me-am luat toată partea mea, atăta de marfă, din bani gata, cât și din datoriŭ ce s'aŭ găsit, și nu mai am cere de acum înnaite de la cinstita Cumpanie nici de cum, nimica, fiindcă aŭ făcut milă și aŭ pusŭ mâna de aŭ chivernisit. Și foarte mulțămescŭ cinstitei Cumpaniei: milostivul Dumnezăŭ să le dea mult bine, că aŭ făcut bine cu mine săraca și cu săracii copii mieŭ. Și așa am dat aastă carte a mea la mâna cinstitei Cumpaniei, ca să fie întru adevăreală și credință, având putere în tot locul, la toată dreptățile și judecățile,—iscălindu-mă cu însuș numele mieŭ și cu adevărate marturii.

1766, Ianuarie 25 d[ni].

Eŭ *Zanfira Cosma*, soția răposatului Vasilie Băcanu, adeverez cele mai sus scrise, puindu-mŭ și degetul, ca să să crează.

Νεόφυτος ἀρχιμ[ανδρίτης] καὶ ἐφημέριος τῆς τιμιωτάτης Κομπανίας τοῦ Συμπινίου, μάρτυς.

Dumitru Cuzma, fratrii Zanŭfriei Cuzbiŭ, și sușia răpusatul Vasilii, mărturisiscŭ.

Și am scris eŭ Zamfir Jeaanu, cu zisă și învățătura dumneaeŭ.

CXLII.

București, 17 Februar 1766. Manase Heliades, vestitul dascăl, către Compania din Sibiiŭ. Li va căuța dascăl cum doresc. Cerē lămuriri dacă poate fi mai tînăr, musicant, laic sau cleric, și ce leafă ı se poate da. Căci σπουδαῖοι («invățați») nu sînt, și φάλται («cîntăreți»), iar nu. Τοιοῦτοι ἄνθρωποι καὶ ἐδῶ ζητοῦνται ἀπηκριθωμένοι κατ' ἀρετὴν καὶ μά-

θησιν, ἐπειδὴ ὅλοι οἱ ἄρχοντες ἐνταῦθα συνηθίζουσι καὶ πέρνου μεῖσα εἰς τὰ ἀρχοντικά τους ὁ καθ' εἰς διδάσκαλον μὲ μισθόν, ποῖος ἑκατὸν πενήντα γρ[όσ]σι[α], ποῖος διακόσια, ποῖος καὶ ἔτι πλείω, καὶ ὁ διδάσκαλος ἔχει ἕνα μόνον ἢ δύο παιδιά τοῦ ἀρχοντος νὰ διαβάσῃ, καὶ ἔχει καὶ τὴν τράπεζαν τοῦ ἑτοιμῆν μετὰ τοῦ ἀρχοντος, καὶ κάθε ἄλλην ἀνάπαυσιν; ὅθεν κάθε σπουδαῖος ἔχωντας πρόχειρον ἐδῶ καὶ ἀναπαυτικὴν τὴν κυβέρνησιν του, ἴσον δὲν πεισθῆ νὰ στέρξῃ ἐπ' ὀλίγοις¹. . .

CXLIII.

766, A[prilie] 15.

Pă sama lui chir Vasile.

15 matze agate robin.

15 mațe detto negre.

10 mațe cașia ghiont negru.

20 mațe detto alb.

1 litră turnozon.

5 potire.

100 ll. cafè.

75 plaivais, 84 spurco, 40 neto 75.

69 ll. capere.

126 buteli rozoli.

50 ll. ștocfiș.

1 măframă mare.

117 ll. zahar.

Costandin Arpași.

[Pecete neînțeleasă, octogonală, peste hîrtie.]

¹ «Astfel de oameni și aici sînt cîtuși cu scumpătate, după virtutea și învătăura lor, de oare ce toți boierii aici obișnuiesc a lua acasă la ei fieste-cine cite un dascăl cu simbrie, care cu 150 de lei, care cu 200, ba chiar cite unul și cu mai mult, și dascălul are numai cite un copil-doș al boierului de pregătit, și are și masă gata cu boierul, și toate celelalte înlesniri; pentru care orice învățat, avînd aici la îndămină și cu toată odihna rînduiala lui, nu poate fi adus a se învoi cu mai puțin.»

CXLIV.

766, May 11.

Însămneara pentru sama dea ce am luatü...

Coț dea postaf... peale de primea..., peï la blană și peantru feptura..., coț cheneafaș....

CXLV.

București, 3 Iulie 1766. Ζαφύρης καμρ. Όκνων (Zamfir cămărașul de Ocna) către Companie. Recomandă pe archimandritul ce vine, pentru capela lor, și ca εἰς τὰ μουσικά ἐντελής («perfect în ale muzicii»).

Pecete peste hîrtie, cu palme, coroană, cruce dublă și literele: α. θ. α. T.

CXLVI.

Σὺν Θεῷ. 766, 1ma ἡμέρα, ἐν Πελεγράδι.

A domnului jup[ăn] Vasilie, ce negoț aū primitū, totū anume: ... Melis..., trocū, cusătorū, cupfer vosf, 50 ll. praun prizilū, 125 ll. deto roșu..., fișpan, galeș, chelbe drotū, muș catū, naghel..., fain sofron, plumen ainsloh, lazur, lecmus, runtmesingū, camfor, sacrapè, grintet, badian, norsandel, șpermeț, 1 ștuc pețaih îngustă, 1 ștuh porțelan-tuhel, 6 șpi-ghel halbū glat, supūșpighel..., fetermeser..., 1 ris postū-papir....

CXLVII.

Adeverez eū cel mai jos iscălit, precum că am priimit de la chir Dumitru Cozma ban[i] pe 6 grăj rozol, câte ban[i] 84, f. 5, 4 dto, pentru răposatul jup[ăn] Vasilie.

Eū *Zanfır Marco* adeverez.

Anno 1767, Fev[ruarie] 23, Săbiū.

CXLVIII.

1767, Aprilie 20. Socoteala a mè, anume Gheorghe Varodi, faturul dum[isale] răposatului Vasilie Băcanul, de la anul 1763, Ap[rilie] 20 păn astăzi... Dobănda banilor, adecă a simbrii mele... la 100/6... Mai rămăne să-m mai dè, etc.

CXLIX.

† 1767, Ap[rilie] 25, Sibî. † Am primit eu Dumitru Coinac galben[i] 3, adecă un f. 15, pentru sărindarî care s'au făcut la Săcele pentru sufletul răposatului vărului Vasilie, de la Dumitru Cozma, șogorul său, și răvașul să-i fie de samă.

CL.

1767, Iulie 20. Brașov. Aceștia sânt lei 18 ce au dat Dobre pentr[u] 1 păt. (*sic*) pistol[e] ce au fost luat de la răposat[ul] State, să-i dau Lincuți.

CLI.

Daū scrisore mē la jupănu Nicola pentru că amū rămasu f. 18, adecă 18.

1767, 'Ιουλίου 27; Συμπύ.

Eū *Alixandru* din Săliște, pladnicū.

CLII.

1768, 28 Ianuarie. Protocol românesc pentru «judecata care are Dumitru Șufrea cu Ioanes Bartū». Decisie «ca să să facă concursum, întrând toți creditorî; iarăș jupăn Manicati n'au vrut ca să untre în concursum nici decum, zicând că nu sântū bani dumnealui, ci sânt bani răposatului Costea Manoli... Măcarū că au fostū dat și chizaș pe Enachi Cingul pentru perșoana lui.»

CLIII.

București, 24 August 1768. Efrem, patriarch de Ierusalim, dă o chitanță Companiei.

CLIV.

Δημήτριος Εὐσταθόβητζ, τεκρ[ετάριος] τῶν νὸν-οὐνίτων¹, către Ioan Cincu, judele Companiei sibieni; Μπόλγαροσεκ (Șcheiș Brașovului), 11 Maiū 1769.

¹ Cf. pentru secretariul episcopal, dascăl și scriitor Dimitrie Eustatievicî, *Βίσηουλι și Romîniî*, p. 318, pe Ung^x Sate și preoștî, p. 171.

Pentru cercetări cu privire la diploma leopoldină a Șchei-
nilor.

Pecete roșie, cu un cerb ce aleargă supt arme feudale.

CLV.

[C. 1770.] † S[ă]nătate dum[itale] jup[ă]ne Dumitrache Can.,
cu multă și fericit[ă] sănătate rog pe împărat[u] H[risto]s și
pe maica Sfinții Sale ca să te păzască pe dum[neata] și pe
dumnei cocona dum[itale] și tot cuprinsul cas[i] dum[itale].

Cu această carte aduc aminte dum[itale] pentru vorba ce ai
fost vorbit dum[neata] cu dumnelui Agi-Costandin pentru
răposat dumn[ealui] jupân Petucu, ce ai fostu făgăduitu la co-
pila jupănesi Zanfiri Stoițoei. Mă rog de dum[neata] și de ce-
lalți negustor[i] ca să faceți mil[ă] ce vă veți îndura dum[nea]-
voastră; că am rămas streină: numai pe împărat[ul] H[risto]s și
pe dumnevoastră am. Ci mă rog ca să faceți mil[a], cu ce
mi-ai făgăduitu dum[nealui] răposat jupă[nul] Pe]tcu, și, de
nu va fi pus în diiat[ă], dum[nea]voastră vă faceți mil[ă], că
și mie mi-ai venit norocul până trăia dumnei răposat[a]
mama Zanfira, și mi-ar trebui multe la o vreme ca aceia, cum
bine știți dumnevoastră, că sântei înțelepți. Ačasta, și fiți
dum[neavoastră] cu sănătat[e]. Iu[li]e 27.

A dum[itale] mai mic[ă] și plecat[ă]: *Dumitrana*, fata du-
mi[sale] jupănesi Zanfiri Stoițoe.

[V°:] Întru cistit[ă] mânia dum[nea]lui jupân Dumitrachie
caștalistru, cu fer[i]cit[ă] sănătate să să dea.

[Pecete pe ceară roșie, încurcată.]

CLVI.

[C. 1770.] Cele ă am cheltuit la mortea cumnatu-meu
Gheorghe. 7 coș pânză dă Sighișoara, cotu x. 48. Pentru
ladă... Pentru curuce... 2 ll. lumină dă țară... Chipelū
și covrigi... La Bungardū, la popa... Pentru groape am
dat 1 fl., 20... La îngropători vinū și pentru pită... Și
pentru clopotū... Pentru căte la un leutar becherū... Și la
copi pentru slove... Și la doftor... Și la croitor, pentru căf-
tan... Și cheltuiala căsi s'au făcut...

CLVII.

[C. 1770.] Prea-cinstitei Companii cu multă plecăciune mă închin.

Înștiințezu pentru o gălțava și pentru niște vorbe care mi-au grăitu asupra casii mele jupănul Dumitrea Șufrea, care adeverez cu trei mărturii, anume jupănul Iane Mavrodin, chir Dumitru Arnăutul, dumnealui dascalul Hristea,

Întăi, începătura. Miercuri sara înaintea târgului, fiind cai împreună, toț la un locu, dupe șatra mea, zăcând eū mai de vreme dumnealor, la jupănul Dumi[tru] Arnăutul și dumnealui: «Fraților, se mergem mai de vreme să luom iarbă pentru cai», Șufrea aū răspunsū: «Mergeț dumneavoastră, că eū amū lucru». Decī m'am dus eū cu chir Dumitru Arnăutul, și am luatū iarbă; și Șufrea aū rămas la lucrul lui. Dupe aceia trecând 2, 3 ăsurī, măncând cai dupe șatră la iarbă, aū venit Șufrea la mine, și aū început în bajocură a face tocmeală cu mine ca să-i grijescu calu în zăoa târgului. Eū, văzându-i vorbele lui, ca să nu să facă gălțavă, i-am spus că, de va fi cu putințe, bucuros. Viind vremea ca să să adape cai, am spus și la unul și la altul: «Fraților, lăsaț un fečor și cu copilul mieū dinpreaună să meargă să adape cai și să ne aducă și apă de băutū». Dumnealor nicī-unul n'aū vrutū să lase nicī-un fečor. Eū, văzând că iaste sara, și neputând copilu birui 3 cai ca să-i ducă, și să aducă și apă, eū am trimes fečorul mieū cu calu, de mi l-aū adăpat, și mi-aū adus și apă. Dupe aceia a doar asara, aū strigatū Șufrea de la șatră: adepatu-i-amū calu aū ba. Eū i-am spus că nu l-am adepatū, că fečorul n'aū pututū birui cu 3 cai și să aducă și apă, ci l-am trimis cu calul mieū de l-aū adepat; «că eū v'am spus de 3, 4 orī să trimiteț un fečor cu al mieū, să adape caiț toț». Că eū n'am avut vreme ca să mai trimit fečorul însăratū. Într'aceia Șufrea iară de la șatra lui în mijlocul târgului aū început a striga niște ocăriī greale: blăstămat, om de nimic, și ce i-aū venițū din gură, cum aū știutū mai răū a mă ocără,—strigând și acasta că nu săntu harnic nicī cu negustoriī a fi la un loc, nicī cu negustoriī pe o cale să umblu,

Eū, văzând că mă ocărăște așa tare în mijlocul târgului, i-am zis : «Frate, eū Ț'am spus de 3 orī sǎ lași un copil sǎ ajute se se adape cai toȚ, dar eū, dacǎ aș fii știut că s'are fii în-tǎmplatū aĉastǎ ocar[ă], eū însuș aș fi mersu de aș fii adǎpat toȚ cai». El mai tare s'aū aprinsu a striga și iar a striga, și ș'aū dezlegatū și calul. Eū nu i-am zis nimic, și am rămas ocărătū de elu până aiĉa.

A doaa iarǎ, trecând 23 ĉasurī din noapte, la vremea culcǎrii, șezând eū la cinǎ, și ĩnnaintea șetrei meale era feĉorul mieū, iarǎ aū ĩnceput Șufrea ĩn bajocurǎ a striga feĉorul mieū, ca sǎ meargǎ sǎ-ĭ tragǎ nǎdragīi. Feĉorul mieū s'aū dus și i-aū tras nǎdragīi. Dumnealū nicī cu aĉasta nu i-aū fost destul cu cǎt m'aū ocǎrǎt, ci aū ĩnceput iarǎș a mǎ ocǎrǎ și a-m striga : «mǎgariule, și chierata», și : «te voi ĩnvǎșa eū pe tine cine ești și ce porȚie plǎtești; știū (?) cǎ te-aū mai bǎtatū odatǎ la Companie, și oi sǎ mai facu se te bǎtǎ ĩncǎ odatǎ».

Până mai pe urmǎ, ĩn loc de mulțamitǎ, am rămas ĩn mijlocul târgului ocǎrătū, și nice refeneao di pe iarbǎ, cǎt aū mǎncatū calu lui, nu mi-aū plǎtit.

Al prea-cinstitei Companii mai mic și plecat :

Pashalii Stoe.

Prea-cinstitei Companii greĉestii previliatei, cu cǎzutǎ cĩnste și cu toatǎ plecǎciunea sǎ sǎ ĩnchine,

Precum ĩn lǎuntru-ĭ.

CLVIII.

10 April 1770. Zapis al lui Ioan Nicolae Ivașco, pentru 1000 fl. de la «jupǎnu Petcu»,
Pecete roșie.

CLIX.

5 Ianuar 1771. Zapis al lui «chir Penu sin Toma», pentru 60 de «ungurești», luați de la «nașu Pescuț». «Mǎ obligǎ-tuiescū ca sǎ-ĭ am ieū a ĭ da la zioa lor, cu mulțamitǎ, șǎr

nice o pricină, toată suma.» Scrie «ieș Dumitru Stroe Mihaï». Pecete pe ceară roșie cu cruce și n. ș. τ. м.

CLX.

1771, Fev[ruarie] 21, în Sibiu. Cele ce am dat pe sama dum[isale] chir Constandin Pop, anume : 6 ll. cumfetură, 1 ll. condite..., 1 răs hârtie de poștă, 1 ștuc lînți (*sic*)..., 1 ll. grinteï, 1 cutie pentru căi, 2 trăistî... Pentru sama Știrboi:... 1/4 alerlai..., 1 traistă turcască mare..., 20 jupe bune carmajin. Am dat și la chiria grăului de la Miercuri... *Gheorghe Dumitru*. — Am mai dat 3 procvițe de Brașov.

CLXI.

Sibiū, 23 Maiu 1771. Zapis în care iscălește, între mai mulți Greci, și «Barbu Corneșanu, martor».

CLXII.

Cinstite și de bună neamă născute arhonu proeste, noao în H[risto]s iubite ființe.

H[risto]s anesti.

Cu câtă plăcută au fost gratulația Învierii lui H[risto]s și priimită poftirea dumitale, cu atâta îndatorat a mulțami mă aflu, asemenea și Smerenia Noastră dinu inimă poștește, precum dumitale, așa și la totu cinstitul comunitașul dum[itale] întreagă sănătate, liniștita viață și doritū progresū spre sporirea sufletescului și trupescului bine. Lângă aceasta, supărū cu această incomodație ca să iaș osteneală, aceste doao cărți aicea încuiate a le trimite fără zăbavă unde săntū însemnate. Cu obișnuita cinstire rămăind alū c[instit] dum[itale] de tot bine voitor :

Sofronii Chirilovică,

smerit ep[i]sc[o]pū neuniților în Ardealū.

Belgrad, 20^a Apr[ilie] 1772.

Fără pecete.]

CLXIII.

1773, Fevruarie prima.

Insemnare de cândū țiu pe Andrei; și am priimitū la luna

lui Mai în zile. 29 pe o jumătate de an, pentru mâncare, costul flo: f. 35.

Acestu banu am priimitu de la jupănul birăulū.

Eū *Dimitru Cuzma*.

CLXIV.

Braşov, 13 Mart 1773. 'Αναστάσι[ος] Παχ[άρινκος] către Ioan Cincu, judele Companiei. Περὶ τῶν αὐτότε εὐρισκομένων πραγμάτων τῆς μακαρίτισσας Ἀρτζιτογιάγκας, κουμνάτας μου («Pentru lucrurile ce se află acolo, ale răposatei Argintoienei, cumnată-mea»). Pomenit Toma Velarà.

Pecete roşie, cu arme de blason.

CLXV.

15 Iunie 1773. «Ioan proig[u]m[en]Jad[ovei¹]» «jupănului Ienache birăul cinstitei Cumpăniei cetăţii Sibiiului. . . . Că-m spus[e] fiul mieu jupăn Dimitrie Cozma, cum că cocoana Zoiţa, a răp[o]satului Hagi Dinul, ar fi căutat judecat[ă] înnaintea dumitale cu jupănul Dimitrie şi cu fie-mea Tudoriţa, zicând că are a lua ceva, dar dumneaei ştie că are numai a lua, dar nu ştie că are a şi da(ι). Ci eū am făcut aşteptare păn va face Dumnezeū o milă să s[ă] înepace lumea ş[i] să ias[ă] dumneaei afară, şi să ne socotim, şi atunci, de va rămănea ca să-î dau, voi da; de va rămănea să-m dea, va plăti. Iar acum făr[ă] rânduial[ă] caut[ă] dumneaei; că să fie aşteptare până va veni dumneaei afară, că eū am la dumneaei aceastea 50 de galbeni care aū împrumutat sf. răposatu părintele episc[op] pă Hagi Dinul. Pentru care banī aū mai scris sfint. părintele arh[imandrit] chir Chesarie la dumnealui jupănul Ianache, soţul dumneaei cocoanei Zoiţei. 108 t¹ pentru conteş, care i-aū dat răposatu ginere-mieū dumnealui Hagi Dinului. Şi, întâmplându-s[ă] moarte ginere-mieū, peste banī aū luat şi conteşu. 40 t¹, pentru leamnele de lucru ce le-aū luat Hagi Dinul de la casa fie-mea Tudoriţei, de ş'au făcut la casăle dumnealui ce i-aū trebuit. Ţiganca ce o ştie dumneaei sin-

¹ Sadovei ?

gură că iaste a mea, și o ține în casă: acestea sânt arătate și știute, afară din altele ce să voar fi făcut greșele. Ce dumneata, ca unul ce ești povățuitor și chivernisitor Companyei cetății Sibiului, nu-ț fie cu supărare, să i le arăt, și vei da învățatură dup[ă] înțelepčunea dumitale, — că iaste rușine a purta de val pă frate făr[ă] rânduial[ă]. Și deosăbî mă rog dumitale ca să aibî în dragoste pă fi mie și ai dum[i]tale, și, ca un părinte ce le ești, de ceale ce voar greș[i] să aibă ertăčune, și cu duhul înțelepčunii și al blăndeățelor să-ı înveț. Măcar că mare păreare de rău am, căci, cât fusei în cetatea Sibiului, dănd vreamă dup[ă] vreamă, nu mă învrednicii a mă aduna cu dumneata; numai, dănd Dumnezeu sănătate, gândesc că nu voi fi lipsit de dorirea mea. Și cu părintească dragoste rămăi al dum[i]tale către Dumnezeu rug[ător] și părinte suf[letesc]:

Iun[ie] 15 d., 1773. *Ioan proig[u]m[en] Fad[ovei].*

CLXVI.

Anul 1773, Iunie 15 zile. Eū popa Achim am priimitū trei măriiș pentru răpusatul Dumitru; care la desgropăčune, de la jupănu Petcu Petru, adecă, cu totă chieltuiala îngropăčuni, la toți s'aū dat cinč florinț și jumătate, f. 5.50.

Eū popa *Achimū* din Maerī.

CLXVII.

La 1773, Iulie 31 zile. Fiindū în casa dumnealui Dumitru Cozma noi cei măi jos iscăliț, poftindu-ne numitul Andrei Vasilie, dinpreună cu Rahira, fata dumnealui jupănului Monolea, avăndū amāndoao fețele între dānșii mare supărare, pentru căsătorii care s'aū socotit amāndoao fețele împreună, dāndū mǎinile înaintea noastră, cum că vor rămănea despărțiț unul de altulū, după porunca și judecata č. consistorium neunit, și eū Andrei, cel măi jos iscălit, îi daū scrisoare din mǎna mea, cu degetul mieū în loc de peceate... [rupt]. Și la ačastă scrisoare și voință s'aū aflat mărturiū

oamenî de omenie, care mai jos să vorû iscăli, care aû fost faţă la îngăduinţa acestorû doao feţe.

Prot[o]pop *Ioachim* s. Scaun S.

Popa *Ilie*, fiindû faţă.

Eû popa *Dană*, faţă.

Fiindû faţă şi tatălû Rahiri, anume Manolea din Făgăraş. Aşijderea fiindû faţă şi cinstita jup[ănea]sa Cozmoae... [*rupt*].
[Copie.]

CLXVIII.

La anu 1773, din 16 Septemvrie, Sibî. Aû scos pitropî lui Dumitru Stroe Miaî de aû dat pântru sufletu lui la biserica negustorilorû celorû din Făgăraş neuniţ galben[i] 10, ca[ri] fac ungureşt[1] f 50,88, adecă cinzeci de florinţ şi opzeci şi opt de ban[i]; care am dat eû cel mai jos iscălit. acăsta cvitanţie, ca să să crază.

Enachis I. Arpaş isc[al].

CLXIX.

Λογγόζηθεν («din Lugoj»), 30 Decembre 1774. Ἰωάννης Κωνσταντίνου ὁ ποτὲ διδάσκαλος τῶν Ῥωμαίων Λογγοζίου («Ioan Constantin, fostul dascăl al Grecilor din Lugoj») către judele Cincu. — Şi alta din 12 precedent şi a treia din 28 următor.

CLXX.

«Sibiiû», 12 Ianuar 1775. Zapis bulgăresc al lui Ghiorghî Marcovicî.

CLXXI.

Sibiiû, 30 Ianuar 1775. Saşîf cer a se închide prăvălia «Grecului». Ioan Ivaşco, venit din Belgrad, care vinde, contra rînduieiî, marfă *nemţească*.

Traducere românească.

CLXXII.

† Adecă eū care mai în jos iscălim, daū scrisore mea în lăcū de zăpis precum să să crează precum am luoatū de la cinstitul părinte arhimandritul popa Grecilor Cumpanii Sibiului anume o dulamă roşie de anglie vechie şi o părechie de nădragī şi un brău iară viechī, şi u. patru galbenī ban[1]. Şi pentru credinţa eū, ca un preneputinţaruş, am dat acastă scrisore pre aceste numite mai sus ca să aibă la mână precinstitul părintel[e] arhimandritul. Pentru credenţa şi eū m'am iscăiitū, şi me-amū pus şi degetul mieū în loc de pecete.

Ioan Oancea din Făgăraşi scriū în Sibii, la —.

Anul 1775, Fevruarie 12 zile.

CLXXIII.

Scrisorea mea la mână dumnealūi jupăn Mancati precum să s[ă] ştie că, din toate socotelele ce am avut cu dumnealūi, atâta de marfa de Lipţra, de Beci şi de ăară, le-am încheiat, şi am rămas eū dumnealūi lei nemţeşti 400, adecă patru sute, să am a-ī da în 2 lunī, cu mulţămită.

1775, Mart 31.

Ştefan Pop, plat[nic].

CLXXIV.

În numele Domnului nostru Isus Hristos ; Făgăraş, 1775, Mai 17.

După cum ne porănceşte noao Domnul Isus Hristos prin Sfintele Scriptur[i], zicând ca tot pravoslavnicul creştin să fie gata, că nu să ştie ăsulū când va veni morte şi va despărţi sufletul din trup şi va rămănea trupul pământ şi în pământ va merge, — aşa şi eū cea mai jos iscălită, ajungând la bătrăneţe şi în slăbičun[e], arăt cu sufletul mieū, mult pătinū ce am al mieū, ca, după ce mă va chema Dum[ne]zăū din lumea acasta, să facă toţ şi să urmeze după cum las eū cu sufletul mieū şi după cum arată în jos anume: la fiul mieū Dumitru, care aū rămas de la fie-mea Sanda, cinsute de florinţ... La nepotul mieū Pană, iarăş 200... Lasū micăi

lui Dumitrache 8 galbinî... și copili Voicului Linții iară un galbin... Lasu la Enache, la copile, trei galbin, și copili lui Ștefan, Stăncuții, 1 galbăn... Las copili lui Betleni iarăș un galbin... Lasu pentru sufletul mieu f. 300... Dintr'acei bani mai sus numiț ce voru prisosi după moartea mea, să aibă a împărți copii miei acești patru, unul ca și altul, ca frații... Lasu să-m facă după ce mă va chema Dum[ne]zeu șasă sărindare : unul în Schei, altul în ceta[te], 3 la Sibii, 4 la Sănbăta în sat, 5 la Gălaț, 6 la părintele Costandin...

Lasu copili lui Dumitrache, Fotinicăi, o perină cu pene, înbrăcată, cu fața ei, și o pânzătură de masă, și nește pânză de bunbac, care iaste mai groasă.

Lasu la copila Voicului o perină cu pene, înbrăcată, cu fața ei, și o pânzătură de masă.

Las lui Dumitru o plapumă, care mi-au fost dat o iar Dumitru : acasta să o iă și să o dea cui va vrea, pântru sufletul mieu.

Las calabalăcurile, ale casi tot, să să împărtaşcă, fetele dinpreun[ă] cu fîcari, frățăște, afară dintr'o pilotă a Mariuți Apostoloi, fiindcă este a ei.

Lasu bărberesi mintiia a veche și doo ii.

Lasu nevesti lui Gheorghe mintiia a neagră, împreun[ă] cu nasturi de argind...

Eu *Creștina Dimoia* am vrut și am lăsat după cum scrie mai sus.

Acastă diiată am scris-o eu cu voia și cu zisa mami Creștini, și din cuvânt în cuvânt im citit-o înaintea dumneaei, fiind încă în fire bună. Și pentru credința mă iscălescă, ca să să crează.

Dimitrie Zuan Pană.

Martor la această diiat[ă] și eu : prot[o]pop Bucur Făgăraș [pecete roșie, cu inimă].

Eu Enachii I. A[r]pași, diștrutualiș așeșor, martor [pecete roșie, cu blason].

CLXXV.

1775, Av[gust] 1, în Sibî.

† Acast[ă] scrisore o facem ca să s[ă] ştie că în anul trecut, adecă la 1769, am tocmit pe Todoran feçorul lui Mi-hai cojocariul din Craiova ca să slujască fără de simbrîe, adecă ucenic la învăţatură, patru ani. Şi au slujit cu dereptate, şi s'au împlinit vreme, şi i-am dat simbrîe în anul d'intăi un. f. 25, dupe regula Cumpanii, iar al doile au găsit şi ne-am învoit cu dănsul ca să-i dau, şi i-am şi dat simbrîe. Al doile, un. f. 45, şi al treilea anū, adecă de la anul 1775, Av[gust] 1, simbrîe să-i unble un. f. 60,— că așa ne-am învoit. Şi simbrîe din ani trecuţ, ade[că] den 1773 şi din anul 1774, care face suma un. f. 70, ade[că] un. f. şaptezeci,— aceşte să am a-i da eū sāngur din punga mē; iar pen[tru] anul c[urent], 1775, să aibă ca să mi să dē din boltă. Ş[i] el să fie cu dereptate şi să m[ă] asculte cum să cade, şi să fie supt ascultare Cozmiţi la cele ce-i va porunci a asculta, la toate poruncile care sânt pentru treaba negustorii. Şi pentru ačasta întărim cu iscălitura, ca să să crează.

Eū *Dumitru Cuzma*, s[t]ăpănul lui Sta[u], eū pi cistia.

Şi am scris eū Gheorghie Dumitru cu zisa şi cu învăţatura, şi mărturisescū.

CLXXVI.

Făgăraş, die 20 Fevruarie, anno 1776, după calindarul nou. Rugându-să dumneaei ju[pănea]sa Evuţa, a răposatului Enache Dima, fata ju[pănu]lui Dridifi Andraş, adunându-ne pe noi în casa ju[pănu]lui Arpaşi Enache, care mai jos ne vom iscăli, ca să fie de credinţă să-i facem opătuire cu cumnaţii dumneaei, ju[pă]nul Gheorghie Dima şi cu ju[pă]nul Dumitru Dima, pentru că zice că ar avea ceva parte de la ju[pă]nul dumneaei, răposatul Enache Dima, ca să-i dea dumneaei...,— așa s'au legat înaintea noastră cu datul de mână, unul cu altul, de bună voia dumnealor, nesiliţ de nimin[i], şi s'au băut şi aldămaş de păcuire, cum să nu aib[ă] unul la altul a căuta nimic. Noi am aflat așa, şi am pus şi 15 zile între

dumnealor, ca să socotească amă[n]doo părțile, ca să nu poată zice unul său altul că s'aũ înșelat, și fiștecare să să socotească bine pân la numitul termin... Și după datul banilor de s'ar întorce v'unul de spre o parte, să aibă a da gloabă o sută de zloț nemțești, și după aceia să fie volnic a căuta unde-ı va fi voia... .

Și pentru mai mare credință întărim cu pecețile și iscăliturile noastre, ca să să crează ore-unde. Datul die mai sus numit.

N. B. De s'ar mai afla la Curtea ȃa fișcușască de aici di[n] Făgăraș orice fel de datorie de pe arendele care aũ ținut răposatul Enache Dima, să leagă dumneaei Dridifi Evuța a răspunde, și iã asupra dumneaei, să plătească.

Supt datumul de astăz s'aũ dat bani innăuntru numiț.. Mich. Bethleni, nobile persona (*sic*), Arpași I. Enakii, diș-tretualış așeșor, eũ Văsălie Gheorghiiăș, eũ Gheorghe Corodı., Iordachie Petru. Eũ Gheorghie Dima staũ pe aceastea. Eũ Eva Dridifi Andriiăș staũ pe ačasta. Steph. P. Fogarasi d. ... plenipot. st[a]r[osteı] Dumitru Dima.

CLXXVII.

Sibiiũ, 30 Iunie 1776. Ioan Constantinu¹ mărturisește că și-a primit plata de dascăl pe jumătate de an : 450 de lei.

CLXXVIII.

În anul 1776, Dechemvrie 20 zile, însemnaria ce am datũ la cumnatul când aũ venitũ morunul în lăzăretũ, și aũ plătitũ vama și chiria, și de cheltuiala la factorul.

CLXXIX.

Dat-am scrisoaria mea de mare credință la ȃ. mânia jupă-nului birău Toma Vilara, pentru acestũ fečorũ de Țigan anume Pătru al Gheorghitani de la Cincu-Mare, fiindcă l-am băgatũ la mine slugă pe un an de zile. Pentru care slugă a mea staũ eũ bun, căutându-l cineva, să daũ eũ samă, pân la anul să-lũ daũ innainte.

¹ V. mai sus, p. 89, n^o CLXIX.

Care adeverez eu cu iscălitura mea mai jos, ca să s[ă] crează.

Anul 777, Iunie 1ma.

Dumitru Cozma.

CLXXX.

22 Decembre 1777. Hotărîre românească în procesul Cozma. «Copilul Vasilache să slujască la boltă, să mănânce și să s[ă] ănbrace iar de la mijloc. Al 4, costul și ănbrăcămîntea la 2 copile, să iasă de una câte unghurești f. 50. Al 5, Cozmiți să-î iasă simbrîie un. f. 80, dinpreun[ă] și mănăcarea și cizmele pe tot anul, iar de la mijloc. Și, ieșind toat[e] aceste, din preun[ă] cu alte simbrîi și chirii ale bolți, ce dobândă ar da Dumuezeu de la boltă, să ănpărtaşcă ăn doaa, adecă: Dumitru Cozma o parte, și soru-sa Zanfira altă parte, puind capitale uni cât alți... Iar, cât pentru celelalte cereri mărunte care mai cere jupăneasa Zamfira de la frate-său Dumitru, care dintr'unele tagă de frați ieși nu iese... Măcar că cu aceste cu toate, pentru buna liniște și pentru dragostea frățască (mai mult decăt ar dictălui dreptatea), și mai vartos ca să putem zice că pentru al nostru hatăr i-au ăndoiți și cevaș mai mult, etc. Scris și publiculuit acest deliberat la anul 1778, Ianuarie 22, Sibii.

Iohannes Wardan, m. propria.

Παναγιώτης Κωνσταντὰ Χαλῆ.

Dumitru Dutcă.

Eū *Dimitrie Marco, m. propria.*

Μανικιάτης Σαφράνης.

Thomas Vellerà.

CLXXXI.

10 Ianuar 1778. Răspunsul lui Cozma. Pomeneste «brăne săsăști... peșchire, care în lume n'amū auzit... Pentru un chepeniagū de Beciū vânătu, alū rāpăosatuluī; adevărat, dar nu de anglie, și purtatū, l-amū datū la măglașu de la Ogne, și pe urmă totū l-amū cerutū, și aū zis măglașu că l-aū trimis pe slujnică, iar slujnica aū fostū fugit, pe urmă apoi mi-aū datū, daca l-amū apucatū pentru căpenagū, măglașu șasă

măji de sare mi-au dat, care au luat, iar eu, de au sărat, peștele... O sugnă neagră care am avut-o... Mi-au lăsat-o o popoae zălog, și stăpănu-mie, eșind eu, mi-au dat-o în bani și am ținut-o multă vreme, și, văzându că nu mai vine, am vrut să o vânz; soru-mea m'au rugat să o dau ei, decât să o vânz la altu, și nu știu minte, optă au noao gălbiori mi-au dat... Când o au desfăcut-o [lada, s'au aflat] nește potori vechi, negrețari (*sic*) de de mult și groși, și potori de demult, și un ban vechiu și 3 mai mitutei... Altă zapisă ală Rumănilor de la Boiță, de florinți 54, am mersu eu cu iă dinpreună la Tălmaču, și i-am adus pe Rumăni la judecată. Rumăni tăgăduia. M. domnul Francânștain i-au făcut să plătiască, și li-au pus un an de zile să plătiască la totu fărtașu de anu... Pentru o căldare veache, care s'au găsit cu drojdii de unt-de-lemn în pimniță, era spartă în fund, și am vândut-o la un Țăgan, nu știu cu 9 au cu 10 măriși, dară i-am dat și eu ei o tingire cu coadă, de Țeligrad, cu capacu ei... Pentru Andrei, 4 ai fiind la soru-mia, eu i-am hrănit, eu i-am purtat în grija de înbrăcăminte, de toate ceale ce i-au tribuit: pentru aceia-i țineam slujnică... Pentru un pecealnic al răpaosatului.»

CLXXXII.

10 Ianuar 1778. Expunerea lui Cozma. «1. Când am luat bolta prin mărturie, fiind mumă-mia față, care cum va mărturisi dumniaei, dumnivoastră veți urma, — că eu i sântu fișoru, și ia-i iaste fată, de la un tată și de la o mumă, nici cu mine, nici cu ia să nu fie. 2. Rugămintia soru-mea au fost: «Neane dragă, nu lăsa bolta să o iă alți». Eu am răspunsu că nu-mi trebuie să-mi bag bani mie în mardale. M'au rugat ală doilea, și al triilea, și zăcându-mi și muma mea: «Ia-o, fătu-mie», și, zicându-mi sora mea a pratra (*sic*) oară: «Neane, daca va lua altu bolta, cum voi să ma hrănescu eu, și cum vor să hrăniască copii cu căpialu cel pușin ce li-au rămas, fiindu mic? Ci mă rog, neane dragă, nu mai trebuie de la boltă dobândă nimic, fără numai căpialu mie să stea deplin, și al copiilor, haine mai proaste să-mi faci și

să-mi porți grija casii, împreună și la copii,—că știm noi trăi și mai sărăcește». După aceste vorbe mai sus numite, m'am pus eu cu mare rugămintă la dumniului jup[ănul] birău. Dum[nealui] au zis: «Adu-mi chizași, apoi ți să va da». [Îl află]. Dară mărturisască muma mia, mărturisască sora mea, că nu sânt adevărate aceste cuvinte. Vlagă n'amă, dară cu viața mea mă legă înaintea dumniavoastre și înaintea lui Dumnezeu, cine nu va spune dreptă, să n'aibă parte de Dumnezeu; muma-mia, saă soru-mia, au eă, saă care nu va spune dreptul. Că acum nu iaste pe pizmă saă pe dujmănie, ci sântemă la pace, ci, care va tăgădui, sufletul lui să nu fie odihnită, nici pe lumea ačasta, nici pe ceialaltă, cine nu o mărturisi dreptul.

2. «Soru-mea Zanfira, când ai venit la lăzăretă și m'ai întreată și ai zis că vei să te măriți dup[ă] dumniului Ioană Carolă, eu țăamă răspunsă: «Aștiaptă-mă, păn voi veni și eu». Tu ai răspunsă: «bine». Pe urmă m'ai întreată: «Neane, stricatu-mi-s'au mult din capitalu mieă?». Eu țăamă răspunsă: «Fata mea, știi bine cătă amă chieluită cu Ștefu Mihaiă, și țăamă făcută doao mintii, doao sugne, dar o mintie țăam făcut-o prea scupă, ci poate dintr'acea țăoi trage ceva, că și eu amă acumă casă grea, dară pe urmă voi vedea.» Mărturisească iă cu sufletul ei că nu-i așa: eu voi arăta cu jurământuri, numai prin chieltuiala ei să fie.

3. Dară eu, fiindă frate dulce cu ia, de la un tată și de la o mumă, nu i-amă socotită ce-i negru suptă unghie, ci i-amă mai dată eu 844 și 36 de ban[ă], ca să fie dragoste între noi, și atunci amă fostă oprită 6 luni de zile. Pe urmă, ni-am împăcată; care mare pagubă am avută, că de la culesu amă rămas, și eu, pentru ca să fie pace, amă pus 3.400 la boltă, și soru-mia au pus 2.000, și frate-mieă Cozmița 800, și să iaă eu un ban, și soru-mea un ban, și frate-mieă un jumătate de bană. Cu munca lui, ca să fie bine, cumă arată contractu nostru, cu pecețile noastre... 6. Mă jăluescu dumilorvoastre, ca la nește slufete (*sic*) dreapte și înțeleapte... amă rămasă din negustorie..., și de la culesu viilor meale amă rămas..., și creditu mi s'au stricat, și casa prin cărțile dumneaăi scrise; ci toate aceste le preteandălescă, că cinstea mară e la omă

... Și capital amă tunatū eū în boltă, alū mieū... Și negustoria ce amă făcut-o aparte cu chir Nastu la Țarigrad și la Zemonū și la Mehedia... Dară eū am fostū făcutū totū răū pe lume, ci neharnic sânt a mulțami lui Dumnezăū, că nu mă pedepsește pe lume străinii aū păgăniū, ci sângele mieū.»

CLXXXIII.

14 Ianuar 1778. Arătări contra lui Cozma.

«Să aducă înaintea toate catastifele în șog însămnate... Cinstiț negustori, socotiț atăta ani copii miei, și nu mi-aū datū un cotū de pânză, ce e mai puțin un cotū de panțică (*sic*)... I-am cosutū cămașa, și l-am cărpit, și l-am grișit... Am fostū văduvă, că n'am loatū zăce floriș să facū o verigă, fără o mintiuță... Am fostū și ajutoare la boltă, și în toată vremea, că vecini noștri știe bine, ai miei frați nu pot da taga. Dumniavoastră știți bine ce chelduială aū făcu[t] la nuntă, ce chelduială de haine, de mărgăritari, de cercei, de lefturi și paftale cu mărgăritari, cu dimiamat (*sic*), de la Jidovoaca Bucureștana, arcinteria de la Jufranelū, l-aū luatū; da n'aū fostū destulū. Aū făcu[t] cu tuțanu (*sic*) 4 fesnice de arcitū, o solnițe. Socodițū: 3 ai aū avutū 4 copii de la socru-săū Țiganu, și Țiganu 4 cai, cuciaș cu muiare; în vreme acēa de scupete câte miū aū chiltuitū, și bărbatu muierii lui 600 aū fostū datorū la boltă, și l-aū îngrobatū și un copil al lu[i] cu bani de la boltă. Și ieū pocī mărturisi că am fostū la Rămnice, și l-aū pletitū de datorie pe bărbatu muierii la Damian. Cătă marfă și câte intoa (*sic*) hamuri și bau, mu[l]te miū, n'aū adusū nimica de la țară încoace. Să nu credeți dumniavoastră că nu are: destule moși aū cu[m]-păratū, și e multă sumă în camătă risipiț. Vedeți dumniavoastră, n'aū avutū nice frică [de] Dumneză[ū], nice rușine de omenī; vedeți dumniavoastră: bine ne rugăm să faceți di-reptate... Io plecata

Zafira Carol.

CLXXXIV.

22 Ianuar 1778. Cercetare în procesul Cozma.

«Să plânga că de atâtea ani nu i-ar fi dat niț-un cot de pantlică saū pânză pe sama copiilor; ei ar fi stricat scule de ale dumneai pã ânbrăcăminteia lor. Și mai vartos să plânga că niț căpitalul nu le-ar fi crescut niț-un ban, al copiilor... Precum ar fi ținut pe vitregu-săū 7 ani cu cusură, cu spălat, cu pat i alte grijeli... Cere ace de saci, linguri, bani vechi, șurțuri, brăne, cărpe de mătase, frunze, inele de aurū, o căldare, o salbă de 30 gălbinași, alta deto cu lanțū și cu 14 făleri, un chepeneag, o bundă, doă rânduři bumbi de mintie, de argintū, un inel de aur, un zapis... de la niște Boiceni... Cererea bolți ar fi fără de cale, fiindcă, când aū luat-o, ar fi fost multe mardale... Și mulți bani are ânnecați la Pătru Moșoiul... Spune și face prea multe pã dă laturī...»

[Aduasă și o declarație a lui Vasile, din 11 Ianuar, cu mărturie de la «Costandin Sirbul din Sibii».]

CLXXXV.

București, 14 April 1778. «Damaschin arh[imandrit], p[ro]i-gumen] argeșan», către Companie. Pentru afaceri.

Făra pecete.

CLXXXVI.

Răspuns și ce răspunde numitul Cozmița Cozma la anul 1778, Iulie în 15.

... La Maerianu de la Rășinariū am dat eū pentru do-bănda... Am fost dat pentru frate-mieū porție, costu la 2 copile, ânbrăcăminteia copilelor și un hinteū care aū fostū afară, și altele care s'aū închieiat toate asupra frate-mieū... Pentru 2 părechī de bumbi care-ī ceare soru-mea de la mine, aū venitū dumniai sora mea, și mi aū vândut și i-am plătit, dar pentru o păreche de bumbi mari și un inel de aur cu pecetea răpăosatului bărbatu-săū mi-aū dat să-ī grijescū pân

să va face Vasilache mare : atunci să-i dau iarășu îndărăptu...

CLXXXVII.

La anul 1778, Iulie în 20. Pentru răspunsu ce dau eu, Dumitru Cozma, și pentru ce mi-a aruncă asupra mia, cu din aii trecuți... Pentru 3 pință tocuri care mi le-au trimes în Țara-Rumânească, neporuncitū de mine și staū nevăndute pân astăzi... Pentru o sabie care iaste aurită la boltă cu curealele ei, pentru ce pretănduește să o scoată afară... Pentru un brău cu verigi de argintū, alū răpăosatului aū fostū : poate veni vreme să-lū poarte încă copilu tată-săū ; nu-lū priimescū... Pentru aceale 2 cufere de Beci care le-aū văzut în casa mea la Râmnicū, ce are a întreba dumnealū de unde săntū ? Pentru beatzacū, n'are dumnealū a întreba Pentru lada aceaia și pentru alte lăzi și cunpene și cāntare..., aceale sănt moarte... La pitropi voi da sama mia Și dumniata să-l fi trimis la boltă să slujască, unde aū fostū, nu să-ți vānză lămăi toată iarna, și eu să-ți plătescū costu... Pentru ce întriabă dumniatū pentru vin, rachiiū și mărgăritarū, că n'amū să-i dau socoteala lui. Pentru hainele Bălășichi, s'aū hotărătū... Pofteaste Carol ca să-i arăt la cine sănt datoriū ; răspunsū, cândū voi muri, atunci va vedea, ce săntū datoriū, și cui săntū datoriū. Pentru 500 de lei, aū zis Carol că am trimis afară să-mi cumpere oi. Rău și fără de cale grăiaște, că nu-i adevărat, că de la un ban face cincī. Ceare Carol unū hinteū, de care eu nu știū nimica ; ceare 30 de gălbiori fārtale, care aū fostū numai 12. Și i-amū datū o sugnă neagră pentru ei, și ceialalți gălbiori i-am datū îndărăptū sororei mele. Pentru 14 taleri care i-aū purtatū la gātū, aū fostū ai miei, și i-amū datū, numai pân va fi fată, iar, dacă să va mărita, să mi dea îndărăptū că săntū ai miei, că n'aū fostū de la părinți noștri, și tot i-am cinstit ei sorii mele 4 ștucuri. Un Sfeatiū Gheorghe de argint, nu știū nimic. 6 căldare de 6 veadre, veache, spartă, și eu amū [datū] surori mele o țingire cu coadă, pentru căldare. Zice că o bundă mare care o aū cumpărat, proastă,

soru-mea împreună cu Cozmița, și au trimis-o la tatălău nostru, ci să să ducă să-lă scoată din groapă, să o iă. Care aceaste toate să voru arăta cu pecețile noastre, că ne-amü împăcatü. Și pentru un chepeniag de Beciü purtat, care iară eï au luatü sarea (*sic*)... Și pentru Rumăni de la Boiță, n'am luat eü nice-un ban, care să va adevăra cu atestația lor. Și aceastia săntü vechi, după moartea răpăosatului păn la 1775, de mai nainte pănă atunci ne-amü împăcatü pentru toate... Ci mă rog de dumneavoastră ca să mi să îndrepteaze lucru mieü, că mi să trage mare pagubă și sărăcie de 2 anï de zile de când șezu eü aici, și eü piei într'o parte și casa mia într'altă parte.

Dară pentru o bundă care o au trimis eï pe Radu de la Oagna pănă la lăzăretü, ca să o trimiță la Rămnicü la tatălău nostru, și au petrecut-o Radul, ci, de o pofteaște, să apuce pe Radul să o plătească cum i va fi voie, că i-au dat-o de pomană tatălău nostru, când au murit răpăosatulü Vasilie.

Eü io Dumitru Cuzma.

CLXXXVIII.

1779. Compania cere Guvernulü a se da înapoi cărțile cantorului eï, ținute de cîteva lunï la censură, «siquidem nec valachici, nec illyrici sunt, praeter unum qui rudimenta linguae vallachicae tradit¹».

CXXXIX.

După părinteasc[a] dragoste cu cartea mă închin dum¹, ju-păne Ghiorghie.

În anul trecut am fost trimisu dum¹ o copie după zapisul lui Lațco Raco i a lui Anastasie Pascal, carea era întărită cu iscălitura Preasfinții Sale părintelui Mit[ropolit] i a Prea-sfinții Sale Vlădica Filaret Mireon și de dumnealü doftorul Manasi² și de alți doi neguțătorï ce să afla atunci aici, și te-am poftit pă dumn[eata] ca să fii vechil, și n'ai priimitu; iar acia copie

¹ De sigur a lui Dimitrie Eustatievicî. *V. Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*. II, p. 271 și urm.

² Eliade.

s'aũ oprit la dumn[eata]. Ci, fiindcă vechilul acela pre care l-am trimisu de s'aũ judecat cu dãnși, aũ dat zapisul fără de știrea și voia mea, te poftesc să-m trimiți acea copie, căci în iaste trebuincoasă. De ačasta, și rămăiũ

Al dum¹ părinte sufletesc:

1779, Mart 15.

D[amaschin] arh[imandrit], pr[oigumen] argeșean.

Cătră dumnealũ jupănul Gheorghie Marco, cu părinteasc[ă] dragoste să să dea.

[Pecete neagră, cu crucea și semiluna.]

CXC.

Daũ cartea mea la mânia dum[nea]lũ jup[ănului] Enache Mavrodin pentru chizășiia care am vrutũ eũ să mă pũ pentru Gheorghie Maricovic¹: în časũ ce i-am cuvântat dumnealũ, dumnealũ aũ fostũ bucuros, și aũ îngăduitũ, dintr'o sută și patruzeci să avem i-a (*sic*) da peste un an de zile flori[n]ți 100, dar dumnealũ zicându-m că popa nu îngădueste nič de cum în boltă, am mersũ cu dumnealũ în časul ala la popa, și m'am rugatũ și eũ de popa ca să-l lase. Dar popa aũ zis așa, cumũ ni că așa om slabũ nu-ĩ tribuește mai multũ în boltă, fără să-ș scoță negoțul afară, și-ș da Opri pă căt este dator, și bolta o va da la Armeni, căci vin din tote părțile ponos[e] la mine pentru el. Cu astă vorbă m'am lăsat și eũ, și am plecat pe cale.

- Pe ceste mai sus scrise adeverezũ eũ: *Petru Voina*.
1779, Septem[vrie] 6; Sibii.

CXCI.

[C. 1780.] Fără dată. 'Ο Σταυροπόλεως Γρηγόριος (Grigorie episcop de Staupolis) scrie mediculuĩ Teodorachi Manicati, chemându-l la boala grea ce l-a lovit.

CXCII.

[C. 1780.]

Prea-cinstite stăpâne birăũ, mie milostivũ patronũ.

¹ Agent de comerț al Companiei, — Bulgar de neam.

Fiindcă din vremea căsătoriei mele amă avut niște pricină de făgădașuri de la cumnatul mie[ū] Ion Prașca, și acum trăgându-mă la judecata konzistoriumului ca să-î plătesc, s'au judecată să-î dau 11 florinți, și el, nelăsându-să și nemulțămindu-să pã aceaia, au vrut să mă pãrască la d[ō]m-nul fălnoșul, și, ca să nu mai umblăm în chieltuială pe la judecări, între niște persioane, am făcut pace, ca să-î dau 50 de florinți. Și, neavându eu nice-o pri[n]dere ca să poă plăti și a scãpa din gura și din robia dumnealor, cu mare plecãcune cază și mă rogă ca să facă cinstita Cumpanie milă de mine, să mă ajute și să mă rãscumpere din acãstă grea datorie și din lațul acestui cumnată al mieū. Și eu, pãnă voi trãi, voi fi rugãtoriu cãtră D[u]mnezeū pentru norocirea și fericita îndelungarea vieții preacinstitei Cumpanii.

Prea-plecată slugă :

Popa Dană din Maerii Sibiului, neunit.

CXCIII.

Ἐν Βλαχία, 11 Decembre 1780. Abramios, patriarch de Ierusalim, cãtre Cumpanie, pentru eleimosinã. — Tot așa la 1-iū Iunie 1781. — Pecete roșie cu coroaă, blason șters și: αβρ. ΜΙΟ. πα. Τρ. ιρ. CM.

CXCIV

1781, Freur 8. Maculatorul de ce s'au găsită în bancă la sfânta bisărică.

CXCV.

24 Mart 1781. Σιλβέστρος Φιλίτης cãtre Ioan Manicati. Dorește a merge și el la Berlin, dar e oprit.

CXCVI.

1782, Ianuar 5.

Maculatorul petru datoriia sf[i]ntei bisearici.

... Amă dat tot la Heș Mihailū Marătinū covrigariu, pentru jãble... Sinbriia moșului pe anu acesta....

CXC VII.

1782, Ghen[arie] 27; Sibii.

Adevereză cu scrisoarea noastră la cinstita Cumpanie precum să știe că, den voia lui Dumnezeu ce ni-a înpreunat, fiindă socotială dum[nea]lui jup[ănal] Ghiorghia birău, pentru partia copili Bălășicăi, ce au avut căpital, f. 666,80, și dobînda 40, acești ban[i] toți s'au chieluit pe lemne și pe scule ce au trebuit Bălășicăi, soții mele. Care noi întărim cu iscăliturile nostre, că, ce ban[i] au fost, deplin s'au chieluit. Și nu mai avem a mai căuta nimic. Ačasta încredințăm.

Ieū *Zanfir Radu*. Ieū *Bălășica* ade[verez].

[Pecete roșie.]

CXC VIII.

Sibiiu, 22 Maiu 1782. Manicati Saffranos dă chitanță pentru 250 de lei, rămășița de datorie a lui «Fürst Her Alexander Morussi».

Pe dos, însemnare grecească din 4 Iulie 1775, pentru datoria întreagă de 350 fl., τὰ ὅποια τοῦ τὰ ἐχρεωστοῦσεν ὁ ἄρχων] Αλέξανδρος Μουρούζης νὰ τὰ πληρώσῃ ὁ ἄρχων] ἀδελφός του, Κωνσταντῖνος Μουρούζης, μέγας δραγουμάνος, ὅπου τὴν σήμερα, 1782, εἶναι ἀθέντης εἰς Μολδαυίαν («pe cari i-a împrumutat dumnealui Alexandru Moruzi, ca să-î plătească dumnealui fratele său Constantin Moruzi, Mare-Dragoman, care astăzi, în 1782, e Domn în Moldova»)¹.

CXC IX.

Cinstite și mai mare dum[neata] arh[on] staroste cu frățască dragoste și cu multă săn[ă]tate mă închin dum[itale].

† Cu această frățască scrisoare mai întâi cercetez de întreagă și fericită sănătatea dum[nea]v[o]astră, ca, înțelegând-o, pe deplin să mă bucur, Lângă această, fac dum[itale] supărare și rugăcune, să faci dum[neata] bine să chieime pe un neguțător din Cumpaniia dum[nea]v[o]astră, anume chir Nicola Stama, ca să-l întrebă dum[neata] să arate dum[itale] întru adevăr și în

¹ Pentru acest făcător de datorii, v. *Genealogia Cantacusinilor*, p. 394.

frica lui Dumnezeu pentru un Ianaiche Brâncoveanu și pentru un Gheorghe Cuțovlahu tovaroș lui Ianaiche, că, la priimirea scumpii dupe urmă, să arat[e] câte oca au priimit, și căți ban[î] au datu-le, și ce cusur au mai rămas; și, când au dat bani, fost-au față amândoo. Și zis-au numitul Gheorghe Cuțovlah că sânt bani lui toți acei după scumpie, sau câtă sumă au zis(te) că este ai lui? Fiindcă am auzit că de acolo au plecatu încoace învrăjbiți, din pricina banilor ce luase pe scumpie. Că acel numitu Ianaiche? Fiind om cu răutate și bun de pricină, și făcând greșală cu tocmeala scumpii, de au tocmis-o efitin, neștiind cheltuelile ce să vor face, și văzând că nu să prind capetele,—dintr'aceia au pornit între dânși vrajbă, și, viind pe drum până aproape de casa lor, s'au bătut, și i s'au întâmplat unuia moarte. Și, pentru ca să nu între la urgie domnească și a lua moarte pentru moarte, rog dragostea dum[itale] ca să mă înștiințez pe largu de toate pricinile lor, cu amăruntu, ce va arăta numitul neguțător, ca cu acea încredințare a dum[itale] să știu curat, ca să arăt Mării Sale lui Vodă. Și cu frățască dragoste să s[ă] dia pururea.

Râmnicu, 1782, Av[gust] 19.

Al dumitale ca un frat[e] și gat[a] a sluji:

Mihai Poen[a]r[u] Polcov[ni]cu.

Cinstitului și mai marelui dum[nea]lui chir Gheorghită Marco, birău Cumpăanii grecești, cu cinste și cu frățască dragoste, la Sibii.

[Pecete peste hîrtie.]

CC.

16 Ianuar 1783. Socoteală între Dumitru Butcă și «sorumea Mariuța Apostoliu».—Pecete cu cruce dublă și А. М. Д. К.

CCI.

Scrisoarea mea la mâna stăpânului meu jup[ă]n Enache Marco, precum să s[ă] știe că m'am tocmis slugă la bolta dumnealui, care acum cu știrea și bun așezământul cinstit[î] Cumpăanii și cu voința noastră a tuturor au priimit-o dum-

nealui, după cum mai pe largü toate să cuprind ănscri-soarea care aü dat-o unchiul mieü Cozma la mäna dumisale. Decü, după aceea mä legü și eü la toate a fi bun și ascultătorü și a mä läsa de toate năravurile rele, ca sä-m pocü dobändi nume bun, și, urmänd așa, voi afla milă, și din an ăns an și mai bună chivernisală, iar, făcänd vr'un fel de blăstämăție, säu fiind neascultătorü, aü nesupus, mai värtos și la paguba ča mai mica de m'ar afla ča am făcut peste voia și porunca dumnealui, volnic sä fie cu mine a mä pedepsi ăns tot chipul. Către unchiul meü, ca către un fatur și mai mare al meü, a mä supune mä legü, ănsă la acele care mi s'ar porunci cu cale și direptate, și la căte sä cuvine; iar, când m'ar năcăji fără de cale și afară din măsură, atuncü sä aibü a mä plänge stăpănului meü jup[ăns] Enache, iar eü nič de cum sä nu obrăznicescü, sä mä gälcevescü cu dumnealui. De balurü, beții, primblări și alte lucruri necuvioase mä leg dup[ă] numita scrisoarea uncului meü a fi supt ača pedepsă, și cu credință a fi păns la banul cel mai mic, mä făgăduescü, nič fără știrea stăpănului mieü nič-un creițari din simbria mea sä nu iaü; ci dumnealui cu mäna dumisale, cerändu-i la vr'o mare lipsă a mea, sä-m dea. Decü, la toate cele ce pot fi pe paguba stăpănului meü, nu numai a le feri, li (*sic*) pre folos a-i sluji mä legü, ci și ănsnaintea lui Dumnezeü și a cinstitei Cumpanii care mä epitropește, cu tot solenitașul mä făgăduescü. Și pentru mai mare credință am iscălit.

Sibiü, 1783, Aprilie.

Eü *Vasilache Vasile* întărescü cele din sus scrise.

Θωμάς Βελλερᾶς μαρτυρῶ.

CCII.

Brașov, 9 Decembre 1783.

Neiscălit către «birăul a cinst[itei] Cumpanii grecești, jup[ănsul] Giuanul». «Dum[nealui] tistulü s'aü arătat nemulțămit... Reștanția ce me-aü rămasü... M'amü rugat în v'o câteva rändurü de chir Nicola Pulpaș, sä umble în cheltuiala mea, ca sä iă lucru sfișit... Întru ce putere sä ține dum-

[nea]lui de nu-mă trimete ban[i]... Iară pentru defaima ce
 aŭ defăimat pă chir Nicola Păposi (?), nu iaste omul mieŭ
 destulă neci[n]ste dum[itale]... 100 fu[n]ț tort suptire..., 2
 strae albe, 2 glugă, 1 țol[e], 1 funie.»

CCIII.

† Eŭ Oprea zidariul, care amă săzutŭ în Șălinbărŭ, daŭ
 carte de credință în mână văru-mieŭ Pavălŭ Comăničŭ dinŭ
 Feldioară, dinŭ cistitŭ Scaunulŭ (Scaunul) Sibiiului, precumŭ
 amă datŭ în mână dumisale Muncatie Grecu șase sute de
 galbeni, și cătŭ amă lucratŭ în patruzeci de ani, și, ce am
 căștigatŭ, totŭ în mână dumisale amă datŭ acești bani, să i
 să dea văru-mieŭ Pavălŭ, că m'aŭ grijitŭ la ne[pu]tința mea
 în doi ani,— că nece pre piçorele meale n'amă pututŭ umbla,
 ci totŭ pre mânăle lui și ale fomeilorŭ lui m'aŭ purtatŭ.

Dară mai tare să să crează gura duhomicului mieŭ popa
 Ionŭ popa satu[lu]i.

Mărturiŭ straine aŭ fostŭ : Bucuru lui Curluțŭ,

Toma Corni, Iliae Corni, Matheiŭ al Oprii Tançŭ.

Scris-aŭ eŭ popa Ioanŭ. Popa Daniilŭ, fiindŭ de față.

Că eŭ Oprea amu mânătu pe văru-mieŭ Pavelŭ, l-amŭ
 mânătu în doo rânduri la Grecu, să-mi grijască amă (*sic*),
 și dumnealui aŭ greitŭ cătră Pavelŭ : voi griji.

Anul 1784, luna lui Ghenuorie, zile 6.

CCIV.

București, 14 Februar 1784. Avramie, patriarch de Ieru-
 salim, către *proestosul* Companiei, cu urări și sfaturi. Pecete
 cu ABP. MIO. ΠΑ. TP. IP. ΣΜ.; 1775.

CCV.

Dumitale prea-cinstite și de bun neamŭ jupîne nașule, cu
 adîncă plecăciune închinîndu-mă, sărut ȇ. mîna dum[i]tale.

Căotîndu-mă D[u]mnezeu cu această certare, de am ră-
 mas săracă cu copii miei și cu atîtea judecăți și datorii,
 care nu știu cum și în ce chip s'aŭ putut face această tică-
 loșie, și lîngă cealelante adăogîndu-mi-si și această, și neavînd

nici într'un chip altă puteare fără, după D[um]nezeu, toată nădejdea mea la d[u]mneata iaste, că, de vream ce te-au învrednicit D[u]mnezeu la această traptă, și mulți săraci să folosesc din mila ă. Cumpanii, așa și eu sînt nădăjduită că, adunîndu-să ă. Cumpanie, și arătînd d[u]mneata a mea smerita iștanție, și vrînd și d[u]mneata ca un părinte sufletesc a sta lîngă plînssoarea mea, voiu avea prin d[u]mneata milostivul și cel de bucurie răspuns, — ca și eu macar ce spre această parte să fiu odihnită cu copii miei. Că de spre alte părți destule necazuri, trăsuri și supărări am, care nu poftesc la nice o mumă de copii aceste necazuri să aibă. Și cu ačasta rămîiū mai mică și plecată fiica d[u]mneavoastă. Făg[ă]raș, 30 August 1784.

Ilinca a răposatului Nicolae Fetoche.

CCVI.

Scrisoarea mea la mîna dum[nea]lui Cămărașului Spiridon, precum să să știe că i-am dat casele de la pivniță cu chirie, într'un anu tal[er]i o sută, însă numai casele, afară din pivniță. Care dintr'acești t¹ o sută să aibă dum[nealui] a face grajdiul, cuhniia, paturile și preumblarea, iar altele ce-î va mai trebui a face înprejuru caselor său în casă, în chirie să nu să ție în seaamă. Și, la [în]plinirea sorocului socotindu-ne, orice va mai prisosi din bani să aibă a mi-î da. Și pentru încredințare am iscălit. L. 1784, Sept[emvrie] 15.

Șt[efan] Părș[coveanu] Dvor[nic].

CCVII.

Scurtată cuprindere dinū ăa de obște pentru moștenitoarea Țara Ungurească ale vămilorū noi rînduite porunci, suptū zioa 29 Septemvrie 1784.

[Tipărit.]

CCVIII.

7 Mart 1785. 'Ο ἐν ἱατροῖς ἐλάχιστος Σίλβεστρος Κωνσταντίνου Φιλίππης ¹ către Ioan Manicati, la București. Îl felicită pentru în-

¹ V. pentru el *Ist. lit. romine în secolul al XVIII-lea*, II, p. 45.

cheierea călătoriilor și stabilirea sa în acest oraș. Din parte-î, e în Viena, după ce a luat doctoratul la Göttingen cu «*pathologia februum verminosarum*». Constantin Darvari, alt prieten, a vorbit «*de signis coctionis in morbis*». Un altul e κύριος Ατζκάνιος.

CCIX.

Magdeburg, 22 April 1785. 'Ο ἐν ἰατροῖς ἐλάχιστος Κωνσταντῖνος Ἰωάννου ὁ Δάρβαρις către Ioan Manicati. Felicitări de începutul carierei. Manicati fusese și la Paris.

CCX.

Sibiū, 7 Maiū 1785. Manasi Eliade¹ arată lui Ioan Manicati că starea sănătății sale îl face să părăsească ideea unei călătorii în Italia și că se întoarce în București. Salută pe Păharnicul Vilara și alți prieteni.

[Pecete neagră]

CCXI.

Szombath, 7/18 Iulie 1785. Demetrio Marco către Ioan Manicati. Trimete o *carrozza* contelui Dudescul². Amintește pe Păharnicul Vellara.

CCXII.

După părinteasca drag[o]ste.

Scrisoarea dum[i]tale am priimit-o, și, de fericirea sănătății dum[i]tale aflându-să, pă deplin ne-am bucuratū, și noi, din mila lui Dumnezeu, ne aflăm sănătoș. Ne înștiințazi dum[nea]ta că casa ce aū fost să o ție cu chirie Spiridon în anī doī, și acum, ducându-să la Țarigrad, te-ai învoitū și ai luat-o dum[nea]ta pă un anū ce era să mai șaze elū, drept t¹ 100. Veī ști dum[nea]ta că zapisul lui iaste la noi, și nu să făcea să iā t¹ 100, ce mai puțin; ci așa aū vrut dum[nea]lui dā ț'aū luat t¹ 100 dāplinū. Pentru că ai îndrāznit dum[nea]ta și le-ai luat mai înainte până a mă înștiința, bine ai făcut,

¹ Cf. *ibid.*, tabla, p. 52 și mai sus, p. 100, n^o CXXXXIX.

² V. *ibid.*, p. 44.

întocmai ca un priiaten, că mai bine voim și noi a fi dum-
[nea]ta decât alții; și, căt pentru aceasta, să îndrezești ori-
când. Voia ci ne ceî dumneata ca să poruncim omului
nostru aciî, să dășchizî dum[nea]ta ușa,— această voie să o
aibî dum[nea]ta însuși dă la mine, însă cheltuiala ce o veî
face, va fi a dum[i]tale. Și rămăi

al dum[i]tale ca un părinte :

Șt[efan] Părș[coveanu] Dvor[nic].

1785, Octomvrie 7.

[V°:] Cinst[itului] și al nostru ca un fiü dum[nea]lui Ioan
Manecantes Safranos, doftor, cu părintească dragoste și feri-
cită sănătate să să dea, la București.

[Pecete neagră, cu blason, ruptă.]

CCXIII.

Craiova, 15 Ianuar 1786. Ἰωακείμ προηγούμενος Συναίτης
către Companie, pentru eleimosină. Pecete cu Maica Dom-
nului și două chipuri, la dreapta și la stînga, mai jos.

CCXIV.

«1786, die 31 Fivari, Samosujvar» (Gherla). Jozsef Deák către
«szupunul Georgie birev». «Am avut se ne dej pentru un oka
de per [de kapre] dove okale de skumpye... Skumpya sel
tremate pe kirya al nostru, si pune akuma ku omenie bune
l-am asteptat sel tremete akase, pekum n'av fost tokmala...
prekum isti si zsupunul birevul, ke aste tomne l-am adus
ennainte a luj szupunul birev en terg, si sav prins asa ke sel
maj astept pucinike vreme, ke a tremete ku omenye bune,
si se nu fak keltujale.»

CCXV.

Povtesk senitate bune dumitale szupune Georgie la Gerla;
1786, die 7ma 9-bris.

N'am de alta fere fak de stire dumitale, szupune Georgie,
prekum am luvat cinstita skrisore dumitale en menem, si lam
tsitit, si am enceles pentru tote cse skrij en karte. Da nuj

nimike, ke, de va adsuta Dumnezov se ne telnim la olalte, da om facse kum a fi maj bin si maj pretineste ka se fim și de akuma ennainte preten bun la olalte. Si asa, pentru acele 30 de turale kare eskrij dumnata ke sent, da daka ar vini karele ku skunpie, de lej pune dumnata undeva entrun kar și lej tremete la Gerla, apoj, daka nom telni la olalte, nu non sfedi. Ku asta remejnem dumitale totdeauna pretin bun.

*Ioszeŕ Diakul,
Petro Pegomas,
Moyses Pekurar.*

Me rog dumitale se daj karteŕa asta la szupunul Nikola Stanio.

[Adresa latină a judeleŕi Marco ¹.]

CCXVI.

«De la Divanu Craiovei», 17 Ianuar 1787. Mărturie pentru Gheorghe Căpitanu, fratele lui «Calotă Anastasiia Foltescul de aici, din Craiova», negustor, ce a murit la Sibiiŕi.

Iscălesc: ...H[a]gŕi Stan Jianu b[i]v Vel Post[elnic] ¹, Ion Brăiloiu biv Vel Stol[ni]c, și alți doŕ.

«Pročt. 3ti Logf.»

Fără pecete.

CCXVII.

1787, Ianuarie 19 zile. Foița de marfă... Țeseli cu pēriile lor, 3 broaște cu arcū..., sūfredele..., piepteni de cai... Pentru 12 măji de fier...

CCXVIII.

1787, Ghen[arie] 31, Craiova. Cinst[ituluŕi] și al nostru ca un frate dum[nea]ta cinst[it]i birău și dum[nea]v[oastră] fraț epitropi ai Cumpaniei cei mari, cu frățască dragoste ne în-

¹ Asemenea scrisorŕi romănești cu litere latine ale Armenilor din Ardeal sînt multe.

¹ A fost trimes la Poartă pentru Domnia pămînteană în 1774. V. *Ist. lit. rom.* citată, II, p. 110.

chinăm dum[nea]v[oastră]. Cu frăţască scrisoare înştiinţăm d[u]m[nea]v[oastră] pentru acest Gheorghie ce iaste frate cu Calotă Anastasie, care s'au întâmplat de au murit acolo la Sibii, şi iată că vine acolo să caute ceale rămasă ale frăţini-său. Şi deaterăm şi noi aşastă adeverinţă ca să vă încredinţaţ d[umnea]v[oastră] pentru dănsul, că iaste frate cu Calotă. Şi rămănem

aî dum[nevoastră] ca neşte fraţi :

H[a]gi Con[stan]d[i]n Stoenescu, starostea.

Δημίτρις Ἰωάννου μάρτυρας.

[Fără pecete.]

CCXIX.

Dupe prietenească drag[o]ste.

De venirea dumitale întâlegând, prieteneşte ne-am buc[u]rat, şi pentru prea-iubit fratele dum[ital]i Ioan Manicati, că l-au chemat Dumnezeu, nu puţin ne-au părut rău, fiindu-ne bun prieten; Domnul să-l pomenească, odihnindu-î sufletul întru împărăţia sa. Pentru casăle noastre în care au şăzut dum[nea]lui, întâleaserăm că încă până acum tot sânt prinsă cu calabalăcu răposatului, şi, fiindcă le avem date en chirie dum[nea]lui polc[ovnicului] Iancul, te poftim pe dum[neata] ca să le deşărţ de calabalăc ce va fi într'ânsele, făcându-le teslim numitului polc[ovnic]. Iar, de va face dum[nealu]i cevaş vre o supărare pentru chirie, să nu dai nimănuî nimic, pentru că răp[o]satul doftor, fiindu-ne bun prieten, s'au odihnit întru aceste casă fără de nici-un fel de chirie. Aceasta înştiinţăm; şi fiî dum[neata] săn[ă]tos.

Al dum[ital]i de bine-voitor şi prieten :

Şt[efan] Prăş[coveanu] Dvor[nic].

1787, Avg[us]t 4.

[V°:] Cinstit şi al nostru prieten dum[nea]lui chir Manicati, cu prietenească drag[o]ste.

CCXX.

† Cu această credințoasă scrisoare a mē adeverezū ieū cel din josū iscălitū la mână cinstitii Cumpanii greceștii a Sibiiului spre bună apărarea de spre partea mē acuma și de aiĉa înainte că, fiindu-m fostu partea mē de la răposatu taica Vasilie Băcanu lămurită la 1783, Aprilie 1, din epitropia Cumpanii, aceștii ban[i], u. f., 53,80... , aū căzutū să aibă a-ī răspunde jupănu Enache Marcu cu camăta lorū, 6 la sută. [I-a primit.] Făcândū ieū și alte necuvioase și bagube, avândū și alți creditorī cerere la aceștii puținei banī aī mieī, și vră[n]dū ieū să mă ducū în zua de astăz la altă slujbă, aū rămasū lucru mieū să-lū cerceteze cinstita Cumpanie din partea asta a mē, să să plătiască creditorī mieī cu curamă ca, procopsântū vr'odată și ieū după mila lui Dumnezăū, iară mă legū să împlenescū pă aceia care i-am păgubitū, dupe cum arată socotelele tuturorū și protocolu cinstitii Cumpani. Nepută[n]dū isprăvi acuma toate, lipsi[n]dū dă aiĉa, din creditorū, ci lasū la bună îndreptaria cinstita Cumpanie ce vor face cu creditorī; dăstulū că ieū multū nu am a cere nimica, că faptele mele aū fostū mari, care mai mare pediapsă mi să cădē. Dară încă s'aū milostivitū dă m'aū lăsatū să-m pocī căștiga un ștuc de pită, unde voi putē căpăta cu jluba mē. Și aceste toate întărescū cu iscălitura mē, să fie spre apărare și încredințaria la orice felī de judecată. 1788, Februarie 7; Sibii.

Ieū *Vasilache Vasile Băcanu* adeverezū cele din suse scrise toate.

CCXXI.

1790. Gherasim Adamovicī, episcopul neunit, împărtășește clerului său măsura luată de Guvern de a nu se mai săruta și îmbrățișa mortul, de a nu se ținea mult în casă, de a nu se răzima nimenī «pe copirșeu și a să păsa pe dînsul», de a se face mormîntul «cel puținū de 8 urme de afundū», de a se opri orice dezgropare. Se vor pedepsi și preoții pentru aceste «țirmonii și obiceiuri stricăĉoase».

CCXXII.

1790. Compania iea garanție pentru preotul capelei, Evghenie Mihail, venit de la București.

Românește.

CCXXIII.

[1791.] Pentru jurământul noului capelan al Companiei. «Însă, fiindcă Dom[nia Sa] episcopu Adamovicî, chiar atunci când vream noi să punem pe numitu capelan înainta Dom[niei Sale] ep[iscopul] la jurământu, s'aũ dusu la Timișoar[a], la adunare ȃa de opștea, și așa din pricina aȃasta aũ rămasu numitul capelan pãn în veni[rea] Dom[niei Sale] ep[iscopului] nejurat,— decî, îndatăș cum aũ sosit numitul epis[cop] del[a] Timișoar[ă], dup[ă] învoire sa am jurat pe numitul capelan cu jurământul acel care noi din vechime l-am fostu obișnuit, pentru că forma jurământului acestuia de la însuș mare stăpãniril[e] Ardealului ni s'aũ dat.» Se cere acum adaosul: «cum că din provinȃia aȃasta mai multu nu va ieși, și în viaȃa sa va rămãne aiȃa... Dreptu aceia ne temem ca nu cumva, silindu-să Dom[nia Sa] ep[iscopul] să ne opriască la aducere capelanului din Arhipelag, va umbla să nă puie preotũ rumãnescũ în capel[a] noastră.

Dară, mai înainte de cãts'ar întãmpla aȃasta cu noi, gat[a] sãntem a rămãne fãrã toat[ă] slujba bisericească, și mai vãrtosũ din acește pricinî :

Întãî. Preoȃi rumãneștî din pilde vii nice pre sine, nice pre noi, dup[ă] îndreptare dogmelor bisericeștî a ne învăȃa, precum ne învaȃa legea noastră, nu sãntũ în stare.

2^{la}. Limba noastră, fãr care noi slujba noastră cia bisericească nu o putem împlini, nu o știũ.

3^{la}. Precum ieste adevãrat că preoȃi rumãneștî nice ȃa moralicească, nice cia teoriicească teologhie nu știũ, așa ieste adevãratũ că ieî fãr de acește învăȃãturi bisericeștî noa [nu] ne pot da și învăȃa.

4^{la}. Noi și femeile noastre în limba greȃescă ne spoveduim; așa dară de capelan grecescũ, iar nu de rumãnescũ, are lipsã

capel[a] noastră. Știam că pre unul ca acește necum aiōa în Ardeal, dar nice în Țar[a] Ungurască (afar[ă] de capelan[i] grecești car[e] să află acolo) nu să poate afla.

5^{la}. Sărguire și grije noastră totdeuna ačasta aū fostū ca să fie capelani noștri de neam grecescū și *neinsuraf*, și mai vartosū din acește 2 pricinī : întâi, pentru că unul ca acesta nu numai limba noastră ča grečască, dar și teologhia și învățătura bisericăscă în limba noastră cu toat[e] cel[e] din tenei (*sic*) o știe, al 2^{la}, pentru că viața lor ieste mai curat[ă] și mai cinstelnică în parte preoțască.

[Cer a se scuti decī de adaos.

Jos:] ἡ παροῦσα δὲν ἐδώθη («această scrisoare nu s'a dat»)

CCXXIV.

6 Novembre 1791. «Gherasimū Adamovič» către «Companie», pentru «ponoslu nostru asupra jupînului Hagiul Popū Costandinū¹, pentru dezgroparea care înpotriva tuturorū legilorū aū îndrăznitū a face».

Pecete mare peste hîrtie, cu mitra, cîrja și o cruce mare în blason.

CCXXV.

Sibiū, 7 Decembre 1791. «Gherasim Adamovič» către Companie, ca «să nu să poftorească ponoslul nostru înpotriva mai de multe orī numitului chirū Hagiū», pentru că a făcut o dezgropare.

CCXXVI.

1792. Κατάστειχος τῆς ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆ 4 'Απριλίου («Catastihul bisericii, de la 4 April»).

Finu Răduțu Stoica... Finu Zanfirū Preda... I-am dat contul. ...

¹ Cîtorul bisericii din Josephstadt (Groapă) a Sibiului. V. și *Inscripții din bisericile românești* (supt presă).

CCXXVII.

1792. Compania către episcopul neunit Adamovici, pentru casul lui Hagi Costandin Popă. «Aū dezūgropatū pă răposata socra dumneaalū și temeiri dă zădur[i] arū fi aruncat păstă mormăn[turī]». Se îndreptătesc că nu l-aū înștiințat în scris pe episcop.

CCXXVIII.

1792, Fevruarie 10. Să să știi factura pentru porci a lo Bari Nicolaia de la Speneni amă priimitū evū Gherghi Maricovici, să-ī vānzū co frica lui Domnezovu și osteneala mea, 75 de lei.

La podu amū datū curusū, la Cerneșoara cucurusū, la Maicina, la Parcalupea (*sic*)... Ačasta cucurusū a ma[n]catū porci pana s'a vāndutū... Vama romaneasca la Ribnicū, la havaetu Domnei, și la camacanu, și la ispravnicu, la porcū 26 pa[r]ale)... Goșteritu la Caneni... Vama nemțeasca... La devu čobani..., pana amu vandutū porci cncacariilor... La podū la Sibii, vama... La doi čobani cari s'a dusū apoī... La vataho a plătītū... Cheltoiala pe drumū, 2 cai și 5 omeni... Și sa știi targoelili boeriuului Nicolai ce amū targoitū: 3 pei da vaca negri de cociial... Zapisuri cari am priimitū, de la chirū Zafrachi....

CCXXIX.

1792, Noe[m]vre 30, Sibiiū. Sa sa știi precumū amū adusū comisionū chirū Costandinū Petcul scopiia.

... 5.000 oca scopiia coparata la Urahova, 100 oca, cate 4 lei, par[ale] 25... Chiriia de la Dunari pana lazaritū, la suta oca 3¹/₂ lei... Pentru cartea domneasca, lei 6. Cistea la capitanu și la Turci, 7. Pantru saci, chiriia da la Sibii pana Dunari, lei 5. La omeni pana adusū saci la Dunari, și batutu scopii lei 7. Geremē la carauși, cate 5 lei; ostaneala mia, prevezonu, 60. Vama nemūșasca, f. 22, x. 45... Chiriia de la lazaritū pana Sibii, ugorești 38, 44. La carauși, trichichelū

și 4 rogojină, f. 7. La omeni copanitu scopiia și caratu scopii, f. 4 .. 28 oca scopiia prisosită...

Gheorghe Maricovică.

CCXXX.

1793, Dechevrie 29, Sibii... La cizmași, la Sibii: Io-hană Șramă, cizmașu... Postavari de la Sibii... Sofica Sa-l-mon, palarița. Looniară Șusteră, palareară....

CCXXXI.

3 Februar 1794. «Timotheus episcopus Sardeon de Barba-Rosa, ὁ Σαρδέων Τιμόθεος», către Guvern. Se plînge că, lo-cuind în Țara-Românească, e bănuț. Îi recomandă pe «iu-venis iste Athanasius Amfibolus.

CCXXXII.

[1795.]

Oamenii ceî arși din Boiță :

Vîlcu Cloaji.

Savu Luca.

Gheorghe Savu Luca.

Onea Totoiă.

Mihail Totoiă.

Iacobă Blînga.

Iacobă Blînga feçorul.

Nicolae Reli.

Stanciă Costa, cu 7 copii.

Măria Totoiului i-aă datu.

CCXXXIII.

Brașov, 17 Mart 1795. Petcu Nicolau cere *birăului* Com-paniei a se da partea cuvenită din moștenirea lui Dutcă, «maichi mele Ilinca, nepoata dumnealui cea mai tineră». Oprește banii pentru datoria mamei față de el.

CCXXXIV.

Adeverință.

Pentru căți bani amü priimitü fieștecare de la dumnealor cinstiții episcopii ai răpăosatului chirü Dimitrie Dutcă, după cumü mai jos amü priimit :

Fieștecare preot câte un sărindariü, pe un sărindariü câte cinsprăzece florinți ungurești ; în Sibiiü, 20 April 795.

Savva Popovicî, protopopü ot Rășinariü, am priimit florinț 15.

Bucur Bodeș, paroh Iozvăstatü¹, amü priimitü florinț 15.

Ilie Popovicî, paroh în Maeri-de-jos, am priimit florinți ungurești 15.

Popa Bančü Vladü, Bungardü parogü, a primit 15.

Protopop Gheorghie de la Făgăraș am priimitü florinți 15...

Ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος καὶ ἐφημέριος τῆς τῶν Ῥωμαίων Κομπανίας...

Popa Banču Popovič de la Boiță am primit de la jup[ăn] Agiu :

I sărindari la Căineanî.

I sărindal datu la bis[ă]rici.

I la porüta Turünului.

I la Iosăștat.

[Deosebit:] pop[a] Costandin duh[ovnicul], ot Căineanî.

Γιαννάκης Ἀναστασίου μάρτηρος.

CCXXXV.

Sibii, 2 Maiü 1795. Chitanță pentru partea din moștenirea lui Dutcă, de la «fata Nesticăi Borșoși» (iscălește : «fata Năstichi Borșoși»).

CCXXXVI.

Sibiiü, 10 Iunie 1795. «Eü Ilinca fata lui Vasilie Sărbu din Făgăraș» arată că a primit de la episcopii răposatului Dumitru Dutca «simbria pe un anü și jumătate, atîta sim-

¹ Josephstadt.

briia, cât și cizmele, câtă am avut să ia». Martur «eü Costandin Arpași».

CCXXXVII.

Sibiü, 15 Iunie 1795. «Sanda, soția răposatului Enach[i] Fiera», dă chitanță pentru partea sa din moștenirea lui Dutcă.

CCXXXVIII.

Sibiü, 17 Iunie 1795. «Marișca a răposatului Nicolae Borșoi, vărul răposatului jupînu Dumitru Dutcă», dă chitanță pentru partea ei din moștenirea lui Dutcă.

CCXXXIX.

Sibiü, 2 Iulie 1795. Chitanță pentru parte din moștenirea lui Dutcă, de la «Nicolîța [=Nicolae] Panovič, dascalu».

CCXL.

Brașov, 4 Iulie 1795. «Zamfira, fiica d[u]mnealui Zanfir Marcu», dă chitanță pentru partea lui din moștenirea lui Dutcă. Marturi: «Anastasiia maica Zafiri» și «Eustathie Catana, paroh la Bolgasecû». — Tot așa de la sora ei, Elisafta.

CCXLI.

Sibiü, 5 Iulie 1795. «Eü Veronica Ștefan Arpași» dă chitanță pentru partea ei din moștenirea lui Dutcă.

CCXLII.

Sibiü, 15 August 1795. Constandin Arpași către Hagi C. Pop. «Acestă muere aici să plînge că o ao înșelat fičorul ei și nu-î dă nimicü din bani care aü luat, și aü venit acum în trei rânduri, tot cu cheltuială, și să roagă ca să faci bine să o miluești cu ceva.»

Maî jos: «Anișca asoția (*sic*) a răposatului Mărin Ștefan Dutcă» dă chitanță pentru 10 fl., martur fiind «Gheorghî Argintar».

CCXLIII.

De la milostivul Dumnezeu multă și fericită sănătate potesc dumniavoastră, jupăne Hagi.

Cu altă n'am de scrie dumitale fără, având lipsă de niște țigle ca să coperim casa, că ploao în lăuntru, am căutat să iaș și am cerut de la frate-mieș Enachie să plătiască cărămidarului, și zice că n'are să plătiască pân la târgul Sibiului. Și, neașteptând cărămidaru, am căutat să-ș plătesc din baniș loterii, că după ačasta nu mai puteam căpăta țiglă, și rămănea casa necoperită. La care mă rog, jup[ăne] Hagi, să faci dumneata bine să dai acei baniș la domnu Anghir-Macher; că din baniș aciaș am plătit zloș f. 20, cari arașă și atestație cărămidarului, căt n'am plătit. Care rămăș al dumnitale mai mic și plecat spre slujbă în toată vreme:

Făgăraș, 795, 23 Avgust. *Ghiorghie Fogoroș.*

CCXLIV.

Mă închin cu sănătate dumital[e] chir Hagi Constandin. De acesti rudeliș să vor afla multe, cari aș toș lipsă, dară pentru pomenirea răposatului, și va hi cu voia dumital[e], vr'o f. 10 să li să dea. Cu ačasta rămăș al dumnitale bun voitor:

Sibiș, în 4 7-vrie *Constandin Arpaș.*
1795. *Ionică Badalasă.*

CCXLV.

Sibiș, 4 Septembrie 1795. «Eș Enache Fogoroș» dă chitanță pentru 100 de floriniș, «care i-aș lăsat răposatul jupinu Dumitru Dutcă, ca să să facă zidul înprejuriul bisericiș Făgărașuluș, neunite».

CCXLVI.

Făgăraș, 17 Novembre 1795. Gheorghie Fogoroș către Hagi Constandin Pop. «Avind cîte ceva foarte răș stricat înprejurul casiiș, și neavind de nicăieraș îndemînă, mi-aș căotat a lua din baniș luteriiș Rfl. 15.»

CCXLVII.

Pera, 10 Decembre 1795. Herbert-Rathkeal, Internunțiu, către ministrul Thugut. Pentru «une question desagreable entre la boyar Demetrius Falkoian et le protonotaire Ladislas de Tury». Fălcoianu vînduse după pace lui Tury moșia ardeleană «Szederjes», fără a primi un rest de 8.000 fl. El o moștenise.

CCXLVIII.

Brașov, 29 Decembre 1795. Mărturie de la «nepoatele și strănepoata unchiului nostru Dumitru Dutcă, adecă eū Marieă, soția nepotului Voicu, și eū, Zamfira, soția răposatului Hagi Dumitru Ūrcu, și eū, Ilinca, soția Hristei Lebul; și eū, strănepoata răposatului, ficea răposatului Hagi Dumitru Ūrcu», arată că și-aū primit moștenirea și un adaus.

CCXLIX.

Făgăraș, 11 Iunie 1796. «Gheorghie Fogorașu» către Hagi Constantin Pop. «Mai iaste încă de a să direage: pãlanul înprejuru, unū șopu și alte în casă. Pentru care foarte mă rogū ca, de mai iaste ceva, să mi să dea acumū, să mă pociū închide, că mi s'aū făcut pagubă în grădină și în curte, și poditulū casii s'aū stricat de totū, și, îngreuindu-să coperișulū cu țigla, pãreții s'aū plecatū cătră uliță, și, fiind tocma în calea besearicii, mai mare iaste și rușinea. Și într'alt chip avem frică mare că odată va cădea preste noi, de nu să va mai direage acum, până iaste vreamea ačastă bună, — că și leamnele și scîndurile acum înnaintea seacerii să află mai estine... Și iată, silitū fiind de lipsa din sus arătată, am trimis pe gázdoaiā mea, ca, pentru ce va priimi, să deae cvietanție.»

CCL.

Iulie 1796. Πήγας Βελεστινλής, Θεταλός ¹, către Companie. Copie.

¹ Vestitul Riga.

CCLI.

București, 15 Septembrie 1796. Dim[itrie] H. Moshu către Manicati. Pentru datoria Curții lui Vodă Moruzi, s'a înțeles cu Spătarul Manu.

CCLII.

Sibiiu, 26 Septembrie 1796, «c[alendarul] vech[iu]... Savva Popovič, protop[opul] Sibiiului și asesor konz[istorial], Ilie Popovič, paroh îm[părătesc] și asesor», către Companie. Pentru «fomeaia ačasta, Sas Sara de la Vizocna», ce are o datorie.

CCLIII.

Sibiiu, 24 Octombrie 1796. Mărturie de bani de la «consistor neunit. Ioanū Popovič, vicariș, Bucur Bobeș, paroh Iozăștat, asesor».

Pecete peste hîrtie, cu mitra, cîrja, cruce la mijloc și: «Pecetia episcop neunită din Ardeal».

CCLIV.

16 Novembre 1796. 'Αλέξανδρος Περσιανός Σατρ[ά]ρι către Gheorghe Manicati. Pentru lucruri ale fratelui său Emanuil, dragomanul engles¹.

Adaus italian al lui.

Pecete roșie cu coroană și literele N. S.

CCLV.

Brașov, 2 Mart 1797. «Zamfira H[a]g[i] Dim[i]triu Ūrcul» arată că, Dumitru Dutcă nelăsînd nimic «la copila mea cea mai mică, anume Lința, neștiindu-o dum[nea]lui său, de va fi fostă uitat-o», epitropii i-au dat totuși 300 de florini. Mai multe iscălituri grecești.

¹ V. vol. III, pp. 74-5.

CCLVI.

1797, Iul[ie] 8. Catastiful biserici, la cin[e] ce daŭ cu ban[i] și făr[ă] bani, șă amŭ scos de pe catastiful cel vechi tum. (*sic*).

... Cocioan[a] Păunița [și «Pagonița»] Pelengoiă... Amŭ tocmiț pe Nicodim, pe an Rf. 30....

CCLVII.

Cu plecăcune și cu multă săn[ă]tate mă închin dumi[tal]i, jupăn Manicate Safran.

Înștiințez dum[ital]i că din bani, adecă florinți ungurești, 740, ce aŭ rămas asupra dumi[tal]i că să-ı ei de la Onea Popizol, după rămătorı ce le-aŭ vândut Duță, omul mieŭ, ım spuse chir Gheorghită, fiul dumi[tal]i, c'aı fi priimit dum[neata] păn acum dintr'acești banı florinți ungurești 600, care facu florinții nemțeștiı 500, adecă cincı sute. Și, viınd omul dum-n[ea]lui chir Neacșului Guțu, să-ı numeri acești banı nemțești florinții 500, pentru alții care mi i-aŭ numărat dum-n[ea]lui aiciı, și mă rog dumi[tal]i să faci silință ca să apuciı pe acel om ca să împlinească și cusuru de la florinții 140 ungureștiı ă-aŭ mai rămas asupra lui. Și, luınd treaba sfărșit, ne veı înștiința dumn[eata], și iarăș ıı vom trage poliță, și te vom înștiința cui să o dea. Și foarte sănt mulțumit dumitale de prieteșugul ce l-aı arătat pentru noi. Îndatoriții fiind și noi la orice veı poftiı dumn[eata], gata săntem de a sluji apurerea. Și rămăiŭ al dumi[tale] mai mic și bun prietin:

Ioan Cost[an]d[in] Od[o]bescul.

97, Iu[lie] 28, București.

[V^o.]. Dumisale jupănului Manicate Safran, cu plecăcune și cu multă săn[ă]t[ate] să să dea la Sibiiŭ.

[Fără pecete.]

CCLVIII.

1798. «Panaiotŭ Nicu de la Cumpanii Greci or de la Sibii către Agenție, pentru zestrea ce-ı datorıa socrul, «Daniil fon Alecsoviči», pe care «l-aŭ tăiatŭ la Țara Turcească... Avutu

răpusatului este o casă la Țarneț i doao case la Rūșava i o moara la Rușava, i alte avuturi ce va avea înăuntru, ce nu sântū știute de mine».

Urmează «copiia den foia de zestrea ce mi-aū dat răp[fo]-satul socru-mieū... , la leat 1796, Avgust 14.

6.500 tal[er]i, banī gata.

1.400 în galbeni, ce sânt în salbă.

600, o butcă.

600, o pimnița cu doao vii, în Craina, în Batcovū.

400, 1 rând haine de chismeriū, rochiia i tatarcă, înblanite cu nurcă.

250, 1 rând haine avafū, rochiia i beniș, înblanite cu nurcă.

100, 1 rând haine, rochiia de agabaniū i biniș de atlas cu florī (*sic*), albă, de vară.

200, 6 lingur[i], 6 părech[i] cuțite, 6 zalfuri, 1 tavă de felegene, 1 farfuriia cu lingurițe de argint, cu șervetele, i masă, i felegene.

150, 1 seltele, 1 plapoma, 4 capătăie de maldeh cu florī i doao țărcăfurī.

[Iscălită și de Gheorghie Protopopu.]

1 plapoma de basmă i o saltē de credul cașefas (*sic*), cu patru capătăi asemenea, i doao țărcăfurī.

CCLIX.

Cinstit dumneata jupăn[e] Gheorghită, cu plecăcune mă închin dumiț[e].

Cu plecată scrisoare înștiințaz dum[ital]i, și mai întăi cercetez pentru a dum[ital]i sănă[ta]te că, aflând că să află întreagă, să mă bucur, dintru a căruia mil[ă] și dar mă aflu și eū sănătos, din mila lui Dum[ne]zeū. Acum, văzând că aū venit vremea de marfă dă Veneția, dup[ă] o cinst[it]ă scrisoare a dumi[ital]i ce mi-eī trimes-o mai nainte, am fost mai trimesu dumi[ital]i o scrisoare. Și, de s'aū priimit dă cătră dumnea[v]oastră, eū nicī-un răspuns n'am avut; ci acuma fac rugăcune dum[itale], ca să-m mai priimești un comision de puținic[ă] marfă dă Veneția. Și, dă este cu puțință, să am cinst[itul] răspunsu dum[ital]i cu jupănu Cărstiian Funaru, că este ca să vie Lunī 'aicī la

lăzăret. Și cu toată plecăcunea sânt al dum[ji]tale amic și ple[cat]:

Dumitrașco Iordan.

98, Ap[rilie] 15.

[V^o.] Întru cinst[it]ă măna dum[isal]i jupănu[ui] Gheorghit[ă]
Man[i]cate cu cinst[e] și cu plec[ă]cune să să dea, la Sibii.

CCLX.

Noi cariî mai jos iscălițu dăm scrisoare de adeverință cum să se știe că am priimitu, de la cinst[ită] măna dumneal[ui] prea cinstitul jupănul Costantin Popu Hagi, și, al doilea, dumneal[ui] jupănul Costantin Mănecati Șafran 50, adecă cincizăci de zloș, în mila sf[i]nteî noastre biserici din Bucumul, dumneal[ui] răposatul Dumitru Dudcă, fiindu dumneal[ui] epitropi. La care noi cu foarte inimî fierbinți sântem mulță[mi]torî de neuitată dragostea dumnealor[ui] ce au arătat[ui] cu săracă biserica noastră. Și pentru mai bună credința noastră ne-am[ui] iscălitu numele și cu policra, și am întărit și cu pecetul nostru, ca să rămăe de crezut[ui].

Dat[ui] Belgrad[ui], 1799, April 27.

Stoian Chișul, gojiman și ctitor[ui] [pecete neagră cu cruce].

Eu *Ioan[ui] Apolzanu*, epitrop[ui] [pecete roșă, cu două inimî supt o coroană].

E[ui] *Ioan Afulea*, dasc[ui] și ctitor [pecete cu o pasere].

Noi ctitor[ui] sfînteî biserici neunite a Grecilor[ui] și Rumănilor[ui] din[ui] Belgrad[ui].

CCLXI.

Ū[ins]titej cocoane¹,

Vrut-am a înșliința pe dum[nea]ta, măcar[ui] că n'am[ui] avutu până acuma norocire a ne cunoaște, totuș pentru dragostea cei omeniască și iubirea de aproapel[ui] (*sic*), cu această puțințică scrisoare, precum[ui], întimplîndu-să de s'a[ui] prins aicea un hoțu anume Ianoș Răităriu de la Blaj, prin mijlocirea mea, pentru o înșălăcune ce au făcut cu banco-țădule vicleane, care și acuma să află prins aicea, în Curtea Sfatului, la Sibii[ui],—așa

¹ V. n¹ următor.

amă întăles că și pe dumniata te-ar fi înșălat acesta cu 1.300 de lei, cu nește porci, — însă cum și în ce chipă, nu știu.

Pentru aceia îți fac de știre ca să-m trimiți scrisoare pentru totă lucrulă, cumă s'au întâmplat, de la început până în sfârșit, unde, când și cumă, precumă și zăpis, sau dovezi cu mărturie, sau alte scrisori ce vei avea despre acei treabă, cu care să-lă pociu dovedi a fi vinovată; poate supt peceate să mi le trimiți; de împreună și carte de vichilică de la [instita] Agheție de acolo, pe numele meă să-m faci, ca să pociu lucra în numele dumitale, după cum voi ști, asupra lui.

Iară, de socotești dumniata singur a veni, poți numai cu graba, ca să nu fie târziu, — că elă până acuma iaste tot în prinsoare aicea, Și, așteptînd răspunsul dumitale, rămîi

Al dumitale gata a sluji:

Ioană Predetică, propria, plenipotențiar în lucrul măi sus. Sibiiu; 799, Iunie 7 zile.

CCLXII.

Cu plecăcune și cu prietenească drag[o]ste dumitale, domnule.

Înștiințez dum[ital]i pentru rămătoră, că nu să prea găsește mară, bună, că ne-au venit oameni dupe la baltă, și spune că nu sântu. Iar, pentru boi, de vei putea face să scoți o carte de la Măriia Sa Vodă de aici, apoi crez că ar fi treabă, că aici văz că au venit niște neguțătoră, totu din țara dum[nea]v[oastră], și cumpără boi, iar, de vei sta, să trimiți pă cinevaș să vie la mine, și eă să-l portu pe unde este marfă bună. Al doilea, mă rog Mării Tale să trimiți la domnul Ișfan, fratele Mării Sale, să-ți trimiță nește cărți ce i le-am lăsatu astă iarnă pentru pricina ce am cu Ianoș Răitaru și cu Micleuș Făgărășanu de la Blaj, și să le trimiți acele cărți la jupănul Manicate de la Sibiiu, că am scris la dumnealui să găsească un proparator să-l pue să judece cu Ianoș și cu Micleuș, și acel proparator să fie în locul mieă,—că eă nu poă să viă. Iar, de găsești Măriia Ta vre un omă să-l puă proparator în locul mieă, bine, până este Ianoș la opreală. Că miă au venit în scris de aci de la Sibiiu că este Ianoș prinsu în Curtea

Sfatului, aflându-l în altă vină. Și mă rog Mării Tale, cătu mai în grab[ă] să trimițu acele scrisori la jupănu Manicate. De aceasta înștiințaiu dumitale, și rămăiū

Al dumitale bun prietenu, gata a sluji, slugă:

1799, Iulii 29.

Radu Stan cupețu,

cumnat cu Od[o]besc[u].

[V°:] Întru cinstită măna dumn[ea]lui domnul Voina Micleuș de la Șoroștin, cu prietenească drag[o]ste și cu multă săn[ă]-tate să să dea, ori la Sibiiū, ori la Șoroștin.

[Pecete neagră.]

[Nedesfăcută.]

CCLXIII.

Cu multă plec[ă]čune mă închin dumitale, jupăne Costandine.

Cu plecata mea scrisoare către dum[neata], întâiū cercetez de întreagă și fericită săn[ă]tate a dumitale, ca, aflându-se pe deplin, să mă bucur. Ostenind dumn[eata] a cerceta de noi, din mila Împăratului ceresc ne aflăm săn[ă]toși. Veī ști dum[neata] că am priimit această scrisoare ce o trimiseiū dumi[tal]i la 27 ale lui Iunie și văz că-m scrie că s'au prinsu Ianoș Răitaru de la Blaj, și este pus la opreală în Curtea Sfatului, — cel ce m'au înșălat pă mine la leat 97 cu niște rămători ce i-am pus la tovărășie cu Ianoș Răitaru și cu Micleuș Făg[ă]rășanu, iar de la Blaj. Și nu poču să mă pricep cine mi au trimis această scrisoare; care mă rog dumi[tal]i cercetează, și, de va fi omu sigur, să-l puī dum[neata] orânduială, ca să fie vechil în locul mieū, să stea față la judecată cu acei oameni. Și văz că-m scrie cum mi s'au întămplat — veți ști dumn[ea]v[oastră] —, că eū am întrat în lăzăret și au venit și[i] acei oameni mai sus numiți, care băgându-ī tot într'o casă cu mine, și[1] au mai fost și alți trei oameni, de am făcut lăzăretu dup[ă] poruncă cu toți dinpreună, și șazănd în lăzăret, și aducându-m vite de rămători în zilile cele de târgu, de le vindeam, Ianoș cu tovarășu lui m'au întrebat: mai am rămători? Eū le-a[m] spus că mai am tot de acea potrivă păcum au și fost. Care făcând țocmeala, eū cu ei, câte lei 25 turcești părechia, pă răm[ă]torī 169, și

mi au dat ei mie lei 600, adec[ă] șase sute; când am făcut tocmeala vitelor însă, ei amândoi o parte și eu singur o parte, sau la dobândă, sau la pag[u]bă. Și am mersu la Cluj de am vândutu rămători, și dup[ă] vânzare le-am zis să ne tragemu socoteala, să vedem ce am făcut; dar ei n'au vrut, zicându-mu că ei sânt făgăduiți să aducă la Vodă de aici 6 telegari buni, ca să le dea Măria Sa Vodă voe să-ș scoață ei cai lor de aici, să-i bage în Ardealu, — zicându că are 60 de cai cumpărați, aici în țară. Și de acestea n'au fost nici-unele, că am purcesu de la Cluj să venim la Blaj, să ne tragem socoteala, dar ei au schimbat drumul, și am mersu la un sat ce-i zice Chiraifalău, umblând doo zile de la Cluj până la Chiraifalău. Și acolo s'au găsit cu unul ce-l chiamă Ferentu, și au vorbit cu acela ce au știut ei în limba ungu-rească, că eu nu știam ce grăia ei, și, eșind eu afară la cai, mi-au perit buchilareșu, cu toate scrisorile de toate cheltuelile ce cheltuisem pă drum cu rămători, și de vânzarea rămătorilor. Și numai lui Ianoș și lui Micleuș le dedesem la 200 de zloți nemțești, la a lor trebuință. Dup[ă] aceia m'au apucatu de socoteală, și, căutând buchilareșu, nu l-am aflat unde-l pusesem, și ei au început a mă face «unțfut» și cum au vrut ei. Apoi am mersu la niște domnișor[i] ce era acolo la o Curte, trăgându-mă Ianoș cu Micleuș, și mi-au luat bani de la mine toți, și mi au dat 40 de galbeni mie, și 6 galbeni am mai luat un ceasornic, și 80 de florinți am dat pe un cal, adec[ă] rămători am dat, și s'au prețuit acești bani, și altu cal iarăș asemenea, 80 de florinți; să fi tărguitu eu de acolo câte cevaș, ca de 20 zloți nemțești, iar mai mult nu. Iar ceilalți bani i-au dat lor toți, adec[ă] lui Ianoș și lui Micleuș. Apoi am căzut eu cu rugăcune de acei domnișor[i], să-m dea vre o scrisoare la mână, că pașușu, ce l-am avut, să pierduse cu buchilareșu, și acei domnișor[i] mi au făcut carte de pace la mâna mea și la mâna lor, — zicându-m Ianoș cu tovarășu lui că vor să mă bage în fiară pă mine și pă feçoru ce l-am avut lângă mine. Și eu m'am înfricoșat, ca unu ce eram în țară streină și, mai vartos, nu știam că au făcut cărți de pace.

După aceia am venit la Sibiiu și am umblat de am găsitu ceî trei oameni care fusese cu noi în lăzăret, și i-am dusu la domnul drehteru, de aū luat în scris, cum ne-aū fost tocmeala, și căți bani am priimit eū de la Ianoș și de la Micleuș, — că ei aū zis înaintea acelor domnișori că am tocmitu părechia de răm[ă]torî cu lei 20, iar nu 25, și mi aū dat mie bani în mână lei 1.500, iar nu 600. Și de acolò am dus pă acei trei oameni la domnu părcălabu de la Tălmaçu, și am luat în scris și acolò toate pe rând, și cu acele scrisori am mersu la Curtea Sfatului, și mi aū dat alte scrisori. Și acele cărți de mărturie le-amu lăsatu astă iarnă la domnul Ișfan Micleuș, frate cu domnul Voina de la Șoroștin. Ci mă rog dumitale, cercetează de omul ce mi aū scris această scrisoare, și să fie vechil în locu mieū, sau găsește dumn[ea]ta de pune pă altul. Și iată că trimiseiū și la domnul Voina cu scrisoare; ce dumn[eata] să o trimiți pentru ca să trimiță dum[nea]lui cărțile ce le am de mărturie lăstate la mână domnului Ișfan, fratele dumn[ea]lui. De aceasta mă rog dumi[tal]i, ca, de să va putea să să facă vre o treabă, a nu fi eū acolò, bine, iar, de nu, dumn[eata] fă bine și-m scrie o scrisoare, ca să știū ce urmare să fac. Și acea scrisoare ce am priimit-o aici, mă rog să fie la păstrare, și să-m trimiți d[u]mn[eata] răspunsu în scris, — că veî avea și pomană. Că eū am rămas datorū, de numai Dumn[e]zeū știe. Și lui Oni al Popi să-î mai zici dumn[ea]ta pentru cusuru ce mai este la el, că a[stă] iarnă zicea către mine că până la vară oî face ce oî face și voi da bani la Manicate. Ačasta, și rămăiū :

Al dumitale mai mic, plecat slugă :

Rad[u] Stan cupeșu, București.

1799, Iulie 29.

[V°:] † La cinstită mână a dumn[ea]lui jupân[u]lui Costandin Manicate, cu plec[ă]čune și cu fericită sănătate să să dea, la Sibiiu.

[Pecete neagră.]

CCLXIV.

Făgăraș, 30 Novembre 1799. «Antal Arpași» arată că a primit 80 de florinî din moștenirea unchiului său Dumitru Dutcă. 20 de florinî iea apoi «Zamfira hodnogeala» (*sic*), care iscălește «Zamfira Betleni, hodnogiță». Martur : «Ienache Fogoroșu».

CCLXV.

[C. 1800 Catastih al lui Marincovicî.]

Nume : Ūolovanu, Mohanu, Stanču Militearu, Valcul Patronca, Dumitru Catenețu, Dinu Iliescu, Mitu Lungu, Costadinu Rotaru, Iorga Calangivu ; Calimanești : Ionu Pongulița, Stoica Bolbucă, Ispasă Hapuşună, Tudorū Crigangū, Ionu Potereaşu.] Am lasatū la Ghița Ucnaru... Parūcalabu Angh[e]lū Șerpelea... La trei cară la Jiblea... La Gura Valeanī... La Racovița... La Tudurū strigaşu... Ionū alū Ghinci... Amū datū la targu Raurenī... 250 de lei sa pree-measca de la parūcalabu de la Calimaneşū... Teodosiia parūcalabu de la Jiblea... Sima cojocarū de la Calimaneşū... Socoteala sco[m]pii... 46.623 oca scopiia coparatura, la Baneasa... La Slatina... La 2 omenī la basacī... Rogojinī... Tiutiunū. 50 oca peştī... De la Baneasa pana Duneri chiriia sacilor... De la Costachea de la Slatina... 62 de cară co totū, cari a trecutu Oltu la Canenī, a platitū 47 da carū, a platitū Ghița la Canenī cate 40 da parali la carū. Suma : lei 82,10....

CCLXVI.

[C. 1800.] Contū pentru halinī beserici :

I sirta ibrişimū ştrofă pantlica, cosutu.
 I stiharū ibrişimū pantlica, cosutu.
 I pogoneatecū ibrişimū gatanū cosutu.
 I parechea rocaviři ibrişimū gatanu copī (*sic*), cosutu.
 I petrailū ibrişimū, la cecurī ibrişimū, la bubariū, la čucurī, argintū, și lucru lui cosutu.

Bravu (*sic*) totū.

Am preimitū evu *Gheorghī Maricovicīū*.

CCLXVII.

[C. 1800. Cheltuieli la lazaret.]

2 ferdele ovăs. 4 pite, 10 jimbri, 7 covrigi sărați, rădăchii, pătrânjil, ceapă, 1 file rachiū de drojdiū la comandașul pentru pașiuș... Am dat la un militarī. Am dat la gazdă în Boiță....

CCLXVIII.

[C. 1800.] «David Păun» către C. Manicati, pentru «socotala rozolului».

CCLXIX.

[C. 1800.] Socoteala ban[i]lor ce am dat și ce i-am trimes cumnatului Vasilach[e] ca să cumpere marfă și să-m și schimbe... I-am fost trimes 3 țășornice să le dreagă, și el li-a fost zălojit pe la Saș....

CCLXX.

Iași, 3 Ianuar 1800.

Teodor Petrovicī către Gh. Manicati. Comandă.

Grecește.

CCLXXI.

«Plaiu Urizului», 29 Iulie 1800. Ghiorgbi Maricovičū către Casa Manicati. «Amū fos[t]ū la Țara Torcescă, la Ureahova¹, și amū araunitū scopiia, 20 de miī oca, și amū arionitū și miți, și bani amū poținū. Și ve știi precumū este vremea tari mestecata de la Țara Torčasca, și, pantru miți, santū tari fromosi, și spalati. Pantru miți, Hagi Costadinū Popū Todoranū a tremesū mai nainte omenī și araunitū mițili la plaiu mevū, la Novaci și la alto locori. Domnezovū este bunū și pentru minea: facū și evū.»

¹ Rahova.

CCLXXII.

Braşov, 18 August 1800. «Velicu Obrescoviç i tovaruş» către Casa Manicati. «Al doile, ne-arû trebui ceva marfa, 200 ll. zahar rafinatû, 200 ll. piper, 100 ll. de tot feliulû, 2 ll. frunzişora mărunta, 5 lazî razolû baleti fain.»

CCLXXIII.

26 Octobre 1800. Summerer, consul engles la Bucureşti, recomandă lui [C.] Manicatti pe «il signor cavaliere Harford Jonas, residente inglese di Bagdad», aducătorul.

CCLXXIV.

Bucureşti, 9 Decembre 1800. «Christophorus Pauer, doctor chyrurgiae», către «Herr von Manikati». Pentru nişte lucruri ce i-aû sosit.

CCLXXV.

[1800 — ...] Cărţi trimise din Viena Postelnicului muntean. Histoire du directoire constitutionnel, Optique de l'univers ou philosophie des voyages, Louis XV détrôné avant d'être roi, Relation des voyages de Saugnier, Le Conservateur ou recueil, etc. par Neufchateau, Abrégé des Mémoires de S., Abrégé de la géographie par Pagés, Raccolta delle rivoluzioni di Venezia, Pièces officielles d'Égypte, Des signes de l'art de penser, Voyages de Spallanzani, Description de l'Indoustan, Déportation et naufrage d'Aymé, Relation du voyage à la recherche de La Pérouse, Atlas du même ouvrage, Abrégé des transactions philosophiques de la société de Londres, Voyage de Néarque, Cours de littérature par de La Harpe, Les Géorgiques, Anecdotes de Constantinople, Tableau de l'Empire ottoman, Choix de voyages, Le tribunal d'Apollon, Nouvelle bibliothèque des romans, Adonis, Lycas et Chloé, Illyrienne, Les mères rivales, Eugénie et Virginie, Mes folies, Franz ou le chasseur, Claire d'Albe, Voyage de Pythagore, Précis des événements militaires, Nouvelle carte de l'Europe.

CCLXXVI.

București, 5 Ianuar 1801. Polizachi către Manicati. Διά τὴν Κραϊόβαν καθὼς ἠκούσετε οὕτως εἶναι, καὶ ἐδῶ εἴχαμεν ἀρκετὸν φόβον καὶ ἔχομεν, καί, ἂν εὐρίσκαν ἀμάξια ὁ κόσμος, ἔλο τὸ Βουκουρέστι ἔφευγεν εἰς μίαν ἡμέραν· ὅμως ἢ κακοκαιρία καὶ ἢ ἔλειψις τῶν ἀμαξιών τοὺς βαστοῦν ὄλους θεμένους: ἔχομεν ὅμως μίαν ἐλπίδαν ὅτι νὰ τερίασουν τὰ πράγματα, ἤγουν νὰ κάμουν φθίασιν, καὶ ὁ Θεὸς νὰ εὐσπλαχνισθῇ τοὺς χριστιανοὺς καὶ νὰ ἰσυχασῇ τὸν λαόν του. Ὁ Μπασβαντόλους ἀποκρίθικεν εἰς τὸν κονσουλάτον Προύσων ὅτι εἰς τὸ Βουκουρέστι δὲν στέλνει τὸ στράτευμα του, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν Κραϊόβαν ἔστειλεν κατὰ τοὺς ἐχθροὺς του, ὅπου ἤλθαν καταπάνω του νὰ τὸν πολεμήσουν. Φαίνεται πῶς διὰ ζαχερὲν παραπάνω ἔστειλεν καὶ ἀπάτησεν τὴν Κραϊόβαν, φοβούμενος νὰ μὴν τὸν περικυκλώσουν τὴν ἄνοιξιν τὰ βασιλικά στρατεύματα· ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποί του καὶ περισσότεροι οἱ κλέπται ὅπου ἐνώθησαν μαζί τους ἔκαμαν μεγάλην φθορὰν εἰς τὴν Κραϊόβαν.

«Despre Craiova, cum ați auzit așa este, și aici avurăm destulă frică și o avem, și, dacă s'ar fi aflat trăsuri, toată lumea ar fi fugit din București într'o zi. Însă vremea rea și lipsa de căruțe îi țin pe loc pe toți. Ci avem nădejde să se îndrepte lucrurile, adecă să capete o rînduială. Și Dumnezeu să aibă milă de creștinii și să ție în liniște poporul său. Pasvantoglu a răspuns către consulatul rusesc că la București nu-și trimete oastea, ci numai la Craiova o trimete împotriva dușmanilor săi, cari au venit asupra lui ca să lupte cu dînsul. Se pare că pentru zaherea mai ales a trimes oastea și a înșelat Craiova, temîndu-se să nu-î închidă ieșirea oștile împărătești, dar oamenii lui, și mai ales hoții ce s'au unit cu ei, au făcut mare peire în Craiova.»

CCLXXVII.

[Cîineni], 6 Ianuar 1801. Costandin Vameșu către Manicati. «Astă sară veni patru cară cu marfă de la Slătioara, însă trei cară cu lână și un car cu berbințe . . . , și răvaș de vamă n'au . . . . Să vedemu cîtă sumă de cîntare de mițe, sântu, și cîtă sumă de oca de borbințe.»

CCLXXVIII.

București, 26 Ianuar 1801. Polizachi către Manicati. [Poștă din Constantinopol, cu vestea că ambasadorii îndeamnă pe Sultan la pace cu Pasvantoglu și la retragerea trupelor din Banat.] Ἐπειδὴ ὅλος ὁ θυμὸς τοῦ Μπασβαντόγλου εἶναι διὰ τα στρατεύματα ὅπου εἶναι εἰς τὴν Κραϊόβαν, ὅτι, ἂν τὰ σὺκώσουν, τραβᾷ καὶ αὐτὸς τὰ στρατεύματα ὅπου ἔχει εἰς τὴν Βλαχίαν. Λέγωνται ὅτι αὐτὸς ποτε δὲν ἐπέιραξεν τὴν Βλαχίαν, ἀλλὰ τὰ στρατεύματα του ὅπου ἔστειλεν εἰς τὴν Κραϊόβαν, τὰ ἔστειλεν κατὰ τοὺς βασιλικοὺς καὶ ὄχι κατὰ τοὺς βραγιάδας, καὶ ἀληθινὰ αὐτοὶ οἱ Μπασβανταλοῖδες δὲν ἔκαμαν εἰς τὴν Κραϊόβαν τόσην ζημίαν ὅσην ἔκαμαν οἱ βασιλικοί, καὶ ἔπειτα οἱ ἴδιοι Βλάχοι καὶ παρακατινοί, καθὼς καὶ ἐδῶ θέλει εἶναι μέσα εἰς τὸ Βουκουρέστι ἕως τρεῖς τέσσαρες χιλιάδας ζοπλάκοιδες, τόσον ἀπὸ τὸν ξενουραν, ὅπου καὶ ἀπὸ Βλάχους καὶ Κατζιθέλους, ὅπου ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ: μόνον μία ἀρχὴ ἂν γείνη ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καὶ οἱ ἄλλοι τὸ κάμνουν γις μαδᾶμ. Μόνον ἡ ἐλπίδα μας εἶναι εἰς τὸν Θεόν, ὅπου, καθὼς ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους ἐδιαφύλαξεν τὸ Βουκουρέστι ἕως καὶ τῶρα, δὲν θέλει ἀφίση τοὺς κακοὺς νὰ χάρουν ἔπειδὴ ἀφ' ὧντας ἔλειψεν τὸ βασίλειον τῶν Ῥωμαίων ἀπὸ τὸ χεῖρι τους, βλέπομεν αὐτοὺς τοὺς δύο τόπους τῆς Βλαχίας καὶ Μπογδανείας ὡς μίαν μικρὴν παρηγορίαν τῶν ὀρθοδόξων καὶ τοὺς ἐδιαφύλαξεν ὁ Θεὸς μὲ τὸ ἔλεος του, καὶ δὲν ἄφισεν νὰ γένουν κατὰ τὸν σκοπὸν τῶν κακῶν. Σήμερα ἐφώταξεν τελάτλης μὲ πιτάκι τῆς ἀτζίας ὅτι νὰ ἡσυχάσῃ ὁ κόσμος, νὰ μὴν φοθηθοῦν, ὅτι θέλουν εὐορθωθῆ τὰ πράγματα καὶ ἐντὸς ὀλίγου θέλουν συκωθῆ καὶ τὰ στρατεύματα ἀπὸ τὴν Κραϊόβαν. Ἡμεῖς ὅμως δὲν ἀποβάλομεν τὰ τρία ἀμάξια ὅπου ἔχωμεν μוניαιτικὰ εἰς τὴν ἀβλὴν μας. Ὁ ὑψηλότατος ἀθθέντης εὐρίσκειται εἰς τὴν Σλάτιναν ἀκόμι, καὶ μόνον οἱ καϊμεκαμαῖοι καὶ οἱ ἄρχοντες δίκουν ἐδῶ προσμύνομεν καὶ ἕναν πάσαν μὲ τὰ δύο τρεῖς ἡμέραις νὰ ἔλθῃ νὰ κατοικήσῃ ἐδῶ εἰς τὸ Βουκουρέστι: ἔχει μόνον τὸν ἔχπαγέ του μαζύ του, ἕως 300 ἢ 400 ἀνθρώπους, καὶ ἴσως, ἂν γένῃ κάμια διόρθωσις, νὰ συκωθῆ καὶ αὐτὸς ἀπ' ἐδῶ. Ὅλη ἡ ἐλπίδα μας εἶναι εἰς τὸν ἅγιον Θεόν. . .

«De oare ce toată minia lui Pasvantoglu e pentru oștile ce sînt în Craiova, că, dacă le vor scoate, și el își va retrage

oștile ce are în Țara-Românească. Se zice că el n'a păgubit Țara-Românească, ci că oștile lui pe care le trimesese la Craiova, le-a trimes împotriva ostașilor împărătești, și nu împotriva raielelor; și adevărat că ei Pasvangiūi n'au făcut la Craiova atîta pagubă cîtă au făcut-o ostași împărătești, și pe urmă chiar Romîni și cei mai jos ca ei, precum și aici vor fi în București la 3-4000 de vagabonzi (zablăi?), și dintre străini, și dintre Romîni și Țigani; numai, să ferească Dumnezeu, să înceapă ceva din partea Turcilor, și ceilalți vor face sfișitul (?). Nădejdea noastră e numai la Dumnezeu, care, precum a păzit și până acuma Bucureștii de multe primejdii, nu va lăsa pe cei răi să se bucure; căci, de cînd a căzut Împărăția Grecilor din minile lor, vedem că aceste două locuri, ale Țerii-Românești și Moldovei, sînt ca o mică mîngîiere a drept-credincioșilor, și le-a păstrat Dumnezeu cu mila lui, și n'a lăsat să ajungă după scopul celor răi. Acuma a strigat un telal cu pitac al Agiei să se liniștească lumea, să nu se mai teamă, căci se vor îndrepta lucrurile și în scurtă vreme se vor scoate și oștile din Craiova. Ci noi nu trimetem îndărăt cele t e ce avem cu luna în cure a noi. Prea-înnălțatul Domn se află încă la Slatina¹, și numai Caimacamii și boierii judecă aici; așteptăm și pe un Pașă să vie în două-trei zile, să stea aici în București: are numai ecpaiaua (alaiul) lui cu el, până la 300 sau 400 de oameni, și, iarăși dacă se va face o îndreptare, se va scoate și el de aici. Toată nădejdea ni este la Dumnezeu Sfîntul.»

CCLXXIX.

București, 6 Februar 1801. Polizachi către Manicati. 'Ο σερκετάριος τὸ ἐλτζή-πασᾶ εἶναι ἐδῶ ἀκόμι, καὶ προσμένει τὸν καλαμπαλίκι αὐτοῦ: ἔρχεται πάντως καὶ ἐρωτᾷ ἂν ἦλθαν αὐτοῦ εἰς Σιμπίνι καὶ ἂν ἐστάθησαν μὲ τὸ μενζιλ... Σόμερον ἦλθεν

¹ El se dusesese acolo cu Arnăuțiil ca să ajute lupta nazirului de Brăila cu azvangiil la Craiova (Fotino, la Domnia a doua a lui Alexandru Moruzi), entru biruința cîștigată asupra răsculaților, v. și *Acte și fragmente*, II, p. 363 Ea a fost atribuită lui Moruzi.

και ὁ Χασάν-Πασᾶς μὲ τὸν ἐχπαέν του, ἕως 900 ὀνοματοῦς και ἐκό... ψεν εἰς τὸ Βακαρέστι, και αὔριον ἀγαπᾶνει εἰς το Βουκουρέστι, ὅπου ἔχει τὸ κονάκι τους εἰς τὸ Πόδου Καλίτζιλορ: αὐτὸς εἶναι διορισμένος νὰ καθήσῃ ἐδῶ διὰ φύλαξιν τοῦ Βουκουρεστιου. Λέγουσι νὰ εἶναι καλὸς ἄνθρωπος. * Ἄλλως δὲν ἔχωμεν κἀνέναν φόβον κατὰ τὸ παρόν· δὲν ἠξέύρομεν παράπαν ἄν δὲν γενίτῃ κἀνένα ἄλλο κακόν, ἀλλὰ ἐλπίζομεν νὰ διορθωθοῦν τὰ πράγματα. [Ei are de gînd, la nevoie, a fugi la Braşov.]

«Secretariul și Elci-Paşa (ambasadorul) sînt încă aici și aşteaptă calabalîcul lor; vine peste tot locul și întrebă dacă aū venit acolo la Sibîiū, și dacă s'aū trimes cu menzilul (posta)... Astăzi a venit și Hasan-Paşa, cu ecraiaua lui, pănă la 900 de oameni anume, și [s'a oprit] la Văcăreşti, și mîne va veni (?) la Bucureşti, unde-sî aū conacul pe Podul Calicilor: Paşa e orînduit să stea aici pentru paza Bucureştilor. Se zice că e un om de treabă. Altfel, n'avem nicîo frică acuma, ci nădăjduim să se îndrepte lucrurile.»

CCLXXX.

Bucureşti, 13 Februar 1801. Polizachi către Gheorghe Manicati. Ἐδελφὲ κὺρ Γεωργίτζα, οἱ φόβοι και αἱ περιστάσεις ὅπου σχεδὸν ἕξῃ μῆνας ἀπ' οὗ ἄρχησαν μᾶς κατατάραξαν, και σχεδὸν ἡσυχίαν δὲν ἔχομεν, δὲν νὰ ἐνθυμηθοῦμεν τοὺς φίλους αὐτὸν τὸν χειμῶνα, οὔτε ἐκαταλάβαμεν πῶς ἀπεράσαμεν τὰς ἐορτὰς, και τὴν κρεοφαγίαν, και δὲν ἀμφιβάλομεν ὅτι σᾶς εἶναι γνωστὰ ὅλα, και τὰ συμπεράνεται πολλὰ καλὰ τὰ θάνατα εἶχαμεν νὰ δώσῃ ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ εἶναι περαστικά: τῶρα, ὡς ἀκούομεν, ὅτι ἀρκετοὶ βασιλικοὶ ἀπέρασαν εἰς τὴν Κραϊόβαν και ἔχουν σκόπον νὰ διώξουν τοὺς ὀλίγους Παζβαντογλήδες ὅπου εἶναι ἐδῶθεν. Ἐδῶ ὁ αὐθέντης δὲν ἔρχεται, ὅσον νὰ τοὺς κτυπήσουν· ὁ πασᾶς κάθεσαι ἐδῶ διὰ προφύλαξιν τοῦ τόπου· ἄρχησαν νὰ κάμνη ζάπτι τοὺς Τοῦρκους, διότι κατ' ἀρχὰς εἶχαν ἀρχήσῃ νὰ ἀτακτοῦν, ἀγκαλὰ εἶναι και ὀλίγοι. Ἦλθεν και ὁ ἀδελφὸς τοῦ σ. Κυρίκου κονσοῦλου Ρουσίας ἐδῶ, ἀπὸ Κωνσταν·, ἀπὸ τὸν ἐλτζὴν τῆς Ἑγγλητέρας, διὰ νὰ δεχθῇ τὸν κουριέρον ὅπου ἔρχονται τόσον ἀπὸ μέσα, ὅσον και ἀπὸ Κωνσταν·: ὁμοίως και ἡ μονέδα ὅπου ἀπὸ Ἰγγλητέρα στέλνεται, τὴν

περιλαμβάνει αὐτὸς καὶ τὴν στέλνει διὰ Κωνσταντῶν. Σημεῖα ἐναντία βλέπομεν, καὶ δὲν ἤξεύρομεν τί ἔχει νὰ εὐγάλη ὁ καιρὸς μᾶς· παρηγορεῖ ὁμως τοῦτο ὅτι εἰς τὰ κάστρα τῆς Μπορδανίας δὲν γίνεται κάμμία ἐτοιμασία, ὡς ἀκούομεν. . . .

«Frate, dumneata Gheorghită, frica și tulburările care ne-au zguduit aproape șese luni de când au pornit, și n'am avut mai de loc liniște, nici nu ni-am putut aduce aminte de prietenii în iarna aceasta, nici nu mai știm cum am trecut serbătorile și Lăsatul Secului, și sîntem siguri că știți toate și că înțelegeți foarte bine încercările ce am avut, — să dea Dumnezeu Sfîntul să fie trecătoare: acuma auzim că au plecat destui oșteni împărătești la Craiova și au de scop să gonească de acolo pe pușiniî Pazvangii cari sînt. Aici Domnul nu vine pînă nu-î va bate; Pașa stă aici pentru paza locului: au început a prinde pe Turci, pentru că la început era să se înceapă neorînduieii, deși sînt și pușiniî. A venit aici și fratele lui sinior Chirico, consulul Rusiei, de la Constantinopol, de la ambasadorul Angliei, pentru a primi curierii ce vin, și din lăuntru [din Europa], și de la Constantinopol; precum și banii ce se trimet din Anglia, pe aceia-î iea și-î trimete la Constantinopol. Vedem semne protivnice, și nu știm ce va să iasă acum; ci ne mîngîie aceasta că, după cîte auzim, nu se face nici-o pregătire în cetățile Moldovei.»

CCLXXXI.

București, 15 Februar 1801. Polizachi către Manicati. Τὰ πράγματα ἐδῶ εἶναι ὡς καὶ ἀρχήτερα, μῆτε φόβον, μῆτε ἔξω φόβον. Ἐλπίζεν ὁ κόσμος νὰ γείνη κάμμία διόρθωσις· ὁμως δὲν εἶναι τρόπος, ἀλλὰ ἐδιορίσθησαν στρατεύματα περισσότερα νὰ ἔλθουν ἀπάνω εἰς τὸν ἐχθρόν· ὁμως ἕως καὶ εὐγῆ τὸ χορτάρι, μὲ δυσκολίαν θέλουν ἔλθῃ. Ἐδῶ εἰς τὸ Βουκουρέστι ἔχωμεν ἡσυχίαν κατὰ τὸ παρόν· καίποτες μόνον κάμνουν ἀπὸ κάμμιαν ἀταξίαν οἱ Τοῦρκοι τοῦ Πασᾶ, ἀλλὰ εὐθὺς λαμβάνουν τὸν θάνατον εἰς πληρωμήν. Προφῆς τὴν καίταν δύο Τοῦρκοι ἐκυνήγησαν ἕναν δοῦλον τοῦ Σλατινάνου, ὅστις δοῦλος ἔφυγεν ἀπάνω εἰς τὰ σπίτια τοῦ

ἀγέντου καὶ ἐκρύφθηκεν. Οἱ Τοῦρκοι δὲ ἐμπήκαν εἰς ἕναν ὄνταν ὅπου ἔπερην χάρτα ὁ Σλατινάνος μὲ τὸν Εὐτόμιον Γισδαβέτζον καὶ ἄλλους, καὶ ἐκεῖ ἀπόλυσαν τὰ πιστόλια τοὺς ἀπάνω εἰς τὸν Γισδαβέτζον καὶ τὸν ἐκτῆπισαν θανατοφόρων, ὅπου κινδυνεύει νὰ ἀποθάνῃ. Τὴν δευτέραν τὴν ἡμέραν ὁ πασᾶς τοὺς ἔστειλεν, καὶ τοὺς δύο, εἰς τὸν Μοῤῃμεθ' πλὴν ἐστάθησαν ῥυγμένοι ὄλην τὴν ἡμέραν κοντὰ εἰς δύο καφενέδες, καθὼς ἤττουον πιγιμένοι μὲ τὰ σκύνια καὶ τὸν λεμιον τοὺς (*sic*)... εἶναι ζάπτι οἱ Τοῦρκοι... πηγαίνουν εἰς τὰ κονάκια τοὺς καὶ σφάλνουν τας ἕως τὴν δευτέραν τὴν ἡμέραν... Οἱ διαβολοδῶλαχοι τοὺς κάμνουν πεσκέσι κάποτες εἰς τὰ καπιλία καὶ εἰς τὰς πουτάνας κρύφταν. Ὁ ὑψηλότατος ἀθθέντης εἶναι ὄλο εἰς τὰ πλάγια: τῶρα προσμένουν νὰ... οἱ βασιλ[ικ]οὶ κατὰ τοὺς ἐχθρούς...

«Lucrurile aici sînt ca mai de demult, nici cu frică, nici fără frică. Lumea nădăjduia să se facă vre-o îndreptare, dar nu e chip; ci s'aũ rănduit mai multe oștiri ca să vie asupra dușmanului; dar pănă va ieși iarba vor veni cu greũ. Aici în București avem liniște acum; și, dacă numai fac vre-o neorînduială Turcii Pașei, dar răpede-și primesc moartea ca răsplată. Alaltăieri sara (?) doi Turci aũ fugărit pe un rob al Slătineanului, care rob a fugit în casă la Aghent și s'a ascuns. Iar Turcii aũ intrat într'o odaie unde juca cărți Slătineanu cu Eftimie Ghizdavețul și alții, și aici aũ descărcat pistoalele lor asupra Ghizdavețului, și l-aũ rănit de moarte, — care poate s'ă și moară. A doua zi, Pașa i-a trimes, și pe aceștia doi, la Mohammed; și aũ stat atîrnați toată ziua lîngă două cafenele, cum eraũ spînzurați cu... lor... Se prind Turci... vin la conacele lor și le strică pănă a doua zi. Dracii de Romîni îi fac peșcheș une ori în crișme și la femeii, pe ascuns. Prea-înnălțatul Domn este tot prin plaiuri: acuma așteaptă ca să [pornească] oștenii împărătești împotriva dușmanului.»

CCLXXXII.

București, 23 Februar 1801. Polizachi către Manicati. Ὡς τόσον σᾶς κάμνομεν γνωστὸν τὴν κοινὴν μας χαράποιαν εἶδησιν ὅπου

προχθές και χθές ἐλάβαμεν τὴν τελευταίαν σήμερον μὲ ρίζιμον (sic) δώδεκα τοπιών, ὅτι τοὺς παζβαντολίδες, ἀφ'οὗ τοὺς ἐκτύπησαν εἰς τὴν Σιγάρτζαν, τρεῖς ὥραις μακραία ἀπὸ τὴν Κραιώβαν, τοὺς ἀπεδίωξαν ἀπὸ τὰ χαρακώματα, ἔπειτα ἐπῆγαν καὶ ἐκτύπησαν εἰς τὸ Τζορόρη¹ διώχοντας τοὺς καὶ ἀπ'ἐκεῖ, τοὺς ἐκυνήγησαν ὡς Καλαφάτι, ὅπου μὴν ἠμπορῶντες καὶ ἐκεῖ νὰ σταλδίσουν (sic), ἠθέλησαν νὰ ἀπερασσοῦν εἰς Βιδίσι. Οἱ βινδιλίδες τοὺς ἔβαλλαν τὰ τόπια, μὴν δέχοντάς τους εἰς τὸ κάστρον, καὶ κακὴν κακῶς ἐδιασκορπίσθησαν. ὅθεν εἰς τὰ μέρη τῆς Κραιώβας δὲν ἔμειναν παζβαντογλή[δες]. Πρὸ δύο ἡμέρας εἶχεν ἔλθῃ εἰδησις ὅτι ὁ δουφεντζηασῆς τοῦ αὐθέντου ἐπροχώρησεν εἰς τὸ καδηλήκι τοῦ Μεχενδητζίου, καί, ἰδῶκωντας (sic) τοὺς Παζβαντογλήδες, ἐνώθηκεν μὲ τὸν Κοσέ-Μουσταφᾶ ἀπὸ Ἄντᾶ-Καλεσσῆ, ἐπῆγαν εἰς Φετισλάμη καὶ τὸ ἐπῆγαν ἠ[εῖ]θεν δόξα τῷ Θεῷ ὅπου ὅλα ἐν ταῦτῳ ἐσυνέτρεξαν καλὰ πρὸς ἡσυχίαν μας. Ἄμποτες καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ χαιρώμεθα τὴν καλὴν ἡσυχίαν¹ ἔπειτα ἀφ'οὗ ἐδοκιμάσαμεν τοσοῦτους καὶ φόβους, σὰ χαιρώμεθα τὴν καλὴν ἡσυχίαν, ἔπειτα ἀφ'οὗ ἐδοκιμάσαμεν τοσοῦτους καὶ φόβους καὶ κινδύνους. . . .

«Deocamdată îți dăm de știre bucuria noastră de obște că alaltăieri și ieri, iar mai pe urmă astăzi, hotărîtor, prin descărcarea a douăsprezece tunuri, am aflat că pe Pazvangii, după ce i-au bătut la Segarcea, trei ceasuri departe de Craiova, i-au gonit apoi din șanțuri, apoi s'au dus de i-au mai bătut la Cioroiu¹; gonindu-i și de aici, i-au urmărit până la Calafat, unde și acolo neputînd să stea, au vrut să treacă la Vidin. Ci Vidinlii (Vidinenii) au dat în ei cu tunurile, neprimindu-i în cetate, și i-au împrăștiat rău; de unde n'au mai rămas Pazvangii în părțile Craiovei. Acum două zile ni-a venit știre că Tufeccibașa Domnului s'a dus în județul Mehedințului, și, gonind pe Pazvangii, s'a unit cu Chiose-Mustafă de la Ada-Calesi, au mers apoi la Fetislam și i-au luat: slavă Domnului că toate s'au unit bine întru aceasta, pentru liniștea noastră. După ce am încercat atîta frică, să

¹ Lupta de la Cioroiu o știe și Fotinò (*l. c.*). Coloritul e fals în Dionisie Eclesiarhul (Papiu, *Tesaur*, II, p. 202), care crede că acești «cîrjalii» s'au dus de bună voie lor.

ne bucurăm de bună pace, după ce am încercat atîta frică și atîtea primejdii.»

CCLXXXIII.

București, 16 Mart 1801. Polizachi către Manicati. Ἐδῶ μας ἦλθεν ὁ ὑψηλότετος αὐθέντης μας εἰς τὰς 10 τοῦ παρόντος, καὶ ὁ Πασᾶς εἶχεν εὐγῆ εἰς τὰς 9 ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι διὰ τὴν Κραϊόβαν, καὶ ἀνταμώθησαν ἔξω ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι, εἰς τὴν Τζορογύρλα· στρατεύματα τουρκικὰ ὅλα ἔρχονται καθημερούσιον ἀπὸ ὀλίγα, καὶ ἀπερνοῦν διὰ τὴν Κραϊόβαν. ....

«Aici ni-a venit prea-înnălțatul Domn la 10 ale lunii, și Pașa avea să iasă la 9 din București spre Craiova, și s'au întîlnit afară din București, la Ciorogîrla: oștile turcești toate vin zilnic, puțin cite puțin, și se duc spre Craiova.»

CCLXXXIV.

Cîineni, 18 Mart 1801. Γεώργιος Μεδελν[ιτζάρης] către Manicati. Și pentru o scrisoare românească a Vornicului Golescul.

CCLXXXV.

București, 20 Mart 1801. Polizachi către Manicati. E liniște. La 27 s'a aflat un creștin ucis în casă evreiască: bănuială de omor ritual. Καὶ ἐκεῖνῃ τὴν ἡμέραν ἔγινεν μέγας θόρυβος ἀπὸ τοῦ λαοῦ· ἀπὸ τὸ περὶ ἕως τὸ βραδὺ ἐκυνήγησαν τοὺς Ἑβραίους ὡς τοὺς λαγοὺς, καὶ, διὰ τὴν παύση ὁ θόρυβος τοῦ λαοῦ, ἐπροστάχθησαν οἱ ζαπτζοῖδες διὰ τὴν συνάξουν τοὺς Ἑβραίους, ὅπου τοὺς εὔρουν, καὶ τὴν τοὺς φυλακώσουν εἰς τὸν Ἄγαν, καὶ μετ'αὐτὸ τὸ πολιτικὸν ἐγλύτωσαν οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τοῦ λαοῦ, ὅτι τοὺς ἐσκότωναν ὄλους. Ἄφ'οὗ ἐφυλακώθησαν εἰς τὸν Ἄγαν πρὸ τοῦ . . . τοὺς ἐμετατόπησαν ἀπ'οῦ (?) δαρμὸς καὶ διαγυμνισμοὺς ἐτράβηξαν ἀρκετά. Μεταύριον ἔχει τὴν γέννη διβάνι περὶ τοῦτο. . .

«Și în ziua aceia a fost mare tărăboi în partea mulțimii: de dimineață până sara au fugărit pe Evrei ca pe iepuri, și, ca să se oprească tulburarea norodului, s'au rînduit zăpcii ca să adune pe Evrei, unde s'ar găsi, și să-î păzească la Aga, și cu această socoteală s'au scos Evreii de la popor,

— căci i-ar fi ucis pe toți. De când s'aū primit pază la Aga înainte de . . . i-a strămutat; din care aū suferit destule ju-poierei și dezbrăcări.»

CCLXXXVI.

București, 6 April 1801. Polizachi către Manicati. 'Εδόθεν ἔχομεν κἀνενα ἄλλο νέον, παρὰ προχθές ἔθαψαν τὴν δομνίτζαν 'Ελέγκο, ἀδελφὴν τοῦ αὐθέντος, ὅπου τὴν ἐβαστοῦσεν ὁ Χ[άτμανος] Μπιμπίκας, ἥτις ἀπέθανεν ἀπὸ ὀχτικίου, καὶ ἐθάφη εἰς τὸ Σαραντάρι μὲ μεγάλο ἀλάϊ, παρὸν ὄντας καὶ ὁ ὕψηλός. αὐθέντης. 'Απὸ αὐτὴν τὴν λύπην ἔμεινεν ἡ· χαρὰ τῆς ντομνίτζας, κόρης τοῦ αὐθέντος, ὅπου ἤττουεν νὰ γέννη αὐρίον. 'Εχθές ἔβαλαν τὸν ὄρκον οἱ ὄσοι σοῦδῆτοι ρούσοι εὐρίσκοντο ἐδίῳ εἰς Βουκουρέστι· εἰς τὸν νέον βασιλέα τούς, 'Αλέξανδρον, υἱὸν τοῦ Παύλου Πέτροβιτζι, ὅπου ἐκορο-νιάσθη βασιλεὺς ἀντὶ τοῦ Παύλου Πέτροβιτζι, πατρός του, ὅπου ἔχη ἀποθάνη ἀπὸ ἀποπληξίαν εἰς τὸν καιρὸν ὅπου ἔμαθεν τὸν θάνατον· τῆς θηγατρὸς του, τῆς τοῦ Παλατινοῦ. Αὐτὸς ὁ νέος βασιλεὺς ἐπαινεῖται ἀπὸ τοῦ λαοῦ του ὡς φρόνιμος, ἄξιτος καὶ ὕση-χός. . . .

«De aici n'avem nicǐ-o altǎ nouitate, decît cǎ alaiierǐ aū îngropat pe Domnița Elencu, sora Domnului, pe care a ținut-o Hatmanul Bibica, — care a murit de ofticǎ și s'a îngropat la Sǎrindar, cu alaiū mare, fiind de fațǎ și prea-înnǎlțatul Domn. Pentru aceastǎ supǎrare s'a zǎbovit nunta Domniței, fiica Domnului, care era sǎ fie minǐ. Ierǐ aū fǎcut jurǎmint sudiții ruși cițǐ se aflǎ în București, noului Împǎrat al lor, Alexandru, fiul lui Pavel Petrovicǐ, care s'a încoronat în locul lui Pavel Petrovicǐ, tatǎl sǎu, care ar fi murit de apoplexie ¹, în clipa cînd a aflat moartea fetei lui, Palatina. Acest Împǎrat nou e lăudat de poporul sǎu ca fiind cuminte, vrednic și iubitor de pace.»

CCLXXXVII.

Cȃnianǐ, 12 August 1801. «Cos[ta]n din vameș ot schela Cǎineanilor» cǎtre Manicati. «Pentru 43 de sacǐ cu lǎn[ă], can-

¹ A fost asasinat.

tare doaă sute treizăci, a d[u]m[nea]lui jup[ă]nului Polizachi Dimitru... Trimisăi pă Pantazii copilu mieū la dum[neata] ca să faci dum[nea]ta ostenială să-î numeri copilului mieū. Dar mă rogu d[umita]le să-m dai ban[i] turcești sau sfaņih de care umblă la noi; alți ban[i] să nu-m dai, că nu-î prii-mește caryasaraoa de la București.»

CCLXXXVIII.

[Cineni], 8 Septembrie 1801. «Costandin Vameșu ot Căineanî» către Manicati. «Eū așa i-am lăsatu, cu chezășie, ca, de nu-m va aduce ban[i] vămiî ce fac, cum măi jos arată, să vānză ei o păreache de boi aicea, și să plătească vama, — sau ei, sau chezașu lor, și banî curaț turcești, sau sfaņihî.»

CCLXXXIX.

17 Septembrie 1801 (?). Ștefan Raun către «Manicătești». «Cu mila lui Dum[ne]zău ne aflămu sān[ă]toși, iar, de amărit și spăimāntaț, până la moarte ne aflăm de cele ce s'aū urmat acumu de Pasvantolu¹: te vei adeveri de la chir Marinovič, omul dur[nea]v[oastră].»

CCXC.

București, 15 Octombrie 1801. Polizachi către Manicati. «Ἡμεῖς εἶχαμεν ἀρκετὸν φόβον ἐδῶ ἀνταῖς ταῖς ἡμέραις· ὅμως μὲ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἔπαυσεν, καί τι Τούρκοι ἀποστάντες ἀπέρασαν εἰς τὴν Βλαχίαν, ἀπὸ μέρος Σιλήστρας, ἔπειτα ἐπροσόντησαν εἰς τοὺς βασιλικούς, παρακαλῶντας τὸν αὐθέντιν νὰ τοὺς εὐγάλη τὸ φατλάκι (?), δηλαδὴ τὴν συγχώρησιν ἀπὸ τὴν βασιλείαν. Καὶ ὁ αὐθέντης, μὴν ἠμποροῦντας ἄλλως, τοὺς ἐδέχθηκεν μὲ λυφὲν καὶ τοὺς ἔστειλεν εἰς 3 σώματα πρὸς τὴν Κραϊόβαν: εἶναι 650 μόνον, πλὴν ἄξιοι διὰ 6 χιλ., ἄδουντας λόγος πῶς εἶναι 1.900. Ἔως τῶρα δὲν ἐτόλμησεν κἀνένας νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Βλαχίαν χωρὶς ἄδειαν, ἔξω ἀπὸ τοὺς καθολικοὺς ἐχθροὺς, καὶ αὐτοὺς ἤττον ὁ φόβος. ὑποπτεύονται ὁ κόσμος νὰ μὴν εἶναι ἀγροικιμένος μὲ τοὺς ἐδῶ, τὸ ὄνομα του ἤττον Ἀσλανόλου (υἱὸς Λεονταρίου)...»

¹ Poate că e vorba de aceleași evenimente ca și în n¹ următor.

«Noi am avut frică destulă aici în zilele acestea, dar cu mila lui Dumnezeu a încetat, cu toate că Turcii răsculați au trecut în Țara-Românească din partea Silistrei, apoi s'au împotrivit oștenilor împărătești, rugînd pe Domn să li scoată iertarea de la Împărăție. Și Domnul, neputînd altfel, i-a primit cu leafă și i-a trimis în trei corpuri spre Craiova: sînt numai 650, dar vrednici cît 6.000. Ei cîntă că ar fi 1.900. Până acuma n'a îndrăznit nimeni să vie în Țara-Românească fără voie, afară de dușmanii Împărăției întregi. Și aceasta a fost frica. Se teme lumea să nu fie prinsă (?) cu cei de acolo. Numele căpeteniei era Aslan-Oglu (fiul lui Leontari) ¹.»

CCXCI.

București, 16 Octombrie 1801. Stati Pencovicî către Manicati. Ἐμαζιλεύθη ὁ ἀθέντης, καὶ ἔρχεται ὁ Μιχάλ-Βόδας Σούτζος, καὶ καϊμακάνος ἔρχεται ὁ γαμβρός του, Ἀνερασάκις (!), ὁ ὁποῖος ἐπόψε (!) προφθάνει, καὶ ὁ ἀθέντης συμπεραίνομεν νὰ ἔλθῃ ὀγλήγωρα, ἐπειδὴ ἐν ὄσφ δὲν ἔχει αὐτός, ἐπειδὴ αὐτός ὁποῦ ἔρχεται, δὲν σικώνεται αὐτός, ἐπειδὴ οὗτος διαλαμβάνει τὸ φερμάνι. . . .

«A fost mazilit Domnul, și sosește Mihaî-Vodă Suțu, și caimacam al lui vine ginere-său Aneasachi (!), care va veni îndată, și Domnul bănuim că va veni în curînd, căci deocamdată nu vine însuși; dar, pînă nu vine el, nu se scoate cellalt Domn (?), — căci așa zice firmanul.»

CCXCII.

București, 16 Octombrie 1801. Polizachi către Manicati. Ἐδῶ ἦλθεν προχθὲς ἡ μαζιλία τοῦ ἀθέντου Μουρούζη· πλὴν μὲ τὴν τιμὴν τοῦ γράφει το φερμάνι νὰ εἶναι ἀθέντης ἕως νὰ ἔλθῃ ὁ καινούριος ἀθέντης Μιχαήλ-Βόδα Σούτζος, ὁ ὁποῖος, ὡς ἀκούεται, ἕως ἔξῃ ἐπτὰ ἡμέρας ἐμπορεῖ νὰ εἶναι ἐδῶ, ὅπου ἐκί- νησεν διὰ θαλάσσης. . . .

¹ Despre această venire și luare în serviciul domnesc a Pasvangiilor vorbește și raportul prusian din 10 Novembre 1801 (*Acte și fragmente*, II, p. 364, n° 2).

«Aici a venit alaltăierî mazilia lui Vodă Moruzi, numai cît cu cîntea lui: scrie firmanul să fie Domn pînă ce va veni Domnul cel nou Mihaî-Vodă Suțu, care, cum se aude, pînă în șese, șapte zile poate să fie aici; care a pornit pe Mare¹.»

CCXCIII.

Clîneni, 6 Decembre 1801. Ghiorghî Maricovicî către Manicati. «Amă fostă fostă la Chineni, și amă gasitū omu lui Capitana, și vandusea porci la Caneni, cate 27 da lei parechea, și bani aduce la Bocoreșu... Maa ducū pentru peili la Ribnicū... Sa-mū tremetițū 30 zemničū, 2 borcani co pomadiia de la Pășu..., 4 coțū atlasū pantliica lana...»

CCXCIV.

Catastiful de cumpărătoare lăniî cum arată; 1802, Iuni 15, Vălcan. — Ačasta catastifu este pentru Policandru Laolfū, la ulița Cecesnediia.

[Nume: Daful, Becheriul, Hațiganu, Muntiul, Burdulea, Bărlan, Iscru, Opriș de l[a] Uricheni.]

Cumpărătoarea lăniî și trăsura sacilor cu cîntariu nostru... Chiria chirigiilor de l[a] Vălcan pîn la Hațăgū: [Nicolae Bărbescu, Lasco].

[Și grecește.]

Cantariul ce l-am lăsat la Sibii, la meșter Gheorghie Valtiter, în ulița Cisdădii, să-m facă dintr'ănsul cele mai jos arătate; 802, Sept[em]v[rie] 10... Ce să facă: 5 tipsii în cornuri, din cos[i]toriū Smărandaî, 4 castrone de bucate, 4 castronașe de hrean; și, ce va mai trece, să facă taere și să plătească lucrulu, 12 coțū postavu de la Armeni, cotu 25 groșițe, cu vama, 1 svita de la minea. [Vînzare «martū, la targu», la «Ileșeri», cu 25-6 fl. părechea,] 3 porci unū Rumanū, 1 porcū la casili Turcilorū..., 1 porcū la Chechelū tanarū ăorogariū, 1 porcū la carcimariū... Sa sa știi co totu vanzari ramatoriloru, cată bani s'a vandutū: ugoreștî f. 1.196.

¹ Pentru această schimbare, v. și corespondența austriacă în *Doc. Callimachi*, II, pp. 534-5.

Venitul net se dă la «boeriū Zafirachi».] Se știū, arhodo boerū, nainte lui Domnezovu, unū sufletū amū și davu socotala corata; nu me'i rușinea. . .

CCXCV.

Policandru sfint[e]i biserici l-am lăsat la Volfū clopotariul în ulița Cisnădii, să facă toate ștucurile ce va fi lipsă și să-l spele frumos, și am tocmit să-i dau Rf. 50.

Ūsornicul Smărandii l-am lăsat la Alicsandru Murgășanu, să dea să-l dregă

Butca care am lăsat-o s'o dregă la Sibii și zapisu meșterilor l-am lăsat la Manicatești, la copilul Murgășanului cel mic; 1802, Sept[emvrie] 10.

Să facă tot lemnul noū de iznovă și toate roatele noă, și oiștea mai scurt[ă], toate de noū, și să dau lemnarilor Rf. 60.

Curăriariu să pue de supra un teletin noū și postav tot acest, și, ce nu să v[a] ajunge postav, să pue toate să le facă întocma de noū, s'aū dat f, 80.

Cu văpsitu cu tot, să fie lustru frumos, cu figurī, văpsala vânăta.

Fauru s'o lege piste tot, și roatele, și unde șade cocișu să fie mai scund, f. 50.

Rf. 60, 30 x., am dat lui chir Gheorghie Marinovicī de ș'aū cumpărat calul, 11 galbeni.

50 me-aū dat un banco-țidulă. Tl. 100, am dat lui chir Gheorghie, de-aū dat pe 2 boi și o vacă, Rf. 66.

20 galbeni am dat cu zapis lu[i] Gheorghită Rusoveanu, să arvunească lână în țară. . .

CCXCVI.

[1803.] Specificatie de tsele tse meu luat muere din kase.

[Galbeni] tejatz din keitzele kopiilor, 1 tsas de aur, kare zitse ke i l-am tsinstit: nu stiu sei fiu tsinstit eu tsasur mai innainte de a o lua. . ., o tabakere de marmore, kare zitse jar ke jas fi tsinstit-o; nu stiu de a fi tsinstit nitse una; dar nui numai una, tsi sent 2 la ja: 1 de marmore, si alta

de tombak, poliite ku aur... 1 polisch de atlas venet..., 1 ueberrok pisfarb de taffet..., 1 vigan pisfarb de taffet... 1 kerpe galbine de metase..., o rokie... de kradel ku rekel ku tot, — jaste kradel de kase, fekut ku bani mei... Am avut 16 derabe de kemesi... 1 vigan de nanginet..., 1 kerpe ku flori..., 1 keitze negre ku spikuri..., hainele kopiilor, ku kemes, si ku kerpe, si ku viganuri, si ku keputuri de moldon..., kari kind mi jau adus au fost zdrentzosi si goli ka napi..., 1 pereke de tsertsei bumbi de aur, 1 laiber al mieu nefekut, karei oprit ku petsete sudetzului la kroitor, 5 kurpe de musilin, 4 d° de bumbak..., 1 lampas turtsesk nou, 1 fatze de masse faine, 4 salveturi, 1 kemase ku izmene de mire, am pletit eu pentru kusut la kucsutoare, 4 lepedee faine, 1 karazetel de postav..., 2 kopuri de unt, 1 Alexandrie rumeneske scrise ku mene, 1 gramatike nemtzaske si talieneske..., 7 puntz de tort sup-tzire, 30 de rifuri kradel ku arnits rosu fain..., 30 rifuri detto albe..., 1 atestat de la perintele protop[op] Savu Popovits de la Resinar, kare jam pletit pentru unkul seu, anume kire Chera, pentru slobozenia kununij, fiind kurvar...

'Αθανάσι Δίμου.

CCXCVII.

[1803.] Reflexiones ad specificationem pretensionum Elisabethae Stephani.

... Ku bani mei sau kununat, de nits un ban mumesa nu jau dat, bater se aibe de keltujale in bozdonar... Bunde de prisel albe..., keptar ku flori de aur..., spatsel [la rochie]..., barson rosu... De vra sa se spenzure, enke nu-i da un ban mumesa... Salop lung si surtz negru de metase nu stiu se fiu tsinstit la nitse-o fate in fetie pe nimike..., 4 kotzi de fratzez si tafet..., kerpe de zankel tabet..., rokie de valez ku rekel..., kemesi faine de Lintz..., izmene 8 de Hausleinvand... Pe mine m'au lesat gol ka sarpele kend au fusit, ke toate kemesile si izmenele mi le'u luat..., 2 kemesi grose..., lepedee haine ku retzele si ku spitzuri, de kete 1 fl., 20 x. kotul, kare l-au kusut pe galon de metase

si l-au trimis la offitzir..., salveturi ku strafuri..., kastenuł. ku 3 schubaden... Un divan..., o oglinde de mase, un stokparisol verde, aperetoare..., keitse albe..., spetselul tsel galbin..., keitze de spitsuri..., kortul tsel de ploae, șfednitse de arame..., pereki de mukeri..., un ibritsel de arame..., 1 d° de Tzare..., katzie de arame..., pinteni de tejat la aluoat..., kratitse de arame..., piketoare de fier..., gretar subt keldare..., furkutze de karne..., roate de bumbak..., o pereke de kepteni de bumbak..., tsubere si trotsi..., viganul de anginet..., trokutze kurate sau spurkate nu stiu, nam vezut: dinsa va sti unde jaste, poate ke so fi ingropat kopii kare jau lepedat dintransa ku lekuri..., 8 tiere de kusutor..., stiu ke au kumperat ku bani miei la anul 794, 33 ll. de tiere si tipsii, si blide de kusutor in derabe 33, si akum inventarium seu gesit numai ll. 30, si atsel inke jaste tot topit si krepat ka vai de el, de rusine, ci eu nul skot innaintre oamenilor de omenie sel vase..., densa stie unde au trimis; kolive in tejere de kusutor ku salveturi, se merge se le tseje de akolo, adeka de la domnul Felvintzi... 2 kipuri rosii, 2 d° negrene (*sic*)..., kerpator si sutsitor....

CCXCVIII.

[1803. Catastif de lucruri.]

1 tabekieriu sau piksis de marmure..., lotsi de csipke de aur..., 1 rokie ku spetsel..., 1 d° de kreditor lilafarb..., d° de kragel alb..., 1 shadron negru..., 1 kirpe de burdunariu..., d° de polener..., 1 shurtz de dindul ku pantlitsi kusut..., lepedee grase de kulkare, 6 kindee suptziri, 1 plapome de attlatz, 1 d° de karton..., 1 parizen verde..., 1 kort de ploae de mushame verde, 1 muzfer ku zdrobitor..., 1 temiernitze de arame..., 1 troake de sponit, 1 blid de zup..., 2 seleritze..., 1 tier mik de kopii..., 1 kruptoriu....

CCXCIX.

[Sibiiu, 6 Februar st. n. 1803.] Noi scei mai ins sostz jschelitz, adeke noi ficiori al reposzatului Manicati Saffran

ssi dumnealui H. Christof Bogdanfi ne am assesat ssi ne am enzeless sse facem o kaletorie pene la Gratz, ka sse aducem oreceva marfe de accolo, adekete casse, blech alb, fir de fier, putzenel schmaltz, ssi alte ce vom socoti chie sse ne fie spre foloss ssi spre dobinde . . .

CCC.

Cu frăt[ea]scă drag[o]ste mă închin dum[nea]v[oastră].

† Cu scrisoarea ačasta mai întâiü cercetez fericirea săn[ă]tă[i] și a buneî petrecerî a dum[nea]v[oastră]. ca, lund vestire că vă aflat dum[nea]v[oastră] săn[ă]toș, bucurându-ne să slăvim pre cel în Troiță Dum[ne]zeu, dintr'a căruia dar și bogată milă ne aflăm și noi săn[ă]toș. Pentru 550 capre ce s'au strânsu în tovăroșie și s'au așăzat la bun suhat, cât au scăpat de n'au pătimit dup[ă] obișnuită bola lor, sântu frumoase, și peste puțințele zile să vor pune ă să tăia la halhănad chir Dinului David, aici în Râmnic, și peile să vor da la tabac a să lucra, și saü, viind neguțătorî capanlăi, să va vinde după prețu ce să va rupe, și, isprăvindu-să vânzarea săului, și plătind întreiala Diului, voi trimite dum[nea]v[oastră] curată socoteală. Dum[nea]lui socru-mieü cere a-i da dum[nea]lui piile, dar eü am socotit lucrata să le trimit du[m]n[e]av[oastră], ca s[ă] mă deprinsu a sluji dum[nea]v[oastră] cât veș bine voi, apoi, cum să va socoti de cătră dum[nea]v[oastră], așa voi urmă; am dat și ban[î] pe scumpie, și tabaci săntu bun[î] aici la Râmnic. Am și vre o 200 râmăt[or]î bun[î]. Mă rog să-m îndreptați mușterei la vreme. Mă rog să-mă iubiți și să mai aveți al dum[nea]v[oastră], și eü mă voi arăta cătră dum[nea]v[oastră] cum să cuvine, ca unu ce sânt

Al dum[nea]v[oastră] ca un frate:

Ștefan Băcu.

[1]303, Sep[tem]v[rie] 14.

[Vă:] Cinstiților dum[nea]lor, frat[î]lor Manicătești, cu cinste și cu frăt[ea]scă drag[o]ste să s[ă] dea. De la Râmnic la Sibiu.

[Pecete neagră, neînțeleasă]

CCCI.

15 Octombrie 1803. Ștefan Băcu către frații Manicati. Amintește scrisoarea precedentă. «O bute vin pelin s'au făcut pentru dum[ne]av[oastră] din viile noastre, struguri aleș. Mă rog pentru 10 buț vin albu ales, de să vor găsi mușterei cu un leu vadra aici, m'aș sigurepsi, că țara noastră iaste înfricoșată.»

Pecete roșie, ruptă.

CCCII.

Craiova, 10 Novembrie 1803. «Enache Mihail și fraț» către Manicati, «pentru un Sasu anume Iohan Ambrosie cizmașălu, de la Sibiu, că, viindă cu o poliț[ă] a dumneavostră, eu am cumpărat-o... Și încă și alte teburî să ne porunceșî să vă slujim, mîcar la ce, și polițî de aceștea să ne trimetî noao, să le vindem, că noi avem tropos pututindenea.»

CCCIII.

18 Novembrie 1803. «Sessii consistoriumului de legea grecă.»

Elizaveta Ștefani arată că a trăit nouă ani foarte rău cu Athanasie Diman, «și s'au împăcut de trei ani, și totdeauna s'au legat bărbatul său că nu o va mai bate, curvă nu-i va zide, copii bitanți nu-i va numi... Tot bea și face datorii și alte pagube, și să laudă că o va omori și să va duce în Țara-Rumînească.» Cere despărțenie. Deocamdată e îndreptată la Companie.

CCCIV

Sibiu, 23 Novembrie 1803. Elizaveta Ștefani se plînge că «acumi de zăcă ani încoacă, de cînd sîntăm căsătoriț la olaltă, pă mine nu ca pă o soție a sa, ci ca pă o curvă m'au ținut, tot cu grozăvire și vrăjmășăște m'au bătut... și nume de curvă mi-au scornit, și ca după o curvă au și

vălătuit,—cu care vălătaș nu m'aū putut arăta că am curvit cu cineva; copiiișor bițanșor, mie curvă în tot ășor n'aū încetat a-m zicea, și cu moărte a mi să lauda, ba încă, nu numai că aū făcut datorii fără ștore și voe mea, ci tot beat aū umblat și mai cu toșor oameni s'aū gîlăvit, pagubi de la toate țîrgurile pă unde aū umblat, cu hasnă și folos aū adus, headucîndu-șor aminte cum că neguțătorie cu zăștrile meșor, păcum știe cinstita Companie bine, aū încăput, și cum că are trăișor copii. Acum mai pă urmă s'aū gurat cum că va lua din boltă că-șor mai bun, și să va ducă în lumă... Aū împrumutat bani, să-m ă toate, de nice cămeșă să nu-m rămîne pă trup... Utîndu-mă la faptele dumnealui îndărăpt, și căutînd la treișor copii, eū maică fiind, lesne poate șocoti fieștecine că alt modru n'am avut a înpădeca următoaria nefăricire fără de cit la forumu popășor, înnaintea cui ne am și fost înpăcat, să mă plîng.

CCCV.

Atestatumă.

Precumă Dimitrie Preda, de la Aciliușor, Scaunulușor Șibiulușor, s'aū cununatușor cu Elena ficea jupănușor Stoian Chișor, în Belgradă, la biserica hramulușor Buneivestirișor, în 23 Avguștușor, prînușor șor slujirea mea mai josulușor iscălită, fiindă nașor față chiră Gheorghie Siminică și chiră Dimitrachie Carandonă. La care dreptă adevereșor.

[În Belgradușor, 21 Dechemvrie 1803.

Nicolae Rașor, protopopă neunit.

[Pecete neagră, cu cruce, blason și n. p]

CCCVI.

† Dă la milostivulușor Dumnezeușor toșor fericitul binele poșor futescă dumatăle, cinstite jup[ăne] Ghiorghită Mănecati. Cu alușor nu avemă d'a supăra, fără mă rogă ca să facișor dumnetă, că un părintele al copiușor mieșor, să dașor la cinerile care mi l-aū dată Dumnezăușor dă s'aū cășătorit cu ficea meșor Linșor, după cum arată și adeverișor dă la preotulușor nostrușor și dă la cinșor

știți nași cari i-aū fostū la trebuința căsătorii. Alū dummitașe, mai mic și plecat totdeauna: *Stoian Chițul.*

Din Băligrad, 23 Dechem[vrie] 1803.

Trimiș cinștitulū jup[ăn] și contractul, și veș facie ostenață dă veș scrie în dosulū contractulū acia sută dă zloțū care i-aū dăruit-o părintele răposatul la fica-mē. Țința.

[V°:] Cu multă plecăciune și cu fericită sănătate să să dee întru cinștită mână dumnalū jup[ăn]. Ghiorghită Mănecatii, birău, la Sibii.

[Pecete neagră.]

CCCVII.

C. 1804. «Gheorghe Marînovici suditu, de la Sibii», către un biv Vel Postelnic. La 1794, «am venit aici ca să cumpăr rămătorī, dar întăi am vrut să cumpăr ghindă pentru îngrășatu rămătorilor, apoi să cumpăr răm[ă]torī. Și, vind la Râmnic într'un bolcu, am găsit ghindă la d[u]m[nea]lūi biv 3ti Log[o]([ăt] Vusin, și, tocmindu-mă cu d[u]m[nea]lūi, să-ī daū de un rămătorī parale 25, să-m îngrășe doaă sute de rămătorī, și, cumū vin lūi ban[1] pe tocmeală, i-am dat t' 125, și mi-aū dat zapis cum să va vedea de către dum[nealūi], mi aū dat și un om al d[u]m[nea]lūi de m'aū dus în pădurea d[u]m[nea]lūi de am văzut ghindă; și ghindă ierea, să mănânce vite îndoite și întreite de căl[ă] suma i să cuprind[e] în zapis. M'aū încredințat că ar[e] și patru oameni păzitorī de păzăsc ghindă, și așa, sigurip, sindu-mă d[u]m[nea]lūi, am plecat la întăia zii a lūi Sept[em]v[rie] de am venit aici la Craiova, de am cumpărat doaș sute rămătorī după sinfonīa zapisulū ce avem cu d[u]m[nea]lūi. Și, sălindu-mă în tot chipu ca să ajungū cu vitel[e] la ghindă, am ajunsu la 12 Dechemvrie, cu răm[ă]torī acolo în pădure, și acolo n'am găsit ghindă niē de cum, fiindcă o măncașă rămătorī ce-ī va ști d[u]m[nea]lūi. Și n'am șezut cu rămătorī niē-un čas, ci de loc i-am scos afară și am mersū la Râmnic; să-ī spuī d[u]m[nea]lūi, și d[u]m[nea]lūi plecasă la București. Am căutat la alte părți să găsăsc ghindă, și n'am găsit, fiindcă să prișasă toati de neguțatorī; porumbi ierea scumpi, cășe, 6, parale oca, și nu să găsīia, și de mare nevoie m'am dus,

cu dănșii la Sibii și i-am vândut slabi. Care din pricina d[u]m-
[nea]lui am păgubit din capete t' 800; și în multe rânduri am
cerut bani, și mă tot prelungeste, și, cui e voia să știe, îș
bate joc de mine, văzându-mă om strain. Acum, viind pe la
Râmnic, i-am zis d[u] n[nea]lui ca să vie la Craiova să ne ju-
decăm înaintea d[u]m[i]l[orvoastre], ci mi aũ zis că, până nu va
vedea cinstită porunca a d[u]m[i]l[orvoastre], nu vine. Ci mă rog
să fie cinstită porunca d[u]m[i]l[orvoastre] cu un mumbașir ca
să-l aducă pe d[u] n[nea]lui aici, să ne judecăm,—că va fi cu pă-
cat să rămăi și ieũ păgubaș, fiind om sărac, și bani sînt strein[i],
și până astăz i apăr cu dobănda lor, și șez aicea, de pief cu
cheltuială [la] vreme de iarnă. Și cum va fi mila d[u]m[i]tal[e].»

CCCVIII.

22 Ianuar 1804.

Kristoph Bogdanfy către firma Menekati Saffranos.

«Szey trimetyetz ku glegehayte atsela 1 stuk futer-flanel
alb, de vro 60 dye kotz, makár si maj mult, si 4 rizuri flis-
papur, si 2 rizur hertie dye czkris, af die Sziby, af dy Orlat,
makár tse fel, nemay nu dye postav fain... Pope Betyak
maf rugat sze eszkrif la fitsorul Anton, szey aduke vo 6
pitsorye dy vitzel tiner si vun estuk dy karny, jar di vitzel,
si 2 butyely tokajer vin.»

CCCIX.

25 Ianuar st. v. 1804. «După contractu acesta ce am
fekut l'annu trekut pentru keletorie ssi negutzetoria Gratzului,
astezi ne am entzeless din nou ka sse facem ssi en anu
acesta kaletorie ssi negutzetorie acceasta a Gratzului, cu
toate condizionurile celle de sind en kontraktu de acuma un
anu de ameruntu scrisse... La Gratz datorie de anul trekut.»
Iscălește iarăși Armeanul Cristoph Bogdanfi..»

CCCX.

27 Ianuar 1804. Scrisoare a unui agent către Manicati. «Rămă-
t[o]ri i-am fostu pornit la lăzăret de Vineri, și s'aũ întâlnit
cu dănșii, și i-aũ fostu lăsat ome[nii] miĩ cu t' 36 perechea,

și d[u]m[nea]lor nu i-aū primit. Apoi, de s'aū vândut, n'am știre, că trimiș[i] până astăz nu s'aū întorsu... Pentru vinuri, te va prirofori chir Gheorghe Marincovicī, că am tocmit chirigii a veni să-l încarce, a-l aduce dum[nea]v[oastră]. Pentru cordovane, într'aastă săptămână le voi porni. Din seū, am vândut numai 700 ocă; voi cātări ce ce mai iaste, și voi trimite curată socoteală... Scrisori îndestule am trimis... Voi să trimiș într'adinsu omu, că am intrat în grije.»

CCCXI.

Brașov, 8 Februar 1804. Ioan Haģi Grecul către Manicati. Pentru o trimitere de bani. «Și dum[nea]ta veī prim[i] după cum va fi cursul; dară, deca ai poŃi prietinește să treū măcar cu un ban mai sus, ca să avem tragere de inim[ă] și pen[tru] alt[ă] dat[ă] a face poate și cu som[ă] mai mare.»

CCCXII.

9 Februar 1804. Ștefan Băcu către Casa Manicati. «Lucrându-s[ă] piile, 552 mari, turale 55, și 60 micī, turale 6, care să fac pii 612 peste tot, socoteală nu trimisăm până voi isbrăni vânzarea săului și voi trimite curată socoteală în căt ne staū piile, de să vor descărca la lăzăret, Eū sântu încercatu cu toată cheltuiala, iar din lăzăret veī plăti dum[nea]v[oastră]. Dum[nea]lui socru-mieū... aū trimis scrisoare... și im scrie că s'aū apucat de legatu piilor... Mijlociș pentru o sută de boi cari trece în lăuntru. Im scrie boeru socru-mieū pentru 6 funți tabac Galitiū, să-l trimiteș dum[neavoastră], că la Craiova nu să găsește. Mă rog să mă iubiș, 64 de mascuī mai sântu ai miī la Robești, aproape de Căinen[i]; mă rog porunciș dum[nea]lui chir Gheorghe Marincoviș a-ī rădica cu tl. 36 pereachea: la o tură sânt pieī 12 »

Pecete roșie, neînțeleasă.

CCCXIII.

15 Februar 1804. Ștefan Băcu către Casa Manicati. «Printr'acestu agazonu iarăși nu lipsi a cerceta pentru ferșirea sână[ă]tă[ă] d[u]m[nea]v[oastră]. Păntu calfa de la bolta lui

chir Băluță Teișanu de aci. Pentru cordovane, știu că să vor fi priimit, că le-am trimis cu Ion Ocnaru. Pentru vinuri, am găsit chirigii în destul de scumpu, către 13 par[a]le de vadr[ă], până la lăzăret, și am dat și câte f^l 10; de car[e] arvună, și fiind vreama tot în potrivă, n'aū venit să încarce arvuna: iaste la dăn[ș]. Nu iaste bir pe Rumăn[ș], nu le trebuie ban[i], numai să văzu vreama mai ușoară... Mai iaste seū nevândutū, și răspunsu n'am de la Diū cum să va plăti întreiala: iī zic, dar cu num[e] de întrievală rădică marfa toată. Dumnezeu să le plătească mănă[r]ile lor de la neguțătorī: nu iaste dreptate în țara noastră... Acum i-am scris [lui Marincovic] pentru o căruță cu ladă, unde șade cocișu, cu oroscă și cu laadă suptu gratie, și 2 cazane de câte 5 vedr[e] unul..., pentru prefăcut rachiū... Pentru 64 mascuři, de-ī va fi luotu chir Gheorghe cu vre-o tovărășie a altor prieten[i].»

CCCXIV.

Ion Hagi Grecul către Manicati; Brașov, 25 Februar 1804. «Vrând D[u]m[ne]zeū vom și avem a face mai de multe ori și cu alte mai multe feluri de mărfuri, ce car[e] aduē dumneata,—că eū petrec multe vāpseluri și coase și alte multe feluri la comisionari ce am la Craiova, Slatina și Pitești.»

CCCXV.

Cinsti[tu]lui dum[nea]lui Iosife Manicati, cu părintească dragoste mă închin dumitale.

† De apururea rugămu pre milostivu Dumnezeu ca să te păzască pă dum[nea]ta, din înpreună cu cocoana dumitale, cu sănătate trupească și cu spasenie sufletească, că, înțelegând că vă aflați dumneav[oa]stră sănătoși, să ne bucurăm. Ostenind a întreba și de noi, din mila Împăratului ceresc ne aflăm și noi sănătoși. Lângă acestea toate, înștiințazi dumitale pentru fii-mieū Alexandru, că, de când să află lângă dum[nea]v[oastră] slujind, socotească înțelepčunea dumitale că destulă vreme de ani trecută iaste. Ci rog dragostea dumitale cea creștinească, ca să-ī dai blagoslovenie părintească, să ni-l trimiți,

că, și de voi fi tocmit pe acest an, la Iunie știu că să împlinesce. Ci d[um]n[ea]ca să nu-m paraponisești, că rămâne fii-mieū Scarlat, iar, pe Alexandru te rogū să mi-l trimiți negreșit în săptămăna Rusaliilor,—că toate lucrurile până la un loc, ori cu slujbă, ori cu călătorie, trebuie să aibă și θέλω; [=capăt]. Și la iubit fratele dumi[ta]le chir Gheorghie și la ceialalți frați mă închin cu părintească dragoste. Dum[n]ei cocōnei dumi[ta]le ne închinăm cu părintească dragoste, măcar că n'am văzut-o de când erea numai de un cot. Rămăind

Al dumitale ca un părinte :

Ioan Murgășeanu, Pah[a]rnic.

1804, Mart 5.

[V°:] Dă la Craiova.

Cinsti[tu]lui dum[nea]lui chiriu chir Iosif Manicati, cu părintească dragoste, la Sibii.

CCCXVI.

«Bălgradū», 21 Mart 1804. «Ieaneai Majărū» către [Manicati?]. «Încă ăn luna lui Aprilie am fostū îndrăznit cinstitului jupănilui Gheorghită cu o scrisoare a curteni, care am fostū trimis-o (*sic*) pe un Măjeran de la Sibii.» Apoi afaceri de bani.

CCCXVII.

Craiova, 3 April 1804. «Anița Filiș[anca]» (κοκόνα Κλουτζεράσα 'Ανίτζα Φιλισάννα, συμβία τοῦ ἀρχ. Κλουτζερί Σερμπάκου Μουρτσισιάνου) către Gheorghită Manicati, pentru o datorie la chirū «Gheorghită». «Să nu fie la îndoial[a] pentru bani ce i-am luat, fiindcă am uitat-o, ci, fiind vremile în potrivă, n'am putut ca să-i triimitem; ci acum aū vrut Dumnezeu de i-am făcut și nu știm cui oi să-i trimiți acolo la dum[nea]v[oas]tră... Și Sfânt[a] Înviere să o petreceți la mulți ani cu bucurie și cu fericit[ă] sănătate... A dum[nea]v[oas]tră ca o sōr[ă].»

CCCXVIII.

Pentru o întrebăciune ce face Logofeția-Mare a prințipatului Vlahii prii cîștita Aghenție a chesaro-crăeștii Curti, iar prii cîștit maghistrat de aici, cătră priveleghiata Companiia noastră, pentru Cluceriū Ioniță Buzăscu, de a plătit vre-o adetorie a socru-său Petru Ilie la Costandin Petco ot Sibii, și cîți bani a plătit, însă datoria chearū a socru-său, iar nu din vre-o socoteală ce va fi avut însuș Buzăscu cu acel Petco, ca să arate mai jos numiți negustori întru curățeniia cugetului, fără de vătămare de sufletū.

1ⁱⁱⁱ. Gheorghe Marco este mortū.

2^{lea}. Frați Vilărești arată cu suflet curat, însă Toma Vilară răspunde precum că, în vremea răzmiriți, cînd să închiseasă Țara-Rumînească, ține minte că i s'aū fost plîns Costandin Petco odată că are dați nește bani de la Petru Ilie al Craiova, să i facă cordovane, și îi era frică să nu-i pearză; iară, cîți bani, nu știe...

3^{lea}. Hagi Costandin Popū arată cu suflet curat precum la leatu 1789 aū fost venit aici Cluceriū Ioniță Buzăscu cu nește cordovane, cîte nu știe, și numitu Cluceriū de multe ori l-aū fost înbiiat să vînză acele cordovane, și n'aū vrut. Mai la urmă iarăș l-aū fost înbiiat cu cordovanele, zicînd că mai bucuros le-arū da dum[nea]lui decîtū altuia, că i le cere Costandin Petco, fiindcă are să-i dea și nește bani, o datorie a sucru-său Petru Ilie (iarū cîți bani, nu i-aū spusū), și numitu Hagi l-aū îndemnat să dea cordovanele la Costandin Petco, și i-aū și dat din cordovane,— cîte nu știe. Dără la plecarea Cluceriului Ioniță Buzăscu de aici aū fostū venit la Hagi Cl Popū, și i-aū lăsat cheia de la magazina cu cordovanele ce îi rămăsase, 115 turale, cu mari, cu mici, pei 1.156; care cordovane le-aū și cumpărat Hagi de la Cluceriū Ioniță cu prețu care s'aū învoit prin scrisori, și i le-aū plătit cu lei turcești 2.200, la leatu 1790, Septemvrie 17, prin omul dum[isale] Theodoran Mihail, la Craiova, du[pă] adeverița Cluceriului, care este în mîna dum[nea]lui și care am văzut-o și noi.

Această mai sus mărturială s'aū adevăraț pe întrebăciune,

făcută adevărată mărturisală cu suflete drepte înaintea privelegheatei Companii Grecilor din Sibii.

Sibii, în 19 Mai 1804.

Enache Petru Luca, iurat[u]; pr[ae]ses] Comp[aniae] Gre[corum] cib[iniensium]. *Stanu N. Zigurî*, iu[ratus] pr[ae]ses] Com[paniae] Gre[corum] cib[iniensium].

CCCXIX.

Bukarest, le 7/19 juin 1804... M[arquis] de Beauvoir St. Aulaire¹, către «Monsieur Manicati, négociant à Hermanstad» pentru «une malle à moi», sosită, după spusele lui «M. Grégoire», pe adresa lui Manicati.

CCCXX.

Cu frașasca dragoste m'nchină domnevoastră, frați Macateștilorū, poftescū de la milostivu Domnezovu totū binea a ești, și, pantru noi, co mila lui Domnezovu santemū sanatoși. Să știi, chirū Dimoli, precumū tremetu 30 da saci co mița pana Calemaneșū, și de la Calimaneșū amū scrisū la Ionū Sucnaru sa ea carci pana Sibii, sa-î pleteșū chiriiia, și amū datū arauna la Novaci pentru 500 lei miți, și n'amū saci, și ma rocū sa mă tremetițū 13 saci, sa fii bunī, co ačasta omeni cari aduci cartea. Și co ačasta omū sa'mū trimetițū 50 da galbinī negrișitū, și să știi și țilisantū coporati (*sic*) 45...

1804, Avgostu 15; Vaidaei, plaiū Urizuluī.

S'a rogațū vatahul sa facițū binea sa-î tremetițū 3 parechea filgeni co farfu[ri]i, sa fii bunī, și časornicu ačasta sa-î [pu]i glaja și sa-î tremetițū co ačasta omū.

[V°:] Ačastă scrisoare să să dea la mīna dumnealor fraț[i]lor Mancateștilor, la Gheorghitā i la Dinu, la Săbii.

CCCXXI.

Domniia Voastră prea-cinstiților coconi, ai miei prea-milostivilor părinți, cu fiasca plecăčune mă închin, iproc.

¹ Pentru care v. Hurmuzaki, *Supl.* 1², p. 296

„Nefind taica Nistoru în stare ca aceia ca să-m poată aduce lucru și lipsa mea și reastu, care cu aducerea marfi întii nu s'au ridicat, care cu vreamea tirgului Sibiiului, prin preotu de aici, de la noi, de la Agnita, am fost înștiințat pentru niște mărunțișuri, ca să faceț bine să faceț osteneaală, fiind putință și vreame să priimescu, și așa am înțeles că foarte tîrziu s'au dat scrisoare la domnia voastră.

„Așa acum, cu neputința veniri mele și marea grijă a bolți, am încredințat toate cîte mai nainte am fost scris să priimescu de la Domnia Voastră, să binevoiți și să vă milostiviți, cu acest feor de negustor Gheorghe Focșan, fiul patrii, din Făgăraș, să trimiteți. cîta sumă, ce preț, ce să trimiți.

De veț fi cumpărat strămături, să triimiț bani acum, cu ce preț, dînd înscris ca să știu cum să poț și eu să vînzu. Iară pentru pînză de Brașov, neștiind cumpăratu-s'au aũ nu, așa n'am trimis bani, iară, de s'au cumpărat, să-m trimeteț, cu ce preț, și eu cu mulțămită frumoasă voi trimite, cît mai curînd. Al preač. Domnia Voastră plecată fică sufletească:

Elisaveta Șișcanița ( ) boltășița la Agnita.

În Agnita, 21 Septem[vrie] 1804.

[V°:] De la Agnita.

Ca la ai miei preamilostivi părinți, Șofrane Mincate iproč, cu fiasca plecăčune să să priimască.

La Sibiiu.

[Pecete de ceară roșie, cu literele «W X»]

CCCXXII.

Sibii, 29 Septembrie 1804. «Athanasie Diman, neguțitor de Compag[nia] grečască din Sibiiu», pune «prenepotențial în locul meu pănă la ispranitul cauzi mele cu muiarea mea pentru pricină de desparțaniă», pe Ioan Moldovoi.

Pecete de ceară roșie.

CCCXXIII.

«1804, Octovre 26, Calimaneș.» Marincovicî către «frați Macateștilorü». Nu află cărauși. «Sa știțu precumü Hagi Cos-

tadină aduci miți dan Țara Torcasca : santu la Catma-
neșu... Nu ma temu : ale noste santu ma fromosi...».

CCCXXIV.

Sibiū, 31 Ianuar 1805. «Ilie Popovič, prot[opop] Scaunul Sibiului», către «părintele Dometie, a cinstitei și privelegiatei Companiei Grecești funghens den slăvită cetatea Sibiului». S'a făcut cercetare la Brașov «prietilor celor grecești» și s'a văzut că «nice la sf[î]nta leturghie, nice la alte rugăcuni numele prea-înnălțatului Împăratu după cum iaste poruncitū nū l'ar pomeni». Ei nu se supun ierarhiei ardelene, «că afară de praznicul botezului încă de patru ori peste an s'ar oblici a umbla cu crucea pe la casele poporeanilor săi». Să nu facă și el tot așa.

CCCXXV.

6 Februar 1805. Nicola Ștefanu către Elisaveta, nepoată-sa. «Nu am a lungi cu alte cele, fără la 4 ț'am priimitu scri soarea ta, Elisaveto, și cele ce:m scrii am înțales. De care im scrii că de la konzistorium' te au despărțitū de bărbatul tău (aferim, cinstitā ești!) și pecum copii ei ții tu. Și, daca este așa și adevăratū pecum totū ești despărțită și ții tu copii, așa să fii slobodă acum și de la mine ca să iei cei 500 [lorinți]... care am dat eū de zestre, ca să poți, or să-î măninci, or să te chivernisești cu 'copii' tăi, și mai mult de la mine nădejde să nu aștepți, că destulă rușine m'aț făcut, și tu, și mumă-ta. Și, pecum te vei purta de' acum înnainte, cinstea a ta va fi, și mai multū să nu te numești nepoata mē, și, daca nu-ț va da bani, pecum îi scrii, că sântū la Cumpăniă (de care eū nu crez), fiinducă am auzățu pecum sântū la Athanasi, și unde vor fi, trage-l la judecată ca să ț-i dea, dacă nu va vrē să ț-i de cu cinste. Căce eū daū toată slqbozenie ca să-î cei, dacă te vei fi despărțit cu totul de bărbatul tău. Și Dumnezău să-ț de mai bună minte, ca să poți trăi cu mai bună cinste după cum ai avut până acuma. Ačasta.

Nicola Ștefanu »

[Tradus din grecește.]

CCCXXVI.

Sibii, 7 Februar 1805. «Anghel Peci, adecă Petcu, cu Iustina, soțiaa mè, din preună», arată lui Gheorghe Marinovicî că «să să increază la tot locul, că de aztăz înnainte să nu mai avem... a mai căuta și a mai cere... din socotelile ce aū avut... la răposatul unchiul mie[ū] Costandin Dumitru, anume Petcu, fiindcă s'aū cercetat toate șocotelile a dadului (*sic*) și a luatuluī». Scrie pentru ei «Ioanu Ioan Marcu, chesaricescū dragoman, martor».

CCCXXVII.

22 Februar 1805. Ștefan Păun către Casa Manicati. «Păuă acumu cu mergerea mea la Craiū[ova] am mai dat lei 107 .. Și, orice veî prinde pe cordovane, pe mine nu vă veț mai împărtăș[i].»

CCCXXVIII.

Prea-č[instite] cocoane Gheorghia, Pofindu-țî totū binele de la milostivulū D[u]mnezeū, și cu lacrămî îngenuchindū și sărutîndu-țî mînilē dumitale, prea-č[instite]-cocoane, eū, Paraschiva care amū ținutū pe Costandinū care aū fostū la Enachie Țingū, mă rog și cazū înnaintea miliī dumitale ca să te milostiveștî și' să mă ajuțî, că știū că, cîndū moare vr'unū neguțătorî, lăsă bani a da la oamenii ceī mai scăpătaț. Așijderea și eū, ca unū omū scăpătat și ca o văduva săracă, caz înnaintea miliī dumitale și mă foarte rogū ca, din cîtū va vrea D[umne]zeū, și va fi voia dumitale, să mă ajuțî și pe mine cu ceva, că acuma de 3 anī de cînd sîntū cu beteșugulū ghihtulū în piçoare, altū nime fără numai D[umne]zeū S[ī]n[tulū] știe că mai multū sîntū pe patū decîtū pe pămîntū. În care beteșugū atîta amū chieluit cu doftorii, încît amū scăpătat, de nu știū de ce să mă apucū. Și cu aceastea cu toate, prea-č[instite] cocoane, jară mă rogū și caz înnaintea domitale cu lacrămî până la pămîntū ca să te milostiveștî acastă puțină a mea rugăcune cu ve-dearea a nu o treace, că până într'atîta amū ajuns, încît nice un știuculețū de lemnū în casa mea nu amū, să bagū în focū.

Rămîindă a dumitale întru toate prea-umilită și plecată slujnică, și cu lacrămî în ochi saritînd mîna dumitale.

Eă Paraschiva.

În Sibii, în Martie 806.

CCCXXIX.

Sibii, 9 April 1806. Adeverință pentru «scrisoare care am făcut-o... prin răposatul domnul dragomanul chir Enache Ioan Marcu», pentru socoteala lui Gheorghe Marinovici cu «răposatul unchiul nostru Costandin D[u]mitru... Am prăbăluit și cu judecăți.» Încetează cererile lor. «Dumnealui ne-a excontenteluit cu mai multu, care noi nice odată nu am avut a cere de la d[u]mnealui ceva, fără căt de milostivire aū făcut... Iscălită cu iscăliturile și cu pecetiile degetului noastră, spre incredințare la măcar ce judecată... Anghel Peçu adeverez. Iustina Petcu, soția lui, întărescu.» Marturi nemți și iscălitura lui Gh. Manicati, cu pecete roșie, purtînd literele: G. M. S.

CCCXXX.

23 Novembre 1806. «Anica Ghivd (?)» către «chir Dinu David, la Rămnice». Îi cere «ca să trimiț cufărul mieu care l-am lăsat la dumneata».

CCCXXXI.

13 Decembre 1806. «Ioan Ocünariul cel mare» către «conul Ștefănică Părsuculă» (*sic*). «Aū fostu și jupăn Gheorghe la descărcatul bușilor; eū n'amū fostu să-ț păzăscu omeni dumitale... La încărcatu lor amū chematū pă dumnealui Postelnicul Preda, credi[er]iulū lui jupăn Gheorghe, de le-amū făcutū destulū,—că dumnealui me-aū zis și din gură și mi-aū și scris să le umplu, și eū ca un porcū de căine am făcutū de amū umblatū doo-trei zile după cară, că nu-mi scie aū (?) destulū așa, să șăzū să mă hodinescū.»

' Pecete de ceară neagră.

CCCXXXII.

[1807.] «Antonie monahulă [de la Slobozia]» către birăul Companiei, pentru «rămășița ce amă să mai iaă din creda Ghihaneștilor», ca «niște bani sărăcești ce sîntă... Nu vă bucurați a mă păgubi, că-mă sîntă foarte trebuinčoși. Gîndiți că vă caută odată a muri și aveți și dumneavoastră copii, să știe fieștecare că numai ună bană cu nedreptate va băga în avuția lui, din cei călugărești, focă își bagă în casă, și nimica nu să va aleage de dînsul, și măi pre urmă își muncăște și sufletulă,—că așa zice Duhul Sfântă prin gura lui Davidă : «celă ce iubeăște nedreptatea, urăște sufletulă său.»

CCCXXXIII.

1807. Luare de *copilă de suflet*. «Cînd va pofti taicăi copili ca să margă la ei, saă iă va pofti, totdeauna cu știre să aibă voe a merjă la dînsul ca la on taică, și de aci înna-
inte tot taică drăpt să-i să numească, precum și este ade-
vărat, și, cu că va putē, cite odată să o ajute, ca pe o fiică a sa.» Înfietoarea e *moașa* înfiatei.

CCCXXXIV.

Brașov, 11 Ianuar 1807. Anunciă tipărit pentru întemeia-
rea Casei Apostol George, Ioniță Radovică Ghinoiu și Cris-
tian Tūrck.

CCCXXXV.

«Din Bălăgradu, 23 Ghenarie 1807... Stoian Chițul» către «jup[ăn] Ghiorghită Mănicati», pentru moștenirea archiman-
dritului Neofit. «Am încă doi pietri dă fete mară pă capulă
mieă, și 'ntr'o vreme tare ca acăsta, bine vedeță și dumna-
vostură cu cătă cheltulală să ține casa, și iaă încă din
zi în zi slabescă. Fără mă jur, te rogă, să-i dați și să-lă în-
vățați ca niște părin[ți] bun[i], să unble pă cale măi bună,
că dă la mine puțină nădejide are.»

CCCXXXVI.

Sibii, 27 Ianuar 1807. Petiție cu privire la moștenirea «răpăsatului părintelui arhimandrit Neofit», de la «Dumitru Preda» și «Ștefa[n] Chițu».

CCCXXXVII.

Viena, 30 April 1807. Neofit Duca¹ către Gh. Manicati, pentru un colet de cărți ale sale, ce trimete la București pe numele doctorului Silvestru. Salută «frățește» pe archimandritul Domentie, căruia i-a trimes douăsprezece exemplare din Eutropiu.

CCCXXXVIII.

Adecă eū cel mai jos iscălit daū scrisoarea mea la mână dum[isale] chir Procopie Vasilie Canusi, precum să să știe că astăzi i-am vândut dumisale o sută cincizeci de minee de 12 luni, adecă cincizeci dezlegate și o sută legate. Ceale cincizec nelegate le-am tocmit un trup florinți nemțeștii, optzeci de flor[inți] nemțești, care fac patru mii de vinăr curent (*sic*), adecă flor[inți] nemțești.

Iară ceale o sută de trupuri legate le-am tocmit cu dum[nealui] câte flo[rinți] 94, adecă noaozeci și patru de flor[inți] nemțești. Care suma Rf. 9.400, zic: noao mii patru sute de flor[inți] nemțești să face. Iară cu ceale cincizeci de trupuri nelegate împreună tae sunia, preste tot, Rf. 13.400, zic: treisprezece mii și patru sute de florinț nemțești. Din această sumă am priimit eū astăzi Rf. 1.400, adecă o mie patru sute arvună, bani gata, flor[inți] nemțești, iară ceialalți bani, adecă din suma mai sus pomenită, să aibă dumnealui chir Procopie Vasilie Canusi de astăzi înainte peste o lună de zile să-m trimiță, ori de unde să va afla dumnealui, din Brașov, ori din Țara-Rumânească, Rf. 2.000, zic: doao mii de flor[inți] nemțești, negreșit.

Iară, arătând eū dumisale că au venit mineaele din Timișoară, s'au leagat dum[nealui] chir Procopie Vasilie Canusi

¹ Dascălul cel mare bucureștean de pe atunci.

să-m dea bani gata Rf. 5.000, zic: cincî miî de flor[inți] nem-
țești, fără niț-o așteptare. Iară pentru suma ce rămăne din pre-
țul mineaelor, adecă Rf. 5.000, zic: cincî miî, până le va plăti,
să aibă dumnialuî a plăti dobânda: la sută Rf. 6, zic: șasă
flor[inți], și până peste un an să leagă dumn[ealuî] chir Pro-
copie Vasilie Canusi să m dea interesul dinpreună cu capi-
talul, fără. niț-o judecată.

Iară eū, Ioan Molnar, doctor de ochi și profesor, mă leg
înnaintea dumisale chir Procopie Vasilie Canusi ca, afară din
mineaele ce sânt dator prea-sfințituluî părinteluî Iosif, chirio
chir episcopuluî de Argeș, 50 de trupurî, să nu fiū slobod
a vinde niț-un mineiū în partea Țării-Rumănești de astăzi
înnainte. Iară, de va putea dum[nealuî] arăta că am vândut,
să fiū datoriu a plăti dumi[sale] Rf. 30, zic: cinzeci (*sic*) de
flor[inți].

Iară cine va strica dintre noi, orî eū, orî chir Procopie
Vasilie Canusi, orî domnul Molnar doftorul, să fie unul al-
tuia trei miî de florinți nemți (*sic*) dator și platnic să-î dea
țeluia ce voește să stea contractul.

Însă eū i daū voe să le vînză dum[nealuî] în numele mieū
în Țara-Rumănească, ca să fie nesupărat la vînzare. Ačasta
am întărit între noi cu iscălitura mănilor noastre. Scris în
Sibiuū, în 27 de Iulie 1807.

Ioan Molnar, doftor și profesor, propria. *Procopius Vas-*
*șiliĵ Kannussy*¹.

[Copie.]

CCCXXXIX.

Vaideei, 22 August 1807. Maricovičū către Manicati. Pen-
tru mițe. Astăzi plecū la Targū-Jiuu sa ardicū și partea aia și
bani nu fosū dastulū: amū preimitū de la vatahu Urșonu 100
de galbinî... Avemū miți dastula, poti pana 8 miî oca, a
nostre, poti și mai multa.»

¹ Pentru *Mincele* de la Buda ale lui Molnar, v. *Ist. lit. rom. în secolul al*
XVIII-lea, II, pp. 175, 212, 289, 377, nota 7.

CCCXL.

Turnu-Roș, 26 August 1807. Știre despre sosirea ambasadorului prusian, baron de Senft¹.

CCCXLI.

Râmnic, 6 Octombrie 1807. Ilie Matei către Casa Manicati. Pentru o datorie. «Ați văzut și ați înțeles întâmplarea vremurilor ce au fost, aici; acum, după toate pagubele ce ni s'au întâmplat, să mai plătesc și dobândă peste dobândă? ... Cât voi fi, dacă cinsti[ă] casa dum[nea]v[oastră] nu mă voi depărta, că mult har am cunoscut.»

Pecete de ceară neagră, ruptă.

CCCXLII.

Râmnic, 23 Decembrie 1807. Ilie Matei către frații Manicati. «Cât pentru piepteni, le-am făcut eu căpătăi, și, după nota ce me-ai dat-o, eu sântu dator a-ți răspunde ban[i], oriunde veți zăce... Zărafu Răducanu Voinescu, acel cu tabacherea, n'au vrut să-mă dea ban[i] care am dat eu dumitale, zăcându că i-ar [fi] dăruit-o dumneata, du[m]nealui. Ț'am și mai spus dumitale. Care acum să află la Pitești, iar zaraf. Mă rog să scrie-î să-mă dea ban[j]; pentru ce să rămăi eu de pagubă? Chir Nico, te poftescă roagă-te să dum[nea]lor stăpân[i] să-ți dea zapisul mieu, să mi-l triimiți, că l-am plătit... În ce chip va să fie acestu lucru, la marfă dobândă peste dobândă?!... Dumn[ea]lor nu sântu creștii (*sic*), n'au văzut focu care au fost asupra capului nostru²? Și-mă voi face eu cinstea cu alt ceva către d[u]m[nea]lor și către dumneata...

CCCXLIII.

1809. Scrisori grecești din Cîineni de la vameșul Γρηγόριος Π. Δημόζου, cu pecete avînd acest nume și un înger care ține în lanțuri pe un leu.

¹ *Acte și fragmente*, II, p. 424 și urm.

² Era războiul între Turci și Ruși.

CCCXLIV.

Viena, 17 Februar 1809. «Il conte d'Ayala» către Manicati. Anunță un pachet pentru «il signore general conte di Belleval¹ in Bukorest».

CCCXLV.

«Bukarest, 20 février 1809... Le général comte de Belleval către Casa Manicati, pentru un pachet de la «Mr. le comte d'Ayala». Cere «pour quelques florins de semences de bonne qualité: ... un *fund* de haricots très grands, qui font des fleurs rouges et qui sont bons pour ornement d'un jardin, quelques dragmes de semence de navets pour la cuisine, laitues, petites raves, épinards, choux-fleurs, choux-*brokolis*, chicorées, scorcenaires, salsifis, ciboules, échalotes, quelques racines de lavande et de sauge».

CCCXLVI.

Râmnic, 3 Maiu 1809. Ilie Matei către frații Manicati. Pentru un inel de aur lăsat acolo, «dă l-aŭ prefăcut», și «nește piepten[i]». «Și-mă tragețu polița aici la Râmnic, dă a vă răspunde acei o sut[ă] treizăci dă zloți dup[ă] piepteni, cât și cheltuiala ce va fi pentru inel.»

CCCXLVII.

«Fagoras, 809, Maj 31/12... Gheorghe Focșan» către Casa Manicati. «Mă rog să faceți bine să primiți la socotiala mea f. 1000 și să petreceți la conutu mieu... Numai mă rog să nu vă supărați pentru întârzierea, căci totă pricina iaste vremea și vorbele care să facă în multe feluri de chipuri și vrăjbele care sînt, și s'aŭ forte stricat vînzările, dorindu pă Dumnezeu, cum am petrecut la alaltî ani care aŭ tretut (*sic*), așa și acuma întru acelaș chip.»

¹ V. *Acte și fragmente*, II, tabla.

CCCXLVIII.

București, 20 Iulie 1809. «Theodōsie Thomaju, Polizach[i] Dum[i]triu» către Marinovici, «la Șistov». «De nu vei găsi altu undeva bani, să poștești pe chir Grigorasco Deleanca, ce este la Cămărășie, ca să-ț găsească.»

CCCXIX.

«Vaidaei, plaiu Urizului», 25 Iulie 1809. Gheorghii Maricovici către Casa Manicati. «Pana acuma n'a aceputu sa tunga mișli la plaiu Urizu; a facutu targu mișliorū 52 parali. Acum aștepū sa vii Ivanita Iovupali... Și sa știițu domnevostra sa tremetițu pa chiru Stamatea la Valcanu pantrul miți... Și santu saci da scopiia la minea, cari amū lovatū da la gantarū, 45 saci... Ma rogū pantru vatahu, 2 cenuslovi pantru copii la școla: sa fii romanești, și 1 briacău co farculița.»

CCCL.

București, 9 Septembrie 1809. Theod[or] Thoma către Gheorghe Marinoviți, «la Șitov» Pentru o poliță a «Măncăteștilor». «De o mie ce-m mai scrii, n'am pututu cunoaște scrisoarea, și m'amū temutū ca să nu fie fr'un meștoșig al altui cuiva... Dumnealui să află la Zimnicea.»

CCCLI.

Sibiū, 16 Februar 1810. Chitanță de simbric «de la dum-nialui coconul Iosif Manicati Safranos», din partea «Mari[ei] lui Niculae grădinar».

CCCLII.

Sibiū, 26 Iunie 1810. Chitanță pentru «avuțiia ce aū rămas de la răposatul unchiul meū arh[on] dragumanul al Canțelarii cei muscăcești, chir Petru Petrovici», de la Zoița, fiica lui Gheorghe Maricovici.

CCCLIII.

[Braşov], 9 Iulie 1810. I[on] Rad[o]vič Ghinoiū către Manicati, pentru un butoiū trimes celui d'intăiū de acesta, «ca să-l trimeţ la Iaş»; ceia ce va face, «găsându ocazion căt mai curändü».

CCCLIV.

La 1810, Avgostu 15. Vaidaei, plaiu Urezului. Să să ştii evū Gheorghie Maricovičü cată bani amū preimitū da la chirū Ivaniţa Iovupali... La Nicola da la Babeni... La Mihalū Petraşcu ot Be[n]geşti, pentru miţi... La Pavelū Poenaru ,pantru miţi... .

CCCLV.

Sibiū, 10 Decembre 1810. Manasis Eliade către Gh[eorghie] Manicati, Viena. Despre «fiul mieū şi nepotul d[umi]tale», care se purta răū.

Pecete peste hîrtie cu blason (se pare vulturul şi crucea) şi MN. IA.]

CCCLVI.

Sibi, 27 Ianuar 1811. Gheorghie Maricovičü către Gheorghie Manicati, «la Bečü». De la plecarea lui, «Copaniia a nostra s'a ratacitū, unu da u parte, alto da alta partea... Sa ştii, noşoli Gheorghia, şi la beserca, canū eşū domneta, alta podoba este; nu este randoiala canū [nu] eşū domneta.»

CCCLVII.

Bucureşti, 21 Februar 1811. «Dimitrie Popovič şi fiii» către [   ], pentru a se lega «cite cărţi sînt dezlegate la magazia mea». Apoi pentru «zăhar de Braşov», «pieile de vulpe care le-aū adus Ghiţă de la Banat... Să faci ce veî face ca să le expedirueşti, a nu mai avea şi pă la alte vămî poprelişte... Astăz încărcăm şi noi toate postavurile pentru la Odesa, ca să le desfacem, că aicea în mare che-satliuc ne aflăm cu toţii la vânzarea mărfurilor; aicea toate

găurile sînt pline cu mărfuri, de niminî [n]'are loc, și vânzare nici de cît nu să face.»

CCCLVIII.

Τιργόζια (Țirgu-Jiului), 9 Iunie 1811. Στέφανος Πιπέσκος Μεδελνιτζάρης (Ștefan Bibescu, Medelnicer)¹ către Manicati Safrano. Pentru dregerea unei butce.

CCCLIX.

26 Iunie 1811. Cost[andin] David {căt-re Dinul Manicati. «Noi, pînă nu vom râteza aice, nu o cumpără negustor[i], și trebue să găsim legător de cărți, care să o râteze, și pîn la Avgust pot și să dea la vama rumînească, aū unde veț voi dum[ea]v[oastră] . . . Și eū mă aflu călător în Craiova, și la București nu știū: putia-voī veni pînă la Sept[em]v[rie]. Ce dumneta aī făcut cu porțulanele.»

CCCLX.

Brașov, 12 August 1811. «V[asile] Obresco, L[uca?] Chiriatic» către Manicati. «La 10 aceștia ce-am trimes cu carauși de la Bunghert, cu Ion Dorna și Ghiorghii Macavei și cu tovarăși lorū, în 6 care, 20 desaci, cu arama vechea, aū tras aici ll. 2.541.» Să se facă cazane: «manușile lor sa fia tot de arama, sa nu fia de fer niū-una, și țevile lor sa fia tot cu arama lipite, sa nu fia cu cositor.»

[Și altele asemenea.]

CCCLXI.

1812. Însemnare de la «Elias Nyagoy, negoțitoriū de la Sebeș».

CCCLXII.

Viena, 24 Februar 1812. Manasis Eliade către Gheorghe Manicati. După socotelī: Τὸν Βραγκοβάνον δὲν τὸν εὔρηκε τὸ γράμμα μου εἰς Βρασιόβόν, ἐπειδὴ εἶχε προαναχωρήσει εἰς Γιάσι. ὁ δὲ Μητροπολίτης αὐτοκινήτως χωρὶς ὀρδινόν μου ἔγραψεν εἰς

¹ Fratele lui Dumitrachi și unchiul lui Vodă Bibescu.

Βουκ[ου]ρ[έ]στ[ι] πρὸς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ κὺρ Σίλβεστρον ἰατρόν, ὁποῦ γὰ με λαβήσῃ φιλικῶς πρὸς συμβιβασμόν· ἀλλὰ τί καὶ πῶς, δὲν ἴξούρω. Ἐγὼ τὴν ἐνδεχομένην διόρθωσιν τῆς ὑποθέσεως δὲν τὴν ἐλπίζω ἀπὸ ἀλλοῦ, παρὰ μόνον ἀπὸ τὴν ἔμφρονα μεσολάβησιν τῆς ἐντιμότητος τῆς¹. [Se plînge că e neajutat și părăsit cu totul.

Pecete peste hîrtie.

CCCLXIII.

[Rîmnic], 5 Maiü 1812. «Ștefan biv 2^{ri} Log[o]f[f]ă)t» către un treti Log[ofăt] Stoienesc[u]. «Dă te'î întălni cu Nicolîță dă la Manicătești, să-î cerî ciasornicul ce l-am lăsat să-l dreagă și să-î puie lanțu . . . Să-l trimiți la cocona Elena.»

Pecete roșie, ruptă.

CCCLXIV.

[1813. Listă de datornici.] Ana Ciçului Voivoda . . . Lina, fata lui Gheorghe Çoră, Toma Alpi din Boiță . . . , Stănuța, Ionica. Fata lui Gheorghe Gîurgi, Lina, muiarea lui Tomi din Veștem. Nemțoica de la Bendorf. . .

CCCLXV.

Galați, 1-iü April 1813. «Carlo Matthaeides» și Daniel Reich oferă serviciile lor Casei Manicati, în comision.

CCCLXVI.

În luna Ianuarie s'au trimis o carte supt pecete și cu adres la domnu Mănucate, priu ačast căprari. Să roagă cu aplecăčune a i să da la mână rățișis, precum s'au primit acesta earte. Însămnare: Turnișor, în 13 Martie 814.

Apostolü, strajameșter
de la reghimentu rumănesc.

[Admirabilă caligrafie fină.]

¹ «Pe Brîncoveanu nu l-a aflat scrisoarea mea la Brașov, căci avea să se ducă la Iași; iar Mitropolitul [Dosofteiu Fllitis], de la sine, fără orîndurea mea, a scris la București, nepoiului său doftorul Silvestru, ca să mă primească prietenește la învoială, — dar ce și cum, nu știu. Eu nu aștept îndreptarea ce ar fi să fie a stării mele de aiurea decît numai de la cumintea mijlocire a d-tale.»

CCCLXVII.

[Sibiï, 7/29 Novembre 1814. Contract de căsătorie. Foaie de zestre:] 6 telere de cositorî, 1 zupşisel d[et]o, 2 tipsii, 1 blid de sos deto, 2 păr[echi] cuţite de argintû, cu linguri de argintû, 2 linguriţe de cafea, de argintû, 2 solniţe de cositorî, 2 linguri d[et]o, 2 paplomă de mătase, 1 pipotă cu 4 perini, 4 lepedee, 4 mease, 4 chindie, 6 serveturi, 5 şire margaritari, 1 păr[eche] cercei de aur, 1 inel.

CCCLXVIII.

[Bucureşti], 20 August 1815. «Mariia lui Ion Multea» către M[anicati]. Vei şti că, viind aci la Bucureşti, n'au vrut frate-meu să mă mai lase să viu îndereptu, şi miie mi-era urât să şez așa, m'am băgat la Brâncoveanca a bătrână, în case. Dar eū mă rog, domnule, să dai cheile la Mariuţa, să meargă să-m străngă aşternutu di pe pat şi să-l bage în ladă, şi iar se dia cheile la dumneata. Şi, de nu-î fi vândut vaca, să o vinzi, iar bivăliţa şi viţaoa să o ții. Şi bani să-î schi[m]bi cu aur sau argint, ca să nu rămăiu în pagubă cu ţudulele. Şi mă mai rog ca să-m vinzi şi peile, si nu le mănci molile, să să strice. Şi pentru cele 200 de zloţi eū le-am spus, şi aū zis că n'aū nici-o putere, şi ei m'aū rugat ca să mă rog de dumneata să-î mai aştepti până cătră primăvară, că s'aū băgat la Sichelari grădinarî, şi la primăvară va trimite bani cu multă mulţămită. Ei trăescū bine; numai iă este cam rea de gură şi el o bate. Şi mă rog ca să am cinstit răspunsu dumital[e], ca se mă bucur. Şi la toate soţiile mele m'am închinat. Cu plecăcune, şi-î dorim cu mai vârtos la jupân Antonie....

CCCLXIX.

Zalathna, d. 27 Av[gust] [1]815.

Drag chir Theokar,

Doamna şpăniţa noastră, după obiçnuitul comploment, să roagă ca cu venirea încoace să faci bine să-î aduc vr'o 10 ll. de cafè, sau să-î trimiţ. Aşîderea doamni Tiorai vr'o 6

fonț. Deč mă rog și eü ca cartea ačasta să aibă mai multă omenie ca aceeaia cînd am scris pîntru doamna Aroniță. Cu aceaste, poftindu-vă să așuneț și să petraceț Crăčunu cel grecesc cu pace și sănătate, sînt

Al Domnii Tale adevărat preatin :

Anghel.

[Adresaș germană a lui Demeter Theochari von Stámboli, saü a lui Manikati.]

CCCLXX.

[1816] «Ilie Popovič, pro[topop] Sibiului», către birăul grecesc, pentru «Sofia, fata dumneaui chir Nanu Zigur, neguțetoriului din Sibiiü», care se plînge că «domniata o ai fi silind *ștante pedeum (sic !)* a să muta din casa părinților ei și a ședea în casă de chilin cu pomenitul ei mai sus bărbat [Enachie Demitriu de la Pitești]».

CCCLXXI.

Sibiiü, 23/11 Maiü 1816. «Iuön Dimitriu Rosolja» cere a i se trimete niște scrisorî. «Georgie Gozsamiss, Dimitrie Besaraba, martorj.»

Copie cu litere latine.

CCCLXXII.

[Pitești, 7 Iulie 1816. «Gheorghie Steriopulu» către [Manikati].] Mult ne-au părut rău pentru supărările ce rabzi de la rachieru, și după scrisele dumitale n'am lipsit ca să cercetezu pentru dănsul foarte tare ; unde m'am înștiințat de la un cuvios preot cu care... de arhimandrit Tutăneanu, carele este patriotu lui, și din nenorocire să și rude[ște] cu dănsul, prin frate-său, și că să numește Rusi, că au trăit viață cu rele cheltueli, și că au prăpădit de multe ori bani ai frăține-său Gheorghie, și că acum nu are nici-o stare, neavând modu ca să plătească la un doftor bani carii ș'au împrumutat cînd era în, prinsoare, pentru datoriia ce era către dumneata... Ienache povarnagiu n'au fost nici vrednic, nici destoinic pentru rudeniia dumitale. Am cerut de la

dănsul în scrisu mărturiia, pentru mai multă adevărire, dar n'au vrut să-m dea, cu cuvânt că ačasta este înprotiva darului său, fiind preot. Mi să pare că sânt destule scrisoare carea ț'au scris-o mai dăunăzi Medelniceru Dincă Brătianu, carele este om cinstit și la mulți cunoscut, dinpreună și cu ačășta a mea, ca să astup^{gura} gura povarnagiului; cu toate că dănsul-au grăit multe nimicuri înprotivă mè, atingându-să de cinstia mea. Pentru care ieu de loc am și prosteluit, și, când iel să va întoarce aici, va învăța cine sânt, și ce treaptă am, și câtă omenie am. Iar, pentru Carolina, aceia îi era curvă, dar dănsul o vesteà ca pe o muere a lui; adevărul nimin[i] nu-l știe. La patentile ce are, una rusească și alta nemțască, îl numesc numai Ioan Dimitriu, fără nici-un țunamen. Și aceste poate să ți fie spre folos, fiindcă nu poate fi om de omenie, care, când să face Neamțu, când Muscal. Are doi cai pă cari i-au trimis la multe târguri slobode, făgăduindu-i numai trei sute de lei, și au rămas nevânduțu. Ačasta este toată averea lui. . . .

[Copie.]

CCCLXXIII.

Pitești, 21 Iulie 1816. «Stephan Bessarab» către un «nene Nicolae». Pentru Ienachi povarnagiul. «Aflîndu-me la gazde la dumnjaluj Medelnitseru Dinke Bretjanu . . ., m'am pomenit ke vine dumnjaluj Keminar Aleku Filipessku, isspravniku, schi ku dumnjaluj Medelnitseru Steriopulo schi ku Dregojessku schi alte obraze.»

CCCLXXIV.

Sibiū, 3 Novembre 1816. Expunere a lui Nanu Ziguri. «Și au luat și pe soțila sa cu sine, fără pat, și fără haine de drum, în vreme de iarnă, numai cu bunda mîne-sa în spate, cu carea s'au și culcat amîndoi noaptea, neavînd ei alt așternut, și au stricat-o de tot, măcaru că m'au coșăluit acei bundă 250 Rf.»

CCCLXXV.

[1817. Cercetare în procesul Dimitru.] Nu tăgăduiaște dum[nea]lui că n'au mâncat costul de la mine în 4 luni și o jumătate, cu muerea sa și cu ciledul său... 10 cară de leamne, de 100 zloț... Vorbeaște nimic, ca un om deșperat, care cu mincună vrea să trăiască și să nu plătiască unde-i dator... Să tac de slujnica lui, care au băgat-o mai târziu, ca un cavalir... Cu frustuc, cu prînz, cu cina... Bea cafè, rezoli și v.u, pe lîngă mîncare, iară nu pită și slănină cu apă ca proști, și așa, dacă zice el că iaste lucru de rîs dacă am pus atîta cheltuială pe 4 luni și o jumătate, să veade că nu știe cum să ține casa la Sibiiu, ce socoteaște, ca la Țară, cînd să fac prune multe,—însă aicea și acelea sînt scumpe... Ba zice mai încolo tot la acest pontom că el au înbrăcat de nou și casa mea și casa Paçurii, la vreamea nunții, și precum că eu nice păpuci în piçoare n'aș fi avut cînd au venit în casa mea. Aferim ce cavalearii! Aicea nu-i pociu zice altă decît că el însuș să face măscăriș și batjocură oamenilor, căci, de-ar fi avut el atîta puteare, n'ar fi lăsat să cheltuiască Paçure la nunta lui... De care să-i fie rușine a vorbi, dacă n'au putut el înbrăca nice pe frate său la nuntă, ce i-au dat hainele sale de pe trup, cu care au fost el înbrăcat în Sîmbăta nunții, de l-au rîs oamenii... Zice prăpăditu și fălosul cel fără puteare că-i cade greu căce veade pe muerea lui șazind pe vatra mea, unde poate că iă nu va avea ceale trebuinçoasă, și care la el, în mila cei mai înaltă, le-ar fi putut avea... Au dus pe muerea sa acum un an goală și dezbrăcată în vrigul cel mai mare prin Țara-Rumăniască, și ce minte slabă poartă el dacă n'au putut el pitula și un rînd de haine de ale feții meale, adeca de a muerii sale, cum au pitulat 40 de galbină fără știrea ei, și apoi să i le fie dat pe drum, să să înbrace cu iale muerea, să nu îngheață de frig! Ba putea să iae și nește pierne sau vr'o paplonă sau vre un țol, să le pue în cocie cu titulă, ca să nu-i îngheață piçoarele, și să nu o ducă goală fără așternut și fără haine de drum, în vreame de iarnă, ca

un nebun... Sibiiu, la 16 Ghennar 1817. Smerită slugă:
Nanu Ziguri, neguțator de la Comp[ania] Grețască, în Sibii.

CCCLXXVI.

[Listă de obiecte din 1817, privitoare la un divorț]

1 pilote..., 3 sztraje: unul nou roschu, 2 albe, jare noo..., 4 messe fajne de tissaholtz, 2 bigel-eizen, 6 tellere de portzolan cu 6 serviete, schi kutzite ku lingurile, 2 blide de kusentorju, d° pentru supa, de portzulan, 2 scatultze de portzulan pentru piper schi szare, 2 peschtire de Czaligrad..., 1 tavă de blech vapssite frumosz pentru csinsstít, 2 scatultse de portzulan pentru zachar, 1 d° dultsatze..., 2 kepenezse noj, 1 fajn de szarbatorj schi 1 maj ordiner de toate zille schi de drum, 3 palarij de matasse fajne ku kutya lor, 10 kamaschj de punze fajne, 10 parekj de izmene, 1 lajber verde de matasse, 1 d° galben de pikéth, 1 d° alb ku florj roschi de pikéth, 1 d° alb de schal ku florj roschi, 1 d° de pikéth cu varzsi roschi, 1 d° de karton ku varzsj albe schi roschi, 4 d° maj ordiner, 16 kirpe de batist pentru grumazj, 8 forhémete albe fajne, 1 kirpa pentru grumazj schi 1 forhémét, negre, 2 parékj de nadrazsj de anginét, 1 pareke d° de mansester vinétzj, 1 kamasche de matasse turtsaszke de Czaligrad, lunge, 1 pareke de jzmene, d°, d°, 1 buktsa turtsaszke infaschurate..., 1 hamaili de arszint kare poarte jkoana la drum intrinsza, 1 darab de 22 de kotzj de karton pentru inbrakarja szkaunelor kare ljam fakut..., 1 darab überzuch de karton maj ordiner pentru akoperirja szkaunelor, 1 kaput nou, 1 pareke de hamurj de kaj ku czinte de arama, ku frine schi hetzurj de matasse schi ku tot takimul lor, 2 schele ku frine, 2 trajszte de kotsye, 1 pareke nadrazsj de flanél pentru jarne, 3 rekele de flanél fajn d° d°, 4 parekj de csizme noo, 1 féder-messér, 1 jkoanà a luj Szfüntu Nikolaje..., 2 parékj de strimfj barbateschtj, 6 kipurj, 2 sztikle, 1 de kop, alta de fele, 2 pachare.

Szibij, $\frac{19}{18}$ 7br. 816.

Fenake Dimitriu Russi.

CCCLXXVII.

[25 Februar 1818. «David Paun» către Costandin Manicati.] Într'adinsu să trimisă acestu slujitor cu această scrisoare către dumnata, din care scriu dum[i]tate pentru aceste cărți, că, de să vor afla la dumnata, bine, iar, de nu, va merge chir Scarlat, omul dum[i]tate, la domnu Molcărū sau la Bartu tipografu, ca, de să vor găsi aceste cărți care le arată anume ce fel de cărți să fie, și cu trimisul acesta să să cumpere, și să mi se trimit[ă]. Și, căți bani să va da pentru aceste cărți, mă veți orându unde să-i trimeti, sau în priimirea vătafului în Căineni, sau eu, găsind ucazion, în grab[ă] îi voi trimite acia la Sibii. Dar așa mă rog, găsindu-se aceste cărți, să să trimeată în grabă, fiindcă sânt poftite de dumnealui Sărdaru Nica, sameșul acestui județ, și așa socotesc că să vor găsi acia... Arăt ce fel de cărți să fie :

2 tacăme miuie de lună, în 24 de stur; fieșicare minei pe o lună; care să cuprinde pă 12 luni aceste minie.

3 molitvelnice [adaus : f. 14; din Sibii (*șters*), Blaj].

3 catavasiere [adaus : f. 5; de Sibii].

3 minie de cele mari, cuprinzători un minii peste tot anul. Aceste cărți, rumînești să fie, și de Buda.

[Pe V^o:] 1818. David Paun. Râmnic, 25 Februar pr. Răspuns, 1 Martie, precum că minie (*sic*) nu să află, așijderea și celelalte cuprinzătoare, de Buda, ci numai de Blaj și de Sibii, și 1 molitvenec de Blaj, f. 15, 1 catavasier de Sibii, f. 6.

CCCLXXVIII.

Sibii, 27/15 Maiu 1818. «Elena, văduvă a răposatului Nașto Dimitriu», dă chitanță pentru partea ei din moștenirea archimandritului Dometie.

CCCLXXIX.

În Sibinü. H. Costanüdinü Manicati.

În Timișarä; 1819, Martü 21.

După cumü m'au scrisü chirü Timotei ca să trimetü unu sacü cu făină de Aradu, amü trimesü cu căraușu anume Achim

Balanu de la Topărūča, și trimițu făina înu pace. Să-i dațu penūtru chirie f. 5, alūte nimică. Și pofūtescū Înūviera Domūnului Hrisūtosū la mulūțu anī cu sănătate. Și rămanū de bine voitorū :

Gheorūghe Trombițas.

Nota : 117 ll. făină, 1 sacū și hararu.

[V°:] În Timișoră.

Dumnalū H. Costandin Manicatis, Sibinū.

CCCLXXX.

9 April 1819. Mărturie de la «privileghiata Companie a Grecilor», pentru Șerban Grigorie, care e «în bolta comembrului nostru Hagī Constantin Pop : mai întiū adecă ca besel (*tyro*), după aceeaia, precum și acuma, după obiceiū negustoriei, ca fečor de boltă,— iaste născut în Ținuturile turcești [*șters* : din părinții greci], a se fi purtat totdeauna omeneaste, precum de la un negoțitorī cinstit se poșteaste». [Și latinește.]

CCCLXXXI.

1820. Socoteală a lui David Păun, care trimete o plată în : «# olandezū, funducī și rebiale, mahūmudia[le], neasfielē, ruble, sfanțihī găuriț, sfanțihī nigăuriț, pitacī».

CCCLXXXII.

1820. Raport al Companiei către «inclytum militare regimen coronense», care făcuse o întrebare cu privire la negoțul ardelean.

Bumbacul se aduce din Turcia, de se lucrează în patru fabrici grecești din Brașov și în alte locuri. «Et partim album, partim vero in fabricis coronensibus hidvegiensibusque rubro ac caeruleo colore tinctum, partim textum, ac praeprimis in vestimenta muliebria *fote* nuncupata effabricatum in pari magna quantitate ad ditiones turcicas reportatur.» Tot așa lina, din care se face postav de Brașov, «petaso similiter», șnururi de Brașov, foarte multe, «stragula et diversa vestimenta valachica, tam Coronae, quam

in adiacentibus regionibus in simili quantitate et taliter effabricatae lanae rursus in ditiones turcicas referuntur.» Piele de vacă și de capră, din principate, pentru hamuri, curele, cizme, «effabricatae et confectae rursus, haud in exigua quantitate, revehuntur in Valachiam.» Funiile de cânepă se aduc «praecipue e Moldavia et Polonia... Lagenae in simili quantitate.» Cară, tot așa; mobile, foarte multe. Fierărie: «a tempore tamen, quo eius pretium elevatum est, in minori quantitate exportatur, ex ratione quod e Russia leviori praetio reperitur». Sticlărie de la Porumbacul-de-sus, Arpaș, Cîrțișoara și Biclad, și din Secuime. Hîrtie de Orlat, Sibiiu, Cîrțișoara, Bogata și Brașov. Apoi mărfuri «sub titulo *brasso-venie*», cerute mai ales la București. Plumb, vase de lut,— multe,— piepteni de corn, *pollentae* secuiești.— Din Turcia se aduce: bumbac, piei, măslina, untdelemn, care «servit usui fabricantium et opificum in tingendo praeprimis *gossypio*», orez, cafea, migdale («raro»), portocale, lămîi, migdale («non in magna copia»), pește sărat mult, porci îngrășați, vinuri, «pro usibus incolarum, praeprimis ad limites degentium». Pîngere contra beșliilor turci și vătafilor noștri.

CCCXXXIII.

26 Februar 1820. «Maria luî Ion Munteanu» cerc a i se da 250 flor. nem.

CCCLXXXIV.

București, Iunie 1820. Andrei Palaiologos către Companie. Nu li poate afla dascăl cu 2.000 de lei pe an,—abia cu 2.500.

CCCLXXXV.

Sibiiu, 27 Februar 1821. Episcopul Moga dă chitanță pentru 300 de zloți, «carii arhimandritul și parohul cinstitei Companii grecești de la Sibiiu, părintele Dometie, pînă era în viață i-au închinat ca un făcătoriu de bine și bun părinte neamului românesc neunit din Ardeal, pe seama rădicării caselor de ep[iscop]ie și de bogoslovie aici în Sibiiu..., spre večnica pomenire a răpoșatului în Domnul arhimandrit, căruia și pentru

rugăcunile neamului românesc să-î facă odihnă Domnul întru viața de veci».

CCCLXXXVI.

[Nagyag, 16 Mart 1821. Bakovay către Constantin Lützo.]

Dare, bătetye szinetátye, tse fel gye páriote jest, ke leszasz pe un musztían szetz predaze Czére-Rumunyaszke ! Dutye sie munel afáre, si tye fo Voda, apoj me fo si pe minye vø un Logofett, apoj tze vetz tráj, ku .Turku lesznye tyaj potye inpeka ; numay tremetye multye punge ku bány. Pagube ke nuntz jeu pope, sze tye spovedesk jeu : álmintyere tyás legá jo gye fetye si gye mujér, pekum aj foszt pone akuma legát : si drákul ar plinse de mila dumnyetále . . . .

CCCLXXXVII.

Cu ačastă plecată mia scrisoare daū dumnevoastră, maica dragă, în știre că păcum eū fiul dumnavoastră m'am foarte săturat de lumia ačastă, că, fiint săntem lipsiți de toate ; așa dară să faceți bine să iertați și să mă blagosloviți, că eū am plecat să-m cerc norocu : orî că nu mă mai vedeți, orî că oi veni norocit, —după voia lui Dumnezeū. Numai atăta mă rog ca să vă ierte Dumnezeū păcatele ce aveți. Nădejdea la Dumnezeū, și să vă rugați lui Dumnezeū, căci, cine am să-m ajute : Maica Precista și I[su]s H[risto]s. Și voi înștiința unde mă aflū eū mai bine și curat. Numai mă rog și iară mă rog, aveți nădejdea la Dumnezeū, că mare milostiv iaste Dumnezeū. Și rămâneți sănătoși.

16/28 Martie 1821,
aū plecat din Sibii.

Margariti Gheor[ghes]
Margariti.

CCCLXXXVIII.

Prea-vrednice patrone al ep[i]sc[o]pii neunite din Ardeal. În pace, întreg, cinstit, sănătos întru zile îndelungate, patronindū lejii creștineșt[i], care să întăreaște prin patronia ce bine ai voit a o lua asupra, toată eparhia neunită a Ardealului de la inimă pofteaște să petreci !

Eū, când am primit pre lăngă cvietanție miea de zloț de

za Domnia Ta pe sama ridicării școalelor și a ep[iscop]iei aici în Sibiiu, atunč am fost lăsat și altă cvintanție, de 300 zloț, de la răpăosatul în Domnul frate și arhimandrit Dometie,— D[om]nul să-l odihnească.

Mă rog să mi să trimiță înapoi aceiaș cvintanție, pintru să nu să facă cumva zăușală mai nainte de primirea banilor. Cu aceastea sânt al D[om]nii Tale gata spre slujbă:

Sibiiu, 26 Avgust 821. *Ep[iscop]u Vasilie Moga.*

[V°:] Prea-cinstitului domnului birău, birău al Companii greceșt[i], chir Constantin Manicati, cu blagoslovenie, aicea.

[Pecete pe ceară roșie cu legenda: «Basil. Moga episc. graec. rit. non unit. Transyv.», iar în mijloc, supt coroană și înger, un blason cu cruce.]

CCCXXXIX.

1822. Petiție de la «Eleni Nicola Patsura, Sofia Nano Siguri» contra fratelui lor, care nu pune «makar o krutse de piatre» părinților, dar «fătse petrekaniy, mészze ku musitse; inke kiel-tueste între atsészt vremur, unde ej ku avere fak ekonomia la tate; zoake kértzile din greu, dupe kum auzim, si szte-peneszte ku puterea toate tsele putzine ale perintzilor nostri»

CCCXL.

[1822.] David Păun către C. Manicati. «Iată trimesăi socoteala a hărtii și a părțalanurilor... 205 taiere (*sic*) de părțalon..., 45 de confeturi, 19 de friptură, 24 de ċorbă, fără căpace, 7 castrone de rasol cu căpace.»

CCCXLI.

1822. Petiție a lui «Michael Nanu Siguri», pentru judecata cu surorile.

CCCXLII.

[«Craeova», 29 Octobre 1823. «Vasili Pavlovic» către «Gheorghita Măncati Șofran.] Fiindă bolnavă, și alta, cu multa cercetare ce facura și facă că sudiț, amă totă adestatū ca sa vadă cumă rămăne traba; de care acuma vedemū că

ni sehtă cunoscuți de sudit, iară alți nu. Noi săntemū trei frați care avemū o casa, o negostorie și, dinū multe cercetări totūdeună și suparerī, că avemū acaretur[i], eū și Raico ne am așezatū la oreduiala țeri, dară fratele Vela, fiindū bechērū și mai tinar, le am lasatū suditū, fiindū era cunoscutū și de către cinstita Aghenția cu patenta la mână. Că i s'aū scosū de mulți anī prin hanteru cinstit chesei a dum[isale] jupun Hagī Costadinū Popū. Care și acuma trağa nadejda dupe rugačune ce rugase pe coconu Zafrachi că cu mergera dum[isale] la Bucurește să-lū arete la domnu Aghent. Și, ce aū facutū, nū știmū. Văzū că acuma ilū apuca de birū; așa dară nu rămānemū nici-unu suditū, a puta plăti după cumū plătamū cinstit Cumpene. Dară, poftindū a rămāne fratele meu Vela în locu meū la cinstit[ă] Cumpaniia, ni osteni și i arata cu vr'o doo slove către cinstit[a] Aghenție, și cinstita Aghenție va arata lă Vistieria a nu-lū supāra aice de birū, fiinūcă au platit și platește și acuma lă cinstit[a] Cumpaniia. Și, cum aū plătitū până acuma pentru noi cinstita casa jupunului Hagiu, și de acuma înnaintē vomū ruga și vomū poft[i] pe alți prietīn a nu mai supera pe dumnalor. . .

CCCXLIII.

Sibiū, 30 April 1826. Moisi Fulea, «naț[ional]-director», amintește Companiei că dascālul ei este de acum înnaintē supus direcției sale, și cere a i se arāta ce calificație are.

CCCXLIV.

1832. «Episcopul Vasilie Moga» către birāul Companiei, pentru «sārindare, și sārăcuste» ce iea archimandritul grcc, de la Gura-Riului, «ca cīnd tunde cineva oilea altui păcurariū».

CCCXLV.

9 Mart 1833, «că[lindariū] nou». «Alexandru Gavra, crăescu al preparandiei romīnești din Arad p. o. profesori», propune un plan după care să vor tipāri niște cărți rumīnești, prīntr'o «ortăcie, care are 4 scopuri: a) a tipāri cărți Rumī-

nilor spre folos; b) a lăși lumina cunoștinți; c) a îndemna pe cei învățați spre alcătuirea cărților; d) a mijloci cu cărțile o neguțătorie foarte roditoare, în care nici de cum poate omul să păgubească, ma din potrivă cu bună seamă poate nădăjdui că împrumutați săi bani nu vor fi nici într'o primejdie, și că foarte bun câștig îi vor aduce.» În ea intră «oricare naționalistă de cinste».

Lista cărților: «Ulisse, Corăbierul cel d'intii, Pepelia, Lucreția, Marmontel, Framenturi de la obagie, Starea Rumînilor din Ungaria de la întoarcerea prepărăndiei, Gheografia, Palid cel verde din Veneția, Arătarea nașteri lui Huneadi, Aritmetica memioreală».

Propune îndeplinirea acestui plan Companiei Grecilor.

CCCXLVI.

Sibiiu, ¹⁶/₂₈ Maiu 1841. Mărturisire de datorie de la «Stanu St. Popovicî, vremelnice birău», după o adresă a Băncii Naționale «cătră prezidium Companii Grecilor aici». «Chizași iscăliți: chiru Nicolache Guma, Grigore Matheiü, Fotache N. Leca, Stefanu Zaharia, Gheorghe C. Dimitriu, Nicolița G. Marinovicî, Gheorghe Zahariia».

CCCXLVII.

Sibiiu, ⁴/₁₆ Ianuar 1847. «Mihail Zigură, birăul ch. cr. Cumpăniî grecești», către protopopul Ioan Moga. Refusă a da «sămădașul bisearici». Compania corespunde în materie de taxe direct cu Guvernul.

A N E X E

I.

Documente făgărășene din archiva bisericii neunite.

I.

19 Decembre 1772. «Conșistorium din Făgăraș, de liağa greçască neuniți, dinpreună cu părintele nostru protupop Bucur sin ieromonah Ștefan, fiind noi adunaț la casa dum-nialui jup[ănu]lui Enachie I. Arpași, niameș», arată că jupinul Ioan Pătrașc din oraș a cerut ca fiul său Gheorghie, «care este la un sat, la Berča», și are în Făgăraș «case și moșie», să fie preot aici. «Dară noi, năvănd aci la Făgăraș bise-rică, și mergându noi la alte parte la biserică, la Gălaț, peste Olt, în varmăghia Biligradului, n'am cutezat, de mai mari noștri, ca se primim, nefiind biserică la oraș, și, fiind acolo la Gălaț și alt preot, nu poate încăpea și al treila, și noi de apia am căpătat cu multe osteneți a reposatului prea-sfințitu Vlădica Dionisie Novacovicî, de n'aũ dobândit această mile de la comisia crăiască ca să avem un preot la Făgă-raș, de vrama lipsi (*sic*), ca se nu ne moare copii nebotezaț și oamăni neispovăduiț și necumenecați, de n'aũ dat preot la oraș și ne l-aũ rânduit preosfințitu cu preotu nostru ca să mercem acolo la Gălaț la rugă, dinpreună cu preotu, și s'aũ făcut ca să aipă și rând acolo la biserică.» Dacă do-bindesc voie de biserică la Făgăraș, «l-om primi cu condiție bună: nu va hi altu mai dinteî, fere Sfinția Sa, ca, vâzin[d] și noi che-î copil de oraș, și având case și moșie la Făgă-raș, și aũ skujit la oraș de aũ fost dascăl la biserică, și cu învățătura copiilor, și s'aũ purtat cu cinste și cu omenie,

numai, întrecându-se vremile, s'au înstreinat și Sfinția Sa, ca un om de lume, de părint[ă] și de frații Sfinții Sale». Iscălesc : «protopop Bucur Făgăraș, eū Gheorghe Corodî, arăndaș, Enachie I. Arpași, niameș, eū Ioan Mate, niamiș, Gheorghe Fuște adeverez, eū Neculae Gheorghî, Văsălachie șălariu, eū Iordachii Petru, Νηκώλας Φητώσι [=Fitoche], Enachie Dima adeverez, Pană, gociman, șelari; eū David Gorgonea, timariū».

II.

Sibiț, 14 Novembre 1780. «Ĝhedeonū Nichitici» către protopopul Bucur din Făgăraș, pentru «moartea lui popa Dumitru din Paloșu».

III.

[Făgăraș], 24 August 1783. Popa Gheorghie Pătrașcū se îndatorește către protopop și «neguțătorî și coratori» și «orășanî din cinstitele țăihiurî și alțiî de opște», a fi preot la ei, neunit. «Eū, aū de față, aū după dos voiū fi cu toată direptatea. Așjderea să nu fiiū slobod a mă duce din oraș fără știrea protopopului locului, nice protopopul locului, mergînd în vre o treabă, să nu preagete a mă înștiința. Partea dascalului să nu să închiză a nu i să da. Așjderea pre cinstiții orășanî mă voiū sili a le da titula și cu toată silința, după hărnicia lor, nu o voiū împiedeca.» Altfel, «să fiū lipsit de toată preoția».

IV.

Sibiț, 5 Septembrie 1783. «Ioan Popovič, vicariș neuniților», arată că popa Gheorghe Pătrașcū, numit de Novacovicî și trecut la «ep[i]scopul Făgărașului», s'a întors la neunire.

V.

; 30 Iunie 1785. «Fiind dumnealui chir Pană Borșoș, care mai jos să va iscăli, în cinstitul oraș Făg[ă]raș, cu în prilejul negustorii a merge la Bănat, și cinstiții orășan[i] de ritușul legii grecești având a da o sută și cinzeci de florinți ungu-

rești unui nepoate ai dumnealui, Bălașica, fată cinstitului Achim Bădălașie și cinstiții surori dumnealui, Năstichii... Cinstiții orășani, căpătân[d] milă împărătiască să-ș facă biserice[ă], și neavând loc, așa cu schimbul... , au pus sf[i]nta biserică pe fundușul dumneal[ui]... , care funduș și casă l-au cinstit mai nainte cocoani Bălășichii, nepoatei bune de sor[ă]: 150 de florini i se dase; aceștia i se asigură. Iscălește: «*Pană Ianăș Borșoș, contentu*» (pecete neagră).

VI.

Sibii, 2 April 1786. «Ghedeonă Nichitiću» către protopopul Bucur. «Fiindcă în pricina Ani dinu Canta, avută cu Gheorghie Dragoviću și trăctăluită înnaștea forumului protopopescă al Făgărașului... , au eșitu că Gheorghie Dragović să fi înșelat pă Ana cu oareșcare scrisori, precum să fi fostu muritu bărbatulū eī cel d'intăi, Dumitru Părțache», — se poruncește să se trimeată actele.

VII.

Sibii, 29 Iunie 1786. Episcopul «Ghedeonă Nichitiću» către protopopul Bucur, vestind rescriptul imperial «pentru litiile saū umblarea în zilele praznicelor la prapor».

VIII.

16 Octombree 1786. Învoială cu Gheorghie Corodi, pentru 200 de florini ungurești luați «întru facerea sf[i]ntei bisea-ricii neuniților din Făgăraș... Țiind d[u]mnealui o nepoată fiastră, anume Sanda, fată lui Văsălachie Breazului, fecorului răposatei jupîneasii Sandii, soții d[u]mnealui, adecă fiind aăstă copilă cucearnică, ascultătoare și cu dreptate, să o ție pînă o va creaste și o va și mărita; căriia i-au făgăduit d[u]mnealui c[institul] jup[anul] Gheorghie Corodi că o va înzestra cu u. fl. 200; care făgădaș l-au și dat d[u]mnealui pe lipsa sf[i]ntei bisea-rici, — venind vremea copilei de a să căsători, și dîndu-ī D[u]mnezeu noroc, și vrînd a să întemeia în găzdușag», — biserica-ī va da banii. Iscălesc: «prot[o]popū Bucur, Pană șelar, gočman, Vasălachie șelar, popa Gheorghie Pă-

trașc[u] paroh, Ioan Copăcean, Andrei Șivailovicî, al n[eu-
niților] Făg[ărașului] normalis dascalu și reghiușu, Vasălachî
Nierghiș, Ioniță Isar».

Peceti

IX.

10 Ianuar 1787. Diata lui Pană Nergheș și a soției lui:
Catrina Petcu. «Ce mi-au dat Dumnezeu și am agonisit de
atuncea încoace cu soțu-mieū, am agonisit amândoi, că au
fost găzdoe bună și au tras în direptate cu mine... Casele
din ulița Chiș-Gălaț mi-au rămas mie de la părinții miei...
și, mai deregându le noi amândoi, s'au întâmplat de au ars...
Să mi să facă pe urma mea îngropara m[e]a ca la un ne-
gustor de cinste, trei pomen[î] frumoase și trei serindare...
Mintia a de anglie și sucna cu șurțu de anglie, cu chipce
și spigelele și brău el de argint, al dumnaei, și o periache
cercei de aur.»

X.

Sibii, 10 Mart 1787. «Ghedeonū Nichitič» către proto-
popul din Făgăraș, pentru o greșală în lista germană de
serbători, trimeasă din «Beciū».

XI.

Deva, 9 Iunie 1787. «Ghedeonū Nichitič» comunică pro-
topopului Bucur din Făgăraș o măsură relativă la conscripție
(«numărul fameliilor»).

XII.

28 Mart 1791. Mărturie de notar că Niergheș Pană, cura-
torul bisericii neunite din Făgăraș, din «ulița Grecilor», cu-
noscînd lipsa strimtorii înprejurul bisearicîi, mai vîrtos de
cătră curtea și grădina d[u]mnealui, au voit și au dat în
lungul heiului din uliță pînă în fundul grădiniî... din
parul gardului veichiū... încă doi coți din lățimea fundu-
șului». Marturî străini, și aceștia: Gheorghie Corodi, Vasăla-
chie Nierghiș celū tînărū, Dumitru Iarbă, pop[a] Gheorghie

Fogoroși, nemiș, Toma Ioan, Vasălachie Focșană. Scrie : « Andrei dascalul bisericii ».

XIII.

4 Maiu 1791. « S'aũ rînduit dumnealor jup[ăn] Iacovũ Bălanũ și jup[ăn] Ioniță Purcelea, ca să strîngă banii ce s'aũ făgăduit de la norod ; ... Gheorghie Corodi pleitor, Ioniță Isari, Vasălachie șelariul cel tînrũ, Ioan Copăcanulũ, Matei Roșa, Gheorghie Fogoroșii, Ioniță Purcelea, Șerbanũ Rîureanulũ, Nicu Mănișorũ, Ghiță Edeveși, Gheorghie Crastaveate, Pătru Vașarheianu, Gheorghie Șohanu, Marcu Rîureanu, Toma Strugariul, Iacovũ Bălan, Enachie Arpașii, David Cozma, Dumitru Tarba, Ioachimũ Bădălachie, Ioan Munteanul, Cornilă, Jojii Iorga, Iosifũ Munteanul, Gheorghie Zmîntină, Radu Murășanũ, Axentie Comănariulũ, Ilie al Vișii, Gheorghie Moldovanu. Banii gata aflați la jup[ăn] Corodi de la Țircă, din suta ce aũ dat... 1 săculeț în care sînt banii gata, din lumină. Are să dea jup[ănul] Vasălachie Nerges cel tînr.»

XIV.

Făgăraș, 7 Novembre 1792. Învoială a unui al doilea preot neunit al « slăvitului oraș Făgăraș », față de protopopul Gheorghie, « de c[on]stituitul curator, de c[on]stituitul neguțator ». 1°. Nu va trece la lenire; 2°. Va fi « zmeritũ, blindũ, plecat, cucernicũ, negilcevosũ, nepricinuitorũ, întru nici-un feliũ de zmintea aũ scandală, arătîndu-mă... de beție, de împreunarea cu cei bețivi feritori și 3°. Va împlini slujba regulat. « Și iarăș la toate strigările și lipsele de orice fel de slujbe ale norodului a aceștii parohi nu mă voiũ lenevi, nu mă voiũ trîndăvi, nu mă voiũ mări, ci, precum la bogați, așa și la săraci, până la cei mai de josũ, îndată voiũ sări și voiũ merge, or zioa, orî noaptea, mai alesũ la botezuri, la cuminecat, la vremi întimplătoare, așjderea și la altele.»

Pecete roșie, cu coroană și stele.

XVI.

Făgăraș, 8 April 1795.

Cercetare «in kassa gotsmanului sup. Enakje Fogarasi», în cauza «dumnaej supenessi Szemkutsi Vesselyoai» cu jupăneasa «Theodora szotzia dumnalui sup[anul] Enakje Arpasi».

«Prekum ke dumnajei supenjassa Thodora, szotzia dumnalui supenului Enakje Arpasi din Fagaras, fiind tinere si de kurend meritata, au jesit in bisserika la myr, la anafore, la evangeliu si la jkoane innaintja nurori mele, fiind nora me mai betrine, ku kopij kessetoritiz si meritata de 20 de any si mai bine, si jeu dupe karakterul mjeu si al norori mele stiind si kum purtem toate greutetzile, mare csude mau asunss, si prekum tokma si akum Luny a doa zi de Pasty a inpinss de la evangeliu pe noru-me si pe alte supenese, atunts jeu, ne may putind rebda, jam ziss: ke fere de kale au fekut, pentru ke nu de csinsste tselor mai betrine, si sse sse omenjásske de atsi innainte, ke nu va fi bine, de va mai inpindse pe noru-me si de-i va mai pesi innainte. Si de atunts in toate zilele, in bisserike si in ulitze, jumy tzine drumul, si ne okeraste, ku supunul dumnajei din preune, zikindu-my sztrigóaje si mujere de rusine si nora-me jesste fate de kalik, si din nimirja, si perintzi jei jau murit prin gunoaje, menkatz de peduky. Jeu stiu ke ssint supenjásse de csinste, si noru-me jesste kopil járes din oameny de csinsste, si inssess ja jesste de csinste, si ssintem gazde, kare purtem toate rindujelele ku csinsste, si okerile atsesstja nu putem rebda. Pentru atseja ku pleketsune me rog ka mai intej szemy hoteritz rendul merdseri nurori mele in bisserika dupe betrinetzele si vrednitsia jei, la tsele bisseritstesty. Al dojlja sze-my datz adeverintze din tse sau intseput atsesstja si kum mau okerit, fiindke toate bisserika au vezut tsele din bisserike si tsele din ulitze, ca ssem pots dutse lukrul in vég unde sse kade sspre kepetarja csinstei mele.»

Cealaltă răspunde că «innaintja nurorii lui A. totde-

una va merdse, ke isse kade, járe de sztrigoaje nu j-am ziss jeu, tsi barbatul mjeu jau ziss dupe gura altora, si jare va grei orj-kend; jare, de nui platse, sse asstupe mai entei gaura de unde au jesit vorba atsassta.»

Mărturiî: «Mariutza szotzia lui Gjörgje Golja szpune fere surement ke, szerutind S. Evangelie innaintja nurori lui A., nu ssau intorss innapoi ka alte supenesse, tsi au merss mai nainte si sau fekut lok cu kotele pintre A. si pintre nepoatessa Zoitze».

«Marinitsa Joksenoaja fere suremint szpune: ke asa au vezut pe I. sserutind evangelia innaintja nurori lui A. si nu ssau intorss la lokus, tsi au merss mai nainte pintre A. si pintre nepoatessa si sau fekut lok ku dossul sseu inpingind pe A.»

«Supuniassa Mariutza Gjörgitzoae, kare fere surement ssuspe: jeu mjam pezit rindul si rugetsunja me, alta nu stiu nimik.»

«Marika lui Nikolajie Boratos: nimik.»

«Marinitsa Ontsoae: nimik alte, fere numai atsassta am auzit pe kokoana Zoitza zikind: ke nu mau inpinss pe mine, ke jar fi sserit keitza din kap.»

Decisie: «Atsesst lukru el ssokötirem a fi fere de tsinsste, fiind ke in szfinte bisserike sse kade szmerenie, plekare si rugatsune, jare nu as keota inneltzare si merime ssau tsarta. Pentru atseje am aless ka J. sses tsare jertetsune de la A. si de atsi innainte sse sse omenjásske si sses tzie rindul, járe innaintja acritzelor sze nu indrezniasske la nitse un fely de rindujále bisseritsásske, ke intrált kip va urma sspre kanon greu, care va veni sspre nepletsere, jare, inkituj desspre pornirja geltsevei in bisserike, ssau sudekat gloabe J. si A. kite 2 ll. csáre, kanon bisseritsesc, jare, des-spre tsele afare din bisserike, sse rindujessk la sudekata csinstitej table, neputindu-sse inpeka si desspre atseja.»

XVI.

2 Novembre 1796. Contract «innaintea dom[nuluî] directorü alü școalelor neunite naționaliceștř Radu Tempea»,

și a protopopului Gheorghie Petrașcă, pentru tocmeirea în-vățătorilor Andrei Șivailovic și Ion Fogorașii. «Dascalul Andrei să ție strana besearicii cea dreaptă la cîntare, iară Ioan Fogoroșii de-a stînga.» Andrei va avea 25 de zloți pe an. Venitul bisericii se va împărți după timp. «Dascalul Ioan Fogoroșii să aibă a-ș lua simbrie de la toată casa pre anū oîte șase creițari, neavînd a să amesteca dascalul Andrei ceva la lucrul acesta.»

XVII.

[C. 1800.] Noi cei mai jos iscăliți arătăm și încredințăm pentru fîca noastră Elenca, că, după orânduiala și obiceiul cel lăsat de Dumnezeu, voind a o căsători după dumn[ea]luî Ioan Crețescul, de aceia încredințăm supt ale noastre iscălituri că nici vre-o rudenie a fi cu soțu-său Ioan nu știm, fiind numitu născut Crețescul în Țara-Rumânească la București, iar noi oameni din Ținutul Țării Turcești, ot Scutări, Andriianopoli. Asemene arătăm că pe numita noastră fică cu vre o pricină nu o știm. Și spre siguranția Sfinții Sale protopopului Simion Jănaru ot Făgăraș cei ce i-au cununat, am dat acest al nostru scris; și să aibă putere în toată vremea și în totu locul.

Κοσταντίνος Παπαζόγλου πατέρας Ισκαλέμο.

Θεόδωρος Παπαζόγλου θεῖος τῆς Ἑλένκουσ και νουνός μετὰ τῆς θυγατρός μου Μαρίας.

Ioan Crețulescu, logodnic.

Ἑλένκο.

Costandin Prijbeanu Med[e]l[ni]c[e]r, martor.

XVIII.

F. d. Cerere pentru creșterea lefii a lui «Nemeși Ioan Pop Fogoroși», care, «acum de 11 ani», e dascăl. «Acumă mai de 3 ani cu vremea scumpeatii aceștia numai cu această simbrioară nu m'amă pututū ajunge, și încă și altele amū lucrat și noaptea și zioa, și totū de abea amū trăitū dintr'o zi într'alta, și m'amū și îndatoritū de la alții de mi i-amū încurcatū zilele până acumū... De 11 ani n'amū trăit ca alți dascăli, ci numai amū chinuitū, că tocma și acuș, avînd

puțințelū căștigū la ađastă sf. Naștere a lui H[risto]s, numai odată în trăi anī, și și acumū amū avutū pagubă ca de Rfr. 4, după cumū aū fostū într'alți anī, fiindcă nu știū dintr'a cui sfātuire aū îndemnatū pe dumn[calui] Lachie alū dumn[caei] jup[ănesei] Mariuții Lăchioai de aū luatū icoana Nașterii din besearică fără de știrea nimurua, și aū apucat înaintea mea cu Nașterea de aū umblat, și me-aū luatū cîștigul mieū și cinstea mea me-aū stricat-o; de care eū nu știū să fie aici dascălū afară de mine și afară de Simionū.»

XIX.

Praesentium exhibitor — ingremiato oriundus, religionique non-unitae addictus, praescriptam pro ludi magistris vallachico-nationalibus methodica instructionem ea sedulitate audivit, ut in arithmetica, in ducendis menstrualibus super comportionatione scholasticorum catalogis, formando prothocollo, faciendis extractibus semestralibus, determinatoque pueros syllabisare, legere, memoriter discere, scribere, cathegismum intelligere et tabellas de praementionatis studiis formare, docendi modo bonos progressus fecerit. Idcirco in pago — ludi magister est constitutus. In cuius rei fidem has manu propria subscriptae et usuali meo sigillo munitas eidem extradandas duxi. Cibinii, — 180 —.

Rudolphus Tempian,
disunitarum nationalium scholarum director.

[Pecete cu R. T.]

XX.

1801 (?). Hotărîre în procesul de despărțenie al lui Costandin Pene din Vineția-de-jos. «Din pricină că iă iaste foarte mare beție, din care a ei beție, nu numai din casa A. prădează și dă pe beătură, și, nefindu-i în destul cu aceaia, și de la alții streini aū furat și prădat... Din aca mare beție, și în curvie ar fi căzut... Aū furat pânză și altele. Care aceste greșale prin pedeapsa prinsorii și a bătăii să pot socoti îndreptătoare. Iară, ce să atinje despre prea-curvia I. cu cātanele, numai presupusuri, adevărat urâte și de nimica, dară

nice un document saŭ mărturie . . . nu să vede.» Despărțenie pe un an.

XXI.

7 Novembre 1802. Cercetare pentru despărțenie a «Marii lui Zaharia Țoancă» cu «Moisi a lui Coman». Pomenit Ioan Zgripcea, Bucura lui Toader Pileiŭ, Toader Boldea, Ioanŭ Pitău. «De nu aș fi luot, aș avea păcat, de aș mearge în iad pentru iă... Cînd o aŭ luot, o aŭ luot plină . . . . S'aŭ dat în Merchiașa, în casa fulnogiului Honăs Gregherŭ.»

XXII.

Sibiŭ, 19 Novembre 1802. Ioan Popovič vicariș («Aaron Budai», adaus): «oblicind acestŭ conzistorium precum pe multe locurŭ s'aŭ obiçnuit a prinde și a pune la robie pe preoț ceŭ neunițŭ fără nice o căutare la cînstea preoții și slujba de obște care o face», Guvernul a oprit aceasta.

XXIII.

28 Ianuar 1803. Hotărîre în proces de despărțenie între Dumitru Floacă și soția, din Muchendorf. «Nu numai căsătoria lor s'aŭ făcut prea cu prîpa, fără de plinirea vestirilor . . . , silită și boldită de mătușă-sa Arjona, aŭ răspuns la obiçnuita preotului întrebare.»

XXIV.

26 Maiŭ 1803. Cercetare pentru procesul de despărțenie al «Bucuriŭ, feti Opri Borani» și soțului ei, Gheorghe Teampea, din Cohalm.

Mărturiŭ: Oprea Reapedi, Ioan Șălarŭ. «Știu că la tîrgu Sas-Schizului m'am tîmplat cu nănașu-mieŭ jupănu Dumitru la cîrjmă în Zoltan, de amŭ prînzit acolò, și, tîmplându-să și maica p[ărintelui] protopop acolò, aŭ zis jupă[nu]l Dumitru cătră maica p[ărintelui] protopop că va să meargă cît de curănd să vorbească cu protopop[ul] pentru fiul său Gheorghe și pentru noru-sa, că nu pot trăi amîndoŭ. Maica p[reoteasa] aŭ zis: pentru ce nu pot trăi? Jupînul Dumitru aŭ răspu[n]s: că-i

curvă, și ea și maică-sa și taică-so, și au purtat cătanele de mână prin cîrjmă.»

Lă[pă]dat Biza: «Am fost la tocmeala lorū și tocma eu am întreat pre numita Bucură, la masă, cu voia ei este, și place Ghiță au ba. Ea răspuns[e] rîzînd: că-î place, și cu voia ei... După doă sau tri zile m'au chemat muma Bucuri la ei acasă și mi-au spus cî Bucura nu voiaște a merge după Ghiță, cu capul odată.»

Samuilă Reapede. «Aū mers la Oprea Boran întru sară, și aū venit și mirele acolo, și ea aū șazut pre un scaun la foc, cu spinarea cătră dînsu, și el aū șazut pre o laviță de altă parte, și nič-o vorbă amîndoi n'au vorbit, și am priceput că n'au dragoste.»

Mihaiū Budrea. «Am întreat pre dumnealū, ce pricină de nu pot trăi tinerii uni cu alți. Dumitru aū răspuns că aū fost bună Bucura să o ducă tată-so la armăsari înpărătești, dar nu în casa noastră, că este o foche.»

Ioan Bercan. «Văzînd că n'are încătrău fărî-i caută să meargă, aū zis numita Bucură că, de vreme ce o fac eū asta, eū încă voi face una, că tocma în beserică, cînd m'ō întreba popa, oī zice că nu-m place și nu-î voia mea.»

Măriia luī Samoilă Reapede. «La darea mîni n'amū fost, dară după 2 zile de la tocmeală, m'amū dus cu furca într'o seară la numita Bucură, și o'm găsit culcată în pat, și aū vinit și mirile acolo după noi, și eū i-am zis: Scolă, Bucuro, că aū venit Ghiță la tine, și ea n'au răspuns nimic, fără numai să uita din pat la el. Și am zis luī Ghiță: du-te, o trage din pat. El aū răspuns cam bușuluit: las-o să doarmă.»

Bucur Homorozanul. «Din gura numituluī Ghiță Tenpea am auzit zicînd că nu-î mai trebuie }Bucura în casa luī mai mult, că aū jucat cu cătanele, și s'au prinbat cu ele de mîna.»

Bucura luī Ion Hișăreanul. «Am auzit din gura jupînuluī Dumitru zicînd că aū jucat cu cătanele în cîrjmă și s'au tras de mîna cu iale, și acest lucru numai curvele îl fac, și aū zis că așa fac fochi, că n'ō fi mai bună decît maică-sa și decît tată-so.»

Măriia, slujnica luī Dumitru. «Am auzit din gura jupî

nului Dumitru și a jupîneasii zicînd că nu ești muerea de omenie, că numai curvele și scrofele jocă cu cătanele și cu Țiganiî prin crijme : așa ești scroafă.»

Bucura lui Bucur Spornicu. «Am auzit din gura j[upînului] Dumitru că noru-sa Bucură nu să satură de împreunarea cu Ghiță, că este tîner[ă] și ar pofti mai în putere, iară, de aș fi eü slobod să mă cul cu dănsa, o'ș sătura, dar nu sînt slobod.»

Bucura lui Bălăban. «M'am dus eü la Oprea Boranci de i-am ajutat să cearnă grău în șură și fata plîngea și zicea că nu să va duce nice de cum, că nu-î place. Și am zis cătră Oprea să nu o dea, că nu va face nimica cu ea, că fata plînge de moarte. Oprea aü zis că, dă-m va tăia nasu, și acuma tot cu piçoarile o va călca și o va bate de tot.»

Ana lui Coman Spornicu. «Aü venit Dumitru acolo și aü zis să meargă să nu să strice, că va trăi cu Ghiță ca o jupîneasă, și tatălü Bucuri încă-î zicea : du-te, dragu taichi. Iară numita Bucură plîngea de morte și zicea că nu să va duce.»

Mitrea Coman. «Odată, tîmplîndu-să în casa lui Dumitru, și venind Dumitru din oraș, aü început a sudui pre numita Bucură de suflet, și într'alt chip, și-î zicea să asculte poruncile lui, să unble cu vălitoare în casa lui nu-î trebuie, ci să să ducă în p . . . mumă-sa, că nu-î trebuie.»

XXV.

1804. Listă de preoți făgărășeni. Ioan Bîrscan, Ioan Tăflan, Dauid Grama, Bune Chiujdea, Bucur Flanja.

XXVI.

13 Februar 1804. Proces de despărțenie al «Aniî lui Ioan Mihăilă din Dăișoara» cu «Gheorghie Morariü din Crihalma», în care e amestecat și «popa Gheorghie cel unit din Poloș», cu care e cununată «de iznov» preuteasa.

XXVII.

16 Februar 1805. «Gočmani și jurații și cu toată obștea din Făgăraș, de partea legii grecești neunite» către consistoriu. Amintesc că încă din 1804 aș cerut «un preot bătrîn, ca să ne putem folosi pentru spăsenia sufletelor noastre». Se plîng acum că, la o cerere a lor, «c. părintele Vasilie Harompotor» li-a răspuns «că n'aș putut [da răspuns], «că aș fost săptămîna cea mare», apoi «că tot n'aș avut vreamă, ci mă mir ce mai umblați ca niște prilostiți», iar a treia oară: «nu vreaș să știu de adunarea voastră și de conzistoriumul vostru, că barba mea și părul mieu iaste f[ă]ntîna conzistoriumului de la Sibii: cînd oi avea de acolo poruncă, voi da răspuns». Preotul nu-și face datoria: nu merge nici la copii «în pericolu de moarte», să-î boteze. «Cînd să adună jurații la casa gočmanului, îl chemăm, îl poftim ca să vie, și nu vrea a ne cunoaște și a ne ști, și nu vine. Cînd să adună jurații și din obște la casa gočmanului, aș zis că ne adunăm ca hora. S'aș dus cu puterea ca să iă lada besearicii de la gočmanul, pe care gočman l-aș ales și l-aș pus obștea, dinpreună cu jurații, și fiind și cu voia răposatului Ghiorghie protopop Petraș[u], fiind și părintele atuncea de față... În postul Crăcunului am poftit să ne aducem un preot bătrîn, din preoți care singur i-aș adus aicea de aș slujit, ca, după lege, să ne ispoveduim, să ne cuminecăm, și n'aș îngăduitu, și așa mai toată obștea aș rămas nespoveduiți, necuminecați, după cum arată... Murindu un omu de cinste, fiind din țehiul tăbăcarilor, care mulți ani aș fost și în slujbă împărătească, anume Ștefan Șocheariul, pentru care slujbă s'aș milostivit înălțata Cămară de i-aș rînduit penzie la jupăneasa dumnealui din susulu numit, l-aș poftit și l-aș chiebat pe părintele să meargă să-l îngroape, și n'aș vrutu, ci aș trimis pe un popă de la sate, foarte prost, care n'aș știut să slujască după cum s'aș căzut, că mai nimic nici a ceti n'aș știut, aflîndu-să la acea îngropătoare oameni de cinste și de alte neamuri, care, văzînd ačasta, ne-aș rîs și ne-aș batjocorit;

și așa am rămas rușinați.» *Se înstrăinează* unii de la biserică. Cer decii «investigatori» contra preotului. Deocamdată doresc, pentru ispovedanie «pre ô[insti]t]păr[intele] Thoma de la Săcădate, care aș slujitū mai nainte la Brașov, în locul dom[nului] dereactor».

XXVIII.

26 Mart 1805. Proces de despărțenie al lui Stanču Bărăș din Căculata cu soția sa, «Rahila Oni Prost din comuna de jos». E amestecat și flăcăul, «feçorul» Ioan Hircoagă.

XXIX.

27 Decembre 1806. Raport pentru «Gheorghie Buzea din Cohalom», călcător de canoane la căsătorie. «Vasilie Danciu tot din Cohalom, ș'aū luat a 4 muere pe Măria Bărdașului din Hișăr, cării și aztăzi îi trăiaște bărbatul cel d'intăi, în Moldova.»

XXX.

15 Septembrie 1807. Contract cu noul dascal făgărășean Ioanū Fogorașii, «dascal și cantor... Învățătura pruncilor singurū să aibă voe a ținea școală... Să fi nitileacū la toată slujba bisericii... Preoților să fie plecat și ascultător... Lîngă ačasta simbrie să fie datorū, cînd voar avea jurații adunare, a fi mină de ajutor cu scrisoare... Slobod să nu fie a mearge pă o zi și 2 la sate saū ori-unde, fără de știrea și voia preoților și a juraților.» Iscălesc protopopul Vasilie Chiș, parohul Toma Bančul și alții, între cari Grecul Νικόλαος Δειμητρίου.

XXXI.

Sibiū, 30 Octombrie 1807. Contract «între cinstitulū dumnealū jupănul Hagiu Costandin Popū¹ și între dascalul Simion Jinarī de la Făgăraș... Să leagă a ținea școala din Iozefstatū, a jupînului Hagiu Costandinū Popū, cu învățătura și

¹ Din Sibiū.

cu cântarea la strana dreaptă duminicile și sărbătorile.» Pe an: 135 zloți de la Pop, de la cutia bisericii alți 15. «Sîmbăta să iă de la copii 1 creițari, iară, care nu va avea, silă să nu i să facă. De la streini, care vorū veni de afară la învățătură, să nu iă nimic, dar, de-lū va cinsti cu ceva, va fi omeniia lor, dară care va veni să învețe cîntări, cu aceia cum mă voiū putea învoi și îngădui cu dumnealorū, să am slobozenie. Iară mai pre urmă mă legū și mă făgăduesc, precumū pre școlasticī îi voi învăța, după poruncitulū, methoda norm[alicesc].

Iară, întîmplîndu-să ca preotul locului să-m grăiască ceva vorbă necuviincoasă, să n'amū a răspunde nimic, ci să fiū datoriū ačasta a arăta dumnealū jup[ăn] Hagiū Costandin Pop. Mă leg ca la 8 ceasuri până la 11 ceasuri să învățū copii și dupa amez de la 2 până la 5 ceasuri iară să învățū copii... Să fiū datoriū a-m da examenul școali într'un an de do ori.» Iscălesc: Hağ[i] Costandin Pop [pecete cu: «n[e-gu]s[tor] H. C. P».] și Simeon Jinari, dascal nor[malicesc] [pecete roșie].

XXXII.

17 Novembre 1807. «Nemeș Ioan Popū Fogoroșii, dascāl neun[itilor] Făgăraș[ului]», se îndreptățește de învinuirile ce ăra adus «părintele Thoma Baici... Zăbovindu-mă până a face șatră soții mele, n'am mers la minuta poștei sale,.. Nu ca la unū capelanū, ci mai multū ca protopopului mieū cu supunerea cătră Sfinția sa m'amū arătatū... Mă trag înapoi fiindu-mī frică că nu și pre mine, precumū și pre alții, să mă închine dracului, aū să zică că să-mī scobească oarale ochii, precumū mai în trecuteie zile aū zisū cătră niște mueri.»

XXXIII.

15 Mart 1808. Îndatorire către «crotori și jurații și toată obștea sf[i]ntei beseareci de legea greacă neunită din Făgăraș», a lui Thoma Bančul, noul preot din oraș. Întăresc: «Vasilie Chiș, protopop, Gheorghie Corodi jurat, Enachi Fogorașii, Nicolae Chiș, Ioan Neari, Ioan Fetochie, Nicolae

Zaharie». — Copie din 1811, de «nemeș Ioan Pop Fogaroșii, dasc[al] neunit nor[malicesc] Făgăraș».

XXXIV.

Sibii, 28 Iunie 1808. Înștiințare de la vicariu către proto-pop, «pentru obișaiul rău ce s'aŭ obișnuit a fi în unile locuri de a duce trupurile morților atuncea cînd pentru putrejunea și putoarea sînt sîntăți foarte stricătoare, la biserică, și acolo a le ținea sub slujba cea dumnezeiască: sub pedeapsa canonului de 12 beațe, în cîtu-î pentru oameni cei proști, iară pentru nemeși sub constituțional pedeapsă, acel obiceiul să-l oprească de tot și să-l rădice.»

XXXV.

7 Februar 1809. Proces de despărțenie al «Marii lui Vi-chentie Grid» cu «fujitul ei bărbat Ghițu Pop Ianoș». «De vreme ce Ghițu Pop Ianoș nu numai s'aŭ dovedit ucigaș omorînd zilcoșeaște, din preună cu vinovații săi, pe cătana de marjine Ionașc Strova, cărora la fieștecare robie de căte un an și 100 de beațe, etc. . . . li s'aŭ judecat, ci și ca unul de căpetenie ghilcoș, temându-ș viața, cu fuga scăpînd pe locuri neștiute, s'aŭ înstreinat.»

XXXVI.

29 Mart 1809. Lista celor ce aŭ dat «pentru fundușul de școală»: părintele Thoma Baici, Nicolae Demeter, Stoica Secelean, Ignați Bădălachie, Ioan al Stančului Covoran, Tănasie Pilea, Răduțu din ulița Ilenilor, Adam Betlereanu, Gheorghie Căldărariu, Thoma a lui Filipp Boghiu, Anna Pucică, Gheorghie Crizbășan, Bucur Ferdelă, Nicolae Iorga, Somoilă Părăian, Ioan din ulița Inului, iobașul Boer Gheorghie, Thoma Fărtari, Mathei Mîndrean, Gheorghie Craiovan, Dima Chiș, Nații Chiș, Lițu Prăvari, Gheorghie Focșan, Ioan Fetochie, Ghiță Șărbănuț, țehi-meșterul, Antonie Nedelcu, Ivanu Murășan, Costandin Mihailovicî.

XXXVII.

«Sibiiu, 21 Maiu c. v. 810... Inștruție care s'aũ dat dascalului Simeon Jenariul de la Iosefștat din Sibiiu, pentru învățatura candidaților de preoție.» Va preda: «cetania curată, fără opinteale sau poftorire sau rupere a cuvintelor, dar foarte deslușită, cu sporiu și cu lovirea cuvintului, la acțent sau oxie; scrisoari dezvoaltă și slobodă, așa ca slovele unui cuvint să fie la o laltă scrise, iară cuvint de cuvint despărțit, priiveghind tare dascalul la aceea ca să nu despartă slogurile, și cuvint cu cuvint să înpreune, păzind la scrisoare orthografia, adecă la cuvinte lovitoarea, apăsătoarea, înpreună toarea, iară la încheetură coma; cathihisul cel mic, de rost bine, din tablă în tablă; să să învețe cum trebuie a ceti Apostolul, Evanghelia și Leturghia, cu glasul cuviinços, curat și fără de nice-o trăgănare, gîngăire sau poftorire, așa ca slujba și cetania în urechile ascultătorilor să fie plăcută; să să învețe 4 părți ale arithmetici bine, precum și tabela arithmeticii de mine așezată, fieștecare candidat să o învețe și să o iă cu sine, de mîna sa scrisă, care fără altă povață va fi fieștecăruia temeiu de neuitarea a celor 4 părți ale arithmeticii. Fieștecare să știe cîntările sau glasurile bisericesti și așezarea slujbelor sf[î]ntei bisearici, după tipicul din Octoihul cel bogat: spre care sfîrșit va numi dascalul în fieștecare zi un čas, întru care în auzul candidaților va ceti tipicul. Să-î învețe cum să stea cu trupul drept, atîta înaintea celor mari, cît și în bisearică, cum să-și facă cruce și să fie totdeauna cu părul chieptănat, cu unghiile tăiate, cu fața și cu mîinile spălate.» Va da apoi «atestat, după formulariul de la mine la mînă-î lăsat.» Iscălește: Gheorghie Haines, director șc[oolor] n. neunite din m[arele] pr[î]nțipat Ardealului». Pecete roșă, cu vulturul cu crucea 'n plisc și G. H.

«Pre lîngă ceale ce sânt în iștruție însemnate, să învețe dascali pre ucenicii săi, mai adăogă să-î învețe a cînta și: «Binecuvintează, suflete al mieu, D[omnul], și toate cele din lăuntru mieu» și celelalte, «Laude suflete al mieu pre D[omnul]», și să facă doao strane de prunci în bisearică, ca acești psalmi să-î

cănte totdeauna pruncii, numai dascalii să-i învețe bine ca să cănte cu toți lin și frumos și mângăios. Mai pre urmă părințește milostivindu-să În. C. Gubernium a poruncii[t] ca să să tipărească o carte ce poartă în frunte titula: «Cărticica năravurilor bune», pentru folosul pruncilor, și aceia în școală a să întruducălui, iară datornicește te poftesc pre Sf[i]nția Ta tuturor preoților și dascalilor a le vestii eșirea ei la lumină, și, trimetând una aici, să o dai la un dascal mai harnic, de la carele cerând cvitanție despre primirea cărticichii, de acela și de cătră Sfinția Ta iscălită, să o trimiti de grab încoace ca să mă poci și eu ligătimălui la În. Gubernium. Și să poruncești în numele mieu tuturor dascalilor să învețe ucenicii, să-i și dai această cărticică, îndatorind și pre părinți a cumpăra fiilor lor cartie de acest fel, care să află la Sibii, în tipografia lui Bart, legată, cu 50 de creițari de vândut.»

XXXVIII.

[C. 1812.] Episcopul Moga către protopop. Pentru casuri de vărsat. «O fomeie..., socotind despre sine că dînsa în copilăria ei ar fi zăcut de vărsatul cel mare și pentru aceia nevrînd a să oltoi cu vărsatul de vacă, iată că cade în boala vărsatului (să varsă), și aū avut doi prunci, dintru cari unul era încă de supt la pept (țiță)... În boala vărsatului greu (cumplit)... Nu s'aū lipit bubatu... Un tinăr junigaș, la vîrstă de 19 ani... Să bubează... Numitu tener din 19 ani (junîșan)... În satul Merchindeal, între Țigani, care din multe alte sate acolo venise și să lipise (așezase), lățindu-se bubatul cel mare, cu groază era de a vedea patimile Țiganilor... Cu bucurie era de a auzi de spre altă parte glasuirile (chiueturile) Țiganilor celora ce s'aū fost oltoit cu vărsatu de vacă, zicînd: Laudă să fie lui Dumnezeu, sint oltoit cu vărsatu de vacă, nu am nice o nevoe și nice nu mă tem de nimica... Vărsatul în dînșii nu s'aū fost prins... Să săvîrșaste prin tăere în pele.»

XXXIX.

26 Iunie 1812. Proces de despărțenie al «Radului Frată din Berivoiū-Mic» cu Bucura lui Ioan Șoflete din Recea. «Aū incredințat pe inita noaptea și o aū și dus în Berivoiulū-Micū, a doao zi seara s'aū și cununat cu dinsa... Era de tot să o omoară... A 4^a zi după cununie, căpătîndū prilej, aū fugitū..., nici că iaste vre-o nădejde de a să face vre-o căsătorie între părți.»

XL.

Sibii, 20 Decembre 1812. Vasile Moga către protopop. «Înțelegînd eū precumū aceaia arū fi dorirea iubitulū clerū d[u]hovniceștiū meale păstorii incredințat ca Scaunul episcopescū, pentru mai bune îndemînare, isprăvirea mai cu graba întîmplătoarelor trebī și căpătarea sufleteștiū mîngăeri, precum din vechime pănă acuma, așa și de acum încolo să rămie în Sibiiū, și, iarășū, precum mulți din sinul clerulū într'acolo ș'ar fi descoperit gîndulū inimii sale, ca, la cumpărarea casii în Sibiiū, pe sama rezidenții episcopești, și pe sama seminariulū ce cugetă a să rîdica din prisosul averilor cu cari i-aū dărunitū Dumnezeu, ca benefactori vorū da ajutoriū, m'am îndemnatū dorirea ačasta a iubitulū clerū și cujetul benefactorilor de a da trebuinčosul ajutoriū la prea-înnaltul tron înpărătescū, cu acea rugare ă-lū descoperi ca să să milostivească a sa Preaosfințită Mărire Înpărătească a mă scuti de la ședeara în Clujū, cum spre ačasta amū fostū îndatoratū, și a mă lăsa ca să-mī așezū rezidenția în Sibiiū.

Fiindū dară că întru urmarea smeritei meale acești ceareri să potoleaște (*sic*) acuma ca pe benefactorū să arăt cu numele, iscălindu-și fiștecare făgăduința sa, cu semnarea vremi pănă cîndū ar putea aceaia să o plătescū,— așa cu toată nădejdea sîntū precum Frăția Ta, ca o față din ceale mai de frunte a legii neunite, cu așa făgăduință pentru întemeierea legii și procopsirea neamulū veī binevoi a te arăta, din care și alții, care cu acest prilejū, pentru neștiința stărilor, nu sîntū aicea cunoscuți, să se îndeamne la ačastă facere

de bine multă folositoare. Și, ca să amă norocire între cei dintiū benefactori la această fundație a mă număra, așteptu dară adevărta Frății Tale citū mai cu graba spre a o aștearne la prea-înnaltulū locū. Așa Frăția Ta pe feațele acelea care s'arū afla într'acelū protopopiatū cu îndestulă avuție de la D[u]mnezeū chivernisite pe lîngă arătarea lipsii aceștia, să le îndemnī, ca, ce să vor îndura, să voiască a făgădui, și răspunsulū acelorū benefactori și făcuta făgăduință și de spre partea Frății Tale, fără de a face adunare de la preoți sau de la norodū, fără nice-o zăbavă să o trimiți încoace, spre a o aștearne la prea-înnaltulū locū.»

XXI.

Februar 1813. Se înștiințează Mitropolitul de o danie făcută pentru seminariū: «așa o pornire cu răvnă pentru cinstea și procopseala neamulū și clerulu[ī] nostru prin izvodirea și osīrdia Preosfinții Tale».

XXII.

Sibiū, 5 Octombre 1813. Moga către protopop, pentru parohul Ioan Rușoiū sau Rujoiu.

XXIII.

19 Novembre 1813. Moga către protopop, pentru «rude-
nia de botez între Veroana, fata lui Ioan Cojocariū din Gă-
lați, și Iosiv a lui Dumitru Bărcea».

XXIV.

4 August 1815. Moga către protopop, pentru plîngerea căre unū «birău domnesc din Șinca-Noaă, David Flucuș», care a zis rău «de cătră» popă. Zice: «pe mine nu mi bate, că ieū, și pe tine făcîndu-te čoflic, și pe bočocol tăū il dau în cătane, și ti-oī mîna la slujbă în Ardeal, cînd o fi drumul mai rău; că o murit Dum[ne]zeu tăū Budič și o înviat Dum[ne]zeu mieū Criștof... Budič aū vrut să iealie dominiumul Făgărașului în arîndă.»

XLV.

13 Decembre 1816. Moga către protopop. «Stearpa atît de curînd trecuţilor 3 ani, cît şi acelia din estan [ne]rodire şi născuta foamete şi sărăcie aŭ adus [Guvernul] la aceia ca spre apărarea saŭ încaî micşorarea mişălătăţi săracilor lăcuiitori cari cu foametea să luptă», etc.

XLVI.

C. 1817. Cercetare pentru despărţenia lui Stan a lui Gheorghe Frîncu şi soţia, «Maria lui Ionaşcu [u] Băbirnat... Nice un nărav slab lîngă sine n'aŭ avut: hoţ, nu, curvariŭ, nu, beutoriŭ, nu... Casa de chilin... Aŭ tocmit altă fată în Comana-de-jos... Nicî-un cuvînt slab nu s'aŭ auzit de cătră dînşi... Şi nu mai poate a trăi cu dînsa... Tot cu neamurile care aŭ avut mai aproape l-aŭ făcut, şi cu drago-manul mai sus numitei Marii... Eŭ am fostŭ a merge cu mai sus numitul Stan la darea de mîină... Gheorghe Socia... Aŭ început a să apropiia la dînsa mai sus numitul drăguţ... Aŭ prins nevasta năravuri slabe, a-şi urgisi bărbatul şi a lipi pre alţi înprejurul ei... David al Nichii lui Mani Popa... Tot netraiul lorŭ dintr'acela nemit li să trage... Vălătaşŭ viclean aŭ făcut, de de care nu li s'aŭ căzutŭ dumnealorŭ a să cupri[n]de supt ju[ră]mînt... Să le fie de sprijuneală... David Mijia... Vălătaşu nu s'aŭ făcut pre calea legi, să duc[ă] oameni streini, iară nu neamurile sale, să-şŭ vatăme sufletele lîngă nedreptate; aŭ mai fostŭ alţi oameni în sat, ci nu i-aŭ poftit, ştiindu-să deşerţi.»

XLVII.

1817. Declaraţie în procesul lui Răduţă. Chiamă la logodnă «doa părechî de omenî de cinste, anume dumneal[ui] jupănul Simie şi dumnealŭ Bobănă, împreună cu soţiile dumnealor.»

XLVIII.

1817. Cercetare de despărțenie. «S'au legăduit cu o săptămână mai nainte de cununie, și i-au cununat în săptămîna că de după harți... [A căzut într']o baltă cu must de gunoiu în curtea sa, de să umplu cu cap, cu haine cu tot, de nu să cunoaștea... Fiind noi la masă toți, iă șădea la foc și nu vrea să să scoale să vie să dea mîna, pînă m'am dus eū, după vorba tată-săū, adecă a numitului Ionașc, și o amū sculat-o în silă, și o am dus-o de aū dat mîna... N'am auzit să fie trait bine amîndoi de cum s'au luat, ci tot cu cîrteală; din care pricină i-au chilinit într'o casă de chilin... În zio de Simpetru de iarnă... Nu s'au plăcut amîndoi, că Măriia aū tot dosit de cătră numitul Stan, batăr că el mult aū umblat după dînsa... Numitul Ionașc iaste om năpraznic, de n'are soți mulți, că în casa lui să tem toți de el ca de un ursu pușcat, de nu-i cutează răspunde nimica... Măriia, muearea lui Ion Aldișoiu... S'au luat în dulcele trecut al Crăcunului.. N'au cunoscut a să plăca amîndoi, că am ținut șazătoare un dărab de vreame, și, cînd merğa numitul Stan cătră Măriia, iă iș lăsa scaunul, și fuğa de el... Iă nu mearge, ci măi bucuroasă să duce în Olt de să înneacă... N'au trăit niē un bine... Cînd să punea Stan să șază lîngă Măriia, iă fuğa de el de nu-l lăsa să să apropie de dînsa, să o bîzăiască... David al Aldi Mija... Decît să o dea după Stan, măi bine să-i facă o samă, să o spînzure, sau să o bage în Olt sau în temniță,—că ei nu-i place... Am stat la fereastă în în grădină, pănă aū dat mîna... Numita Mărie plîngă de tot, și nice ochii n'au întors cătră numitul mire... Iă s'au zvîrgolit... Numitul Stan, năcăjit, s'au dus unde era fiçorii cu lăutariū... Rahira, muma Mării, răspunse zicînd: «de dracu nu poți scăpa», și aū început a plînge... Fiind balta adîncă ca pînă la brăcinariū și de' biia aū eșit biata copilă însortată de gunoiu și de must, de nu să cunoștē ce e... Am avut tîlnire cu numitul Ionașc... Asta au făcut-o cam p'intregu, că fata nu vrea să meargă... Zicînd că dînsa măi bucuroasă va șădea în temniță măcariū 19 ani, sau pînă

va cădea temnița pre dînsa, decît să meargă după numitul Stan... Ne tîmplasem de legam niște porții de fin... De aceeaia căce că-m era frică să nu sučască, să schimbe într'alt chip... De 4 ani, în toți o aũ cerut-o, de cînd era zăblaică... N'aũ trăit bine nice-o țiră...»

XLIX.

[1817.] Însămnare ce am făcutu cheltuiala din început logonii fici mele pentru dum[nea]lui Necolai Răduță Mariișu, din Făgăraș lăcuitoři...: 4 cofe vinu..., 1 firtal rachiu... Bucatele, cu pită cu totu... Am datu o maramă de batistă, de s'aũ legat la găt... Pentru cărpitul cismelor. O oală cu sarmale de drumu, 1 fl.; 1 șervetu vărgatũ, de fuiori.»

L.

4 Mart 1817. «Noi jurații» către «cinstitul Comision... Noi, nu, după cum zice dumnealui, că căutăm vițal supt boũ, ci căutăm dreptate și adevăr.»

LI.

Novembre 1817. Contract de învățator. «Să puĩ la învățătura pruncilor, să aib datorie a-ĩ ținea pe dînșii la orînduială bună, atit în școală, cit și în biserică, și a-ĩ dezbara de vorbe necuviincoase, de jurăminturi, de jurături și de vorbe de necinste, de sudalme, nu numai în școală, ci și afară... Greșind copii, saũ în școală, saũ în s[finta] bis[carecã], și fiind vrednici de pedeapsă, să li să dea pedeapsa, după virsta și greșala, însă cu luare aminte ca să nu să vateme vr'unul din pricina bătăi. Dară, fiind greșala mai mare, să fie și ișpectorii față cînd să vor pedepsi. În rîndul învățaturii, atit copii celor bogati, cit și celor săraci, tot într'un chip să să tractăluiască... Copii care cuprind mai cu anevoie învățătura și sînt mai grei de cap, să nu-ĩ silesc nici într'un chip cu bătaia spre învățatură, ci tot cu binișorul, ca să nu capete uriciune spre învățatură.» Leafa va fi de 400 fl. austr. pe an, «și, pe lingă sălaș slobod, și 6 stînjîn lemne, în 4 rete, adecă la tot firtali[u] de an un firtal din simbrie.»

LII.

C. 1820. Cercetare în pricină de despărțenie. «M'aŭ în-
trebat mai la urmă P[reas]f[ințitul] pro[topop] Stan Ra., vreaŭ
să-l coprinz pre bărbatul mieŭ Toma Bîra, aŭ nu-l cuprinz,
și, de l-oî cuprinde, îi va duduî pe curva de la el.»

LIII.

C. 1820. Către protopop, pentru căsătoria lui «Nicolae lui
Gheorghe Țuțura cu fata lui Nicolae Lud, lăcuitorî în Be-
cleanŭ». Se cumpără : «un cojoc, un chieptariŭ, 4 cirpe cu care
să le dea la preoți, 3 cofe de arpăcaș, rachiŭ 9 cofe și 3
fîrtare și o jum[ătate], piperiŭ ; s'aŭ copt dintr'o ferdălă de grîu
și din 2 de săcară ; s'aŭ cusut 2 cămăși de bunbac și 2 la
copii ; s'aŭ dat pentru cusut pe patru haine 3 zloți, 42 de
creițari».

LIV.

1820. Preotul Jînariŭ către alți preoți făgărașeni. «Vineri să
fie regrație, ca și dascalul să poată veni să-ș cumpere din Făgăraș
ce-î trebuie, pe sama casii sale, și hîrtie pe sama pruncilor, iară
Sîmbătă să înveațe copii. Iară care copil pofteaște și vara a învăța
la cîntări și la scrisoare rumînească și latinească, ca să poată
fi și notăraș sau scriitori la sat, și aritmetica și rînduiala sf[i]nteî
bisericî, și alții care pofteaște a priimi darul preoții,—acela
va veni în școala Făgărașului la mine, ca să le arăt eŭ ceale
trebuincoase, întru care să să poată întru aceia învățatură răzima
înnaintea Scaonului episcopiei la Sibii, și să poată întra și
la cursușul școalei candidaților de preoție mai cu îndrăs-
nire,—nu să să tragă îndărăpt la ușe ca proști ; precum am văzut
cu ochii mieî, fiindcă am fost vr'o opt ani diiacon arhieresc :
și cei învățați, aŭ îndrăznire, iară cei neînvățați bine, să trag
la ușe, cînd untră arhierul în școală, în capelă, la slujbă. Va
veni diiacul acela care doreaște a primi darul preoții, mai
întăi să vie să înveațe, să să tragă la masă, înnainte, nu
la ușe.»

LV.

[1820.] La Iaș în Țara-Rumînească să află lipsă de doi dascalii latinești, adecă să fie Rumîni, învățați în limba latinească. Plată bună vor avea, pe an o mie de zloți; unde să va afla, să să arate la Scaunul protopopesc, și de aici să va arăta la Scaunul arhieresc¹.

LVI.

Făgăraș, 17 Mart 1820. «Simion Jinarî, paroh la Făgăraș», «din porunca preosf[i]nțitului Vasile Moga», despre creșterea copiilor, «atrăbuind acuma a umbla prunci în școală». Să nu umble dascalii «pustii». «Să învețe prunci după instrucție, să-î învețe cu slove latinești și ungurești a cetii și a scrie rumânește, și să-î învețe catechizmul pe de rost tot, și să-l tâlcuiască ucenicilor, spre a-l putea înțelege, să trimită scrisorile pruncilor despre toată luna, împreună cu extractul carele trebuie fieștecarele dascal să-l facă cu slove latinești și să-l aducă iscălit de cei ce au fost de față la ecsamen negreșit, pre Dumineca Thomei, ca să să poată vedea aici ce sporî au făcut fieștecarele prunc în învățatură și în scrisoare.»

LVII.

«Peștea», 28 Septembrie 1820. «Mihail Covaci, dohtar a Universității medicăscă în Peștea», anunță scrierea sa asupra casurilor năprasnice. «Fiindcă de obște bine cunoscut iaste cum că cea mai mare parte a Crăimii Ungurești din Rumîni și din Sîrbî să cuprindă, am dat aceste table de obște folositoare prin încrezuți bărbați întru amîndoao aceste limbi a le întoarce.» Moga le recomandă.

LVIII.

[1820-30.] F. d. «Bujtan Peter» către «drag si preczintit soğor si szoda me... Tate noszt o foszt mult de vin... Ke, kunt o murit dumnaluj taika, jo nam foszt akolo, si o kerát tote czele din kásze: perin, drikale, lingurj, furkutze,

¹ Se cerea pentru Seminarul Mitropolitului Venianin. V. *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II, pp. 519-20.

tipszy, tagire, si jo nimika n'am keptat, nitsi kit tine [=cîta tină]szupt ungyije . . . N'am stiut nimika kum au murit, au kum lau engropat : kund mam dusz jo akolo, numa peretzi goly am keptat . . . Serut mena si la szogoru Simon, si la sogoritzza Cika . . . La tergu Ruszalelor, de ne o azsuta Dumnezeu, apoj venim.»

LIX.

1821. Cercetare, la Părău. «Aū mai venit încă 2 oameni, anume Mathei Crețul și Samoilă Itoafă, amîndoi brănișteari care păzăsc pin sat și noaptea și la bădure (*sic*) și ei mînă și la domniî dimineăț pănă în zioo.»

LX.

4 Octombre 1821. Proces de despărțenie. «Și me-aū adus o potoriță de rachiū . . . M'aū bătut tot cu hurduzău, și m'aū trîntit jos în curte; aū strigat: tulvaî mumă-sa.»

LXI.

[1822. Proces de despărțenie. Zestre:] 2 boî și o vacă; dar [el aū zis]: o proștilor, nu cereți de la mama de acelea, ci iosag și moșie, că eū am iosag și moșie ca de 600 de zloț . . . Numita Rafira aū zis că nu merge ca să mai fie de rîsu Veneții . . . Am fost beteagă și aū sărit cu un băți la mine, și de atunča l-am urît.

LXII.

Mîndra, 9 Februar 1824. Mărturie pentru unul căruia i-a fugit nevasta. Iscălesc: Popa Tămaș Tăflan, Nicodim Tăflan, tiziduș, Ion Cocan jurat, Zahiiū Dugală bătrîn, Gheorghe Zar, Andriiaș Cocan, om bătrîn, Iacov Dan.

LXIII.

«Vașarheiū, 24 Xvrie 824 . . . Pantea Toader, Pantea Vasili, amîndoi țivilisū», către Pantea Ștefan, «care să află la meșterșugu timării, la č[instită]jupăneasa Creștina Tăbăcărița

întu bună aflare la Făgăraş... Cu prilejul acesta a târgului de la Sibiiu n'am vrutū a te uita să nu te cercetăm cu o frăţască carte şi noi fraţi tăi, dinpreună cu părintele proto-popul, unchiul nostru. Şi să ştii şi tu, frate Ştefane, că noi cu toţi din darul lui Dumnezeu sântem sănătoş, şi care şi ție îţ poftim ca să te găscă a noastră înştiinţare întu asemenea fericită sănătate, şi anul nou viitoriū să-l ajungi întu întreagă şi desăvârşită bucurie. După cuvântarea ta mai de nainte, nu ştim: adevărat încununatu-te-ai, aū ba, şi, de te'i încununat, să ne scrii, saū, de vreī amū în fărşangu viitoriū, bucuroş am fi şi noi ca fraţi şi ca unchiū să te putem corteni întu frăţasca dragoste. Dară, pentru depărtarea locului, nu vom putea slugări faţă cu toţi. Pofitim ca să-ţ dea D[u]mnezeū norocire şi čas norocit şi fericit, şi, căsătorindu-te, cinsteaşte pre aceia, şi pre aceia care ți-o da-o D[u]mnezeū soţ şi pre toate neamurile avute după sine, că eşti strein în locurile acele. Cinsteaşte-i ca pre părint[ă]i tăi cei trupeşti, şi poartă năravuri bune, şi cu oamenii slabī să nu te însoţeşti în soţietate slabă. Fereaşte-te de rău şi de urgie, ca din unile ca acele să nu ți să întămbles ceva rău, că apoi ție să-ţ întu, — ca să auzim şi noi veste bună, să ne bucurăm de tine. La cinstitul părintele protopop încă ne închinăm cu fericită sănătate, după cât ne-au fost scrisū şi D[o]mnia Sa, ca un unchiū a coconi; care bucurându-ne şi noi de un neam bun şi fericit, pecum şi noi având pe cins[ă]tul prot[ă]pop al Vaşarheiului unchiū şi ca un tată bun povăţuitoriū, neîndoindu-să cumva nimene pentru fratele nostru, cu adevărat că este din neam bun. Să ne scrii la târgul viitoriū la M[ură]ş-Vaşarhei, să ştim de tine. Şi rămănem de bine voitori ai dumitale fraţ.»

LXIV.

1825. Proces de divorţ. Fuge o femeie îngreunată, «şi acolō amū şi dobîndit... S'au luat cu un rud după mine până în satul Părău... M'au dus la o țarină numai în poale, cu zeachea pe umere, şi cu copila în brațe, şi după aceia me-au pus vița în gît şi m'au legat de car... Să nu-ţ aduc Paşti,

nici să le guști... M'au bătut cu un leam gros... Nu mă duc, de aș umbla cu traista... Singură îmi fac moarte, că mă voi arunca într'o apă.»

LXV.

1825. Proces de divorț. Nume: «Ana lui Gafton, Viroana, Gheorghe Brînzea.» «O-a și împovărat-o¹.»

LXVI.

1826. «Anița Munteanu» arată că, «cînd a venit în casa mea Aldea Sima de a venit pe fata mea, atuncea a venit dumnealui cu muierea dumnealui și cu doi fețori ai dumnealui, și a adus o fele de rachiū și un blid de uscățeale; altă cheltuială nu a făcut nimic.» Iscălesc mărturia: Cucu, Dumitraș, Raibu.

LXVII.

1827. Proces de divorț. «Cînd va fi ha din urmă, nu ești mai bună dumneata, draga mea, decît mine, nice ești decît dumneata... Eu Tovitha i-am văzut șazînd amîndoi pe un scaun acolò la casa Bucurii, și să ținea cu mîna pe după cap, și însă focul era cam potolit, dară tot să vedea... Ei aveau gătături de ospăț pe masă, și, dacă m'au văzut pe mine, aș coperit și aș pitulat în pat, între perine... Și, zice, o ținea pe Bucura în poală ca pre un copil mic... În multe rînduri i-am văzut noaptea răzimați la gardu Bucuri... Aș urdinat numitul Moise la casa ei și zua și noaptea... Fără a fi șazătoare la Bucura, urdina acolo adevase... Își băgase mîinile în sînul ei de le întorça pînă la spinare... Aș început Moise a să pupa cu Bucura... Aș strîns'o de cătră spinare cătră el.»

LXVIII.

1827. Proces de despărțenie. «Să-l dea [pruncul] din iosa-gul mieu afară, la acela care l-aș croit... Că iă, tocma ca

¹ Îngreunat-o.

o eșită din minte doară, chiară aũ tăiat pînza, fiind țesută numa jumătate, și aũ scos spata și ițele di[n] hire și le-aũ lăsat în casă ; și ș'aũ cules ce aũ adus cu sine și aũ luat teama (?).»

LXIX.

1827. Proces de divorț. «Aũ luat cloca și aũ trîntit de cheotoare . . . Căță fără suflet.»

LXX.

1828. Prospect al cărții «Diregătoriul buneî crescere», de Damaschin Th. Bojincă, notar jurat la tablă.

LXXI.

Brașov, 7 August 1828. «Ioan Pop zograf» către fiul său Costandin, în Făgăraș. «Acușa lucrăm în bisearica din sus, la catretă.»

LXXII.

1831. Recomandații contra holerei de Morvai Ioan, paroh la Tisa-Babolna (Bobîlna).

A D A U S

ACTE DIN ARCHIVA ȚEHULUI (CORPORAȚIEI) TIMARILOR SAU PIELARILOR DIN FĂGĂRAȘ.

I.

1766. Primire de membru. Iscălesc: Ioniță Pătraș ț[eh]-m[eșter], Stan Roșca l[ata]m[eșter], Ștefan Șocheariul l[ata]-m[eșter] mic, Brânzea, Gorgonea, Iadveș, Ganea, jurați bătrîni, Bădălachie Pătraș, ș. a.

II.

1781. Judecată pentru o ceartă a unui «cizmaș . . . S'aū repezit prin tãrg după dãnsa, însã, fugind, aū ocolitū înprejur scaunele, pãnã cãnd niște Sãlășan[î] l-aū opãcit, avãnd alte pricinî cu dãnsul.»

III.

1796. Pentru clãdirea unei bolte nouã. «Tãbãcarîi cu contractușele lorū de uricū nu aratã.»

IV.

24 Mart 1799. Adeverință cã s'aū luat 40 fl. din casã, ce de pre masa prea-cinstitului țehî», cu «chizeși marî . . . Acxen-tie Comãnariū, țehî-meșterî . . . Ioan Fogoroșii, dasc[ãl] [normalicesc] Fãgãrașului și reghiușului țehiului.»

V.

[C. 1800.] Protocolum pentru folosul și ținerea și maî bine pãstrarea judecãților . . . Aū furat o legãturã de tort și unū

pomescalnic... L-au aflat la proptealele popii celui săsesc... Fiind cu pelea goală, l-au gonit veghetorii... Hainele i-au rămas în țărături... S-au dus pe cheotoare în podul lui Samoilă Jiga... Au furat o traistă cu țipări....

VI.

[C. 1800. Jurământul pentru *bătrîni*.] În numele Sf[i]ntei Troițe, Tatăl, Fiul, Duhului Sf[i]ntă, jur eă — sau jurăm noi — precum ne vom ținea toate articulușurile ă[instiului] țehi și poruncile celor mai mari deregători *, și meșteșugulă din mîna noastră până vomă trăi nu l-om da [*șters*: și orice pricină vom vedea înprotriva articulușurilor, cu sufletele noastre drept vom arăta și vom da înainte.] Așa să vă ajute D[u]mnezeu.

[Într'o formă mai nouă, de la * înainte:] Și la orice judecată voi lua sama, și la nime n'oi părtini, și numai sufletulă. Așa să-m ajute Dumnezeu!

VII.

C. 1800. Ladă veche, pe care e zugrăvit Sfatul țehiului, cu membrii îmbrăcați în haine albastre, afară de unul singur cu cojoc. Pe masă e scris: «Socotim să judecăm ca niște dum., întru al cui nume vă voi (*sic*).» De-asupra capetelor e scris: Nic[o]l[ae] Petr[a]ș[cu], St[an]ă[u] Corțun, Șt[e]f[an] Șoch[eariul], V[a]s[i]l[ie] Șoch[eariul], Nică Petr[a]ș[c].

VIII.

1807. Rînduiaiă pentru corporație. *Inașii* vor face practică de trei ani. «Feçorii de meșteri care merge la tîrg d'întîi, ca să dea nănașulă 10 potori la acel tîrg»; altfel, se vor da cinci du[t]ce.

IX.

[Socotelă:]

La meșteri de la Beclean s'au dat pentru 4 cofe și o fele de rachiă... După schimbarea ă[instiului] țeh s'au tras socoteala cheltuelă... Pe o jumătate de veadră de vin... S'au dat la Beclereani... Pentru ascuțitul unialtelor țehului s'au

dat... Ce s'aũ cheltuit la ospățĩ... O pele de am dat-o pentru pricina belitului... S'aũ cheltuit pe unieltele țehului cele de sãpat, adecã pe sapã, și pe lupatã, și pe čocane... La anul 820... s'aũ scos din lada č[institutului] țehĩ, și aũ plãtit pentru lada fečorilor, adecã a meșterleghinilor aĩ timarilor din Fãgãraș... La un cetitorũ care aũ poftit sã ne ceteascã cãrțile de belit... Dresulũ vãli ce s'aũ dresũ... O cãptușalã... Pentru 2 coade de čocane... Pentru muiaea ča sãracã anume Gãnoia, ce s'aũ îngropatũ... Uneltele țehului cele de sãpãtura morților... Cheltuiala Beclerenilorũ, care aũ avatũ pričĩnã cu čorogari pentru cãce le-aũ luatũ peile din mãnã... S'aũ datũ din angarie... La o rĩdicare de bisericã sãsascã, de milã... La unũ popã de bãrațĩ... Pentru scumpie... La gubernie, pentru piasa carea ne silea sã dãm la facerea drumului... Tacsã bolți... La drum, pentru 15 gubigurĩ...

X.

1838. Hotãrĩre de judecatã. Iscãlesc: «Luca Mãnĩșor, țeh-meșter, Gheorghie Boeriũ, latameșter, Neculae Ghimbãșan, bã[trĩn], Antonie Brãnzãũ, bã[trĩn], Gheorghie Pãtraș notariș».

XI.

[Hotãrĩre de judecatã.] 1841, la 21 de zile, noi bãtrãni am judecat pe Ioan Toflea, pentru cãce aũ zis la meșterleghinu de la Vasile Alutanũ: «hoher», și așã, stãnd de fațã ĩnaintea noastrã, și așã Ioan Toflea n'aũ putut arãta pe acel meșterleghin de hoher, — s'aũ hotãrãtũ ca I[oa]n T[oflea] s'aũ birșãguit de 3 f., și s'aũ mulțãmit pe acãstã judecatã.

Alte acte fãgãrãșene.

I.

[C. 1830. Listã de nume fãgãrãșene:] Andreiũ, Bragheș, Gh. Candit popa, David Fĩci, Gh. Vodã, Gh. Ilie Dogariũ, Gh. Čocan, Ioan Eftene, Avram Freghenč, Bucur Șãrbãnuțã,

Gh. din Blată, Ioan Ștefan Bîță, Gh. Bos, Bucur Alisandru Cîrstea, Gh. Țovica, Ilie Țovica, Neculae Popa, Dumitru Bos, Bu : din Uliță, Ioan Dumitru Dogariu, Gh. Nică, Alisandru Cucu, David Miclăuș, Gh. Gh. Codlia, David Ioan Debu, Moise M. Bărbat, Bucur Codlea, Ilie Franț, David Călin, Toma Oanța, Ioan Muntean, văduva Zahe Dotri, Iacov Naf-tanailă, Ioan Voina, Gh. Simion Bîță, Ioan Zahe Dogariu, Oana Idomir, Ioan Bebelea, Gh. Aldia Codlia, Gheorghie Hîrsean.

[Proprietatea mea.]

II.

Contract. Noi Văsăștii ne-am alcătuit cu Șerbeștii a face o moară, adecă vatra de moară este a Șerbeștilor și locul de iaz este al nostru, și așa ne-am alcătuit ca să fim frați, adecă noi jumătate parte la moară și Șerbeștii iară ceialaltă jumătate. Și sîntem părtași la moară dintru Văsăști fiicării lui Nicolae Vas Stanchi, adecă Vasilie și Avram, Ioan a popii Ioan Vas, și Nicolae Irimie Vas căprariu, Ion Bogdan și Vasile Nicolae Vas, pe moara jumătate, și dintre Șerbești pe ceialaltă jumătate părtași: Vasilie Șerb, Ion Șerb, Avsalom Șerb și Maxin Șerb. Și aceia legătură am făcut cal copii la toți dintre aceștea frați care sînt aiăca mai sus numiți să macine fără de vamă, dară, afară de aceștea, toți din famelie să macine cu vamă ca și streinii. Și noi Șerbeștii să fim frați, aceștea patru, nice-unu să nu fie sloboz mai tîrziu a-ș căuta parte precum ținem moșia.

Și acesta controtuș s'aū făcut în fața noastră, a celor aiăca iscăliți, cu mare întărire :

Ion Pop Vas tizidiș, Ion Avram Dobrin jurat, Ion Ioje Leancu d^o, Saraftin Dobrin, Gheorghe Bogdan.

Bătrîni :

Vasile Bîrsan, Costan Vas [degete puse pe cruci].

Arpașu-de-jos, în 10 Martie 1833.

Erbittener Verfasser : George Wass, Corporal.

Iscălitură neînțeleasă.

(*Idem.*)

III.

Prea-cinstite d[om]nule vicareș, acest feçor anume Nicolae Stoica vrea a să căsători și a lua pe această văduvă anume Mariia lui Nicolae Iordachiü ; vestirile s'aü împlinit, pricină canonič[e], saü polit[ice], nu știm. Pentru aceia să roagă de slobozenie de-a să putea cunună.

Utsa de szus, 28 Ianuarie 843.

N. Bursz, paroh unitus.

Dacă nu este ceva îpedecare, să pot cunună.

Theodor, vicariu.

(*Idem.*)

II.

Documente hăţegane dintr'o colecţie particulară (a d-lui Budai din Deva¹).

I.

22 Iulie 7141 (1633). Matei-Vodă, pentru «Bărbat Micuş ot Haţăg, den sat de la Răul Bărbat». Pomenit «Barbul Pos[telnic] de la Tărgul Gilortului, căt au fost ținut Făgaraş Işfan. Fusesse cumpărată cu 5.000 de aspri moşia Jupăneşti. Zapisul de cumpărătoare e întărit de «Palaloga Clucărul din Cămpina, şi Andronie de la Greci, i Barbul de la Curpeni, i Stančul văt[af], i Nicola de la Curte, i Alecsei Pătru, Datco ot Vălarî, i Opriş ot Urez, i Necola Păhar[nicul] ot Grumi.» Întărire. — Traducere.

II.

† De ačasta dămŭ în Ńtiire cui să va cuveni a Ńtii că aŭ venitŭ Ona Boţa în Bară în cas[a] solgăibirăŭ Iovăniţa Manea şi denneintea lui Pătru Barbă şi Ştefan Gărbea şi Pătru Ungurŭ şi Ştefan Rahot[ă] şi Ştefan Nanŭ şi Iovan Manea, avăndŭ neşte locuri în Jiŭ, întălea (*sic*), le-amŭ zălojit eŭ Ona Boţa la Todorŭ Boţa şi la frate-săŭ Dumitru Boţa, cu în luncă, cu în dealŭ, cu în vale, şi în pomiŭ, cu totŭ ce-ŭ al mieŭ, i-lŭ daŭ deveche moştin[ă], nime să nu-l poate scoate, fără cândŭ l-oiŭ scoate eŭ, aŭ fičorii mieŭ. Iar ŭl daŭ cu florinŃi 8 şi 2 mirŃă de ovăs, că iaste locu de curătură [ce-l am de la moş], de stră-

¹ V. şi vol. V, pp. 343-4.

moșii, — că mi l-au domni dat, [ce n'are nime] ni-ă-o putere, din min[e] încolia. Și am loat eu Todor Boța ... ică de o leite (*sic*). Mărturie lor acestor, și am dat diiacului un zlot. Și amă scris în anii Domnului 1700, în lun[a] lui Apriliia 28 de zile.

III.

1. Într'o listă de acte: 18 Iunie 7217 (1708). Carte de judecată de la Banul Costandin Știrbeai¹.

2. 15 Iulie 7217 (1709). Alta de la Athanasie, egumenul de Tismana.

IV.

Și eu popa Radul din Giupănești încă mărturisăscă că, când au fostu în zile Banului Corni², eu amă fostu slug[ă] cu tatal Nicoli la socra Banului Coroni, și, aducându dumnelui Banu pe socră-sa aci la Jupănești, și-au făcutu schitū aci, ș'avăndu dumnelui mășie puțin[ă], și fiindu aca mășie a dumnilui ăpăn Buda Ianăș aci în Giupăneșt[i], m'au trimis dumnilui Banul Corni la ăpănul Buda Ianăș în Rău-Bărbat, cu scrisori ca s[ă]-i vânză aca moșie din Giupănești; iar domnelui ăpănul Buda Ianăș au zis că dumnilui ar[e] ban[i] destu, ci ne va da moșie de acolo, că dumnilui încă-i trebue. Ș'aatunča și Preda Voinigescul, tatăl Nicoli, încă și el sponi de aca moșie a ăpănului Buda Ianăș, că e a dumnelui, și-m arăta unde i-au fostu casele lui Bărbat Matia, și spunē și o fântân[ă], iar a dumnelui, de au fost cu țivile de aramă galbină,— iar acum Nicola vorbește ce nu este așa. Mărturisăscă eu popa Radul, că așa am auzit din gura Predii, tatal Nicolii, și m'am iscălit mai ăos, ca s[ă] să crez[ă].

Av[ăgust] 13, l^e 1722.

Ș'am scris în Rău-Barbat.

† Eu Popa Radul ot Giup[ă]nești.

[Pecete neagră.]

¹ V. vol. V, p. 687.

² Cornea Brăiloiu, Banul lui Vodă Brîncoveanu.

V.

Craiova, 26 August 7230 (1722). Guvernul Olteniei («Gheorghe Cantacuzinò, Gligorie Băleanul, Radul Golescul, I[lie] Știrbeai, Staico Ben[gescul]») poruncesc la «12 boiarî, anume Matei Bălăcescul și Barbul Răioșanul și Ion Bălăcescul și Dumitrașco Reanghea și Nicola Reanghea și Alexandru ot Drăgoianî și Gligorie Buziloiul și Preda Motoc și Papa părcălabul ot Runcu și Dumitrașco Andreescul și Dumitrașco Cernăianul și Mate Runcanul», pentru «fiul dumnealui Budiî Micleuș den Hațăg, dela Răul lui Bărbat, anume Buda Lațco», proprietari la Jupănești, «și 'n zilele Domnilor... V'aū luat pe dumneavoastră la mijlocū îndreptători.» Să cerceteze și «mărturisaniia moșneanilor de acolò... Să puneți seamne dupe obiceiū». Buda mai făcuse cercetare «în zilele răposatului Ștefan Cantacuzino Voevod... Să dați scrisorile dumneavoastră de aleagerea și dreptatea ce veț face la amundoaoă părțile.»

VI.

† [C. 1730.] Cinstite și al mieū mai mare domnule Andraș biv Vel Hognoghî, cu cinste și cu multă plec[ă]cune închinându mă, sărut cinstită măna dumatle, domnule, și de la milostivudumnezăū tot fericitul binele pohtim ca să-ț dăruiască Mării Tale și doamnei.

Cinstită cartea Mării Tale, domnule Zăicul Andraș, biv Hognoghî, cu cinste și cu multă plecăciune o am luoat, și ceale ce-m scrii Măriia Ta, am înțales. Pentru niște piei de lup ce-m scrii Măriia Ta ca să-ț găsescu, cu ce prețu s'ar găsi să te înștiințez, — de ačasta vei ști Măriia Ta, domnul, că piialea de lup bun, frumoasă, iaste câte trei florinți, ci, trimițind Măriia Ta banii pe câte piei vei socoti că-ț va fi de trebuință ca să cumpări, eū mă voi sili în tot chipul, și, cu prețul lor, cum să vor vinde, voi cumpăra și voi trimite Mării Tale. De ačasta înștiințaz.

Al Mării Tale mic și prea-plecat:

*Nicolai Voinigescul*¹.

¹ V. n° IV.

[Adresa.]

Domnule, o sabie turcească am de vânzare drept zloți doaozeci; ci, de va fi de trebuință, îm vei scrie.

[Pecete neagră.]

VII.

Ioane Murgule, săn[ă]tate. Alta n'am a-ț scrie, fără căt, îndat[ă] ce vei lua răvaș, să mergi la Nicola Chielariu, care aū fost la Jup[ă]nești, și să meargeț la Jupanești, la dum[nealui] Buda Iancul, și să mai întrebî pe oameni de acolo, care vor fi mai ștind, că va s[ă] să hot[ă]rască moșiia cu Nicola, Țocoiul. Ci, cum zic, să mergi acolo, dinpreun[ă] cu unchiiaș Nicolai, iar pentru oamen[i] care vor fi ștind, va trimite dum[nealui] Buda Iancul, de-î va chieama, cei care vor fi ștind de pricina lui. Aăasta, și fiî săn[ă]tos.

Șt. Brăiloiul.

Noem[vrie] 25 dni, 7241 [1732].

La Ionu Murgul de la Voi[ni]gești să să dea.

VIII.

3 Decembre 7241 (1732). Boierii numiți mărturisesc pentru cercetare la Jupănești, unde se hotărește și de către popa Matei, vărul Vonigescului. Buda arată un zapis al lui «Hamza Post[elnic] Benjescul din Tărgul Gilortului», vânzător la 7138 (1629-30), «încă când aū fost Hamza Post[elnicul] pribeag în Țara Ungurească, dereptu ban[i] gata 5.000, și pe acestu zapis aū fostu făcut acestu neamiș hrisovul lui Alion¹-Vod[ă] de stăpănire, cu l^e 7139 (1630-1)». Se pomeneste apoi alt act, din 7138 (1629-30), «al Barbului din Jup[ă]nești, fečorul popii din Corbî, care zice Nicola că iaste moș lui Cătan[ă]». Se dau 2.500 aspri gata «și un cal bun». Nicola pretinde «că iaste făcut în meștersuguri». Al treilea act din 7130 (1621-2), de la «săteani din Porceanî», pentru cumpărătura lui «Radul Armașul, moșul Nicolii», la Por-

¹ Leon. Deci și Hamza a fost unu din pribegii cari aduseră Domnia lui Matei Basarab. IV. vol. V, p. CLXII și urm., p. 102; IX, p. 1 și urm.

cenî, plătită în galbeni. Refusă părțile jurământul. «Trăsoarea de la mijloc» (la măsurat). «Porceaniî judecii... Şi aŭ pus seamne dispre Jiiŭ, în câmpŭ bolovan şi cu pietri desupra... Pe de la deal s'aŭ înhierat în 2 nuč şi dreptŭ îu sleamî (*sic*), într'o gărnițe... Pân în hotarul Sămbotinului... Pe părul lui Stănărač, pe cursura părăului pân în piatră, şi din piatră pân în vadul bătrân, în nukul Popicăi, pe und[e] aŭ înblat Jiiul mai de de multŭ... Şi pentru muntele China... Pentru o vie..., care aŭ fostŭ dat Sămboteani pop[i] lui Dumitraşco şi pop[i] Radul Gârlea.»

IX.

Adecă eŭ Nicola Vonigescu dat-am scrisoarea mea la mâna dumnealui Buda Ianuşi, fečor dumnelui Buda Miclăuş, din Ţara Haţăgului, din Răul-Bărbat, ca să-i fie de bun[ă] şi ad[e]vărat[ă] credință precum să s[ă] ştie că, lund noi 4 boer[i] de la prea-cinstit[ă] admin[i]strație ca să ne judeč[e] şi să ne hotărăscă moşia din Jupăneşti, sud Gorjii, dintr'am[ăn]-doo hotarale, deč, adunându-s[e] boerii dinpreun[ă] cu Dum[i]traşco 2 Portar, şi cetindu-l[e] dumnelor toat[e] scrisorile ce am avut,—deč, find pricin[ă] pentru 2 zapis[e], unul al mieŭ, altul a dumnealui Buda Ianăş, şi judecata aşa ne-aŭ dat ca să jurăm amândoo părțile cu mărturiî pentru aceal[e] zapis[e], cum că sint bun[e] şi dreptee,—deci noi, pentru vechirea vremi, ne-am împăcat de a nost[ă] bun[ă] voe, denainte boeriilor, dup[ă] cum ne scrie cărțile de hotărnicie car[e] ni le-aŭ datŭ dumnealor; iar noi de acum înnainte să ținem cin[e] cum ne-aŭ dat dumnelor boerii, şi să trăim cu bună pač[e]. Iar, de s'ar întâmpla a mai avea noi vre o supărar[e] şi vre o pără de acum nainte pentru acest[e] moşii, să avem a ne căuta amândoo părțile cu accia cin[e] ar cădea asupra nostră. Iar, pentru muntele Chenia, aşa ne-am aşăzat să ți eŭ Nicola trei părți şi dumnealui Buda Ianăş o parte. Aşijderea şi noi amândoo părțile, de nu ne vom ținea de ačast[ă] legătură şi ne vom rădica unul asupra altuia, cu vre-o pără,—car[e] parte nu să va ținea de legătur[ă], să fie închinat gloab[ă], să dea florinți 10. Şi pentru credința mai jos ne'm

pus și pecețil[e] ca s[ă] să creaz[ă]. Și boer[i] cari să vor is-
căli mai jos, mărturii. Iar, de s'ar mai scula cineva cu nes-
car[e] scrisor[î] bune, și ar ajunge ca s[ă] ià niscar[e] moșia
dintr'acest hotar, să fie și de spre min[e] și de spre dumnelui
dup[ă] cum s'aũ împărțit.

Dich[e]m[vrie], 3 d., 7241 [1732].

Fejérvári Bálint Farkas m. p.

Mihaï Gălcescul, marturie.

Mihaï Căm[ă]rașul, martur.

Alexandru Mărgineanul, mart[ur].

Dumitrașco Poenar Post[elnic], mart[ur].

Matei Săn[ă]tescul, mart[ur].

[Două peceți roșii.]

X.

F. d. Radu Brăiloiul către Administrația Craiovei. Jupă
neștii îi avea «Casa Brăiloiilor, mai multă dă 150 de ani...
Până când amă plecată la Viena... Acum, fiind vremea lu-
cruului, unde vină să s[ă] opreaască locurile și livezile pentru
trebuința economii mele... Să facă această grație să-mă dea
o carte... Mă obligălescă înaintea judecătăi a fi gata a
răspunde.»

La 1734 scrisoarea precedentă se trimete în copie de Vo-
nigescu lui Budai Micloș, împreună cu somația ce-î făcuse
Administrația.

XI.

Cinstite și al mieu bun și adevărată patron, dumneata
liber baron Buda Ianco, de la cerescul Împărată rog și pof-
tescă, etc. Cu lungirea aceștei scrisorî cătră dumneata nu
iaste de alta, fără de cătă înștiunțazu pe dumneata că acum
avem judecată cu Radul Brăiloiul pentru moșia Vonigestei
și Jupănești... Am luat acum comision de la cinstita Ad-
ministrație... Să venim toți cu cărțile noastre acolo la fața
locului, să n[e] căutăm al nostru... Ci dumneata să nu șazu,

ci să iaî comision de la Măriia Sa mai marele nostru derec-
tor... Cu totû respectul rămăî

Al dumitale bun priiatin, gata spre slujbă.

Ioan Bengescul,

id est I. D. Benseskul.

Craiova, Maî 17, l' 1734.

[Adresa latină.

Pecete neagră, ovală, cu leul supt coroană și : «Staicu Ben-
gescul» (cirilic.)

XII.

Cinstite dum[neata] domnișorule Buda Iancu. [Procesul cu
Radu sau Răducănu Brăiloiul ; se judecase și la «răposatul Cos-
tandin Voivod... S'aû ales 2 boiari, anume Costandin Al-
bianul și dumnealû Logof[ă]t Al[e]xandru Mărgineanu...
L-aû cunoscut Divanul că unblă surda... Aû rămas di la
Divan să otărăscă acei 4 boiari și Vonigestii, ci dumneata
să scoț un comision di la Măriia Sa ghinărariul, pecumû că
ne-amû judecatû cu tată-săû Sărdariul Barbul și cu fratele
Sărdariul Matei la Costandin Voivod și la Ștefan Voivod...
Eû voi fi tot cu dumneavostră pân în veacû nedespărțit...
Ci veî ști dumneata că amû găsăt și ocolnica șa veache a
moșii Jupăneștilor... Al dumitale mai mic și plecat:

Necula Vonigescul...

Și mă rog dumneavostră, acestû comision de grabă să [să]
scoaț[ă] afar[ă]. Maî 11 dni, lt. 7243 [1734].

[Pecete mică, roșie.]

XIII.

1-iû August 1768. «F[ota] Vlădoianul Vel Med[elnicer]»
cătrec «dumneaei doamna a Budei Lațco... Fiind frăție,
cinstita și mie ca o soră și cumnată, dum[nealû] răpo-
satu boiariul dumitale cu dumnelû Banul Cornea, moșul
jupănesăi mele, fiindu-le de moștenire aleasă și hotărătă de
multă vreme, și așa o aû stăpănit-o pe în doao și părințai ju-
pănesăi mele cu boiariul dumitale, și, în stăpănirea cândû erea
Nemțai aici în județele acestea pân la vremea răzmirițai, în-

tămplându-să de aū murit părintele jupănesăi mele. . . , iobaci care aū fost șazători la moșie, s'aū făcut moștenitori și aū înpresurat moșăia, atăta partea noastră, cât mai mult a dumneavoastră aū perdutu-să cu totul. [A căpătat atunci o comisie, alcătuită din episcop și boieri. *Iobaciū*] aū și vândut-o pe la alte mâini. [Să dea cōpii întărite] de boiari de ai varmeghiei de acolea. . . Înaintea răzūmirițai cu 4, 5 ani, tatăl jupănesăi mele aū fost dusū la Beci, și aū fost zăbovit 5 ani. [Vinzare de iobagi la moșneni din Porceni.] Nu mai poci ținea în mai multe zăle boiari în cheltuial[ă]. Osebit de ačasta, iar mai înștiințzū pe dumneata că avem 2 moșăi în varmeghiia Eniidorei, care moșăi rămăindū supt chiverniseala mătușăi Anițai, care o aū ținut-o unchiul jupănesăi mele, Ștefan Brăiloiul, și, după moartea dumisale, aū rămas supt stăpănirea nepotei dumisale pe care o aū ținut-o dumnealū căp[i]t[anul] Ortobachie, și aū fost pusă amanet pentru o sută de galbeni... Voi să trimeț om adinsū, să cercetez pentru acele moșăi care sânt cumpărate de Sărdariul Barbul, moșul nostru, și, de veī vrea dumneata să stăpănești acolo, și noi vom stăpăni aici, că, nič dumatile nu-țū dă mână aici, nici noi acolo.»

XIV.

2 August 1768. «Rad[u] Brăi[loiu]l biv Vel Pit[ar], către «cinstita și a mea ca o soră dumneai domna a domnului vărului Budei Lațco». Pentru «dumnealū Fota Vlăd[o]jian[u], nepotul dumnealū răpoosatului unchiul nostru Sărdariului Barbu», cerind *cărțile* ei la hotărnicia Jupăneștilor.

Alte documente hățegane (din archiva vicariatului unit al Hațegului).

I.

C. 1790. Mărturie de la preoții Scaunului «Morossecului». Iscălesc: Dimitrie Bit din Milașteu, poapa Voileia ot Boțco Mădăr[a]șu, popa Artinie din Agard, popa Neculae din Țipretnic, Farcaș Ioanu din Mădăraș, popa Dimitrie Graur

din..., popa Petre Goloba, popa Vasile Mineș, popa Dumitru din Cloașu, popa Toderu Surășag, popa Antoni ot Crăcônufalău, popa..., Dimitrie Maier din Oia, popa Chiril din Sintionu, popa Savu din Săbadu, juratul eparhii, popa Sandu din Sântana, Teodorus Fornaș din Culpuiu, popa Sandu din Barduș, popa Trifan den Velț, popa Iacobu din Erneiü, popa Toader din Hărțeü, popa Ionu din Mșamșud, popa Lupu din Bania.

II.

10 Mart 1806. «Vlădica Ioan» [Bob] către vicariul hătegan Chiril Țopa. Pentru o «inștanție» de negustor contra numirii lui. «I-am zis să fie întru așteptare că, macar și în Hațag, tot în țară ești, dară el, ca un neodihnit, n'aü vrut să așteapte.»

III.

Sibiü, 3 Iulie 1806. Adeverință pentru viața curată a lui Țopa, care fusese pîrit. Iscălesc: Aaron Budaï, Ioanü Pop controler, Nicolae Popp, Teodor Capîlna, Tomna Popa cantoru, Dumitru Popa dascălu, Simion Pantea, Iordan Nițu, Avram Mateiü, Andre Horvatu, Iacobu Irimie, Zorila Raducan, Gheorghe Ghiula, Flore Armins (?).

IV.

[Inventariü al averii lui Țopa (1811).] Doao măsarî bune și unul mai slabü, salvetunuri, 16 coți de pânză, 5 cămeș și 2 păreachî de izmene și 2 findeae, o păreachie de mucări, petaci de 7 creițari din anul 1802, măreș de ceî micî, petac de ceî vechî, un husoș și o groșiță, un blid de leveș¹, de cositori, opt tăeare, un băt de trestie, un căpeneag, un șlofroc, 2 chischineae albe, 3 lepedeae, o mintie, un laibăr verde cuptușit, 1 bundă de lup, 4 perne și 5 feață, un poplon cu lepedeu și mătreață, o ploscă cu cureale, armariü de (?) gata, scaune de un om, un cupfer, o ladă de car, o păreache de hamuri cu frînele, un parnajac de piiale, 2 pro-

¹ Supă.

covițe, o bită, o tablă de locșă, o ploscă de pământ, o toană, 2 troci, doao fireaze, un hămbariū cu 4 oteade, la ogradă 21 bîrne de brad pentru casă, un vâtraiū, doao păhară și o glajă, doi stupi slabi, patu cu o pilotă, o mătrață.»

V.

10 Mart 1827. Cercetare. Cu «obștia Fereganilor și a Fi-
țăjeanilor . . . Preoți din Boșorod . . . După ritul nost.»

III.

Documente rășinărene (păstrate la școala românească din Rășinari).

I¹.

Cu numele Tatălui și al Fiiului și al Duhului Sf[ă]ntu și cu voia a Mării Sale de D[u]mnezeu cinstitului și înpodobitului cu toate bunătățile, dinpreună și cu paza hotarilor, a Mării Sale de Dumnezeu cinstit Matiaș Craiū, prefăcutu-s'au și s'au preainnoitū carte ocolniță a hotarului a satului Rășinariului, prin indemnaria și ruga a cinstiți Scaun de lege 40 bătrîni, pentru ca să se știe și să se păzască pe unde mergu margi[ni]le hotarului nostru a Rășinarului, peste tot înprejuru, precum veachia carte hotarnica, cea dela bunul și vechiū Craiū Atila 420 și în anii mai pe urmă Măria Sa Matiaș Craiū, anul 1488, datu-ni-l-au mai pă din jos mult; iară acum pe aicea întărit cu hialmuri.

Începem din capul din jos, de lîngă pădure de stejeriș, cu vecinii cei mari, Cestnodi², meargem, dumnealor pe din jos, și Rășinariū pe din sus, meargem spre răsăritul de iarnă, curmînd lunca dă în gura Văi Albinelor în rîu de spre răsărit, halm. Meargem pe apă în sus, ca o pistreală de loc, halm. Fereaste spre stînga, prin pădure mestecată, suie și mearge peste vinele Văi Albinelor

¹ Se dă acest document, evident fals, pentru că el întrebunțează izvoare mai vechi și cuprinde o mulțime de nume, de lucruri și de oameni. Plăzmuirea e făcută, de almintrelea, de mult, încă din veacul al XVIII-lea.

² Ai Cisnădiei.

iasă în Fața cu năsip, merge pușinel, coboară pe un gruiu în jos, dă în vale de la Coșteiș mai sus, o pistreală de loc, într'unu gruiu, merge pușinel, iară dă în vale Calbau (*sic*). Merge pe apă în sus, iase în curmătură la Fintina Neagră. Coboară pe o vale, dă în apa cea mare, merge pe apă în sus,— noi de cătră față, vecinii cei mari pe de spre dos —, și, făcându-se 2 rîuri, mergem pe apa ce vine despre Munteni, muntele Buceciș, al marelui heartegu Radu-Vodă Negru, cel dela anii 6740 [1232], iase în Curmătură: aici dinna stînga rămîn vecinii cei mari. Suim alătura cu Munteani muntele Buceciș, ținem tot vîrfu: munți Clăbuc, muntele lui Neagoe Ivan, până la Țicu Înnalt: aici ne despărțim de Munteni. Spre miazănoapte, pe după vîrfu lui Neagoe Ivan în Muche, merge pe pișor în jos, în gura Izvorului, merge pe apa cea mare în sus, treci izvorul Adîncii Gropii în sus; pe un piscu suim în vîrfu muntelui Cindrea, luom cîțva sus, pin seamne. Aici ne tilnim că Cîrstianul, de spre față muntele Cneazului; din vîrfu muntelui Cindrea mergem pintre iazere, pe pisc în jos, pă unde să împreună izvoarele, merge, treace spre dir eapta, în Coasta Reace merge prin dosul munților Răci, iase pe pișorul Băjinovului, la piatra cu Jipu, iase în vîrfu muntelui Bătrîna, ține vîrfu pînă în vîrfu muntelui Gaur, care caută spre răsăritul de vară, din capul muntelui, halm. Merge pe izvorul din a stînga, coboară colo jos în izvorul ce vine de spre răsăritul de iarnă, merge pe izvoru în jos pîn în izvorul din sus, merge pe potecul de pin Crîngu, iase în capul muntelui Vălaru, ține vîrfu Muchia; în vîrfu Ganțu, hălmul. Ne despărțim de Cîrstianu, venim alătura cu Turnu, coborîm pe rîpe; aiș hălm. Merge pestă vinele Văii ploșișului, peste obreaie cu năsip, merge în cap de dealu; la pădure de stejeriș, hălm. Merge pin stejeriș pe aici, supăr de Turn, merge în dealu cu pămînt roșu, — hălm. Merge în jos, zboară rogozu în stejeriș; hălm. Merge pin stejeriș, ne tilnim cu vecinii cei mari, Cistnădii; aiș hălm. Ce iaste în lăuntru acestu ocol, iaste pămînt rumînescu, a satului Rășinariului, nimăruî înduplecat; n'are nime a-l porunci, nice în pămînt, nice în apă, nice în ghinde, nice în jiru, nicî în aluniș, nice

în rînsă. Și s'au preainnoit această carte ocolniță în zilele Mării Sale de Dumnezeu cinstitului Craiū Matiaș, cîndu aū fost cursul anilor ot rojdes. H[rist]vo 1488.

Popa Iacov, Popa Vasilie Tomuzea, Pop Petru, i Popa Iosif Petriți din sus црква, i Popa Sain, și Popa Manas sau.

On bit sud [cînd a fost județ] cneazu Bunea sindic, Co-man Desea, i Pătru Codrus, Oprea Codrea Șerban, i 40 de jurați:

Rad Nistor, Aliman Gal[ea], Toma Mihnea, Pătru Tomușea Băncilă, Rad Băncilă, Rădoiță, Rad Pinciu Sain, Bucur Oance, Comșe Omotă, Cîrstia, Comșe Băra, Sav Hodrea Man[iu], morar bisericii.

Храм свѣта црква пр[ѣ]по[д]бна Parascheva, pentru moșiile besearicii, ceale date besearicii de Marele Herțeg Domnū Rad[u]-Vodă Negru.

În cîmpu de jos, din calia Coșteului, în sus, până în Strîmtu,, jumătate de spre pădure a bisearicii, jumătate popilor, alta, din jos de calia Coșteului, alta peste rîu din Gura Văi, cu piatră rătundă, precum merge vărsătura pin rîu pe lîngă merii popa Oprea Pătruțu, pe lîngă stupină, pin calia Coșteului. Dară' cea din jos de calea Coșteului e dată de Mircea-Vod[á] Basarab.

Leat 6891 [1383], м[е]с[і]ѣ Ghen[arie] 7, за поминание душа нѣ [pentru pomenirea sufletului său].

II.

Pentru anul 1735.

† Noi șapte preoți, dinūpreună cu patruzăci de bătrâni, dinūpreună și săteani, mărturisimū cu sufletele noastre precumū că judecată cu maghistratul aū avutū părinții noștri pentru hotară, care și noi acumū avemū, dară pace nu aū facutū nice părinții noștri, nice noi, precumū zicū ei, nici nu ne-amū rugatū de maghistratū, nici iștanție nu amū datū, știindū că iaste pământul nostru care ni l-aū luatū moghistratul în silă; care iaste pân astăzi luatū.

2. Fiindū la întrebare la anulū trecut 1776 în casa dom-

nului grofului Telechi Carolu cu maghistratul, și ne-au întrebatu domnul Hanbaî de oi și de munți, și slujbă câtă facemū la maghistratū, iară noi preoții și bătrînii așa amū datū răspunsulū, că noi amū venitū aicia la Măria Voastră pentru plânsoarea satului nostru carea o amū datū la prea-milostivulū Împăratū, pentru hotarul nostru care ni l-au luatū maghistratul în silă. Și acestū răspunsū amū datū, iară noi cu Sfatulū nu amū făcutū pace, nici nu ne-amū iscălitū, nice iștanție nu am datū precum zicū ei, ci amū așteptatū ca să avemū dreptate să ni să dea hotarul, după cumū amū datū prânsoare Împăratului.

3. Familii sântem noi dăjdeari Rășinăreanii, care dămū dajde Împăratului zeace sute și șazeci și doi. Aceste maî sus scrise cuvinte mărturisim cu sufletele noastre noi preoții și patruzăci de bătrăni; care dăm noi cu mare dreptate.

Bătrăni 43.

Eū judele Bucurū Dancășū.

Eū sindic Maniū Păsatū.

Noi Protopop Coman.

Popa Neagoe.

Popa Isaiia.

Popa Savva.

Bucurū Șerbū, Pătru Răpopu, Danū Dancășū, Bucurū Albu, Mani Neaicu, Comanū Albu, Comșe Băra, Radu Albu, Gîrğa Gîurcoi, Șerban Pitariū, Șerbū Duca, Alăman Floca, Romanū Cenușear, Alăman Măță, Șerbanū Grebenea, Radul Popi Ionăș, Pantelimon Drăghič, Bucur Drăgoiū, Șerbū Duca, Maniū Măglaș, Oprea Barbă-Albă, Oprea Licoiū, Băncilă Alăman, Maniū Pinču, Șerbanū Dancășū, Iosiv Piču, Muntii Dăndărează, Ionū Cănai, Alăman Măță, Dumitru Măglaș, Toaderū [B]ăcilă, Alăman Duca, Oprea Tatul, Vasilie Predoiū, Maniū Fântănă, Maniū Blezul, Radul Căndoiū.

Săteanii: Bucur Sas, Oprea Sas, Maniū Gîurcoiū, Alăman Măță, Sain Albu.

IV.

Documente maramureșene.

«Noi în mrmegü [varmeghia, comitatul] Maramureșului, în erașul de sus, în satü în Iendu lecuiturî, popa Pinte, așușorü de sobor, și popa Lupul, preuț a satului, demü știre de tuturora cărora să cuvine peste tăștimonie nostre ačasta», pentru o ceartă la biserică. «Înnaintre noastre . . . Nice aurile . . . Popa Pinte, așisor sobor[u]l[uî], popa Lupu preutu.»

II.

Eü lăcuitoriü în oarmeghea Maramureșului, în erașulü Casoulü, în satü în Desești, Drăguș papa Ioan [dă de știre] că, čhitelinindu-mă eü de șușugurile meale, am luatü de la Săpänțai Vasilie, ğuratul erașului de sus, din sat din Cuhnie, doışprezeace florinți vonaș drept un iobaĝiü al mieü, anume Härbariü Simion din Poeni, și l-am dat dumisal[e] și a tot mărădicului dumisal[e] ca să-i porunčască, până când voiü da doışpreace florinți vonaș, eü, aü mărădicul mieü, până la aceaia vreame să stea iobaĝul zălog. Pentru mai adevărată credință am întărit acestü contractuș iscălit cu măna mea și peceatie.

III.

«Noi Stoica Iosifü, din mila lui D[u]m[e]zeü ep[i]sc[o]pul Maramoroșului iproč», arată că «într'acesta an 1690, în a 15 zi Mai, avindü noi parțialiș săbor pentru îndrăptare a multe

trebî, în satū Budești, atunci aū stătutū nainte noastră din Vancicești lecuitor Grigor[e] Ștefan» și alții, «în chipul familiei grigorasche și drăgușasche... Foglăluitū... Isagul boltescu saū iurescū... Acest alenușagū și felălet... Cu todomană aū felăluit... Nu cu hetalmū, ce ca moșia sa driapta... Are oarmeghie să-l cercă cu leage... Mai dăbiū va felălui atuncū... Pre minunțel socotindū, chemuluindū și bine cerchindū acest lucru... Acelue va fi mirișugul... Vlădica Iosif, protopop Ștefan, Nemiș Gherghelū.» Pecetea Vlădicăi are cei trei îngerî și legenda scrisă pe dos, greșită. A protopopulū e cu totul neînțeleasă (cirilică) ¹.

IV.

«Scris în Ūmălești, 23 mșța Ianuariia 1700... Iosifū Stoica, mlstiiū bjeiū pravoslavnic arhie[p]iscopū maramoreschi eșteje, iproča», dă singhelie la «acestū smeritū, anume Olexa, din satū Comorzana».

Iscălește: Vl[ă]d[i]ca Iosif.

Pecete cu: «Stoica Ios. bj. ml., Maram...» și cîrja.

V.

La un act privat din Sighet, 19 Iunie 1715, iscălește «Serafim episcop», despre care se spune că locuia în Petrova. Pecete roșie, ruptă ².

VI.

Deregîtorilor și tuturor boiarilor..., aflîndu-sî adunare de fraț la s[fe]tea mînistire..., Coman Toate[r] și cu nepoții sîi, Coman Lupul, Coman Mîtei, avîndî sușig mare pentru ceale sufleteștea pentru sufletul sîū și pentru sufletul unū fiū ce

¹ Cf., pentru episcopul Stoica, Nilles, *Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae orientalis in terris Coronae S. Stephani*, I, pp. 268-96 (urmează inscripția de pe antimisul de acolo în alt capitol al cărții aceștia); Tit Budu, *Disertațiune despre episcopii și vicariii romîni din Maramureș*, p. 56 și urm.; Bunea, *Vechile episcopii*, p. 102 și urm.

² «Popa Ștefan», în călugărie Serafim, era cunoscut ca episcop pentru anii 1712-3, în cursul căroră e pîrit ca bătăuș și bătut el însuși (Bunea, *l. c.*, p. 105).

aū avutū, ce i s'aū tîmplat moarte de tîlari, neavându cu ce putea plini canun ce i s'aū dat duhodnici, oluindū 4 fârtae de pămîntu carele singur cu palmele sale l-aū ficut din pidure vearde,—într'acesta formî oluescu eū Coman Tcader acestū iosag sv[in]teî mînistirî să-i fia nacū (*sic*), pânî unde va ținea Maica Preacistî lîcașul Svinției Sale nime să nu simțiască, niē din frați, niē din nepoț, ce să fie ġuruința noastră în loc. Iarî carele s'arî afle a zminti ġuruința noastră, acela să hie afurisitū de 318 o[te]țū ce aū săborît la Nicheia, și 12 Ap[o]s[to]lî, și Maica Preacistî înci si-î fie pîrășe, cînd va vini dreptul și nefițarnicul a lui H[risto]s ġudeț. Și de noi picitoși înci si hie neertat. Și oslași acestū iosagū: despe răsîrit somsig Hojda Nechita, despe partea din ġos sîmsigu Coman Lupul. Cursul anilor de la H[risto]s 1717, mes[ia] Noem[vrie] 22. Scris la sv[in]ta mînistire Moisei.

Popa Lupul Titescū din Seliște. Ačasta carte este a Ūmăenilor.

[Însemnare pe dos de la] nepotul lui Ūmău Toader : aġungându-mă sușig, am vinit la sv[ă]n[ta] mănăstire, și am luat 2 fonți de čară pe[n]tru 2 fonți, și eū, ce am găsit de nași mei, nu străc nemică, ce întărescū ; și cine s'arū găsi . . . Aū fost și preutul Ion din Săcel așisor Svântului Săborū. Și cine arū străca ačastă scrisoară, unul ca acela să fie de globă de 12 florițū,—să è deregătoriî. Și locul tot să fie mănăstire.»

VII.

«Gheorghe Gavrielū Blajovschi, cu mila lui Dumnezăvū și svântu apostol[icesc] Scaunulū cu bunū darū ep[isco]pū Ainan-schiî (*sic*) de la Mucačū și a Maramurășului, iproč.» Circulară pentru rugăciuni. «Potrupopū Vasălie. . . din Giulești și vicariușū a svănūtului soborū a Maramorășului¹.»

VIII.

«Dan în Pojon, în a 28 de zile a lui Iunie 1741.» «Mihaiū

¹ Pentru Blajovschi (episcop 1738-42), v. Nilles, *l. c.*, II, pp. 500, 870.

Ionaș» scrie despre lucrurile de la Curte, către «cinstiți boeri din Apșe-din-mijlocu».

IX.

«Anul 1750, Fevruarie 21 dni.» Eū monachia Ccasiia» dă zapis «jupînului Gheorghie otnogu Chiș», pentru «un ștucū de loc care iaste din jos, dreptū florinți 16». Marturi: «ierei Dimitrie Duma, ierei Nistor».

Scrisoare brașoveană.

X.

Pace și sănătate pofūtimū de la milostivul Dumnezeū dumnilorū voastre, cinstiți boeri, făcători de bine și de dreptate. Alta nu avemū pe dumnilorū voastre a vă înștiința cu scrisoarea, fără numai de ačasta, ce ne rugăm, jupăne jurate și la aceialalți purtători de grijă, carei vă aflați la acel cinstit Scaunū, carele noi nu prè bine știm a vă scrie titulușul dumnilorū voastre precum să cade și să cuvine a vă cinsti,— iacătă eū Niculae Șuchia din Maerū mă rogū dumnilorvoastre să faceți bine să-m dați ce iaste al mieū, că nu sântū vinovatū cu nimica, nici fičori miei, nici 'slugile mele, căce dumnilorvoastre santeți harnici a vă scoate munca și paguba dumnilorvoastre, căce că totū nu să plătește paguba dumnilorvoastre cu acești boi a mei. Ci, ce va hi paguba dumnilorūvoastre, va eși de la vinovații dumnilor voastre. Iară eū nu sânt vinovatū cu nimica; căce că eū amū tot supăratū la Domnie să-mū porte de gândū, iară domniū aū zis să lasă pe'nchitinel, căce că ar face destul de la vinovații dumnilorūvoastre, iară al mieū im va eși. Ce eū mă rogū dumnilorvoastre să-m daț bunul mieū acasă, căce că, până s'a îndirepta lucrul și până a face destul, iaū sântū de pagubă mare; căce că casa mi o țiu cu cheltuială, și dumnilorvoastre încă țineți boi cu cheltuială, că să iarūniază. Iară bine să știți dumnilor voastre că s'a face destul pintru paguba dumnilorvoastre, căce că domniū aū forte grijă mare a vă face destul, și noi cu sătenii noștri încă ni-am nevoi a vă scoate de la cine ce vă va hi luatū, până într'un banū. Numai să ne trimiteți omū,

și cu scrisoare, cu suflet drept, cum și ce pagubă aveți de la Măerenii noștri, căce că forte ne vom nevoi a vă plini; căce că știm că vă săntem vecini, și avem a mai trăi unii cu alți, și n'i voia să facem pace, și n'i voia să trăim cum am trăit și până acum, și noi, și părinții noștri. Deci, iată că mi-am trimisă această slugă, și dumnilorvoastre încă să trimiteți om crezut al dumnilorvoastre la noi, să facem isupravă acmă în iarnă, căce nu săntu toate așezate. De această ne rugăm dumnilorvoastre.

Alu dumnilorvoastră voitoriu de bine, eu Nicolae Șuchia dinu Maeră, și cu alalți sătenii, mai mici și voitori de bine.

De această să fie în știre dumnilorvoastre că ai mei săntu 9 boi de jug și un jungu, iară alți, cine ce pagubă va mai avè, eși va ceruca.

Anni D[om]nului 1751, Noemvrie 21 zile.

Cu multă fericită sănătate să să dè această scrisoare în cinstita mână dumisale jupânului juratului dinu Cohia, cu sănătate să să dè.

XI.

«Vleat 7267 [1758 9].» Egumenul Calistrat de Putna arată cu privire la «o sfântă mănăstioară ce să află la Moisei, cărie-i estî hramul asemene ca și la mai sus numita măn[ă]stire noastră, pre care dând-o ctitorii, au numit-o să fie mitoc sfintei măn[ă]stiri Putni». Roagă pe toți archiereii și «cinstiții de mare niam boeri», să ție în samă închinarea. «Pentru că și aicea în țara noastră a Moldovii sănt măn[ă]stiri și biserici, și au pace de-ș țin toată rânduiala și dogmele Apusului, de nime întru nimică schimbată sau strămutată, atât den preosfinții arhierii, cât și de tot cinul bisericesc; încă le dăm toți mare cinste și laudă, după cuviință, și de la făcătorii de milă boeri și neguțătorii săntu căutați și miluiți, căruce cât îi iaste mila și îndurare lor».

Iscălit: «*Calistrat, eg[um]enul Putni и въс събор*». Pecete: «Pecetea sfintei mănăstiri».

XII.

«În Săpița, în luna lui Dech[em]vrie 28 de dzile, 1780.»
 Mărturie de la Bozgeheu Pinite. «Derabü de locü cositorü . . .
 Mejdeșü de o lature . . . Bizoșecü : Popă Grigore, Hicăta
 Ștefanü, Ișaacü Ionü, Popü Toderü.»

XIII.

«Noi mai gos iscăliți, lăcuiori în varmedea Maramureșului,
 în erașulü de susü, satü Borșa, dămü ačastă testimonie pre-
 cinstitulü d[o]mnü în varmedea Maramureșului, mai cu ade-
 văratü părinte și stăpînitoriü alü erașului de susü, Soplonțai
 Pavelü, ğuratü-mare.» Ii recunosc ostenelele. «Borșa, în 8 zile
 Iunie, ano 1801 . . . Mihaï Dumitran, nemiș birăü, Dancî Ioniță,
 strajameșter, Timiș Matheiü, Ivașco Mihaï, vătavü, Mihaï Ion,
 cîrsnicü, Ion Sima, Timiș Ștefan Hovre, Mihaï Vasilie a Naci,
 Mihaï Oneți a Popi, Stețco Vasilie Bihol, Ivașco Grigorie zăti,
 Dancî Găvrilă Cramaș, Stețco Ghiorghî, Mihaï Filipü Măgă-
 rete, Timiș Istratie a Petri, Dancî Pricopü Prăhar, Danü
 Ștefan Pleavă, Timiș Tifor Șubra, Timiș Nițul, Timiș Istratie
 Cofă, Timiș Găvril Țiguï, Grad Dumitru, Mihaï Găvrilă Pă-
 truțan, Timiș Vasilie Săcere, Timiș Niculaï, Timiș Găvrilă
 Raita, Timișü Ioan a Puchi, Timișü Văsilie Ūoată . . . Bal-
 magi Procopie, notarișü loculuï».

Pecete cu o capră și «Sigil[lium] pos[sessionis] Borsa; 1786».

V.

Registrul parohiei maramureșene a Giuleștilor (1755—1781).

Рокъ Бжїа ѡфнѣ, мѣа априла, дня 1, за приходом преке-
ленѣишого ѡца Данила Гакриловнчъ вѣкарїа Мрамороского
зача сїа писати метрика сїа при церкви ДСВлескон¹.

[2.] Matricula ecclesiae parochialis Gyulafalvensis sub pro-
tho[pres]biteratu reverendi Andreae Rednic, ab anno 1775.

May 12. Baptizata filia Gregorii Rednik et Paraska R...
sa filia Ierina, cuius patrinus fuit Stephanus Rednik aj Vas-
skan.

Pop Andras.

13-tia. Baptizatus Ioannis Arasan et Iannae Pop filius,
Ioannes, cuius patrina fuit Maria filia I[o]annis Rednik.

Pop Andras.

Testor omnes ex parochia mea personas usque annos 7
s. confessionem paschalem percepisse et communicasse.

Pop Andras.

18 May. Sepulta filia Ladislai Mititel, Euphrosina, anno
rum 12.

Pop Andras.

13 Iunii. Sepulti sunt fillius domini Stephani Rednik, Si-

¹ Jocuri de condei:

•Rădnic Ioon [sters]. Pirle Ion; 1774.

O cocoană Mărica aū murit. Bun condeiū, bun din...

Bandre Lupū aū plătit. Și Ion fečoru, 2 măriș... [de la punct, sters] Ionu
luī Lupe s'aū plătit. Și Vasalie Safta s'aū plătit plată. Pop Ionaș n'aū plătit.
Ia pop Cupul. Pe dos, însemnări ungurești din 1787.

meon, Ioannes I[oa]nis Arasan filius, Hote Timok, Cosma filius, et Maria, filia.

30 Iulii. Ienluj (*sic*) filia, Barbara filia.

4 Iulii. Pelagia filiolla Demetrii Pop, alias Karete, sepulta, annorum 6.

Baptizatus puer Gabriel dictus, Ananiae Beres filius, patrino Iona Rednik a Padei.

13 Iulii. Batizatus et etiam sepultus filius Ladislaus Ak-seniae Borka vocatae, qui fuit spurius.

Andreas Pop.

28 Augusti. Sepulta filia Rednik Vasskok, Haphia vocata

Andreas Pop.

29 Cuiusdam Ruteni filia, Theodora vocata, sepulta est¹*

20 7-bris. Baptizatus filiollus Ioannis Rednik, Alexander vocatus, patrino Stephano Rednik Vasskan existente, 1755*.

23 8-bris. Michaëlis Barla filius Iacobus baptizatus, patrina Helena Rednik, consors d. Ioannis Rednik.

Popa Andras.

14 9-bris. Volffg. Visoan filius, Philippus, et Alexii Rednik filia, Ioanna, patrina Kalina Rednik, filia condam Nicolai R[e]d[ni]k, baptizati.

Eadem die filius Andrei Orgh, Ioannes, baptizatus, patrina Pelagia Rád, consor[s] Simonis Rudsina*.

Item Simonis Ardelan filius sepultus.

Theodorus Pop.

30 Xbris 1755. Baptizata filia Anisia Orgh, Szaplonezai Vassily et Mariucza Dzoban, patrina Rudzina Palagia*.

18 Februarii 1756. Demetrius Borka cum Anucza Ardelan copulatus, assistente Ioanne Rednik*.

Eadem die baptizata filia Calistrati Persa, Anucza vocata, patrino Stephano Rednik seniore*.

Anno 1756, die 11 Martii, baptizatus filius domini Stephani Rednik fiscalis, nomine Gregorius, patrina domina Theodora Rednik, consorte Stephani Rednik Vasskan.

Andreas Pop Rednik.

¹ De aici înlocuim iscălitura preotului Andraș cu această steluță.

28^a Martii baptizatus Iacobus, filius cuiusdam Rutheni, patrina Gafia Pop*.

28^a eiusdem, Simonis Ardelan filius, Gabriel, patrina Helena Rednik*.

20 Aprilis baptizatus filius Iacobus Karete, alias Stefanel, patrina Marika Persa.

21^a eiusdem filius Niceti Csurtye, Georgius, baptizatus, patrina Pelagiya Cziplé, consorte Alexii Rednik.

20. Sepultus filius Michaelis Cziczaj. Simon, annorum 17, anno 1756*.

In festis paschalibus ante et post omnes ad ultimum in mea parochia existentes confessi sunt, et comunicarunt*.

17 May. Baptizatus filius Ionae Rednik iuvenis, Antronik, patrino Iona R[e]d[ni]k seniore.

Eodem die Theodori Hosan filia, Andronika, patrina Sofronia Metelis*.

Singari Grigucza filia, Maria, baptizata, assistente Akssenia, consorte Ioannis Orgh, item Nicolai Singari filia eiusdem nominis, assistente Lupa Bandre, 2 Iulii.

*Andreas R[e]d[ni]k
praesb[yt]er.*

24ta 9-bris. Baptizatus filius Gregorii Rednik, filii Ioannis, nomine Nicolaus, patrina Helena Rednik, consorte Ioannis Rednik, 1755*.

Item Ioannis Rednik, Niceti filii, baptizatus filius, Nicetus nomine, patrina Ierina Jura.

Andreas Rednik, parochus.

10ª Martii 1757. Baptizatus filius nomine Kondrat, Ioannis Orgh, patrina Pelagia*.

12 eiusdem mensis, Andrej Orghoss filius, Fteofan, patrina Palagia Rád*.

21ª eiusdem, Petri Oanzae filius, Florianus baptizatus, patrina Anastasia Marina, Ioanis R[e]d[ni]k cons[orte], 1757*.

1757, die 30 Martii, omnes parochiani parochi Andreae Rednik sunt confessi et sacra communionem provisi*.

1759 die... Hote Timok filius Vasylie, patrino Elia Rednik.

Rednik Andras.

Item Ussuli Koroji filius, Vássilie, baptizatus, patrino Niceto Pop*.

Item, die 10 Martii, Russ Ivan filia baptizata, Vaszile (*sic*), patrino Elia Rednik*.

1762, 24 Febr. Akssenia, filia Gregorii Rednik, baptizata, patrina Maria Kednik, filia Ioannis Rednik*.

11ª Aprilis. Marikuza, filia Ioannis Rednik, baptizata, patrina Theodosia Rednik*.

Item Hote Timok filius, Andronik, patrino Elia Rednik*.

24 7-bris, Rednik Alexa filia, Theodora, patrino Andrea Pop*.

15 8-bris, Zingari Nicolai filius, Solas, baptizatus, patrina Lupa Bandre.

10 9-bris, filius Rednik Ivan, Alexander (?) baptizatus, patrino Thodoro Pop.

Testor aequae anno praesentis omnes in mea parochia sacra communionem usos esse in festis paschalibus.

Idem *Andreas Rednik*,
prothopraesbiter.

рок. 1764.

1. Am botizatü a lu Rușucăi, și s'a numitü Văselü, ș'au fostü nănașă Codroe dinü Bărübăștü, înü luna lui Făurarü 11 zilă.

2. Amü botăzatü a Rusuluï a lui Dumitru, înü luna lui Mai, fata numălă Palaghie, nănașă Rădnicü Ivanü, înü 4 zilă a lui Mai.

3. Înü luna lui Maiü a lui Rusü Ivanü fată ezil (*sic*) Irină, nănașă Palaghie morărița.

4. Înü 5 zilă a lui Maiü, amü botăzatü a lui Rădunicü Vasilie, fată numălă ei Irină, nănașă Iura Gorughie.

5. Înü 23 a lui Maiü amü botăzatü a lui Papü Lupulü, numălă Mihailü, nănașă Rădnicü Ionü.

6. 25 dă zilă a lui Maiü, amü botăzatü a lui Bărüçü Ionü făciörü, numălă Ionü, nănașă Rădunicü Ionü.

7. 2 zile a lui Iunie, amü botăzatü unü prunücü a lui Ionuluï Pătcă, numălă prunücului Chiforü, nănașă Rădunicü Ilieșü.

8. 23 dă zil[e] a lui Iunie, amă botăzată a lui Fără Ionu fată, numălă Agripă, nănașu Popu Onașu.

9. 15 zile a lui Iulie amă botăzată a lui Fără Simionu făcioru Chirilă, nănașu Rădunicu Ilieșu.

10. 31 dă zilă a lu Iunie amă botăzată a lui Rădunicu Ionu fată, nănașu Rădunicu Todosie.

рок. 1765.

11. Botăzat-amă 1 prunucă a lui Rădnicu Ilieșu, 2 zilă a lui Făurară, numălă Ionu, nănașu Rădunicu Ionu.

12. Botăzat-amă a lui Pirujă Vasalie o coconă, înă luna lui Marutie 11 zilă, numălă Sofronă, nănașu Rădunicu Ionu¹.

13. Botăzat-am a lui Rădnicu Grigoru, numele Ionu, 27 de zile a lui Martie, nănașe Rădnicoe.

14. Botezat-am a lui Hotian Timoc, 27, fată Matrona, Martie, nănașe Rădnicu Ilieșu.

15. Botezat-am în 4 zile a lui Aprilu. fată Măriuța, nănașu Rădnicu Lupul, a lui Barză Ionaș.

16. Botezat-am a lui Pop Ionan, numele Gheorghie, nănaș Avrămăscul din Berbești, luna lui April 7 zile.

рокк 1767.

17. Botezat-am a lui Rădnicu Ivan o fată, în luna lui Mai în 20 de zile, Ionu nănaș; popa Toaderu.

18. Botezat-am a lui Ardelian Simion feçoru, numele Isaie, nănașe Çorăniasă.

19. Altul lui Birgiu feçoru, numele Ion, nănașe Pop Ionaș, amădoi într'o lună.

20. Botezat-am a lui Raosu Petre o fată, numele Anisie, în luna lui Maiu 27 de zile, nănașe nora lui Rădnic Ionaș.

21. Botezat-am a lui Rus Ivan o fată, în luna lui Iunie 10 zile, numele Ioană, nănașe soacra lui Ilieșu.

22. Boteza[t-a]m a lui Rohnian Grigor[e] fată, numele Ioană, în luna lui Agust 26 de zile, nănașe Çorăniase.

23. Boteza[t-a]m a lui Rus Vasalie feçoru, în luna lui August în 29 de zile, numele Ioan, nănaș Morariu Irimiia.

¹ De aici, altă scrisoare, mai mare. Apoi iarăși se schimbă.

24. Botezat-am a lui Vasalie lui Nicoară fată, în luna Octovrie, Mărica, nănașe Părasca lui Budiea.

25. Boteza[t-a]m a lui Plămădială feçorū, în luna lui Februarie 1 zi, Ion, nănașe Părasca.

1767, am cununat pe fata ei Răvnic, Ilenă, și au fo[s]tu nănaș ișipanul.

1768.

[Adaus din 1781, unguresc și romănesc. Acesta zice:]
Aū căzut pă fin în 27 a lui Noemvrie în Valea Sacă, pă fânul ei Năstafe, adecă Sănbătă.

[Iarăși adaus, de pe atunci:]

Item, în 31 a lui Dechemvrie s'aū mînat oile în Piçorul Zazei (?) pă fânul mieū, adecă o săptămînă pînă în Crăcunū, Vineri, în zioa Sfi[ntu]lui proroc Daniil.

În 1 a lui Dechemvrie aū căzutu pă finul mieū, în Prelucă.

Iată sări[n]dare pă postul lui Crăcun, 1764.

Popa Adraș.	Acusănie.
Mărica.	† Popa Toder.
Mărie.	Năstafie.
Acusănie.	Paladie.
M. Ștefanu.	<i>Morți:</i>
Mărica.	Pite.
Ștefanu.	P. Ștefan.
Vasălie.	Lupe.

6.

Toderū.	Tămaș.	Berce.
Acsănie.	Năstafă.	Găvrilă.
Grigore.	Ghiorghie.	Măriuța.
Ghiorghie.	Palaghie.	Ionu.
Ionū.	Ghiorghie.	Mihaū.
Vasalie.	Paladie (<i>sic</i>).	Ionu.
Neti[ta]	și doți a loī.	Ionū.
Palaghie.	Thoma.	Savă.
Ion.	Grigorie.	Icnatū.
Acsănie.	Mihaū.	Dumitr[u].
Mihaū.	Ionu.	4 mărieș.
Toderū.	Zaharie.	Bahocu.

Gahia.	Mărica.	Frăină.
Timofie.	Acsănie.	Năstafă.
Acsinie.	Văsile.	Vasalie.
Ană.	Timohie.	Todoru.
Ionū.	Năstafă.	Ionu.
Todor.	Ionū.	Ionū.
Moi[ș].	Todorū.	Paladie.
Ionu.	Cozma.	Danu.
Paladie.		Irină.
		8 mărăeș.

Virūvară.	Jacob
Grigorie.	6. 2 merți d[e] g[r]ău.
Ionū.	Odotie.
Alecsa.	Odoti.
Mărie.	4 florinți, 16 pot.
16 mărăeș.	Timoc.
Ionaș.	Todosie.
Dumitru.	Netita.
Acsănie.	Ionū.
	Mărie.
	Po . . .

† Aū murit mama Gïoti.

† A muritu fata Zubūtiî.

† Aū muritu făciorul lui Băledrup.

† Aū muritū Rugină, cu muere.

În anul 1770 am botezat pr[u]n[c]u]l lui Onul Rotăriți, și aū fo[s]tu nănaș Feiru Ionu, moșe Beoca Odrei (?),; Octovrie 22.

1770, am botezat un prucu a lui Iono Morarului, și aū fostu nănașe fata lui Bode Ilișu, Mărie.

Noevrie 7 zile, am botezat pă pr[u]n[c]u]l lui Milei (?) Ivan, și aū fo[s]tu nănașa Bode Ilesoe.

1771. Metrică.

Fata lu Macoveeșu aū făcut cocono, număle Ionu, și aū fo[s]t nănașe Acsănie lui Onu Netie.

1771, Inuori, 1 zi.

Fata ei Revnicu Ionu, Mărie, aŭ fecutu unu fecioru, și-i număle Ionu, nănașe preutasa lui P[o]p[a] A[n]drașu.

Martie 3 zile, ammu bozetu pruncul lui Zahocu, și e nănașă Adindoe.

Așa se știi am botiazatu pe o vata a unu Rus Mihaŭ, și-i nănașe Părăscă.

Pră unu Țiganu anume Petre, muere lui aŭ avut pru[n]cu, nu Strutură (*sic*), și-i bot[e]zetu în Giulești...

În Ferești.

Am botezat pă Oanța Mărie, și aŭ fost nănașe Rednicu Toader, și nu-i miruitu, și plata nu o'ŭ dat, că n'am af[l]at mirulu. Leat 1771, mșă April 5 zil[e].

În luna lu Aprilie 5, înu 24 de zile, am bo[te]zat o conă, și nănașe Iuroe, și miruitu; a ȝuratalui.

Într'aciasta lună am îngropat pă Înre Uțu, 1771.

Într'aciasta lună amu îngropatu pe Srbaca.

Înu luna lui Maiu în 8 zile, am botezat pru[n]cul socăciții ȝuratalui, fecioru, și-i nănașe Ibroe.

Înu luna lui Maiu 12 zile, amŭ botezat pru[n]cul lui Albașu și o fătută a Vetu lu Popa Petre, și la amidoi Adrășoe nănașe; 1771.

Înu luna Iulue 20 zile, aŭ botezatu pre fata Țigana Ia[n]col, și nănașe ... Țifroe.

1771.

În luna lui Maiu în 21 am îngropatu pe fata lui Revnicu, I[ri]na.

1771.

În luna lui Iunie înu 8 zile am îngropatu pe Țifroe.

Într'aciasta lună în 10, am botezatu pă fata lui Plămădelă, și nănașe Părăsca Budi.

Într'aciastă lu[nă], înu 14 zile, am îngropatu pe muere lui Vasalie a Epanului.

Întru aciastă lună, 20 de zile, am îngropat pă muere lui Macoveeșu.

Înu 21 am botezat pă o fată a lui Berce Ivanu, și-i nănașe Revnicu Acsănie.

1771, nuntă trebă să fie, anume Bușu Macovei cu Măr

dinu Giulești; pe Duminică va fi nu[n]ta; luna Săpte[m]vrie 20.

1771, Săttăvrie 7 zile, am cununatū birăul ei Ilene cu Idreiūtoe. 9 zile, amu îngropatu pă fata lui Birüle Pătru.

10 zile amu botezatu pru[n]cu lui Răvnicu Simionu, și nănașe Adrășoe.

Înu 10 zile, am îngropatu pru[n]cu lu Berbeștanului.

12 zile, botezatu pru[n]cul lui Beledrug Ursul, și nănașe O[n]cïoe.

Înu Ferești, am îngropatu unu mut ce a căzutu dintu meru acolo; numi n'areți popă de soboru, că-î bugătu popa Ștefanu și cu popa Costanu, că elu isprăvește tote, dinu leturghî afară; eū mă trudescu pă nemică.

1772.

La Giulești, Ghenorie 17, aū tocmitu de nu[n]tă fata Revnicu Ilană, Porușunoriță, cu feciorul lui Carețul Grigore, anume Ionu, și nu-ș s mnenic. Popa Chifor, parohuș Giul[e]ști.

1772, pe neo.

Feciorul ăupinului Răvnicu Vasalie, Ionu, a tomitu cu fata Morarulu Simionu, feciorul ei Porușunaru, și nu-și su nimică. Popa Tif[or], Inorie 24.

1772, am îngropatu fa[ta] lu Revnicu Grigoru, Feurare înu 4 zile.

Înutr'aciasta zi amu îngropat unu pru[n]cu a lui Iacobu.

Înu anulu 1772, Feurare 8 zile, a fecutu nuntă feciorul lu Nicoră cu fata Șede, și și-su nimică.

1772, Hotenu T[u]doru, omu slobodu, aū tocmitu cu văduva a Revnic Ionū din susū Porușunoriță, Mărinčuța, fecerul Iacob.

1772, i cunatu feciorul Epanului cu fata Ionū Frați; nu și nimică, și sintu omeni slobozî.

În anul 1772 amu îngropatu pru[n]cul lui Rus Iani, Onu.

Înu anul 1772 cununatu pe Borūce Netita cu Pop Acsănie, cu slobozenie de la vicarișu; Feurare 12.

Feurare 14 zile, amu cununatu pă Țiple Petre cu fata i Netitesă: o parte a ci[n]ce, o parte a patra, cu blagoslovenie de la vicarișu; 1770.

Porușinarî. 1772, Feurare 14, am cununatu pe fata lui Faru

Virütomu, și o'ü (*sic*) înu Vale Porcului: nu ș'ou fosütu nemică.

Înu luna lui Feurarie înu 25, am îngropatu o fătută a molarulu[i] înu Ferești.

РСК БЖН 1773.

Moișu Mihaiü, 3 feceri are, fer Ioanü, aü murit: Vasalie, Dumitru, Vasal[ie].

Ferü Ignat mom ș[i] Anuțe aü 2 coconi: Toder, Cîină.

Rădnicü Șimon, holteiü, fecioru lui Fer Ioană: o fată fecioară.

Ferü Virtom cu găzdoia lui, Borodi Mărie, fecior: Grigor[e], altu, Ion, o fată: Gafie, Axenie, Ioană.

Ferü Ivan, găzdoia n'are, și feciori 2: Grigor[e] și Toma.

Ferü Simion, cu găzdoia lui, Pop Gafie, feciori 4: Ionü, Chirilă, Timocü, Grigorü, fata: Ioană.

Ferü Ionü, cu găzdoia lui, Birgău Mărica; 3 feciori: Ștefan, Gheorghie, Ion. Fete: Agripă, Călina, iară Agripină.

Codre Toma, cu soața sa, Pop Mărica, fecioru Dorotheiü, cocoana Năstafă.

Codre Pătru, cu soața lui, Bleda Mărie.

Codre Dumitru, cu soața sa, Pop Ionă,

Berce Timocü, cu soața sa, Todosie, feciorul Nechita, și muere lui, Vāsile (*sic*); fete: Ioană și Mărie.

Berce Ionü, muere lui, Boris Mărica; ficiorü: Chirilă și Ion; fete: Todosie, Irinî.

Berce Ivan, cu soața sa, Griguce Anuțe, feciorü: Pătru; fata: Părasca și Mărie.

Berce Gheorghie și muere lui, Slovan Nede; feciori 2: Andraș și Toade[r]; fete 3: Vāsile, Mărie, Todoră.

Rednicü Ioanü, nepot aü murit.

Rădnicü Toma, cu soața sa, Moiš Măriuțe; fată: Irină.

Rădnicü Toder, cu soața sa, Acsenie, și fecior Ion.

Pop Andraș, cu soața sa: Iștoc Palaghie; feciorul: Ion, cu muere, Rădnicü Acsenie; fată: Părasca. Altü feciorü: Nichita, cu soața sa, Iura Mărica; are 5 feciori: Ionü, Isaie, Tanasie, Leonție, Toadir.

Pop Dumitru, cu muere lui, Acsină, fecior: Gheorghie; 3 fete.

Pop Lupul, cu soața sa, Berce Vāsile (*sic*), feciori 4.

Rad[u], Odochie.

Pop Ioanaș cu muere lui, Mărica, fecior 2 : Dumitru și Ion.
 Pop Lupul, cu muere lui, Fonta Iliană, fecioru : Ursul, fete
 2 : Mărica și Părasca.

Pop Toaderu, muere, Bălin[t] Irină; are un fecior și 2 fete.

Pop Ionaș, muere lui, Mărica; 3 feciori, 4 fete.

Pop Ionu, cu muere lui, Bule Antinie, fată 1.

Pop Todor, cu muere lui Ardelian Ioană; fecior 1, fete 2.

Bedeoan Odochie; feciori 3, fată 1.

Rădnicu Iliană, feciorul Simion, o fată : Todoră.

Rădnicu Olexa și muere lui, Morozan Mărie; feciori 2,
 fete 2.

Rădnicu Vasalie și muere lui, Goțe Părasca; 1 fecior.

Rădnicu Ionaș și muere lui, Berce Odochie.

Codre Ionaș și muere lui, Bud Ioană; fecior 1.

Berce Simion și muere lui, Codre Mărie; are un fecior :
 Olexa; muere : Țiple Ioană și o fată, Năstafă.

Rădnic Ion și muere lui, Todosca Palaghie, și fecioru în-
 surat, Macoveiu, și muere lui, Călină; 1 fecior și o fată.

Rădnicu Lupul, fără muere, și are ginere : Mînaîli Ionaș,
 și muere lui Părasca : au 2 feciori, 3 fete.

Rădnicu Ilieș și muere lui, Rus Năstafă; 3 feciori și 2 fete.

Rădnicu Ivan, cu muere lui, Făr Mărică; feciori 4, fete 2.

Budu Ignat și muere lui, Rădnicu Mărie; 1 fecioru.

Vișoan Ștefan și muere lui, Găilian Palaghie; 1 fecior și fată.

Bălin Ion, cu muere lui, Pinutu Ioană; are 1 fecioru și
 3 fete.

Nicofor Pop Ioanaș; 2 feciori însurați, și 2 holtei, și 2 fete.

Rădnicu Grigor[e] și Iura Părasca; 2 feciori, 3 fete.

Rădnicu Gheorghiiase, Acsenie.

Pîrie Ursul și muere lui, Crăceștan Mărica; 1 fecior, 2 fete.

Rădnic Ioană; are 3 feciori și trei fete.

Rădnicu Dimitru și muere lui, Bîrle Ioană.

Rădnicu Vaselie și muere lui, Părasca; 1 fecior însurat, 2
 holtei, 1 fată.

Rădnicu Simion și muere lui, Fegheș Mărie.

Rădnicu Ionaș, muere Miron [*sters*] Codre Frăsină; fată
 1, fecioru 1.

Rădnicu Nechita, muere Herniceștan Ioană; are 4 feciori și o fată.

Rădnicu Olexa și muere lui, Palaghie; feciori 3, fete 2.

Rădnicu Ionaș și mueria lui, Tasie; 1 fecior, 6 fete.

Pîrie Istratie, cu Iura Mărica; 1 fecior și 2 fete.

Pîrie Ionu și muere lui, Erină, fata: Iliană.

Petric Mihaïu și muere lui, Ioanin Văsilie.

Pîrie Șimon și muere lui, Odochie; 2 fete.

Minăilă Timocu și muer[e] lui, Mărie; 1 fată.

Foale Nechita și muere lui, Odochie; 1 fecior.

Rădnic Ștefan și ăupîniasa sa, Soplunțai Anuțe; 4 feciori, o fată.

Rădnicu Vasalie, cu ăupîniasa sa, Rațu Eva, și maica lui, Irina; 1 fecior, 3 fete.

Berce Acsenie; birbat n'are; și are 2 feciori, holtei.

De vârstă aū murit prănci; 1785.

În 20 a lui Iulij, a lui Ursu Andraș (?) un prunc Andraș.

În 23, a potului (*sic?*) un prunc.

În 1 a lui August, a lui Ioa[n] lui Măterețcu 1 prunc, anume Matheiū.

D° a lui Pop Tanase cocona, Părasca.

În 14 a luniū, a lui Budu Timocu un prunc, I . . . .

D° a lui . . . Ion un prunc, anume Iacov.

În anul 1778, în luna lui Aprilie în 5 zile, adecă în Joi Mare, sîntu preoțitu de Exțelenție Sa de ep[is]c[o]pū Bacinschi Andrei, în orașul Muncaciului.

În anul 1778, în 21 a lui Aprilie, am botezatū pă pruncul lui Ardeleanu Găvrile, ginere lui Lupu, anume Mihaï, a că-rue nănașe aū fostu ăupîneasa lui Potoc Ștefan din Berbești.

1778, în 30 a lui Aprilie, am botezatū și am miruit pă prunca lui Feteian Ursu, anume Pelaghie, a cărie nănașe aū fostu ăupîneasa Ileană a lui Rednic Onciul.

1778, în 17 a lui Mai, eū preot Theodor am botezatū și am miruitū pă pruncul lui Ivonu lui Pătcă, a morariului, anume Theodor, a căruia nănașe aū fostu j[upîneasa] Năstafa lui Rednic Ilieși.

1778, în 24 a lui Mai, eū preot popa Ionașu de la mînă-

stirea, an botezatū și an miruitū pă pruncul lui Ardelean Ionu, Ivan cel *mik*, anume pă Mihaï, a căruie nănaș aū fost —.

În 1778, în 1 a lui Iulie.

Eū preot Theodor am botezatū și am miruit pă pruncul lui Bodîrjoc Ivon, anume Chirilă, a căruie nănașă aū fostū j[upîneasa] lui Pop Nechita.

Anul 1778.

Am botezatū și am miruitū pă pruncul lui Ard. . (*sic*).

În 5 zile a lui Augustū, preotul popa Ionaș aū botezatū și aū miruit pă cocona lui Pop Nechita, a cări nănașe aū fost j[upîneasa] Rednic Ileană, a cărie nume e Marie.

În 12 a lui Augustū, eū preot Theodor am botezat și am miruit pă prunca lui Pop Vaselie, anume Odochie, a cărie nănașe aū fostū Red[nic] Părasca.

În 19 a lunii lui August, eū preot Theodor am botezat și am miruit pă prunca lui Feriū Grigor[e], a lui Ivan, anume Mărie, a cărie nănașe aū fost j[upîneasa] Măricuța a j[upînese] a Ilene.

În 4 a lui Octomvrie, am botezat pă pruncu lui Codrea Thoma, anume Ivon, și l-am miruit; a căruie nănaș aū fost Măricuța Rednic, Ileana.

În 7 zile a lui Octomvrie, am botezat pă prunca lui Moişă Mihaï, anume Mărie, a cărie nănașă aū fostū Rednic Măricuța din Berbești, a lui Rednic Ștefan, și o am și miruit.

În 7 a lui Octomvrie am botezat și am miruit pă pruncul lui Rotariū Dumitru, anume Thoma, a căruie nănașe aū fostu Morariū Irimiasă.

În 15 a lui Noemvrie, eū preot popa Ionaș am botezatū pă prunca lui Morariū, a j[upînului] a lui Vasalie, anume Mărie, a cărie nănașe aū fost fata Bandrei, Catalină.

În 24 a lui Dechemvrie, eū preot Theodor am botezatū pă prunca lui Ursul Ananie, anume —, a cărie nănaș[e] aū fost Ileana lui Părăschii Budū.

În 1775.

În 20 a lui Ianuarie, s'aū botezat de d. vicariușu pruncul Rednic Gheorghii, anume Ivon, a cărie nănașe aū fost j[upîneasa] Rednic Vasalie.

În 26 a lui Ianuarie, eü preot Theodor am botezatü pä pruncul lui Moldovoi Mădăran, anume Gheorghie, a cäre nănașe au fostü preoteasa më.

Într'aceiaș zi am botezat pä pruncul lui Berce Olexa, anume Cozma, a cäreia nănașe aü fost j[upîneasa] *Rednik* Părasca, a lui Budiü.

În 1 a lui Februarie, p[reot] popa Ionaș aü botezatü pä prunca lui Țigan Petre, anume —, a cäre nănașe aü fost preoteasa më, Palaghie.

În 26 a lu Februarie, eü preot popa Theodor am botezat pä pruncul lui Rednic Nechita, anume Vasilie, a cäre nănașe aü fost j[upîneasa] Rednic Ileană.

În anul 1779, în 26 a lui Februarie, la patru ciasuri pînă în zio, adecă Lunü, aü născut prunca më, anume Mărie, și s'aü botezat și s'aü miruit; nănașe aü fost j[upîneasa] Redicoie, și botezată de d. vicariș Chiseghi.

În 4 a lui Martie, am botezat eü preot Theodor pä copilul ai Zuza Ioane, anume Theodor, a cäre nănașe aü fost muma më, Feriü Mărica.

În 3 a lui Martie, am botezatü și am miruitü eü preot Theodor pä prunca lu Trufan Mărie, a Țigăncei, adecă copila anume Axănie, a cäre nănașe aü fost Rusü Îndreiasă.

În 27 a lui Martie, am botezatü și am miruit pä pruncul lui Berce Andreș, anume Ștefan: nănaș[e] aü fost muiar[e] më, și aü și muritü.

În 28, eü preot Theodor am botezatü și am miruit pä prunca lui Feriü Ignat, anume Mărie, a cäre nănașe aü fost Pop Nechita.

Întru aceia zi, și pä pruncul lui Bud Ignat, anume Chirile, a cäre nănașe aü fost preoteasa Odochie.

În 2 a lui Aprilie, am botezatü și am miruit pä pruncul lui Feri Văsile, anume Iosib, a cäre nănașe aü fostü Feriü Toma.

În 15 a lui Aprilie am botezatü și am miruit pä pruncul lui Hote Măței, anume —, a cäre nănașe aü fostü Feri Mărica.

În 17 a lui Aprilie am botezat și am miruitü doă cop[il]e a lui Ardelean Luca, anume Ioană și Năstafă, a cărora nănașe aü fost Pop Ion, a lui Andreiaș diaconului.

Întru aciasta am botezatü și am miruitü pă pruncul lui Ion a Porfîrea, anume Simeon, a căroră nănașe aü fost Iere-miasă Măriuța.

În 14 a lui Maï am botezatü și am miruitü pă prunca lui Ion ai Văsile, anume Palaghie, a cărie nănașe aü fost Ioaneasă.

În 22 a lui Iunie am botezatü și am miruit pă pruncul lui Ion a lui Mătăleşicu, anume Ion, a căruie nănașe aü fost Părasca lui Budü Ianoș.

În 7 a lui Iulie am botezatü și am miruit pă prunca lui Rus Grigor[e], anume Ana, a cărie nănașe aü fost Năstafa lui Ilieși.

În 22 a lui Iulie am botezatü și am miruitü pă prunca lui Gîrge Onçul, anume Theodoră, nănașe Feriü Mărica.

Întro acei zi am botezatü și am miruitü pă prunca lui Rus Roman, anume Mărie, nănașe aü fostü Rednic Părasca.

În — Augustü am îngropat pă prunc[ul] lui Pițoi Timoc.

În 5 a lui Octomvrie am botezatü și am miruit pă prunca lui Ilie, anume Axănie, a cărie nănașe aü fost Rednic Părasca.

În 13 ¹... pă pruncul lui Feriü Tricü (? Grigore ?), anume Nechita, nănașa j[upîneasa] Ileană.

Și pă prunca lui Ivan a lui Măteleşcu, anume Axăni, nănașe aü fost Rednicü Axănie.

În luna lui Octomvrie, p[ărintele] popa Ionaș... pă pruncul lui Pop Luca, anume Cozma.

În 18 zile a lui Dechemvrie, p[ărintele] Ananie... pă pruncul lui Rusü Simeon, anume Ionü, nănașe aü fost preoteasa mē.

1780.

În anul 1780, în 16 în zile a lui Ianuarie... pă prunca lui Rednic Gheorghie, anume Măriuța, nănașe aü fost j[upănea]sa lui Rednic Vasilie.

Întru acei zi și pruncul lui Birăü (?) Ivan, anume Vasilie; nănașe aü fost nora ei Părască.

În 25 a lui Februari, p[ărintele] popa Dimitrie din Bodești aü

¹ Punctele înlocuiesc de aici formula : «am botezat și am miruit».

botezată pă doi cocoane a lui Rusă Mihaî, și nănașe aũ fost morărița lui Irimia.

Și a fetei lui un copilă.

Numele celor căsătoriți:

În anul 1778 am cununat eũ preot Theodor pă feciorul lui Berce Ivon, anume Chirilă, cu fata ei Rednic Părasca, anume Ileană, a căroră nănașă aũ fost j[upîneasă] Rednic Ileană, soața j[upînelui] Rednic Ivon.

În 29 a lui Iulie¹ . . . , pă rămasa lui Sava Toaderă, anume Tasiu, cu Goje Ivon din Oancicești, fiindă și el rămasă; a căroră nănași aũ fost Chira de la Oancicești.

În 20 aceștii luni s'aũ cununat de părintele popa Ionași, la mănăstirea, feciorul lui Cotoi Ursă, anume Vasilie, cu fata lui Pop Grigor[e], anume Șofronă, a căroră nănașe aũ fostă Pop Nechita a lui Andrașă.

[În 20 a lui August aũ îngropată pă pruncul lui Rednic Ilieș, anume Pinte.]

În 30 a lui Septemvrie, am cununat pă feciorul lui Morariu Simion, anume Ion, cu fata lui Pop Theodor, anume Năstafă; a căroră nănaș aũ fost Rădnic Macoveiă.

În an. 1779.

În 20 a lui Ianuarie s'aũ cununat de păr[intele] popa Chifor Gheorghie socaci j[upînelui] Rednic Ștefan cu o fată din Săpînța, anume Anuță; a căroră nănașe aũ fostă preoteasa protopopeas[a] Pelaghie.

În 24 a lui Ianuarie, p[ărintele] popa Ionaș aũ cununată pă Moldovoi Theodor cu Buzat Mărica din Budești, a căroră nănașe aũ fost protopop[ea]s[a] Palaghie.

În 9 zile a lui Mai . . . , pă Mutu Șimon cu pă Iuga Mărie, a căroră nănașe aũ fostă preoteasa mē.

În anul 1780.

În 4 a lui Ghenar (?) . . . pă feciorul lui Balint Ion, anume Găvrilă, cu fata lui Rednic Ilieș, anume Hagie, nănașe preoteasa mē.

Întru aceia zi și pă fata lui Balint Ion, anume Ileană, cu fecioru lui Popa Atim din Călinești.

¹ Punctele înlocuiesc cuvintele «am cununat».

În 11 a lui Februarie, pă feciorul lui Feriu Ivon, anume Toma, cu fata lui Bodirjoî Ion, anume Părasca, nănaşe j[u-pîneasa] Ileană.

Întru aceia zi, și pă fata lui Pop Grigor[e], anume Părasca, cu Petru Oliță din Berbești.

În 20, am cununat pă fata lui Rednic Ionaș a Marcului, anume Măricuța, cu fecioru lui Bedoan Ivon din Călinești.

În 11, popa Chifor . . . , pă fata lui Pop Lupul, anume Mărica.
1781.

Am cununatü în 7 a lui F[evruarie] pă fata lui Rusü Maer cu feciorul lui Ștefan din Hoteni.

În 7, am cununatü pă fata lui Rusü Mihaiü cu un Moldovoî Vasilie: în Sărbî s'au dusü.

Și iarăși pă prunca lui Ionü și cu cocoana lui Mos.

Și iarăși pă fata lui Sima Vasllie cu un fecior din Berbești.

Și iarăși pă sora Suciului cu un Hărnicestan.

Iarăș întru aceia zi popa Iosib aü cununatü pă Berce Timocü cu fata lui Feri Ion.

În 31 am cununatü pă Ion a lui Nicoară cu pă fata lui Iacob a Epencei, Năstafă.

În 27 a lui Octomvrie am cununat pă Rednic Grigor[e] aî Axănie cu fata a Părascăi Budü, anume Ileană.

În 8 a lui Febr[uarie] am cununatü pă *Radul Nekita* cu pă fata Oncioe, anume Hagie, și iarăși pă feciorul lui jubănu-lui, anume Nechita, cu pă fata lui Pop Todor, și iarăși pă Pițoc Timoc cu pă Ardelean Dochie (?).

În an 1785.

În 8 zile a lui Febr[uarie], a lui Rednic Macovei un prunc, *Simeon*. A lui Ardelean Gabor o cocoană, anume Domniță. A lui Berce Gabor, anume Mărie. A lui Buta Nechite o cocoană, Palaghie. A lui Ilie un cocon, Thodor.

În anno 1782.

A lui Neuc Ion cel mic o cocoană, anume—, nănașă—.

A lui Hăbian Ion un pruncü, anume Găvrilă, nănaşe preoteasa mē.

A lui Morar Ion o cocoană, Pălăguță.

A lui Rus Ion o cocoană, anume Axena.

A lui Hote Matei, cocoană Mărie.

În 20 a lui August, pă prunca lui Berce Onciul, anume Măria, nănaș mama.

Și a lui Bălint Găvrilă, anume Mărie, nănașe preoteasa mē.

Și iarăși a lui Bodărjoc Ion o cocoană.

Și iarăși a lui Pătcă Ion o cocoană.

Și a lui Mut Șimon.

Și a lui *Russ* Simeon.

Și iarăși a lui Andron cocoană, anume —.

În 9 a lui Noemvrie, a lui Zuban Avasalie cocoană, anume Părasca, n[ă]n[ăș]ă Badeaoana.

În 13 a lui Noemvrie, a lui Berlibaş Simeon un prunc, anume Găvrilă, nănașe preoteasa mē.

Și iarăși a lui Vāsile un prunc anume Mihaï, nănașe Părasca lui Budū.

Și iară a lui Rus Iacob, Axenie, năn[ăș]ă : Irimiasă.

În l. 1783.

În 7 a lui Ianuarū, am botezat pă prunca lui Berce Andraș, anume Anisie, nă[nașe] [preu]tea[sa] mē.

În 16 a lui Ianuarū, a lui Ardelean Gabor, anume Măria, năn[ăș]ă preoteasa mē.

În 15 a lui Februarie, am botezat și am miruit pă prunca Strugariului, a lui Vasilie, anume Todoră, nănașe Albășoe.

A lui Grelîș Găvrilă, anume Todor.

A lui Vasalie Cotoi, pruncă, anume —.

A lui Pițoc Timoc.

A lui Bărle Mihaï.

5 Mai, a lui Rednic Nechita un pruncu, anume —, nănașe nora șpanului.

A lui Bărle Ursū.

În 15 a lui Mai, un pruncū a lui Bărle Pătru, Grigor[e]; lam și îngropat.

În 11 a lui Iunĵ, a lui Rednic Simion, prunc, Toder, nănașe preoteasa mē.

A lui Pop Luca o pruncă, Todoră, nănașe Ileana ei Budū.

A lui Vasalie, ginerele lui Vîrtoc, cocoană, Vărvară, nănașe Feriū Toma.

A lui Iuly, a lui Ardelean Irimie (r) un prunc, Andrei.

A lui Toder ai Vărvare o pruncă...

În 16 a acestie, a lui Ardelean Lupe o pruncă, —.

A lui *Ionakj Meteleske* prunc, anume —.

În 8 a lui August, un prunc a lui ginerele lui Pițoc.

A lui Ștefeiu Țiganu un prunc.

A lui Ardelean Nechita un prunc.

A lui Rus Iacob o cocoană.

În 13 a lui Octomvrie, un pruncu a lui Hote Matei, anume Părasca.

În 9 zile a lui Dech[emvrie] un prunc a lui Pop Ștefan, anume Nicole.

A lui Ardelean Andrei, de la mînăstire, un prunc, anume Nechita.

O cocoană a lui Zubab Nechita, anume Pălăguță.

În anul 1788, în 24 a lui Aprilie, s'a înropat Melnic Nechita la mănăstirea Giuleștilor.

În anul 1778, în 20 a lui Mai, s'a răpăusat întru D[o]m-nul, și în 22 aces[teiași] s'a înropat de mine, preotă Theodor, anume Rednic Ilieși.

În 5 zile a lui Augustu an înropat pă Ūoară Părasca.

În 20 a lui Augustu..., pă pruncul lui Ilieș, anume Pinte.

În 21... pă prunca lui Grigor[e] a lui Feri Ivan, anume Mărie, care a treia zi după naștere a și murit.

În 31 a lui Săptemvrie am înropat pă pruncul lui Timoc a lui Pițoc, a căruie nume este —.

În 18 a lui Săpt[emvrie]..., pă pruncul Nechitei Marcului, anume, Athănasă.

În 20 a lui Săpt[e]mvrie..., pă pruncul ei Părasche Ignătesă, anume Dimitrie.

În 7 a lui Octomvrie..., pă pruncul ei Parăscă ai Ignătese anume Ivan.

În 9 a lui Octomvrie..., pă pruncul lui Iuga Iosib, anume Nechita.

În 11 a lui Octomvrie..., pă fata lui Borca Ioan, anume Eodochie.

Și pă pruncul lui Vărtolomei a ginerului Rus Andrei, anume Vasilie.

În 21 a lui Octomvrie..., pă prunca lui Morariu Simion, anume. Și iarăși într'aceia zi ... pă un prapom-meșter, anume Iugaș.

În 27 a lui Octomvrie..., pă prunca lui Rus Dumitru, anume Anna.

În 8 a lui Noemvrie..., pă prunca lui Pop Vasalie, anume Theodor.

Și iarăș întru aceia zi, pe prunca lui Pop Mihaî, anume Mihaiu.

În 11 a lui Noemvrie..., pă prunca lui Grigor[e] a lui Mătește, anume Axenie.

În 11 a lui Noemvrie..., pă pruncul lui Pop Luca, anume Dimitrie.

Întru aceia zi..., pă pruncul lui *Rednik Ion*, a lui Vasalie uî Mătea, anume Theodor.

În 20 a lui Noemvrie..., pă prunca lui Pop Lungul a Frizei, anume Mărie.

În 24 a lui Noemvrie..., pă prunca lui Ardelean Ivan, anume Mărie.

În 25 a lui Noemvrie..., pă pruncul ai Antinie a Leului, anume Ignatü.

În 13 a lui Dechemvrie, p[ărintele] popa Ionaș..., pă copilul ai Irine lui Ionășu, anume Ivon.

În 15 a lui Dechemvrie..., pe pruncul lui Berbeștan Mihaî, anume Petru.

În 18 a lui Dechemvrie..., pă Rotari Dimitrie, și în 20 aceștie pe prunculu lu Rus Dimitrie, Onciul.

În 1779.

În 21, popa Ionaș... pă Zuza (Ćucia, Iuga?) cel bătrân.

În 9 zile a lui Februarie..., pă prunca lui Moldovoî Măria, anume pă Axănie.

În 13 a lui Iulie, am îngropat pă Nicoară, pă șpanul (?).

În 22..., pă pruncul fratel[ui] mieu, a lui Gheorghie, anume Ion.

În 28 .., pă prunca lui Pop Vasilie, anume Eudochie.

În 26 a lui Săptemvrie... pă prunca lui Rosu Simion, anume Ileană.

În 10 a lui Octomvrie..., pă Iernatei Nechita.

În 15 a lui Octomvrie..., pă feciorul Zubeiceï, ai Mărie, anume Grigor[e].

În — Octomvrie..., pă Rus Ivon.

In 15 a lui Octomvrie..., pe o fie a lui Pătru Chirilă A lui Măteï ai Todoroe o cocoană o an îngropatū.

În 1780.

In 8 zile a lui Ianuar..., pă pruncul lui Ivan alū Tomoae, anume Simion.

Și pă un pruncu a Zuze lui Iosibū, pă numele lui —.

Și în 11 a lui Febr[uarie]..., pă Măteï ai Rotăriței.

În 5 a lui Martie..., pă Todoroe, pă Axenie.

În 14 a lui Martie, s'aū răpăusat untie-mieū Ionaș, și în 31 -am și îngropat.

În 31 a lui Martie, pă prunca lui Pop Năchita, anume Asenie.

În 1 a lui Aprilie..., pă pruncul lui Ion a Porfiră, anume Simion.

În 9 zile a lui Aprilie, popa Ionașū aū îngropat pă prunc[ul] ei Ierini Ionășoe, anume Adam.

În 16..., pă Marcul Ionaș.

În 3 a lui Iunie..., pă Tivodor Ilenă.

În 3 a lui Iuny..., pă copila Țigănceï, a Mărie, anume Axenie.

În — a lui Iunie, popa Ionaș... pă pruncul lui Saveï Lupe, anume —.

În 15 Rednic Olexe s'aū îngropatū.

În 20 a lui Săptembrie..., pă Ion al Intriului.

În 28 acel an..., pă fie lui Simionaș.

1781.

În 5 a lui Ianuar..., pă Țiganca lui Strugar Gheorghie, anume Țircă.

În 20 a lui Ianuar..., pă fata lui Melnic Iacob, anume Mărie.

În 21 a lui Februar..., pă Rujină Ion.

În 21..., pă Timocoe, pă Mărica.

În luna lui Martie..., pă Zubanca, pă Mărie.

Si iară pă Rednic Grigor[e], pă Tomoțoi.

În 29 a lui Martie . . . , pă Micăcălul, pă Vasilie.

În 24 a lui April . . . , pă feciorul Ursului a lui Coțoi, anume Alexa.

Întru aceia zi, pă a lui Hote Măteî pruncu, anume Petru.

În 1 a lui Mai, pă pruncu lui Hote Mtăi (*sic*), anume Mihaiü.

Și iarăși a lui Nechita Marcului, anume —, și iarăși pă pruncu lui Ionășcăü.

În 31 a lui Iulie, din vo[e] lui D[umne]zăü l-aü fulgeratü pă Rednic Ion din Ferești, și în 1 a lui Augustü l-am și îngropatü.

În 16 a lui Să[p]t[emvrie], am îngropat pă Pătcă.

În 21 a lui Săpt[emvrie], pă nora lui Pițoc, anume Văsilie.

În 16 a lui Octomvrie . . . , pă Bîrle Mihaiü.

În — Octomvrie . . . , pă Radnic Vasalie.

În 6 zile, pă pruncu lui Berce Onciul, anume Costantin . . .

Și pă muiarea lui . . . Iarăși pă Costan . . . , și iarăș.

În 1782.

În 21. a lui Fe[vruar] . . . , lui Ion a lu . . .

[17]81.

. . . P. Popa Ionașü . . . aü miruitü pă prun[cul lui] . . . Iosib, nănaș . . . t-o Ștefan, anume . . .

În 23 a lui Marti, am botezatü . . . , pă pruncu lui Lazur Ion, anume Iacob, nănașe Morerița Irimieasă.

Întru aceia zi, un prunc a lui Codre Ionaș, anume Vasilie, nănașe Părasca lui Budü.

În 22, popa Ionaș . . . pă pruncu lui Ardeleanü Luca, anume —, nănașe aü fost —.

În 20 a lui Mai . . . , pă prunca lui Bîrle Pătru, anume Irinä . . .

Întru aceia zi pă pruncu lui Berce Alexe, anume —, nănașe aü fostü Părasca lui Budü.

În 4 a lui Iulie . . . , pă pruncu lui Rus Grigor[e], anume Grigor[e].

Și iarăși a lui Berce Onciul prunc, anume Costantin, nănașe aü fost mama.

În 8 zile a lui Săpt[emvrie] . . . , pă prunca lui Țigan Mihaiü, Anna, nănașe Ceperaș Vasilie.

În 8 a lui Octomvrie... , pă pruncul lui Ignatie Berbe, anume —, nănașe aŭ fostu Ion a lui Nechita a lui Indreșu.

În 31 a lui Octomvrie, popa Mihaï Șboremi (?)... pă pruncu a lui Pop Vasilie —, nănașe Păras[ca].

Și iarășî a lui Ion Șcău.

Și iarășî a lui socaciului șpanului.

În 9 a lui Noemvrie... , pă pruncul lui Berce, — anume Mihaï, nănașe aŭ fostu Rogină (?) Axănie.

Întru acele zile, pă fata lui Berce Chirilă, anume —.

Și iarăș a lui Rădnic Gheorghie pruncu, anume Grigor[e].

Și iarășî a lui Rebnic Ion fecior, anume Chirilă, nănașe preoteasa mē.

Și în 21 a lui Febr[uarie]... pă nepotul lui Pop Lupul, —, nănașe aŭ fost preoteasa mē.

1780.

P. Popa Chifor... pă pruncul lui Savel Lupe, anume —, nănașe Potoc Ștefan.

Întăe zi a lui Martie... , pă pruncul lui Grigor[e] sin Măteșie, anume Olexa, a căruie nănașe aŭ fost nepotă-să, Axănie.

Și întru aceiaș zi... pă pruncu lui Ion Fereștenulu, anume Vasilie, nănașe aŭ fost Rednic Toder Fereștanul.

În 7 zile a lui Aprilie... , pă pruncu Țăganului, anume Mărie, a cărie nănașe aŭ fost Petrica Țiganul.

În 12 a lui Aprilie... , pă prunca lui Pop... , anume Mărie, a cărie nănașe j[upîneasă] Ilean[a] lui Rednic.

În 24 a lui Mai... , pă prunca lui Rus Iacov, anume Theodosie, nănașe Morărița Irimiasă.

În 24... , pă pruncul lui Berce Andreș, anume Costantin, nănașe preoteasa mē.

Și iarăș a lui Hote Măteï, anume Mihaiu, nănașe mama.

În 28 a lui Inarie... pă cocona Petresăï, anume —, nănașe aŭ fost Fărü Thoma, adecă Copla.

În 31... , pă prunca lui Rednic Macoveï, anume Irină, nănașe aŭ fost Pop Ion a Șopeï (?).

Și atunce pă prunca lui Feriü Dumitru, anume Irină, nănașe Rednic Părasca.

În 7 a lui Iunie . . . , pruncul lui Birle Dumitru, anume Chirilă, nănaș a fost Ioneasă.

În 14 . . . , pă prunca socacului a Zirii (?) anume Domnița, nănaș a fost mama.

În 20 a Augustu . . . , pă prunca lui Berce Tirilă, anume Anna, nănaș a fost j[upîneasă] Ileana.

Într'aceia zi . . . , pă prunca lui Morariu Iacobu, anume Mărie, nănaș a fostu Ardeleanca.

În 20 zile, popa Chifor . . . pă pruncu lui Zubor Vasalie, anume Matheiū, nănaș a fost —.

Întru aceia zi pă pruncul sluji Morăr[îți] Irim[iasi], anume Maxin, nănaș a fost Morărița Irimeasă.

În . . . a lui August, popa Grigor[e] pă prunca lui Pop Ion, anume —, nănaș j[upîneasă] Rednic Ileană.

Întru aceia zi, a lui Hote Iacov, anume —, nănaș a fostu soru-mè Ioană.

În luna lui Săptevrie . . . , pă prunca lui Ursul . . . , anume Mărie, nănaș preoteasa mè.

În 1 lui Octomvrie . . . , pă pruncul lui Strugaru a lui Vasilie, anume Matei (?), nănaș Feriu Ion.

În 11 a lui Noemvrie . . . , pă pruncul lui Pop Ștefan a Vișovanului, anume Luca, nănaș a fost Rednic Părasca.

În 16 . . . , pă pruncul lui Moldovoii Grigor[e], anume —, nănaș mama.

În 16 . . . , pă pruncul lui Berce Nechita, anume —, nănaș a fost preoteasa mè.

Întru aceia zi, a lui Moș Mihaiū, anume —, nănaș a fost fata lui Rednic Ștefan din Berbești.

În 11 . . . , pă doi prunci a lui Cotoi Ursu, anume Filip și Iacov, nănaș a fost preoteasa mè.

În 24 . . . , pă pruncul lui Ursul lui Ananie, anume Mihaiū, nănaș a fost Părasca lui Budu.

1781.

Birla Pătru dinu șosū aș pletit la nemișu-biraia 16 portorī, la poapa 1 fârdelă de ovesū.

Rădnicu Acsenie aș plătitu la nemișu-birao dătomolu.

Rădnicu Nechita a dat la nemiş-birău, la Ionu lui Vasalie, 1 mărăşu, la popa u fârdelă de hrîşsche.

Ardelanu Ionu la popa o pletit.

Popa totu Birle Ionu; la Ionu lui Vasalie, de totu plătitu.

La nemişu-bireu, la Ionu, a dat 16 potori Făchet Ursulu.

Iacobu Epenci, totu la nemişu-birao. Rădnic Todăr, 1 mărăş o datu la birae. Borcu Simon a datu la popa 1 mărăş, a unu mărăşu datoru, şi u pătacu. Borca Pătre, 1 mărăşu a datu la nămi[s]-birae, 16 potori. Fără Dumitru a datu la popa 1 mărăş, 16 potori la nemişu-birae. Fără Virtom a datu la nemiş-bireu 1 mărăşu, 16 potori. Datoru Ivanu lui Mihaiu totu a pletitu, 16 potori, la Oniga, 1 mărăş la popa. Rusu Ivanu a datu la popa de totu. Bodirjocu Ionu a datu totu la Oniga. Rădnicu Ione a datu totu la părintele. Bădu Ihnatu unu pătacu, datoru la popa 2 mărăş. Bărbeştanu Mihaiu totu la popa. Aşijderea şi Făre Ihnatu. Făre Ivanu nemică. Rădnicu Toma la nemişu-birău 1 mărăş, 16 potori. Datoru Birle Mihaiu 1 mărăş la Toma, 1 la perintele, 1 făr (*sic*) ferdelă de melaiu la popă. Budu Grigorie ei datoru dinu prohodu poapă cu 16 potori, iare pintru popuşina cu 2 mărăşu datoru. Popu Ionaşu cu 2 mărăş.

Slujitori.

Botnaru Alexa şi muere lu, Porfiră, fecioru: Pricop, fata: Gafie.

Melnic Iacob, cu soaşa sa, Anisie, fecioru: Ion şi fete 4: Mărica, Ionă, Năstafă, Acsenie.

Melnic Ivan, cu soaşa sa, Broja Gafie, fecior: Mihaiu, Ion, iară Ion, Titiană, Todosie.

Ardelian Simion, cu soaşa sa, Mărie, fecioru 5: Ion, Măteiu Isaie, Tanasie; fată: Mărie. Unul a murit.

Rus Ivan, cu muere lu, Rus Gafie, are 1 fecioru: Grigor[e] şi Ion; fete: Anuţa, Mărie, Măricuţa, Todoră, 5; iară una a muritu.

Bodirjoc Ion, cu muere lu, Năstafă, fete 2: Părască şi Lupă.

Ardelian Grigor[e], cu muere lu, Ardelian Mărie; fecior: Iosif, fata: Şofronă, Todosie.

- Melnicu Nechita, cu muere lui, Nede.
 Ardelian Gheorghie, cu soața sa, Ioană.
 Ardelian Filipu, cu muere lui, Ardelian Ioană.
 Bleda Costan, cu soața sa, Rădnicu Năstafă, feciorii: Ionu,
 Mițașcul, fata Gafie, 3 feciorii, unul a murit.
 Melnicu Toaderu, cu soața sa, Călină.
 Țințaș Mihaiu, cu soața sa, Năstafă Pop.
 Făcheș Macoveiu, cu muere lui, Borca Ioană, 3 feciorii.
 Ardelian Ion, cu muere lui, Pope Odochie.
 Borca Simion și muere lui, Chișelbe Axenie, și fete 3.
 Borca Petre și muere lui Mărie; feciorii 3, o fată.
 Olar Ile și muere lui, Ardelian Todoră, 2 feciorii și o fată.
 Melnic Ananie, cu muere, Jofie, 2 feciorii, o fată.
 Epan Nicoră, muere lui, Bota Călină, fete 3, una ară copil cu u[n] fecioru.
 Botou Ștefan, m[ueere] Hotian Irină.
 Raoas Petre, muere Ardalia[n] Mărie, 3 feciorii și o fată.
 Epan Mihaiu, cu muere lui, Hozman Palaghie, are 2 feciorii și 2 fete.
 Savă Toader, cu muere lui, Tasie, 1 fecioru.
 Arüdelian Gheorghie, cu Ardelian Pitcî.
 Vraje Grigorü, cu muere lui, Ardelian Floare; au 2 feciorii.
 Ardelian Vasalie și muere lui, Anița, feciorul Ionu și Irină.
 Epan Vasalie și muere lui, Ioană, fecioru 1, fată 1.
 Rohnian Grigor[e] și muere lui, Pop Năstafă, 4 feciorii, 6 fete.
 Hotian Ursul și muere lui, Rus Gafie, 4 feciorii.
 Rus Mihaiu, muere, Anuțe și fete 6.
 Rus Vasalie, cu muere lui, Rus Gafie, 2 feciorii.
 Rus Niculaia, cu muere lui, Floare; un fecior.
 Arüdelian Erimie și muere lui, Ardelian Ioană; au 1 fecior însurat și 2 fete fecioare.
 Ardelian Grigor[e] și muere lui, Șofronă; fată 1.
 Melnicu Toma, cu muere lui, Todo[s]ca, și o fată, Mărica.
 Rus Iacov și muere lui, Ardelian Măriuțe, 2 feciorii, o fată.
 Iană, mama lui Porfie, și, fecioru, Ion.
 Rus Dumitru, cu muere lui, Ardelian Irină; 2 feciorii, 2 fete.

Frăț Arde[l]ian și muere lui, Teodosia.

Rus Vasalie și muere lui, Bîrlă Năstafă, feciori 2, holtei.
Și ginere în casă și muere lui, Porfiră, fată 1.

Morozan Dumitru și muere lui, Bîrlia Iliană, 2 feciori și o fată.

Hotian Todoru cu muere lui, Berce Acsenie, și feciori 3 holtei, 2 însurați, unul Ion, altul Iacov; la unul fata biriu-lui, la Iacobu fata lui Fer Ioană; are copil fecioru.

Virvară Roman, cu feciorul ei, Todoru.

Mo[ro]zan Vasalie și muere lui, Tasie; 3 feciori, 2 fete.

Hotian Timocu, Belnițe Mărica; are 3 feciori.

Bîrgiu Vasalie și muere, Todosie; 5 feciori, o fată.

Borca Ionu și muere lui, Copîrlă Mărie; 2 feciori, 2 fete.

Borca Zahocu, cu muere lui, Frăsina lui Dan.

Fărudin Vasalie și muere lui, Borca Todoră; 1 fecioru.

Rugină Ion și muere lui, Acsenie.

Ardelian Pricop și muere lui, Ioană; are 1 fecior, altul însurat an.

Rus Ivan și muere lui, Borca Acsenie, 3 feciori holtei.

Rus Simion și muere lui, Palaghie Bone.

Oanța Lupu, are 2 feciori.

Oanțe Ion, muere lui, Viți Mărica, fecioru 1.

Cotîrlia Vasalie are 1 fecioru însurat și muere lui, Ioană.

Socaciul Imvre, muere lui, Ioană; are 1 fecior și o fată.

Bîrle Ignat și muere lui, Rus Părasca; 4 feciori.

Steț Nechita și muere, Pătcă.

Rus Andreiu și muere lui, Rus Mărie; 4 feciori, 1 fată.

Pițocu Alexa, muere n'are, mamă are; 3 feciori holtei.

Melnicu Mihaiu și muere lui, Rădnic Năstafă; 1 fată.

Ardelian Ion, și muere lui, Todoră; 1 fecior, 2 fete.

Ardelian Olexa și muere lui, Anisie.

Rotaru Ion și muere lu, Mărie; 1 fecior.

Ardelian Simion și muere lui, Virvară; 3 feciori, 1 fată.

Dancuș Petre, cu muere lui, Angh[el]ină.

Ardelian Mihaiu și muere lui, Lucuțe.

Fecheti Ursul, cu muere lui, Iura Iuliană; 1 fecior, 1 fată.

Fecheti Mihaiu, cu muere lui, Barzu Anuțe.

Fecheti Macoveiü, cu muere lui, Șugătan Năstafă, 1 fecior, 1 fată.

Birle Ion, cu muere lui, Rădnicü Mărica; 2 feciori holtei.
Birle Pîtru, cu muere lui, Moiş Călină; 1 fecior.

Ardelian Ion, cu muere lui, Borco Năstafă, 1 fecior, 1 fată;
Ion, frate-seü.

Borca Dumitru, cu muere lui, Ardelian Anuțe; 3 fete, 2 feciori și un frate holteiü.

Rus Ivan, cu muere lui, Rus Mărie; 1 fată, 1 fecior; are o soră.

Ardelian Simion, cu muere lui, Rus Părasca; 1 fecior; și are frate, — nemele: Gheorghie.

Oșanü Toder, cu muere lui, Ardelian Ioană; 1 ficior, 1 fată.

Ardelian Luca, cu muere lui, Năstafă; 2 feciori, o fată.

Ardelian Ion, cu muere lui, Ardelian Părasca; 1 ficior, 2 fete.

Ardelian Mărie are 1 fecior, 1 fată.

Epan Luca, cu muere lui, Ardelian Năstafă.

Ardelian Mihaiü, n'are muer[e], 4 feciori, o fată.

Lazorü Acsenie, bărbat n'are, și are 4 fete, 1 fecior.

Vasilie Mititelul, cu muere lui, Burduje Palaghie.

[Lauda scrisori.

Daü laudă și mărire lui D[u]mn[e]zeü în Troiță, precum începutul și sfârșitul am așus.]

Pruncî.

A lui Melnic Iacov am botezat o fată, în luna lui Deche[m]vrie în 26; Ardelian Ioană, moașe, Rădnicü Macoveiü, nănașü; 1772.

A lui Melnicü Toder am botezat fată, numele Mărie, în luna Noe[m]vrie 20; moașe Cupce Odochie, nănași Pop Nechită.

Altulü a lui Pop Lupul fecior, Dumitru, în luna Octo[m]vrie în 10 zile; moașe Cupce Odochie, nănașă, Rădnicü Illiană.

A lu Ardelian Ion fecior, Ion, și aü murit; moașe Cupce Odochie, nănaș[e] Rădnicü Părasca.

A lui Rus Nicolaia fecior am botezat în luna Iunia 8 zile; moașe Cupce Odochie, nănașe Rădnicü Părasca

A lui Rus Iacob am botazat fecior, Găvrilă, în luna April 20 zile; moașe Cupce Odochie, nănaș Rus Ierimie.

A lui Epan Mihaiu am botezat fată, numele Mărie, în luna Octo[m]vrie 6 zile; moaşe Rădnic Mărica, nănaşe Rădnic Iliania.

A lui Ardelian Simion am botezat fecior, în luna Octo[m]vrie 10 zile, şi aŭ murit, şi moaşe Pop Palaghie, şi nănaşe Uța.

Altul a lui Rădnic Ion fată, Mărie; moaşe Pop Palaghie, nănaşe Rădnic Părasca, în luna Deche[m]vrie 9 zile.

A lui Rădnic Macoveiu am botezat fată, Mărie; moaşe Pop Palaghie, nănaş Popu Ionaş, în luna Mai 2 zile.

În luna lui Enuarie am botezat a lui Rus Simio[n] o coconă, anume Axenie, nîn[a]şe Rădnic Ivan cu g[ă]zdoe, fiind (*sic*) Mîrică în 30 de zile a lui Enuarie.

1774.

Botezat-am a lu Birle Pătru fată Mărie, nănaşe Rădnicu Iliana, şi moaşe Rădnicu Palaghie, în luna lui Deche[m]vrie 10 zile.

Popuşcina.

La Borcă Ionuță datoru cu unu banu de 10 greitaru. La Borca Zaheu, 2 maresu, şi unu patacu dator. Ardelanu Vasalie datoriu cu 7 marasfu. Făcheti Ursulu 1 maresu datoru. Făcheti Macuveiu un patacu datoru pintru popuşcina. Ardelanu Lucăa datoru 2 maresu aind așa (?) vamă. Ardelanu Mărie pletitu 1 fardelă de mălaiu la popa. Ardelan Mihaiu aŭ datu 1 ferdel[ă] de hriscă la popa şi o gumătate de ovăsu popa aŭ plătitu. Aosanu Toader aŭ datu o mirță de mălaiu. Ardelanu Ionu aŭ pletit la popa totu. Ardelanu Irimeaiu mai are la popa. Aŭ pletitu Ardelanu Olecsa 1 maresu datoriu. Ardelanu Acsenie aŭ datu la popă 1 mirță de hriscă, la popa tātu. Ţifra Mihaŭ aŭ datu la popă o mirță de ovesu, aŭ datu la popa. La Rădnic Simionu aŭ datu la popa 1 mirță dă ovesu, la nemişu-bireu 16 potori. Romanu aŭ datu la popa o mirță de grişcă şi una mirță de ovesu, totu plătitu la popa. Rusu İndreiu aŭ datu la popa 1 mirță de ovesu, 16 potori, la biraoa. R[ă]dnicu Olecsa aŭ datu 1 mirță de ovăsu 16 potori. Pițocu Al[e]csa aŭ pletitu la popa totu. Giunerele 1 maresu datoru. R[ă]dnicu Ion aciaş au pletitu la popa Ră[d]nicu Dumitru, aŭ datu la popa. Piste Istratie la popa aŭ datu. R[ă]dnicu Ilane aŭ datu la nemişu-biroo. Rusu

Iacobu a dat la popa 1 mărășu, la diiacu 1, la nemișu-birao pătacu. Rădnicu Ionașu la popa a dat 16 potori, nemișu-birae 1 mereșu. Îndreica Ștefanu a dat la nemișu-bireu 1 petac, la popa 1 mărășu, datoru 1 m. Răpă a dat totu la popa. Rusu Simionu la popa totu a dat. Ionu Lupe la popa totu. Ră Șteofre, totu la popa.

Bireu Timocu a pletitu-a po (*sic*) popa 2 mereșu, 1 mereșu datoru. Birgeu Vasalie a dat la popa totu. Vasalie Sade a dat la popa 16 potori, 1 mereșu la nemișu-birae. Nechita Fechet[e] 1 pătocu datoru. Rusu Mihaiu 1 petacu datoru. Ștefanu lui Nicoră 16 potori la birao, 1 mereș datoru. Ile Olariu la birae a pletitu totu. Codre Ioneșu la birae totu. Zubă Ol[e]csa petacu la popa, 2 mereșu la birae. Bedeonca Odochie petacu la popa, 2 me[reși] la nemiș-birae. Bireu Ursulu la popa totu. Codre Merie la nemiș-birae petacu, datoru cu șese potori și 6 grețari. Merielău Ionu a cositu într'o zi popi, 16 potori datoru. Popu Ionaș datoru 1 petac, 2 m. a dat la birao. Todărău Popu 2 mereșu, la popa, 1 la birae. Popă Inaș 1 me. la popa, 1 la birao, petacu dator.

VI.

Urbariul din 1600 al domeniului Beiuşului.

Urbarium sive conscriptio et connumeratio bonorum Sacrae Caesareae et Regiae Maiestatis in pertinentiis Bellenes, in comitatu bihariensi, per Georgium Varasdy et Petrum Besseney, die 16-a Februarii anno 1600 incepta.

Pertinentia Bellenes.

Oppidum Bellenes.

... Relicta Ioannis Oláh habet... Petrus Cranik disit (*sic*) nobilis... Petrus Gáura habet bo. 2... Relicta Caspar Sinka, Ioannes Synka..., Ioannes Moliszi habet, bo. 2..., Georgius Todor domus nobilitaris, Franciscus Vargha bo. 4, va. 3..., Stephani Iántza..., Olah Lupasul..., Ioannes Pipas, Benedictus Vincze..., Blasius Borya, relictia Ioannis Pap..., relictia Stephani Begich...

Tárkány.

Petrus Sebestion, Michael Sebestion, Thomas Oláh, relictia Andreae Forkos, Stephanus Szonko, Franciscus Lanio, Michael Molnar, Mathias Pogor, Franciscus Zipo, filius Sebastiani Boldisar, Ioannes Kupas, Petrus Tonko, Stephanus Vajda, Michael Petran, Demetrius Litteratus, Ioannes Bogho, Michael Mathias, Georgius Kovacsy, Casparus Mihaly, Michael Gerger, Michael Pether, Gregorius Pap, Michael Simon, Ambrosius Simon, Simon Oláh, Stephanus Goáts, Demetrius Gaál, Michael Zabo, Nicolaus Lássló, Stephanus Sebestin, relictia Gregorii Sebestin, Petrus Mikola, Andreas Mikola, Stephanus Bertha, Franciscus Sebestin, Benedictus

Pál, relictă Stephani Miszaros, relictă Laurentii Kiss, relictă Ioannis Pop, Ioannes Oláh, relictă Michaëlis Denkhö, Michael Bernáth, Michael Sipos, Ioannes Illis, relictă Laurentii Agoston, relictă Antonii Fazokas, relictă Antonii Badits, Ioannes Deák, relictă Blasii Kiss.

Felseö-Solmos.

Ioannes Egrid, Andreas Messaros, relictă Stephani Diabath, Lucas Santa, relictă Ioannis Kiss, Lazarus Oláh, Gabriel Oláh, Ladislaus Fazokas, Petrus Nagy, Benedictus Nagy, Lucas Santha, Mathias Nagy, Michael Nagy, Stephanus Sonthoragh, Michael Dosny, Ioannes Kiss, relictă Ladislai Varghà, Stephanus Ghembe, Ioannes Simon . . ., Petrus Burdan Krainik, Burdan Pether Crainik, Burdan Farkas, Chionta Ivan, Koszt Ivan, Kost Georgy, Kosth Michaël, George Korsz, Burda Thamas, Paulus Cantil, Paulus Tuma, Regia Georgy, Regia Ioannes, Ilia Thoma, Karian Gabor, Zeliest Lup, Zeliest Ignatius, Zelisti Istvan, Zelisti Mihaly, Zelesti Zamason, Xuor Gregory, Xiantuza, Uzun Nagor.

Krezulya.

Dragomher Recs, Drago Ioan, Drago Lupan, Dragoi Grosza, Dragoi Pether, Demeder Dragul, Marcus Dragul, Sima Farkas, Simion Pether, Hans Lwnkul, Hansz Dimidar, Hansz Irum, Hansz Ivan, Hansz Pether, Thoma Illis, Illis Lukas, . . ., Emericus Illis, Illis Petrus, Nagyhomus Farkas, Ashogomus Lulia, Naghomus Pether, Naghomus Kun, Naghomus Illis, Naghomus Matzo, Mathias Gyurko, Mathias Ivan, Mathiz Par, Nagomus Russa, Laiko Simon, Laiko Petracco, Laiko Pether, Laiko Thodor.

Karbonar.

Mihaly György, Thus Mihaly, Mihaly Andras, Mihaly Petrus, Zoha Kuztin, Zoha Andro, Mania Pethar, Mania Mihaly, Mania Illis, Mania Gyorgy, Honys Matyas, Konsstion Andras, Kontztin Mihaly, Tiba Thamas, Tiban Ka, Tan Gurko, Uanza Ivon, Uanza Gyorgy, Unza Pether, Pogpessy Unnes.

Burdoiaza.

Rus Zpia, Rus Farkas, Zayko Lupa, Rus Andras, Rus Lupasy, Zayko Matyas, Zayko Simon, Zayko Thurbely,

Kyrila Ianos, Kyrila Pinthir, Samla Pinth, Ioga Gansil, Maylath M. . . , Maylath Pether, Maylath Gergy, Maylath Ianos, Christophor Mihaly, Sury Vaszon, Kyrile Simon, Sos Lupsa, Sos Mathias, Mantz . . . , Manny Georgy, Manz Thamas, Vajda Ianos, Boyho . . . , Boyho Thamas, Boyho Marthon, Bonya . . . , Bonya Ianos, Dobras Beryha, Pya Simon, Trot Pether, Petrus Gurko, Petrus Lukossy, Geza Mihaly, Petrus Iankul, Illa Machu, Orro Thurkul, Illa Ivan, Illia Ighach, Manhtul Gurko, Mathias Mugus, Mathias Serandrahah.

Ghorams.

Kozha Merche, Kostha Simon, Kostha Georgy, Kostha A . . . , Kostha Dregicz, Demidar Ganul, Czynde Boryan, Andreas Ivon, Vasi Angel, F . . . ther Iannus, Iosephus Farkas, Kotza Iuon, Philipus Ianos, Michael Mihaly, Michael Pogor, Miche Ianos, Michael Farkas, Boghea Gabril, Rumany Gyeorgy, Rumany Simon, Rumany Pether, Tyns Michael, Tyns Pether, . . . Dobra . . . , Kondnar Divadar, Stephanus Barbusz, Cristoph Simon, Palaghia Tyvadar, Stephanus Csana, Domotha Mihaly, Sandor Ivan, Tytha, Volfgangus Lazar, Fodor Petrus, Paulus, Thovador, Paulus Karatson, Turbul, Paulus Mihaly, Fodor Mihaly, Bogdan Lup.

Petroz.

Thoma . . . , Thoma Mihaly, Thoma Gorgy, Thoma Pether, Thoma Simon, Thoma Mathe, Thoma Ianos, Thoma Lupus, Thoma Psopan, Thoma Uram, Dumsa Andreas, Duma . . . , Dumsa Mihaly, Dumsa Gorgy (*bis*), Dumsa Ianos (*bis*), Thuia Pether, Kyrtha Farkas, Kosztho Dragith, Kosztha Ivon, Kosztha Ianos, Kosztha Nistor, Koszta Iuon, Dobra Triff, Dobra Thodor, Dobra Balinth, Dobra Giurko, Dobra Stephanus, Dobra Mathias, Perh Mihaly, Perha . . . , Perha Lazar, Perha Gurko, Perha Mathe, Iosu Paskul . . . , Ion Sthanthul.

Zeoldeo ¹.

Mes Ianos, Pusthan Georgy, Mes . . . , Mes Georgy . . . , . . . Diuadar . . . , Tunja Lupp . . . , Iradul, Pop Mihaly . . . , Gavril . . . , Fulinas Illis, Fulinas Mihaly . . . , Bode Georgy, Bagio Puskul, Bagio Mihaly . . .

¹ De aici se aleg numai numele caracteristice.

Kiss Bellenes.

Koman Pether . . . , Roman Crif, Roman Mathias, Kressera Istvan, Kressera Andras . . . , Kressa Simon . . . , Mathias Ivan, Burda, Vaida, Balthazar Lupa, Flamonda Ianus, Flamonda Petrus (Simon), Gavril, Trippon, Kodran Simon, Fodor Druga, Alexander Ivan.

Pocza Velestse.

. . . Kirill, Popa Geörgy, Vasza Farkas, Balinth Petrus (Sandor), Gergy Isak.

Zlevecztky.

Bogdan Simon, Adama, Petrilla.

Ponthafalva.

Andreas Mladyn, Lucas On.

Also-Poyn.

Bughy Ignat, Daniel Dobrul.

Bradetfalva.

Gymba Nanlup, Bogdan Bartholo (Demeter).

Felseö Poyn.

Carachion Petrus, Flora Ivan, Balthasar Nizthor, Ioanes Guba, Dan Zygan, Dan Lupa, Zonba Layba, Sandra Marko.

Chemfalva.

Kochuba.

Popa Petriko.

Razthoka.

Donbrovam.

Fekete-Patak.

Rechwleny.

Szaka.

Talpan.

Palina Ianos, Csupa Farkas Mihaly (Daniel).

Maczola.

Also-Mézes.

Szerbul Farkas (Michael), Sarban Mihaly, Lasar Ivon.

Fereczye.

Blaga Petrus, Ivan Pantha, Bud Gavril Gorgy (Mihaly, Farkas).

Felsö-Mizes.

Dan Petrus (Thodor), Popsa Ivan, Chomara Thodar.

Bikafalva.

Lelestien.

Thelek.

Tripon (Gabor, Ioan).

Moghoran.

Chionca (Ignats, Ivan, Petrus, Gavril, Lupus, Mathias)
Hordobagy Illis (Farkas).

Kis-Kocs.

[Treî preoți.]

Szelesthe.

Herczcesth.

Ioannes Uztkath.

Segesd.

Skey.

Grosa Mikloş, Bib Thodor, Bulda Mathias (Ivan), Doma
Mathias, Barthin Kosstha (Maximil), Kolibas Pether, Mihil
Mathias.

Vayen.

Vana Lupas, Burtha Gavril, Buza Mathias, Rossogh An-
dras, Racz Lupus, Georg Pis, Ioannes Orban, Borsza Ioan.

Rhen.

Kotz Lupus (Ioan), Magos Philipp.

Pantosest.

Henkeres Baltha.

Vanthia Mihaly.

Burdest.

Michael Hytsras Kraynik, Grama Georgy.

Hothár.

Mogha Petrus (Gyurka), Khristho Ioanes.

Lonka.

Moos Miklos (Gorgy). Horgha (Lupus, Ioan, Mihaly, Lupp).

Kolestis.

Koba Ioanes (Petrus, Christhof, Mathias, Mihaly), Sus
Nika (Gavril).

Kerpeneth.

Nemes Petrus, Nicolaus Burd, Gymola (Stephanus, Mikola, György), Basa (Mathias, Thoma, Lupp, Thodra, Illis, Petrus).
Szelesthe.

Lupsa Thoma.

Boy.

Kralyoma.

Susth.

Borilla.

Blehen.

Urszesth.

Zohodol.

Keompedszoy.

Folferth Sukan

Vallenigya.

Iordan iudex.

Also-Vorzad.

Felső-Vorzad.

Pogany.

Kiss Banizva.

Fonach.

Segistel Hanes, Hannus, Bodor Niko (Ivon, Abraham), Brógia, Bogis Lupp, Magheras Pether (Paska, Thudok, Marko), Zojka Stephan, Ionitha Ieremias.

Felső-Kompánth.

Bayko Abraham, Handa Mathias, Stefan Ambram, Bontha Iános, Zela Illis (Lupus, Trippo), Eten Ionas, Petroska Ivon, Chirile Illis, Mihotha Mihaly (Vaszull).

Also Kompánth.

Sorba Ieremie, Bud Ivonis, Bib Mikola, Petrassko Mihaly.

VII.

Documente amestecate, mai mult de la Expoziția din Sibii.

I.

«Datum Bude, sabbato proximo post festum Beate Dorothee virginis et martyris [31 martii], anno Domini M^oCCC^oLXXX^{mo} sexto.» Regina Maria, pentru «Demetrius filius Rayk, Olachus Nostre Maiestatis de districtu Myhald, in sua, item Smiani, Bogdani, Thome et Blasii, fratrum suorum uterinorum, personis . . . , super donacione cuiusdam possessionis Walasnicha vocate, iuxta fluvium Walasnicha nominatum, in dicto districtu de Myhald, existens » Reprodușă donația lui Ludovic:

«Attendentes fidelitates et servicia Smiani, Bogdani, Demetrii, Thome et Blasii, filiorum Wayk, Olachorum nostrorum, quae ijdem in plerisque nostris expedicionibus, et specialiter in exercitibus nostris adversus Rastenos et eciam contra Bulgaros motis, signanter vero in reoptencione civitatis et terre zeurinensis Nostre studuerunt exhibere Maiestati et exhibent in praesenti ac exhibituros se offerunt in futurum, quandam possessionem Walasnicha vocatam, iuxta fluvium Blanicha nominatum, in districtu de Myhald existentem, quae propter infidelitatem Ladislai, filii Lehach¹, qui, derelicta fidelitatis via, ad partes fugit transalpinas, in despectum Nostre Maiestatis, et nostro adhesit emulo, ad nostras manus et regiam nostram collacionem revoluta fore

¹ V. Prefața.

perhibetur, eisdem filiis Rayk, Olachys nostris fidelibus, ipsorumque heredibus et posteritatibus universis, cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis, sub suis veris metis et antiquis, nove donacionis titulo, iure proprio et irrevocabiliter absque praeiudicio iuris alieni dedimus, donavimus et contulimus, ea libertate et consuetudine possidendam, tenendam et habendam, qua ceteri nobiles olachi districtu in eodem suas possessiones conservare sunt consueti. Praesentes autem sub magno nostro sigillo emanare faciemus, dum nobis fuerunt reportate. Datum in Wysegrad, in octavis festi Corporis Christi [19 iunii], anno Domini M^oCCC^oLXX^{mo} sexto.»

11.

† Intru H[risto]s lui D[um]nezeu bun credinșos și iubitoriu întru H[risto]s, creștinul Ioan Vlad Voivod și Domnă, cu mila lui Dumnezeu și cu bună tocmala lui Dumnezeu, am biruit și am domnit toată Țara-Rumânească, și am fost biruitor Amlagiului și Fagarașului, și am dăruit Domniia Mea, cu a mea bună voe, acestui cinstit și slugă bună, cartea Domnii Meale, cu slugile și cu boerii Domnii Meale, jupînului Stan Ciuhmoenescul, cu 5 feçori a lui: Moian și Stoica sin (*sic*), și Vlad, și Mihail. Moian are feçor[i] pe Aldea și pe Moian, și feate pe Stanca. Stoica are feçori pe Șerban, și pe Coman și pe Mihail. Și le-am dat lor jumătate din Voila, și din hotar, și din ceialaltă jumătate le-am mai dat lor a treia parte, și le-am dat locul loru din sat din părau, ce să chiiamă Căcicea, și apa mori pân în Rîu cel Sec, și de ceaia parte de apa mori până în părau cel tinos ce să chiiamă matca, și din calea din sat până în Oltu, ocolu hotarului din Oltu, pre riul cel sec, în sus, până în gruiul Featelor, și de acolo dreptu preste dumbravă, și preste cîmpu, și preste dealuri, preste un cornu de dealu, până în părau ce să chiamă Ludișorel, și pre părau în jos până în Oltu. Și le-am dat pe munte Jneapănu, și din vârful muntelui a Păriului până în mijlocul Oltului, și le-am dat lor loc de moară în Olt, în Voila, și apa mori, apă de 2 roate, și i-am slobozit să poată

duce apa din riū până la moară, pre unde ar vrea ei, și să fie sloboz în apa lor a păscui, și a maî face și alte mori, și vîrtope și dîrste, iară nu alți, și din sus de sat până în hotaru Voivodeanilor, și din jos de sat până în Oltu. Și le-am dat lor să fie boeri și sloboz, împreună cu boeri Domnii Meale, și le-am dat lor Țiganî 15: pre Manea Țiganul cu 5 feçor al lui, și pre Pascul Țiganul cu 3 feçori ai lui, și pre Cazac Țiganul cu un feçor lîngă el, și pre Micul Țiganul cu 2 feçori lîngă el. Și le-am dat lor parte din ocină, și le-am dat lor jumătate de Cîoruș din Țara-Rumânească, și a treia parte din Mislea, și a treia parte de la Plopeanî, și jumătate di Cocoreăști, și moșia lor de la Moenești. Aceastea toate le-am dat lor, să le fie ocină, și moșie, și boerișag lor, și rămășițelor lor, și a neam din neamul lor. Și de ačasta am poruncit Domniia Mea, din nice un fealiū din marha lor să nu li să iă vama domnească dintiū, nice din oi, nice din stupi, nice din porci, nice din găleată, nice din vinăriciū, nice din dijmă, nice din sămănături, nice din livezi, nice din pomeate, nice vama dîn tîrgu, și să nu hie nice într'o gloabă domnească. Poruncit-am de la cei miç până la cei mari, carei aū slujbă, de iț voru umbla în țara birarii Domnii Meale, să nu-ș rîză de dînșii și să nu-î învâluiască, pre acealea ocine să nu pue județ, nice gloabă, nice biru, pentru ce căce, cu ce-i vor învâlui, vor dobîndi mare răutate și urgie de la Domniia Mea. Și într'altu chipu să nu încearce preste cartea Domnii Meale. Și încă și după moartea Domnii Meale, pre cine îl va dărui Domnul Dumnedzău să fie Domnū în Țara-Rumânească, și va învoi și va întări ačasta carte, și pre acela Domnul Dumnedzău îl va întări întru Domniia sa, iară cela ce o va sparge, și o va strica, și nu o va învoi, și pre acela Domnul Dumnedzău îl va risipi și îl va ucide. Aciasta iarăși, pentru la cel loc luminat, a sufletelor celor curate, acela ce o ar strica să fie soț Iudei și Ariei, și să fie blestemat de Dumnedzău și de toț sf[i]nți apostoli, și de 300 și 18 de părinți sf[i]nți, cari aū fostu la săborulū cel dintiū în Nicheia, și aseamene cu cine ce ziseră la răstignirea lui H[risto]s: sîngele lui spre noi și spre feçori noștri, într'acestū veac ce

iaște și în cela ce va să fie în veaci veacilor, amin. Iară mărturiî am pus într'aastă carte a Domnii Meale, boeriî Domnii Meale: jupan Toder, jupan Nanul, jupan Tatul, Stančul Honoî, jupan Voicul, jupan Manea Vel Dvornic, jupan Nan Pascul, Radu Borcev, Dumitru Spatar, jupan Ștefan Logofet, jupan Șerban Vel Visternic, jupan Simen Stolnic jupan Miclea Vel Paharnic, jupan Badea Vel Comis. Eū Coica Logofet am scris aastă carte în cetate în Tîrgoviște, în luna lui Aprilie 23 [= 21] de zile, anul de la Zidirea Lumi 6945 [1437], nede u popaștea [= Duminecă după Paști].

Ion Vlad Voevod, mlstiiia bjiia gsnū. — După o traducere din veacul al XVIII-Jea, la parohul din Drăguș, în Țara Făgărașului.

III.

«Buda, feria quarta proxima post festum Visitacionis Marie [5 iulii]», 1458. Regele Matiaș arată că «fideles nostri Iacobus Hwthman et Benedictus Rado, inhabitatores opidi nostri Hwnyad, in ipsorum ac aliorum fidelium nostrorum Rascianorum et Volahorum personis, in eodem opido nostro Hwnyad commorantium, nostram venientes ad presenciam», arată scrisorî de la Ladislas, comite de Bistrița, fratele său, «quibus mediantibus Rascianis et Wolachis in dicto opido Hwnyad commorantibus id ut ipsi quandam capellam in loco pristino, in dicto opido nostro Hwnyad habito, edificare et construere possint, concessisse dinoscitur.» Urmează privilegiul: «Quia nos, ad humilime supplicacionis instantiam Rascianorum et Wolahorum nostrorum, scilicet iobagionum in Hwnyad commorantium, id concessimus ut ipsi in loco pristino unam capellam edificare et ordinare valeant atque possint, ymmo concedimus praesencium per vigorem.» Timișoara, «in festo beati Andree Apostoli [30 Novembris]», 1456.

IV.

«Datum in castello nostro Rak . . . ok, in festo beati Georgii martiris [23 aprilis], anno Domini millesimo quingentesimo sexto . . . Nos Beatrix de Frangepan, Illustris condam domini Iohannis Corvini, Lyptovie ducis, regnorum Dalmaciae, Croacie et Scla-

wonie Bani, etc., relicta», arată că, «attentis et consideratis vn . . . virtute, morum honestate ac secundum morem Rascianorum litteralis sciencie sufficienti pericia aliisque probitatum meritis discreti Petri praesbyteri Walahorum de Zoc[zat]h, quibus ipse apud nos nonnullorum fidelium nostrorum fidedigno testimonio meruit commendari, eundem, veluti personam idoneam et benemeritam, ad officium prothopapatus ecclesiae Wolahorum oppido nostro Hwnyad vocato fundate, ad praesens de iure et de facto vacantis, simul cum domo, etc., prothopapatus, auctoritate nostri iuspatronatus, duximus nominandum, eligendum et confirmandum.» Pecete roşie peste hîrtie.

V.

«Nos Georgius, Dei gratia marchio brandenburgensis, Slesie, Prusię, etc., fidelibus nostris Andreę litterato de Senthymreh et Ioanni Bekws, castellanis castris nostri Hwnyad eorumque successoribus in tali officio constitutis, benivolenciam. Cum nos ex speciali meritorum praerogativa Petrum potropopum de Zoczath inter praesbiteros Walachorum in districtu Hwnyad in verum protopopum eligimus et constituimus rursusque auctoritate iuris patronatus nostri eundem confirmamus et donamus, — quare vobis praesentibus ac vestris successoribus officii castellanatus comittimus eundem potropopum contra quoslibet impeditores ac molestatores manum defenditoriam tenere debeatis et teneamini, ac alios praesbiteros Walachorum, cum de omnibus proventibus et fructibus e medio ipsorum sibi provenire debeant, eidem obtemperare compellatis. Secus non facturi. Praesentibus perlectis ac rectorj exhibitis. Datis in castro nostro Z . . . sunia, feria tertia in festis Penthicoses [22 maii], anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto.» Pecete roşie.

VI.

Hunedoara, 12 August 1582. Ioan Török de Enningh, comite perpetuū al comitatului Hunedoareĭ, «praefectis, provisoribus, castellanis, vice-provisoribus arcis, item krainicis,

kensii ditionis et pertinentiarum nostrarum quibuslibet, necnon iudicibus et collegis oppidi nostri Hwniad». Face pe «Moyssin, praesbyterum valachalem, nunc prothopopum iuxta ritum Grecorum oppidi nostri Huniad in Tottsser (!) constitutum». Citează privilegiul lui Matiaș, lui Gheorghe de Brandenburg, «postremo vero ex literis magnifici Valentini Teoreök, avi nostri... Praerogativa sacerdotali cunctos [presbyteros] valachales in ditione nostra constitutos regat, examinet, instruat et arguat ritu Graecorum utque ut iuxta veterem consuetudinem caeteri praesbyteri sua munera solita et obventiones, simul etiam censum more antiquo usitatum et ordinatum, eidem discreto Moyssim protopapa administrare, persolvere debeant et teneantur absque defecto; qui si recusaverint vel extremitate aliqua non vellent praestare, cogantur et apellantur sub poena merita.»

VII.

«Alamori Opra Pop, Zanisslau Avram, din Alămor, iar din Ocna: Marcu *Pais*, Ioan Mocan, Mircea Mihaï, Popa Gheorghe, Bak Gheorghe, Szöcs Balint, Cherecheș Ștefan, Oprea Miclăuș, Marges Martor, Stoica *Pais*, Sîrbul Petru» certifică în 1609 că biserica românească din Ocna Sibiiului a fost făcută de Mihaï Viteazul. cu supraveghetorul lui Vasile Vistierul și oferă o taxă bisericii reformate pentru ca a lor să nu fie ruinată. — Colecția păr. paroch catolic Bakk din Ocna.

VIII.

† Млстїю бжїю прѣвещенаг архїиїепскнѣ квр Генадїе вт ства белградскїи и вадскїи и варадѣскїи и сакмарскїи и късен земли ардѣлскїи и проч. Pač[e] și bl[ago]s[lo]venie. Scriem tuț[u]ror domnilor și ispanilor și viței-ispanilor și birailor și solgabirailor și tuț[u]rora deregătorilor cari sântei făcători de dereptate și purtători de č[in]ste din varmeghie Hinedoriï, să fie domnie voastră sãn[ă]toș. Alta, dăm știr[e] domniilor vostre și altor tuț[u]ror preoților și birailor de pren toate satel[e], împreun[ă] tuturor Rum[ă]nilor cari se țin de leage greacă și sârbească, cum, văzându noi prot[o]pop Ianăș din

Hinedoar[a] la mâna lui cărțile și altor vlădicăi mai denainte vream, într' acela chip dat-am și Vlădicia Mea cartea noastră cum să fie tar[e] și statornic a socoti întru toate lucrurile legii, alegându sventele besearc[ă] de acoperiș, de ținterimur[i] și de s[ă]criul din lăuntru, cum isprăvesc preoții, și cum învăț[ă] s[fin]ta ev[an]gh[e]lia, și toț oamenii cum petrecu și cum ascultă, și de toate necăderil[e] să soc[o]tească panna al cincele văr, și de cuscrii, și de cumetrii, de carii se mestec[ă], cu știr[e] și făr[ă] știr[e], și de omen[i] cari îș lasă mueril[e], așijderea și mueril[e] car[e]-și lasă bărbații. Dereptu acae și voi preoților și cu tot cliricul besearc[ă]lor să aveț asculta de toate de ce va da prot[o]popul învăț[ă]tur[ă], pentru că i-am dat putere cum, unde va fi leage, înpreun[ă] cu giurații să poat[ă] despărți și birșăglui, cu dereptate, iar cin[e] nu va asculta de cuvântul cărții nostre să fie birșag 12 florinț; iar, să se va ținea într' alt chip cin[e]va, acela să fie oprit de besearc[ă]. De ačasta scriam-vă; и бѣ въслитъ аминъ. Пис мѣца днк. д дни, влѣт 1628. Ghenadie arhiepiscop; în chipul meu să porončască în tot locul. Stefan arhiepiscop i Mitropolit.

[Pecete cu un chip de om; la stinga ГН, la dreapta șters.

În legenda octogonală: [ВЛАДКА ГЕНА]ДПЕ.

Pe V^o foi 2:] Sava, Vlădica de Belgrad și de totă țara Ardealului, mai dereptu mai mare credință am întărit cu iscălitura noastră această carte. [Iscălitura:] arhiepiscop i Mitropolit. V leat ot rojd. Hă 1660, ма., m[esi]tea Sep[temvrie] 21 dni. [Șters pe dos:] Ștefan arhiepiscop i Mitropolit.

IX.

București, 20 April 7139 (și 1631).

Leon-Vodă припателю гсдвѣмн жснан Бѣрбат-визи Миклаѣшу и чѣдѣ си, Matiaș din Hațag, și cu fiii, pentru Jupănești, de la Gura Jiului¹, partea *Crăsnarilor*, luată de la Ишѣан Фагараш, între satele Porcenii și Sămbotinul. Le avea de la Hamza Postelnic din Trăgul Giortului, fiul lui Barbul Postelnic, pentru 54 000 de aspri gata. În zapis semnează: «ot Cămpî Paleologa

¹ De la intrarea în șes a Jiului.

Log[o]fet i ot Greci Andronie, i ot Cârpeneș Stanciul vat[av], i ot Curte Nicola Post[telnic], i ot Curpen Barbul, i ot Alexeani Pătru, i ot Vălarî Datco, i ot Hurezi Oprea, și ot Ogrumü Nicola Peh[harnic]».

Semnătura Domnului, monogram, pecete.

După o fototipie Socec.

X.

Din mila lui D[u]mnezău Theofil, arhiepiscopul Mitropoliei și a toată țara Ardialului esteje, iproč Belgradului.

Cătră ačasta, de la noi trimitem m[o]||[i]tvă și bl[a]goslovenie Mîriilor Voastre preoților și boerilor din eparhie de la Hunedoar[ă] și oroșenilor de cinstre (*sic*). Pricina aেষti cărți nu este altă, fără numai, poftind D[u]mnezău pre cinstitul protopopul Niculae dintre noi, D[u]mnezău să-l stăiască, dicî, fiindü atăta nevoi pre țară și pre săporul nostru, nu putem lăsa aceia partie ca o turmă făr de păstoriü, ci iat[ă] c'am orănduit să fie ispovnic [=ispravnic] pre cinstitul popa Ionü din Hunedoar[a], să fie purtătoriü de grijă în locul spăsitului protopop Nicolae până la săborul mare: adoul înpărătesc, dăjdile vlădicești și alte venituri ce săntü, să le strângă și să le aduc[ă] la săbor, alte lucruri ce să vor tămpla necuivias[e] între creștini, împreun[ă] cu m[o]||[i]tvele voastre să le îndrepteze. De la săborul mare să va așăza protopopie cum va fi mai bine, iar până atunci de popa Ion să ascultați ca și de protopopul, că, vare cine s'ar afla neingăduitoriü poruncii noastre, oare preot, oare mirian, cu pedeapsa săborului mare să va bintătui. Cu atăta săvărșănü, să vă stăviți de la H[ri]s[os]. Scris în Bălgrad, 1696, Ap[rilie] 9.

Vl[ă]d[i]ca Theofil.

[Pecetea cunoscută.

Pe dos, scrisoare de la episcopul reformat Veszprémi István.]

XI.

Din mila lui Dumnezău Athanasie arhepiscop i Mitropolit Scaunului Belgradului, eștej, iprocî.

Pavel, marele apostol al Domnului, scrie la Tim., cap.

în 3, viarș 7, să să dea preoților poslanie tocmite di la ceia ce-î hirotonescū, de tocmiria preoților; decî unii poruncii ca aceia plecându-să, și acestū smerit anume Ianăși din Hațăg, pintru această tocmim carte ca di la noi, cu darul Duhului Sf[ă]nt, a făcătoriuului deplin Dumnezău, l-am hirotonit pre lege și pe pravil[ă] citeț, ipodiacon, diacon, diacon și preot și preot (*sic*). Poruncim tuturor celora ce cătră voi va veni acest slobod preotū, arherelor, zic, și preoților, egumenilor, boiarilor și mirianilor, cumu s'aū împodobit cu vrednicie preoțit de Smereniia Noastră, mărturisit de bărbăție, vriadnič credinșoși, cum iastă vriadnič de rânduial[ă] ca această. Derept această, și întăriria lui, dă-să această carte după cum iastă obiceiul di la noi întăritū. Anii di l[a] Domnul H[risto]s 1 —, în Mai 2 zil[e].

Vl[ă]d[ă]ca Athanasie.

[Pecete cu: «Aceste iaste pecete Mitropolia Belgradului» și cei trei îngerî.]

XII.

«In Bosorodzie, 1 Martii 706... obligatus servus Athanasius, archiepiscopus Valachorum», iea supt ocrotirea sa pe «popa Kosta de Bosorodzie», prin scrisoare către niște domni.

XIII.

Eminentissime ac Serenissime princeps, domine, domine ac patrone summo honore reverendissime.

Afflante divina Spiritus Sancti gratia, me hisce diebus Reverendissimo ac Illustrissimo domino Athanasio archiepiscopo, necnon eiusdem r. patri theologo Francisco Szuynyogh e Soc. Iesu praesentari ac quod me sanctae romano-catholicae Ecclesiae unire vellem eisdem insinuavi, quod ipsum etiam Eminentiae Vestrae praesentibus notitiae dare volui et simul submississime rogare quatenus, quemadmodum antecessor Eminentiae Vestrae, piae memoriae eminentissimus dominus cardinalis a Kollonits, clerum graecus ritus valachicum transylvanicum in gremium sanctae matris romano-catholicae Ecclesiae acceptavit, etiam me clerum-

que mihi subiectum marmorosiensem acceptare haud gravetur et ut eadem immunitate ecclesiastica qua sacerdotes romano-catholici fruuntur et gaudent, gaudeamus, idipsum apud augustissimam Aulam efficere dignetur. Gratiam hanc mihi exhibitam diebus vitae meae praecibus apud Deum, quam etiam fidelitate mea in Ecclesiam sanctam romano-catholicam demereri faciam. Qui me gratiis patrociniisque Eminentiae Vestrae humillime recommendans, maneo

Eiusdem Eminentiae Vestrae

Humillimus servus :

Seraphin Petrovay,

episcopus marmorosienensis, manu aliena.

Albae Iuliae, 25 novembris 1711.

[Inscriptio :]

Eminentissimo ac serenissimo principi Christiano-Augusto, S. Romanae Ecclesiae cardinali de Saxonia, archiepiscopo Strigoniensi, primati regni Hungariae, etc., etc., Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis intimo consiliario, domino ac patrono reverendissimo.

XIV.

Eminentissime, serenissime et reverendissime cardinalis dux, archiepiscopo, domine, domine benignissime. Intelligo ex iis quas E^{ma} Serenitas 14 decembris ad me dare dignata erat, episcopum maromarosiensem graeci ritus uniri velle romanae Ecclesiae adeoque theologum illi a nostris addendum esse a quo in iis quae ad veram Unionem spectant, dirigatur. Super quo, si per E^{mae} Vestrae Serenitatis bonitatem licet, consideratione mearum (*sic*) omni submissione aperio.

1°. Hic episcopus est electus a plebe et sacerdotibus graecis, quod non videtur sufficere, imo est contra iura regis, cuius est episcopus per Hungariam et Transylvaniam nominare, adeoque hic episcopus deberet per memoriale supplicare Suae Maiestati ut nominationem pro hoc episcopatu consequatur. Ita fecit etiam Athanasius, episcopus transylvanus graecus, licet pariter prius a suis electus fuisset.

2°. Ille Seraphim maromar[os]iensis episcopus curavit se consecrari per episcopum Moldaviae, schismaticum; dubium autem est maximum, an iste ipse Moldaviae episcopus fuerit rite consecratus, adeoque Seraphim deberet prius, saltem sub conditione, reordinari in sacerdotem et reconsecrari in episcopum; ita factum cum Athanasio, cuius consecrationi ipsa Sua E^{m^a} Serenitas interfuit.

3°. Priusquam Seraphim ad Unionem admittat, deberet facere verae fidei professionem, graecarum errorum detestationem et in illa puncta iurare, quae iuraverat olim Athanasius Transylvaniensis.

4°. Gratia E^{m^{ae}} Serenitatis maxima est quod ad hanc unionem firmandam velit opera meorum patrum uti (pro quo favore humillimas gratias ago); quia tamen in toto districtu Maromaros nos nullam residentiam habemus, dubium est unde vivet ille adiungendus theologus. Si debeat ali ab episcopo graeco (praeterquam quod ipse nunquam carnes comedat), erit huic valde gravis ideoque exosus, et minus libere operari poterit theologus. Athanas[i]us ivit Albae-Iuliae in nostra residentia et pro itineribus aliisque expensis habet foundationem pro 300 fl. rh. per annum. Bonum proinde foret si subsidium aliquod simile titulo elemosynae ex aliqua fundatione habere posset.

5°. Gravissima est Transylvaniae totius querela quod episcopus graecus innumeros ordinat sacerdotes, qui omnes eximunt a robotta et contributionibus, cum magno detrimento dominorum terrestrium, adeoque videretur per Suam E^{lam}, tam huic novo, quam veteri severe demandandum ut nullum ordinent sacerdotem, nisi approbante post eorum examen theologo, ita ut, qui sine huius approbatione ordinatus esset, non gaudeat immunitate. Epistolas mihi acclusas interim servo, donec a Serenissima Maiestate responsum habere merear. Cuius favori humillimo cum purpurae osculo me commendo.

E^{m^{ae}} Serenitatis humillimus, devotissimus et obsequen-
tissimus: *Gabriel Hevenesi.*

Claudiopoli, 29 decembris 1711.

XV.

Făgăraș, 20 Maiu 1712. «Ioannes Pataki, missionarius», către cardinalul Cristian-August. A cutreierat un an țara; a izbîndit deplin. Stă acum în Făgăraș, «cum districtus fogarasiensis sit ferme totus valachicus». De și unii nu vreaū, «partim ex ignorantia, partim ex horrore nominis papistae seu chatolici, verum unionem se tenere fingant, plures tamen ipsorum nobiles veram Unionem amplexi sunt et confitentur, nam boje-rones seu nobiles omnes manu propria (ex industria supremi et vice-capitaneorum, optimorum chatolicorum) subscripserunt et sigillo munierunt se esse veros unitos, quorum chatalogum reverendissimus pater provincialis Societatis Iesu, dum hic esset, secum accepit. Ego pro salute meae nationis omnia sufferre sum paratus.» [Bulină roșie.]

XVI.

Mediaș, 10 Decembre 1712. «Ioannes Pataki, missionarius apostolicus», către un cardinal. «Cum zelosissimus Ill-mus dominus Comes Michael Mikes cum toto statu chatolico agnoverit Ecclesiam fogarasiensem sine alto Eminentiae Vestrae patrocinio subsistere non posse», cere a i se da de la el, ca executor al răposatului Ștefan Apor, ceî 1000 de florinî ai bisericii săsești de la Agnita, pentru biserica Făgărașului, «inter hereticos constituta... Cum aliunde hic apud meam charam nationem valachicam Eminentiae Vestrae sim indignus missionarius. Libenter enim me tam popae, tam nobiles et communis plebs se instruentem audiunt, precipue a quo tempore illorum libros et literas adiuverim. Quod fatigium pro emolumento sanctae matris Romanae Ecclesiae et meae charae nationis valachicae ad Deum conversionem, si opus fuerit, meo sanguine confirmare paratus sum.»

XVII.

† În anii Domnului nostru Is[us] Hr[istos] 1715, în luna lui Oc[tomvrie] în zăua d'intăi, eū popa Moise din Hin[e]doar[a] dat-am cartia mea împreună cu a fraților miei Ianăș și Nicula

și a unchiu-mieū Nicula. Eū popa Moise din Hin[e]doar[a] mă leg în chipul acestora al tuturor și-m dau cartia mea la mână vărului popa Nicula și la mână vărului Vale Mihaî din Hinedoară într'acesta chip cum, ce iaste rămas de popa Moise cel bătrân, de fratele moșu nostru, popa Nicula, unde aū rămas, holde și fânață, și vine, și în oradá, la Manga, unde ce să va afla, tot, să împărțăm frățeaste cu vărul popa Nicula și cu vărul Vale Mihaî. Iar cari dintre noi nu va sta pă ačastă scrisoare și carte, să-ș piarză partia și să să globască cu gloaba săborului mare, 66 de florinți. Eū popa Moise pă ačasta mă leg și dau mână înaintia acestor oameni de omenie care-s scriș aici din, ģos :

Eū popa Moise ot Hinidore.

Piiale Ianăș ot neamiș din Hin[e]dor[ă].

Băsărab Nicula ot neamiș pp^a.

Covaniî Pătru ot neamișu pp.

Buzgure Mihuțu pp.

Stoichița Ianușu pp.

Danču Ianăș.

[Peceți negre.]

XVIII.

Hrisantū, cu mila lui D[u]mnezeū patriarhū alū sf[i]nteî și d[u]mnezeestii cetățî a Ier[u]s[a]limului și a toată Palestina.

Smerenia Nostră dinū darulū și mila și putearea a preasf[ă]ntului de viață începătoriului D[u]hū, carele s'aū datū de la mîntuitorilū nostru Is[us] H[risto]s d[u]mnezăestilorū și sf[i]nțilorū lui ucenicî și ap[o]stolî, a lega și a dezlega ale oamenilorū păcate, zicîndū lorū : «Priimitū D[u]hū Sf[ă]ntū : oricui veți erta păcatele, ertate să fie lorū, și oricui veți ținea, ținute să fie, și oricîte veți lega și veți dezlega pe pămîntū, să fie legate și dezlegate în ceriurî, iară de la aceia și la noi, unulū după altulū, cuvenirea aceluî d[u]mnezăescū darū, — amū ertatū pe fiulū nostru sufletescū —, în cîte și elū ca unū omū aū greșitū și pre D[u]mnezeū aū mîniatū, cu cuvîntulū, cu lucrulū, cu gîndulū, cu voe orî fără voe, și cu toate simțirile lui, saū de va fi căzutū supt blestemulū

saŭ afurisanii arhierelui, saŭ a preotului saŭ alŭ tătîni-său-saŭ a mîne-sa, saŭ singurŭ elŭ, saŭ blestematŭ, saŭ va fi juratŭ strîmbŭ, saŭ într'alte păcate ale lui, și elŭ, ca unŭ omŭ fiindŭ, s'aŭ poticnitŭ, și d[u]hovnicului aŭ ispoveduitŭ. și canonulŭ de la dînsulŭ aŭ priimitŭ, — deci de aceste greșale de toate și de legături ilŭ slobozimŭ și ilŭ ertămŭ, cu putearea și cu darulŭ a tocmitorului și d[u]mnezăescului închinătorii, a prea-putearnicului D[u]h. Iară, cîte va fi uitatŭ, saŭ aicea va fi lăsatŭ neispoveduite, și acealea să iarte lui milostivulŭ D[u]mnezeŭ. Cu rugăciunile prea-bl[a], g[o]s[lo]vitei stăpînei noastre de D[u]mnezăŭ Născătoarei și pururea Feçoarei Mariei și a sf[ă]ntului, slăvitului și întru totŭ lăudatului Ap[osto]lŭ Iacovŭ, fratele lui D[u]mnezăŭ și întîiulŭ arhierē alŭ Ier[usal]imului, și a tuturor sf[i]nșilorŭ, aminŭ. V leat 17 —.

Χρῦσανθος ἐλέφ
 Θεοῦ πατριάρχης
 Ἱεροσολύμων
 καὶ πάσης Παλαιστίνης.

[Tipărit.]

XIX.

«Scris în Sămbăta-de-șos, zile 6 lui Noembrie, văliatŭ 1725... Noi Ioan Nămeș, baron de la Patac, din mila lui Dumnezeu și Scaunul apostolicesc Vl[ă]d[i]ca Fagărașului și a toată Beserica cē unită din Țara Ardelului și părșilor Țării Ungurești, svetnic al innălțatului Împăratŭ și al Craiului Ardelului», face pe «popa Drăgan din Hașag», «hirotonitŭ preotŭ la Arad de Inochintie, episcopul locului aceuia, iară după aceia aŭ venit și la noi de s'aŭ unitŭ, cărândŭ blagoslovenia noastră cum să cade, cu zmerenie. Pintr'aceia iată că-î dămŭ și noi blagoslovenie și slobozie la păstoria preoșii, ca să poată fi preotŭ deplin și vrednic a sluși la totŭ cinul besericescŭ».

Iscălit: «Vlădica Ioan», «Boer Franș Logo[ș]t».

Pecete cu: «Ioannes Nemes, liber baro [de Patak], Dei et

apostolicae Sedis gratia episcopus fogarasiensis, Sacrae Caesarea Regiaeque Maiestatis consiliarius».

XXI.

«Scris în Sibiiu, m[esi]ța Martie 12 zil[e], ani Domnulu 1733... Ion Inochentie Clain, liber baron de Sad, din mila lui Dumnezeu și Scaunului Apostolicescū Țări Ardealului și părților Țări Ungurești ei adaos[e], Rumănilor, Grecilor, Rușilor și Sărbilor de lege greacă unit episcop Făgărașului, sfintei și înălțatei Împărății Rămului sftenic, iprocî.» Singhelie pentru preotul «Iosif diț Hațeg». Iscălește: «Vlădica Inochentie m. p., Tismandi Ioan, Logofăt săborului mare iscal.»

Pecete, peste hîrtie, cu legenda: «Ioannes Innocentius, liber baro de Klein, Dei et apostolicae Sedis gratia episcopus fagarasiensis, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliarius», cu pălărie de cardinal și arme nelămurite într'un scut, peste care mitra, cîrja și coroana de baron.

XXII.

Sibiiu, 23 Mart 1734. Wallis către districtul Făgărașului. Fuge țara de Tatarî. Nu e adevărat, «cum exploratum habeatur Tartaros ad confinia Moldaviae congregatos, non aliorum, sed contra Polonos et Moscovitas tendere velle». Altfel, va lua alte măsuri. — Archiva Făgărașului.

XXIII.

«In Blaj, luna Dechemvrie zile 5, 1750 [adaus 5]... Noî Petru Pavelu Aaronu de Bistra, dinu mila lui Dumnezeu și a Scaunului Apostolicescū tuturorū celorū dinu legea greacă prin Țara Ardealului și părților ei înpreunate Vlădiculu Făgărașului, iprocî.» Singhelie pentru Iosif Pop din «orașu Hinedioară, în varmedie Hunedioare, în eparhia Hinedioari» Iscălit: «P. Pavel Aaron, ep[i]sc[o]p (?) Făgăraș», «I. M. Silvestru Caliani, capitularis și ecleziarh», și «Raț Petru, Logofăt sfântului săbor mare».

Pecete peste hîrtie, cu : «Petrus Paulus Aron, episcopus fagarasiensis», și armele cunoscute.

XXIV.

12 Decembre 7268 (1759). Singhelie din partea episcopului Grigore de Rîmnic a preotului «Simeon din satul Telucu, Ținutul Inidoarei». Iscălitură a episcopului.

Pecete octogonală, cu două ramuri de palmier și literele гр. ѿ. ρм. La dreapta, jos, «Cos[tan]d[in] log[o]f[ă]t episc[opie] Răm[nicului]». — Tipărită.

XXV.

Petru Pavel Aaron de Bistra, din mila lui D[u]mnezeu și a Scaunului Apostolicescū prinū toată țara Ardealului și părților ei înpreunate Vlădicul Făgărașului, iprocî, Molitvelorū Voastre preoților și celorū de bun neamū neamișilorū, boearilorū ș[î] tuturorū de totu rîndulū filor noștri celorū sufleteșți, poporeanilor din eparhia noastră de la Hinedoara, pace de la Domnul H[risto]s și sporirea darului, iară de la noi blagoslovenie. Auzindū de cea multă strădania voastră și credincoasa petreacere cu carea, într'aceaste multe ispite bărbătește luptîndu-vă, macarū că cei mai mulți de la credință au eșitū, voi într'însa bine întăriți, nemișcați și neîndoțiți, ați rămas, prin acealea și de protopopū prin scăderea din credință, alunecîndu-să ați fostū lipsiți, noi după păstoriciasca deatorie spre toți pururea priveghînd, n'amū vrutū a vă lăsa mai multă vreamē fără de aproape povățuitorū, ci, fiindū bine încredințați de vrednicie preotului Iosiv, pentru aceaia bună nădeajde avîndū că va fi spre toate ceale de folos bine sîrguitorū, l-amū făcutū, l-am rînduitū și l-am numitū acolo protopop deplin, precumū din donația lui despre aceaia mai de prisositū să va vedea. Pre carele și pre voi pre toți, iubiților noștri în H[risto]s fii, cu de-a dinsul vă îndemnămū în Domnul, ca, precumū pînă acumū nemișcați și bine sporîndu, să petreaceți în unirea credinții

spre întemeierea și zidirea besearici lui H[risto]s, a căruia dară și blagoslovenie să fie cu noi cu toți.

Blaj, 3 Iunie 1762.

P[etru] Pavel Aaron.

[Adresa :] Molitvelor Sale preoților, de bun neamă boiurilor și tuturor iubiților fiilor noștri celor sufletești din eparhia Hunedorii, cu blagoslovenie.

[Pecete peste hîrtie.]

XXVI.

«Scrisă în Veștemă», 4 Iunie 1762. Hirotonire. «Fere de știrea protopopului locului să nu îndrăznești a cunună pă nimine, suptă lipsirea preoției.» Iscălește sîrbește episcopul Dionisie Novacoviči.

Pecete peste hîrtie, cu inimă străpunsă, caduceu, vultur, soare și coroană, cu cruce și cîrjă.

XXVII.

Fiule. Veți fi înțeleș cum fečorul Faur Pătru și cu fata Susa a lui Andreșu dinu Leleg au fost fugitu și s'au cununat undeva pe ascuns, fiindu-să rudeni cam departe, și pentru aceia au fost prinși acolo în cetate. Pe carii după, luund examen, ei s'au cerut din bună voința loră (macar și schizmătič fiind pînă acuma) să vie la noi pentru deslegarea de acest păcatu, și pentru blagoslovenie, ca să poată rămîne laolaltă pe lege, precum li s'au și făcutu după cere, după cum arată patentul nostru loră datu. Carele patentu va fi bine, fiule, să-l cetiți și să-l tălmăciți la č.č. tisturī ale Domnii. Ba tocma bine ar fi, așa socotim noi, și hasnașu datādu, ce însuș, cu stareții, juratul Ioanū la Leles, cu acel patentu să-l cetiți bătrīnilor cum am deslegatu pe aceșt păcătoși și i-am blagoslovit, și pruncul carele s'ar naște, să fie leğuitu, nici cineva cumva să zică că doară-i copilū, supt grea pedeapsă și blăstām arhieresc. Carele cuvinte saū ecsplīcații pe lung ale voastre auzīndu-le acel norodu, poate că și ei ar veni la cunoștința adevărului, fiindcă și popa acel dinu Leles, au zisū cătră č.č. tisturī

că nici el nu-î departe de-a să întoarcerea la noi. Dară luați sama că aũ luatũ el 4 galbeni de la acești săraci pentru ca cu blagoslovenia lu[î] să poată șadea laolaltă în pace, dară iacătă cum aũ pututũ și cĩtũ i-aũ slujit blagoslovenia : datorũ iaste dară să le dea galbenii îndărăpt. Și pre ačasta va fi bine să invitați pe Ț. tisturi, numai să-i scoată de la dĩnsul și cu de-a sila. Și le felelusei eũ despre toate părțile ; și ačasta ni se vede a fi foarte bună mijlocire ca să să întoarcă popa și sătenii din preună la credință. Acuma siliți, fiule, a le plini aceste toate în dragoste și liniște dumnezeiască. Din Blaj, 18 Iunie 1779.

Adevărat părinte :

Grigorie Maerũ iscal.

[Pecete peste hirtie, cu un vultur, se pare.

Adresa :] Fiiului nostru în H[risto]s, Nicolae popii, cu bl[ag]o]sl[o]venie, curându, la Hinedoară.

XXVIII.

«Dată în Blajũ, de la Mitropolie, 3 Dechemvrie 1780... Noi Gavriilũ Grigorie Maerũ, dinũ mila lui Dumnezeu Vlădica Făgărașului, a prea-înnălțate-chesaro-crăeștii Mărimii sfeatnicũ dinũ lăuntru, iproč, filorũ noștri vicarișilorũ, decanilorũ, arhidiaconilorũ, protopopilorũ, notarișilorũ, nameastnicilorũ, parohilorũ, igumenilorũ, călugărilorũ și tuturorũ sufletelorũ pravoslavnicũ, carii vă aflați suptũ arhipastoriia noastră, pace voao». Pentru moartea Mariei-Teresei. «Fostune-aũ adevărată împărăteasă, dară ne-aũ fostũ adevărată și maică... Cătũ aũ împărățitũ, totũ pace aũ strigatũ, pace tuturorũ... Făcut-aũ bisearici luminate prin toate țările, școale, coleghiumuri ne mai pomenite, tranjamentumuri unde să crescũ prunci săraci cu miile și fetișoare de învață fealiũ de fealũ de meșteșuguri. Dăruitu-ne-aũ și pre noi nevreadnicii cu toate aceastea ce vedeți în Blajiũ și aiurea prinũ țară ; făcut-aũ acumũ nu de multũ acolò în lăuntru în cetatea Beciului pe sama neamului nostru unũ coleghiumũ minunatũ și bisearicã mai minunată decĩtũ ačastă dinũ Blajulũ nostru ; la Sibiiũ ne-aũ dăruitũ moștenire veačnicã și locũ cu totulũ

desfătată unde să face biserică și școală, unde până acum n'au mai fost. Dară odăjdii luminate, potire întraurite cîte și mai cîte aū dăruită pre la sf[i]ntele lui D[u]mnezeu bise-rici.» Iosif, urmașul ei, care ca «noi înșine să facem aici în ca-thedra prohodă după ritusul nostru grecesc», pentru aceia care «s'aū adusă aminte de Smereniia Noastră și de lipsa mișeilor nōstri, de aū scrisă însășu dină patulă durerii cu sfintă mîna sa, lăsîndu cu limbă de moarte ca după prohodă să să înparță aici în locu săracilor cinci sute de florinți nemțești din Vistierii înpărătească.»

Tipărită. Pecete pe negru, cu coroana episcopală, o a doua, crucea, cîrja, vultur cu aripile desfășurate și alte embleme.

XXIX.

1789. Carte de hirotonire de la Rîmnic, pentru un »cu-cearnic grămătic» din Ardeal. Iscălește Vlădica Filaret «al Rîmnicului, Noulu Severin», cu un duct patriarhal. Pecete domnească cu negru și mențiunea că «s'aū trecut la condică». Tipărită, afară de cifra unităților din dată.

XXX.

Sud Vâlcea. —După strașnicile poruncă ale cinstit[u][u]i Di-
van al Banatului Craioviă ce ni s'aū trimis ca să nu lăsăm pă
nimenea să cumpere vite și să le treacă înlăuntru, domnul
Eperieș Iozef, trimițînd într'acest jud[e]ț oameni aī dum[nea]-
lui, aū cumpărat doao sute cincizeci capre făr de a nu ne
aduce saū a ne arăta vre o poruncă; pentru care luănd noi
înștiințare, atât pe acei čobani, cât și pe acele vite, le-am
dat pă chiezășie până aū venit stăpănu lor, adec[ă] Copandi
Ianoș, și, înștiințînd Divanului de li să dă voie a trece, ne-aū
venit poruncă astăzi, la 15 ale acești lună, ca să le lăsăm;
care s'aū și slobozit să meargă.

1790, Apr[ilie] 15. Două iscălituri. — Colecția parochului
Bakk, din Ocna Sibiiului.

XXXI.

La anii 1795, Oc[tomvrie] 18, s'aũ așezatũ goçmanũ și ctitorũ pe numitul Nicula Tanasie, lãcuitarul din satul Bungardũ, ca sã aibã grije și adetorie numitul Nicula a mătura biserica, a o curăți de prah și de painjinii și a aprinde candelile și luminile la vremea lorũ, și a purta grije de toate cele ce sã aflã în sf[ã]nta bisearicã, ca sã nu sã fure saũ sã sã înstreineaze ceva de ale biseareciũ, sã poarte grija a traigerii clopotului la vremea sa, adecã la vecearnie, la utrenie și la liturghie, aducãnd focũ, apã și vin, sã fie cu frica lui D[u]mnezeũ, ascultãtoriu preoșilor, nepuindu-sã înprotivã, și, fiind de lipsã a sã deșchide cutia, sãngur sã nu îndrãzneascã, ci, dãnd știre protopopului locului, preoșilor și ctitorilorũ celorũ bãtrãni, sã sã deșchizã cutia și sã s[ã] numere bani, și, cãn[d] sã va afla, sã s[ã] însemneaze în catastif și cãt și pe ce s'aũ cheltuit, și sã dea sama de toate cele mãi sus scrise, goçmanul, și la cutia biseareciũ sã fie doao chieĩ, una sã fie la preoșie și alta la judele satului, saũ alta sã fie la judele satului, saũ alta la bãtrãni. Açasta am așezat la anul, luna, zioa mãi sus pomenit[e].

Preotul

Bãtrãni.

popa Bance Vlad.

Crãsnic : Nicula Tãnasie.

Açasta mãi sus pomenita avuție a sf[i]ntii biseareciũ a Bungardului s'aũ scris înaintea preotului și a bãtrãnilor satului Bungardũ ce s'aũ aflat prin mãna mãi jos iscãlitul :

Savva Popoviç, protopopũ alũ Sibiiului, de la Rãșinari, și asesor konzistorum episcopesc.

VIII.

Alte documente amestecate, în păstrarea mea.

. I.

«Dat înă Oradie-Mare», 26 Mart 1754. Singhelie pentru Ionă Aaronă dină Bistra, de la «noă, Meletie, dină mila lui D[u]mnezeu și Scaunului Apostolicescu arhierău sfinței Biserici Răs[ă]ritului Orezi Mari și ală Bihară varmedi, Grecilor, Rumîniloră și Rușilor, iprocă». Recomandat și «boiariloră». Iscălește: Meletie Vladica. Pecete mare cu roșu. Jos: «Extradatum per me, Ioannem Nagi, secre[tarium]».

II.

Blaj, 16 Iunie 1758. Singhelie de la Petru Pavel Aaron, pentru protopopul Avraam Aaron. Iscălește: P. Pavel Aaron, V[lădi]ca Făg[ă]rașului. Pecete cu: «Petrus Paulus Aaron, episcopus fagarasiensis».

III.

Smerenie Noastră să să știe cucernicului întru preoți slujba d[u]hovniciei părintască, de carele lucru ți să cade să priimești gândurile și lucrurile și totă fealiulă de patimi ale celora ce voră veni cătră tine la ispovedanie, și să tocmești pocaianie a bogateloră păcate, cărué după cumu-i va fi puterea și spăsenie lor, să legați ceale ce să cade a lega și să dezlegi ceale ce să cade a dezlega, iară pre cei ce vei trimeate cătră rândueleele preoției,—așijderea ești datoriu de

lucrurile lor de toate să ispitești cu de-adinsulă, cum poruncește apostoleasca pravilă ca să nu, pentru leanea saū vre-o răpire ceva, să te înșeli adinsū tineșū, să fii părtașū păcatelor streine; cumū am zis după cuvântulū dumnezeesculū apostolū, pentru aceeaia s'aū făcutū și această poruncitore carte a Smereniei Noastre, și ți s'aū datū, să-ți fie tărie, întărită cu iscălitura mănilorū noastre.

În Oradie-Mare, anulū 1754, Martie 26.

Meletie Vladica m. p.

IV.

15 August 1790. «Divanu Banatului Craiovei» numește ca «secretariul cel mai întâiū al Divanului», «atāt din nemțește în rumănește, cāt și din rumănește nemțește», pe Leopold Benedicti. Iscălesc: Șt. Părșcovean[u], B[arbu] Șt[irbei] V[el] Vor[ni]c, Cost[an]d[in] G[ian]oglu Vel Spat[ar], Ioan Glog[o]v[eanu], Vel Vist[ier]. Pecete cu mărcile județelor oltene (cerbul, albina, peștele și ghinda pe ramură), cu literele latine BN.

«Pročt 3ti Logof[ă]tu.»

V.

Ocolișul-Mare, Iunie 1825... Din porunca Domnii Sale Benedic Ioja din Sănjorz, am adunat birău și cu jurați satului, împreună cū bătrāni, ca să bičuluim viia și moșia lūi Lazor Vișoviia, vița ča de frunte 6 x. creițari, vița ča de mijloc 4... , vița ča de pre urmă 2... , vița ča de frunte face suma 800 de viță, vița ča de mijloc 800... , vița ča mai de pre urmă 800. Suma vii face 160 de zloți; casa iobağulūi 13 zloți, gardurile de la casă 2 zloți... Omeni care aū fost la acest biču aū fost: 1. Petru Tāba, birāu satulūi; al doilea Lazor Rotari, al 3-lea Zaharia Fālon, al 4-lea Lazor Crișan, al 5. Theodor Aron, al 6-lea Simedru Tinci, al 7-lea Theodor Crișan. Care acesta biču cu cunoștința sufletulūi l-aū făcut... Gheorghie Popovič. Biču bătrānilor i o ferie de vin, care face 2 zloți și 8 x. creiț[ari].

IX.

Antimise aflate în Ardeal.

I.

Jrătăvniculū dumnezeescū, prespe carele să obrăşescū d[u]mn[e]zeeştile sluj[ü]be bl[ago]s[lo]vitu-s'aü şi s'aü sf[i]nţit de presf[i]nţitul Mitropolit Varlaam al Mitropoliei Belügraduluï, şi s'aü dat — în zilele Mărie Sale Craiuluï Apafi Mih[a]il, vă leat 168—¹. — Expositië.

[Tot aşa de la Ioasaf, din 1682.]

II.

Jrătăvniculū dumnezeescū prespe carele să obrăşescū d[u]mn[e]zeeştile, slujbe, bl[ago]s[lo]vitu-s'aü şi s'aü sf[i]nţit de presf[i]nţitul Mitropolitü Theofil al Mitropoliei Belgraduluï, şi s'aü dat în zilele Măriei Sale Craiul Leopold, Iosif; 169—. — Expositië.

III.

Jrătăvniculū dumn[e]zäescū prespe carele să obrăşescū d[u]mn[e]zeeştile slujbe, bl[ago]s[lo]vitu-s'aü şi s'aü sf[i]nţit de sf[i]nţitul Mitropolit Athanasie al Mitropoliei Belügraduluï, şi s'aü dat — în zilele Măriei Sale Craiuluï Leopold, Iosif; 169—. — Blaj, Residenţă.

¹ Pe un exemplar e adausă data: 1686.

IV.

Acestu d[u]mn[e]zeescu jertvennic, pre carele se săvîrșaste d[u]mn[e]zeiasca cea fără de sînge și sf[i]nțita slujbă, s'aũ bl[a]-g[o]s[lo]vitũ și s'aũ sf[i]nțit cu mîna preasf[i]nțitului Mitropolitũ chirũ Theodosie, în zilele prea-luminatului și de H[ris]-to]s iubitorũ Domnũ Io Constandin Bas[a]rabũ B[rîncoveanu], Voevodulũ a toatã Țara-Rumîneascã; leat 7200 [1691-2].— Dublu exemplar, la Expoziție; un al treilea la biserica din Rămeți.

V.

Бжтвенный и сценный ватаръ га ка и спаса ншого isa ха wсценъ блгдтию всестго и животворашан (*sic*) дха, рѣкодѣствен же и блсвен бголюбивем гедному штцем Іушифомъ Стопка млстю бжюю православиѣа епсом марамориским еѣархою ставропиги патриаршеском царигр. админѣстраторому метрополи белградском седмиграда ипроч.

Рокъ бжмъ дх —, мсца. Рокъ дхчг.

Никодимв.

— La părintele vicariũ Tit Bud, din Sighet. Cf. Nilles, *Symbolae*, p. 268, nota 3.

VI.

...Геургием Генадием Бизан. милостіею вжю и стг. ц. ром. апстакого епс. севастикин, мѣкачов, мараморискин, спѣскин (*sic*) и всен земляѣ шгорьскон, горнен и долнен и стран доненс (*sic*) належитиѣх вѣкарне апстач. и его цесарского и кролевского маестатѣ совѣтникъ.

[Iscălit:] генад. визант. епкъ мѣка. маромор... рок дѣкг.

La pãr. vicariũ Tit Bud, din Sighet.

VII.

Jrătãvniculũ dumnezãescũ, prespe carele sã obrîșescũ d[u]mn[e]zeestile slujube, bl[a]g[o]s[lo]vitu-s'aũ și s'aũ sf[i]nțit de presf[i]nțitul Ioanũ VI[ă]d[i]ca Fãgãrașului, în zilele Înnãlțatului Înpã[rat] Caroluș 6. — Blaj, Residentã.

VIII.

Făcutu-s'au acest tipar în dzile[e] smeritu[lui] Pahomie, ep[i]sc[o]p Roman[ului].

Ѡаѡар ѡа ба и спас нашего ѡс. ѡа и пребиваніе стѡго дѡа създа сѡ къ нмаѡ стѡго — и ѡтст. сѡ ѡт преосщеннаго и егоялюбиваго ѡца нашего Гедеѡн епскпѡ романскіи въ дни благочстиваг грѡ ншег ѡв Кос. Нек8. Коекод, ѡвс —, мц. —. — Sighişoara. Biserica neunită veche.

IX.

Antimis grecesc din 1733, de la Paisie patriarchul de Ierusalim. — Expositie.

X.

S'au blagoslovitū și s'au sf[i]nțitū cu măna iubitoriului de D[u]mnezeū ep[i]scopū alū Râmnicului chir Climent, leat 7246 [1737-8]. — Biserica din Luța. Cu data de «7245» la biserica neunită din Dobîrca.

XI.

Acestu d[u]mn[e]zeescū jertvennic, pre carele se săvîrșaste d[u]mnezeiasca cea făr de sînge și sf[i]nțita slujbă s'au bl[a]g[o]s[lo]vitū și s'au sf[i]nțitū cu mîna preaosf[i]nțitului Mitropolitū alū Ungrovlahiei chir Neofitū, leat 7253 [1744-5]. — Expositie.

XII.

Acestū d[u]mn[e]zeiasca cea făr de sînge și sf[i]nțita slujbă.

† Θουσιαστηρι θεϊον και ιερὸν τοῦ ἐπιτελεῖσθαι δι' αὐτοῦ ἁγίαν θεϊαν ἱερουργίαν ἁγιασθὲν ὑπὸ τῆς θείας χάριτος τοῦ παναγίου και ζωαρχικοῦ πνεύματος και ἱερωθὲν παρὰ τοῦ μακαριωτάτου π[α-τρ]ιάρχου Ἀντιοχείας Σιλδέστρου, Ἀπριλλίω, αψμῆ. — Expositie.

XIII.

S'aũ bl[a]goslovit și s'aũ sfințit de prealuminatul și preo-sf[i]nțitul Ioan Inochentie ep[i]s[co]pul Făgărașului, în zilele prea-înnălțatului Împărat Caroluș 6, a. D[o]mnului [adaus : 1751, manuscript]. — Expositiție, dublu exemplar, — se pare cu mici deosebiri de ortografie.

[Pe un exemplar: «Acest antimis l-aũ cumpăratũ Mol[do]-vean Toaderũ cu 10 florinți și l-aũ dat la băsereca Măerilor Bălgr[adului], de pomeanã.»]

XIV.

... Συνοδρομῆ καὶ ἐπιμελείᾳ κυρίου Συμεῶν ἀρχιμανδρίτου τοῦ ἁγίου τάφου, διὰ δαπάνη τῶν ἐντιμοτάτων κυρίων Δημητρίῳ Μησίῳ ἐκ πόλεως Κοζένης καὶ Γεωργιωπούλιου ἐκ πόλεως Σιατῆστης, παρὰ τῶν ἀφιερωθῆν σὺν τῷ χαλκογραφικῷ τύπῳ εἰς τὸν ἅγιον τάφον, εἰς μνήμην τῶν γονέων αὐτῶν, εἰς τιμὴν δὲ τῶν συνπολιτῶν αὐτῶν, ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ μακαριωτάτου κυρίου Παρθενίου 1751, Βιέννα. — Expositiție.

XV.

Acestũ d[u]mn[e]zeescũ jertvennic pre carele se săvîrșaste d[u]mnezeiasca cea făr de sînge și sf[i]nțita slujubă s'aũ bl[a]goslovit și s'aũ sf[i]nțit de prè-luminatul și prea-sfințitul domnul Petru Pavel Aron vl[ă]d[i]cul Făgărașului, în zilele înnălțatei chesaro-crăieșei Marii Therezii. — Expositiție.

XVI.

D[u]mnezăesculũ și sf[ă]ntulũ oltariũ să să săvîrșască pre dînsulũ sf[i]ntele dumnezăeștile slujbe, care s'aũ sfințitũ de preo-sfințitul Mitropolit a toată Moldaviaa chir Gavriilũ, pre numele tuturorũ sfinților; 1761. — Biserica din Rămeți.

XVII.

... S'aũ blagoslovitũ și s'aũ sfințitũ cu mîna iubitoriului de D[u]mnezeũ chir Grigorie, episcopulũ Rîmnicului, mșta Maĩ 25, leat 7269[1761]. — Biserica neunită din Lisa.

XVIII.

D[u]mnezeesculă și sf[i]nțitulă oltară ală D[o]mnului nostru Iis[us] H[risto]s sf[i]nțitū cu darul preasf[ă]ntului și de viață făcătorului D[u]hū, prinū mîna și bl[a]gosloveniia preaosf[i]nțitului chirū Dionisie Novacovičū, pravoslavnicū episcopū alū Budiî și a totū Ardealulū, a să sluji pre dînsulū d[u]mnezeiasca leturghie în hramulū —, cu nevoința și cu toată chieltuiala celui mai susū numitū, la aniî de la H[risto]s 1762. — Expoziție, cu data de 1765. Alt exemplar, cu cea de 1762, în proprietatea mea. Multe altele prin biserică.

XIX.

... Prinū mîna și bl[a]gosloveniia preaosf[i]nțitului chirū Gherasimū Adamovičū pravoslavnicū episcopū alū marelui prințipatū alū Ardealului..., 1773.

XX.

... Sf[i]nțitū cu darul preasf[ă]ntului și de viață făcătorului D[u]hū prinū mîna și bl[a]gosloveniia preaosf[i]nțitului chirū Ghedeonū Nichitičū, pravoslavnicū episcopū alū Marelui Prințipatū alū Ardealului, a să sluji pre dînsulū d[u]mnezeiasca liturghie în [hramul Precistei Născătorii în oraș[u]l Miercurii, 1792]. Cu nevoința și cu toată chieltuiala celui de mai susū numitū, la aniî de la H[risto]s 1784. — Biserica din Miercurea.

XXI.

... S'aū blagoslovitū și s'aū sf[i]nțitū cu mîna preasfințitului episcopū alū Răimnecului, chirū Filaretū, leat 1785, Iun. 5.

XXII.

S'aū sf[i]nțitū jărtvenicul Domnului D[u]mnezeului și mîntuitorului nostru Iis[us] H[risto]s în hramul Înnălțării Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iis[us] H[risto]s, supt stăpînirea și împărățirea prea-înnălțatului Împăratului

Rămleanilor iproč Iosifū al doilea, prin bi[a]goslovenia și tăr-nosirea preaosf[i]nțitului domnū Ghedeon Nichitič, ep[i]scopū neuniților alū Ardealului, spre pomenirea Înnălțării Domnului nostru Is[us] H[risto]s, în anul 1786, în luna lui Ianuarie 13 zile [în Săliște.] — Săliște.

XXIII.

...De prea-luminatulū și preaosfințitulū domnū Ignatie Dorobont, Vlădiculū Orăzii-Mari, în zilele înnălțatului Împărat Franțisc al 2. — Expoziție.

XXIV.

...De prea-luminatulū și preaosf[i]nțitulū domnū Ioannū Bobbū, Vlădiculū Făgărașului, în zilele înnălțatului Împărat Franțisc al 2-lea; 1801. — Expoziție.

XXV.

Antimis de la Lemeni, cu aceste schimbări față de următorul: «Vlădicul», «Franțisc I» și «1833». — Expoziție.

XXVI.

...De Măriia Sa prea-luminatulū și prea-sfințitulū Domn Ioann Lemeni, episcopul Făgărașului, în zilele înnălțatului Împărat Feardinand I, 1837. — Expoziție.

XXVII.

...De episcopu Oradii Mari, Vasile Frdélyi, în anul 1844.
[Cu litere latine.]

TABLA CUPRINSULUI

Prefață.

I. Despre Compania Grecilor Sibiului	1
II. Despre Comunitatea ortodoxă a Românilor din Făgăraș.	XIX
III. Stăpînirea în Țara-Românească a unor Hățeganî	XXVII
IV. Despre actele rășinărene	XXXIII
V. Despre cîteva acte maramureșene. Istoria bisericii Romînilor dîn Maramureș	XXXV
VI. Documente amestecate	LVII
VII. Despre antimise	LXIV
Archiva românească a Companiei Grecilor Sibiului.	4
Documente.	
Anexe	183
I. Documente făgărășene din archiva bisericii neunite.	185
II. Documente hățegane dintr'o colecție particulară	219
III. Documente rășinărene	229
IV. Documente maramureșene	233
V. Registrul parochiei maramureșene a Giuleștilor	239
VI. Urbariul din 1600 al domeniului Beiușului	269
VII. Documente amestecate, mai mult de la Expoziția din Sibiū	275
VIII. Alte documente amestecate, în păstrarea mea	295
IX. Antimise aflate în Ardeal	297
